

त्रागणशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुचरणारविदार्यानमः ॥ चंडीकुंडलमाकलय्यकुंतुकादंडाभशुङ्गाग्रकृत्वा
 तांडवद्वंद्वरेपशुपतेः खेलन्खलूच्छृखलम् ॥ चंडांशोरिवमंडलतदपरसंदर्शयन्नरेहरेवोजगदं विकांविहसयन्यः श्रेयसेगजतात्
 ॥ १ ॥ दिवाकरोनामबभूव विद्वान् दिवाकराभोगणितेषु मन्ये ॥ स्वकल्पितैर्येन विवृद्धवृद्धैर्द्वंद्वजगद्विशित विश्वरूपम् ॥ २ ॥
 तस्यात्मजाः पंचसमावभूदुःपंचैद्रकल्पागणितागमेषु ॥ पंचाननावादिगजैर्द्रमेदंपंचाक्षिकल्पाद्विजकर्मणाच ॥ ३ ॥ अज
 निष्टकृष्णनामाज्येष्ठस्तेपांकनिष्ठानाम् ॥ विद्यानंवधवांचवेत्ताजगतः सदाचारी ॥ ४ ॥ तस्माज्जातः कनिष्ठो विबुधबुधग
 णश्चेष्ठतांप्रापजाग्रज्योतिःशास्त्रेण शश्वत्प्रकटितविभवायस्य शिष्यप्रशिष्याः ॥ विष्णुर्ज्योतिर्विदुर्वोपतिविदितगुणोभूमिद
 वीर्करैर्द्रोग्रंथव्याख्यानखर्वीकृतविबुधगुरुर्गर्वहागर्वभाजाम् ॥ ५ ॥ आसीदासिंधुदासीकृतगणकगणग्रामणीगर्वभेत्तावेत्ता
 ग्रंथांतराणामतिगुरुरनुजस्तस्य कस्याप्यजेयः ॥ मल्लारिर्वादिर्वृद्धशमनविधयेकोपिमल्लारिनामाव्यकाव्यकप्रवकाजगतिवि
 शदयत्सर्वसिद्धांतवेत्ता ॥ ६ ॥ तस्यानुजः केशवनामधेयोज्योतिर्विदानंदसमुद्रचंद्रः ॥ वाणीप्रवीणोवचनानामृतेनसंजीवया
 मासकलाविलासी ॥ ७ ॥ तस्यानुजः संप्रतिविश्वनाथो विष्णुप्रसादाद्गुणमात्रजिष्णुः ॥ सर्वज्ञदैवज्ञविलासविज्ञो नृसिंहतः
 साधितसर्वविद्यः ॥ ८ ॥ आसीद्वेदांतवेत्तास्मृतिनिगमपटुर्ग्रामणीगर्वभेत्ताकर्ताग्रंथांतराणां फणिपतिनिगमस्यापिवेत्ताधि
 काशी ॥ वक्ता श्रीनीलकंठात्मजभजनपटुर्नीलकंठः सचक्रसंज्ञातंत्रदुरुहसकलशुभदशादुर्दशादर्शभूतं ॥ ९ ॥ गोदातीरस्थ
 गोलाभिधपुरवसतिः पार्थदेशैकभूपः संज्ञातंत्रस्वटीकांव्यदघदभिनवांगद्यपद्यानवद्याम् ॥ शश्वद्विश्वोपकृत्यै विशदतंतरतयादैव
 विद्विश्वनाथोग्रंथोग्रंथिभेत्ताग्रहगणितविदामग्रगण्योऽप्यगर्वः ॥ १० ॥ निर्विश्वग्रंथसमाहयर्थमंगलमाचरन् चिकीर्षितं प्र

तिजानीते । श्रीनीलकंठः तत्ताजिकं तत्पूर्वाचार्योक्तं ताजिकं सूक्तिभिः सवुक्तिभिः नानाछंदोभिर्वाविविनक्ति प्रकटीकरोति । कथं भूतं ताजिकं । सूरिमनः प्रसादकृत् सूरयः पंडितास्तेषां मनः अंतःकरणं तस्य प्रसादकृत् । एतद्वंथावलोकनेन पंडितमनः प्रसन्नं भवतीत्यर्थः । किंकृत्वा हेरं वंगणपतिं प्रणम्य । पुनः किंकृत्वा दिवाकरं सूर्यं प्रणम्य । पुनः किंकृत्वा अनंतदेवज्ञाख्यगुरोः पदांघ्रिजं प्रणम्य ॥ १ ॥ पुमान्गुरुपराशिः चरश्चरसंज्ञकः अग्निरग्निराशिः सुहृदः हृदांगः चतुष्पाच्चतुश्चरणः रक्तः आरक्तवर्णः वष्पाः

प्रणम्य हेरं वमयो दिवाकरं गुरोरनंतस्य तथा पदांघ्रिजम् ॥ श्रीनीलकंठो विविनक्तिसूक्तिभिस्तत्ताजिकं सूरिमनः प्रसादकृत् ॥ १ ॥ अथ द्वादशराशिस्वरूपमाह । तत्रादौ मे पस्य । पुमांश्चरोऽग्निः सुहृदश्चतुष्पाद्रक्तोष्णपित्तोऽतिरवोऽद्विरुग्रः ॥ पीतो दिनं प्राग्विपमो दयोऽल्पसंगप्रजो रूक्षनृपः समोऽजः ॥ २ ॥ अथ वृषराशिस्वरूपमाह । वृषः स्थिरः स्त्रीक्षितिशीतरूक्षो याम्येदसु भूर्वायुनिशाचतुष्पात् ॥ श्वेतोऽतिशब्दो विपमो दयश्च मध्यप्रजासंगशुभोऽपिवैश्यः ॥ ३ ॥

उष्णस्वभावः पित्तः पित्तस्वभावः अतिरवो महाशब्दः अद्विः पर्वतचारी उग्रः क्रूरः पीतः पीतवर्णः दिनं दिवाचली प्राक्पूर्वदिक्स्वामी विपमो दयः अल्पसंगप्रजः अल्पस्त्रीसंगोऽल्पप्रजश्च रूक्षः कांतिरहितः नृपः क्षत्रियवर्णः समः समांगः अजो मेघः एवं गुणविशिष्टो ज्ञेयः । अयं राशिर्द्विवर्णः आरक्तवर्णः पीतवर्णश्च मेघसिंहधन्विनामेव वर्णद्वयमुक्तम् कुतः समरसिंहेनोक्तत्वात् ॥ २ ॥ अयं स्थिरः स्थिरसंज्ञकः स्त्री स्त्रीराशिः क्षितिर्भूमिराग्निः शीतः शीतलस्वभावः रूक्षः कांतिरहितः याम्येद दक्षिणदिक्स्वामी

सुप्तः सुषुभूमिचारी वायुः वायुप्रकृतिः निशारात्रिवली चतुष्पाञ्चतुश्चरणः श्वेतः शुभ्रवर्णः अतिशब्दो महाशब्दः विषमोदयः मध्यमप्रजासंगः मध्यमप्रजः मध्यमस्त्रीसंगश्च शुभः सौम्यः वैदयः वैदयवर्णः अयं श्लथांगः मेपसिंहधन्विनामेव दृढांगत्वमुक्तम् अर्धादितरे श्लथांगावोध्याः ॥ ३ ॥ द्वंद्वमिथुनराशिरेतादृशो ज्ञेयः । यथा प्रत्यक्षपश्चिमदिक्स्वामी समीरोवायुराशिः शुक्रभाः शुक्रकांतिः हरितवर्ण इत्यर्थः द्विपातद्विचरणः ना पुरुषराशिः द्विमूर्तिर्द्विस्वभावः चरस्थिरस्वभावात्मक इत्यर्थः तत्रापि पूर्वार्धस्थिरमुत्तरार्धचरमिति विशेषो ज्ञेयः उक्तं च भट्टोत्पलेन “चरराशौ विपरीतमिश्रवाच्यं द्विमूर्त्युदये स्थिरवत्प्रथमे धेया

अथ मिथुनराशिस्वरूपमाह ॥ प्रत्यक्समीरः शुक्रभादिपान्नाद्वद्विमूर्तिर्विषमोदयोष्णः ॥ मध्यप्रजासंगवनस्य शूद्रो दीर्घस्वनः स्निग्धदिने द्रुतयोगः ॥ ४ ॥ अथ कर्कराशिस्वरूपमाह ॥ बहुप्रजासंगपदः कुलीरश्च रौऽगनापाटलहीनशब्दः ॥ शुभः कफीस्निग्धजलंबुचारी समोदयी विप्रनिशोत्तरे शः ॥ ५ ॥

दपरे चरराशि वत्सर्वम्” इति विषमोदयः उष्णः उष्णस्वभावः मध्यमप्रजासंगः मध्यमस्त्रीसंगश्च वनस्योवनचारी शूद्रः शूद्रवर्णः दीर्घस्वनः महाशब्दः स्निग्धः चिकेणः दिने द्रुदिवावली तथा शब्दः पादपूरणे । उग्रः क्रूरः अयं श्लथांगः ॥ ४ ॥ कुलीरः कर्कराशिः एतादृशो ज्ञेयः यथा बहुप्रजासंगपदः बहुप्रजो बहुस्त्रीसंगो बहुचरणश्च चरश्च रसंज्ञकः अंगनास्त्रीराशिः पाटलः श्वेतरक्वर्णः हीनशब्दो निःशब्दः शुभः सौम्यः कफीकफप्रकृतिः स्निग्धः चिकेणः जलंजलराशिः अंबुचारी जलचरः समोदयी विप्रो ब्राह्मणवर्णः निशारात्रिवली उत्तरे शः उत्तरदिक्स्वामी अयं श्लथांगः ॥ ५ ॥

हरिःसिंहः सपताहशोज्ञेयः पुमान् पुरुषः स्थिरः स्थिरसंज्ञकः अग्निरग्निराशिः दिनंदिवावली पीतःपीतवर्णः रूक्षःकांतिर
हितः पित्तःपित्तप्रकृतिः उष्णःउष्णस्वभावः पूर्वशःपूर्वदिकस्वामी दृढोदढांगः चतुष्पाच्चतुश्चरणः समोदयः दीर्घरवोम
हाशब्दः अल्पसंगप्रजः अल्पस्त्रीसंगोऽल्पप्रजश्च शैलःपर्वतचारी नृपःक्षत्रियवर्णः उग्रःक्रूरः धूस्रो धूस्ववर्णः अयंराशिर्द्विवर्णः
पीतोधूवश्च ॥ ६ ॥ कन्यास्वरूपमेतादृशम् पांडुःपिंगलवर्णः द्विपातुद्विचरणः स्त्री स्त्रीराशिः द्वितनुद्विस्वभावाचरस्थिर

अयसिंहराशिस्वरूपमाह ॥ पुमान्स्थिरोऽग्निर्दिनपीतरूक्षःपित्तोष्णपूर्वेशदृढश्चतुष्पात् ॥ समोद
योदीर्घरवोऽल्पसंगप्रजोहरिःशैलनृपोग्रधूम्रः ॥ ६ ॥ अथकन्याराशिस्वरूपमाह ॥ पांडुर्द्विपात्स्त्रीद्वि
तनुर्यमाशानिशामरुन्ध्रीतसमोदयाक्ष्मा ॥ कन्यार्धशब्दाशुभभूमिवैश्यारूक्षाऽल्पसंगप्रसवाशुभाच
॥ ७ ॥ अथतुलाराशिस्वरूपमाह ॥ पुमांश्चरश्चित्रसमोदयोष्णःप्रत्सद्भूमरुस्त्रिभ्रवरवोनवन्यः ॥
स्वल्पप्रजासंगमशूद्रउग्रस्तुलोद्युवीर्योद्विपदःसमानः ॥ ८ ॥

द्विस्वभाविका यमाशादक्षिणदिकस्वामी निशारात्रिवली मरुद्वायुप्रकृतिः शीताशीतस्वभावा समोदया क्ष्माभूमिराशिः
अर्धशब्दाखंडशब्दा शुभभूमिःशुभभूमिचारी वैश्या वैश्यवर्णा रूक्षाकांतिरहिता अल्पसंगप्रसवाअल्पसंगाअल्पप्रसवाच
शुभासौम्यराशिः चकारःसमुच्चयार्थः ॥ ७ ॥ पुमान्पुरुषराशिः चरश्चरसंज्ञकः चित्रोनानाविधवर्णः समोदयः उष्णः

स्वल्पप्रजःस्वल्पस्त्रीसंगश्च शूद्रःशूद्रवर्णः उग्रः क्रूरः द्युवीर्योदिवावली द्विपदःद्विचरणः समानःसमांगः अयंश्लथांगः तुला
राशिरेतादृशोज्ञेयः ॥ ८ ॥ स्थिरःस्थिरसंज्ञकः सितःशुभ्रवर्णः स्त्रीस्त्रीराशिः जलजलराशिः उत्तरेशः उत्तरदिक्स्वामी
निशारात्रिवली रवोनोनिःशब्दः बहुपाद्बहुचरणः कफीकफप्रकृतिः समोदयः वारिचरःजलचरः अतिसंगप्रजःबहुस्त्रीसं
गोबहुप्रजश्च शुभःसौम्यः स्निग्धतनुःचिक्कणतनुः द्विजःब्राह्मणवर्णः अलिर्वृश्चिकराशिरेतादृशोज्ञेयः अयंश्लथांगः ॥ ९ ॥

अथवृश्चिकराशिस्वरूपमाह ॥ स्थिरःसितःस्त्रीजलमुत्तरेशोनिशारवोनोबहुपात्कफीच ॥
समोदयोवारिचरोऽतिसंगप्रजःशुभःस्निग्धतनुर्द्विजोऽलिः ॥ ९ ॥ अथधनूराशिस्वरूपमा
ह ॥ नास्वर्णभाःशैलसमोदयोऽतिशब्दोदिनंप्राग्दृढरूक्षपीतः ॥ राजोष्णपित्तोधनुरल्पसू
तिसंगोद्विमूर्तिर्द्विपदोऽग्निरुग्रः ॥ १० ॥

नापुरुषराशिः स्वर्णभाःस्वर्णकांतिः शैलःपर्वतचारी समोदयः अतिशब्दःमहाशब्दश्च दिनंदिवावली प्राक्पूर्वदिक्स्वामी
दृढःदृढांगः रूक्षः कातिरहितः पीतःपीतवर्णः राजाक्षत्रियवर्णः उष्णःउष्णस्वभावः पित्तःपित्तप्रकृतिः अल्पसूतिसंगःअ
ल्पप्रजोऽल्पस्त्रीसंगश्चोच्यते द्विमूर्तिश्चरस्थिरस्वभावात्मकः द्विपदःद्विचरणः तन्नापिपूर्वाधेद्विपदत्वंम् उत्तरार्धेचतुष्पदत्वं
ज्ञेयं स्वयमेवाग्नेवक्ष्यति । अग्निरग्निराशिः उग्रःक्रूरः अयंराशिर्द्विवर्णः सुवर्णवर्णःपीतवर्णश्च धनूराशिरेतादृशोज्ञेयः ॥ १० ॥

मृगोमकरराशिरेतादृशोज्ञेयः चरःचरसंज्ञकः क्षमाभूमिराशिः अर्धरवोऽर्धशब्दः यमाशादक्षिणदिक्स्वामी स्त्रीस्त्रीराशिः
पिंगःपिंगलवर्णः रूक्षःकांतिरहितः शुभःसौम्यः भूमिःभूमिचारी शीतःशीतलस्वभावः स्वल्पप्रजासंगःस्वल्पप्रजःस्वल्पस्त्री
संगश्च समीरोवातप्रकृतिः रात्रिःरात्रिवली आदौचतुष्पात् रात्रिपूर्वार्धेचतुष्पदत्वंज्ञेयम् उत्तरार्धेस्थलचरत्वंज्ञेयम् उत्तरार्धे
जलचरत्वमित्यग्रेवक्ष्यति विपमोदयः विद्वैदयवर्णः अयंश्लधांगः ॥ ११ ॥ कुंभराशिरेतादृशोज्ञेयः अपदःचरणहीनः

अथमकरराशिस्वरूपमाह ॥ मृगश्चरःक्षमार्धरवोयमाशास्त्रीपिंगरूक्षःशुभभूमिशीतः ॥ स्वल्पप्रजा
संगसमीररात्रिरादौचतुष्पाद्रिपमोदयोविद ॥ ११ ॥ अथकुंभराशिस्वरूपमाह ॥ कुंभोऽपदोनादि
नमध्यसंगप्रसूःस्थिरःकर्बुरवन्यवायुः ॥ स्निग्धोष्णखंडस्वरतुल्यधातुःशूद्रःप्रतीचीविपमोदयोग्रः ॥
॥ १२ ॥ अथमीनराशिस्वरूपमाह ॥ मीनोऽपदःस्त्रीकफवारिरात्रिर्निःशब्दवभ्रुर्द्वितनुर्जलस्थः ॥
स्निग्धोऽतिसंगप्रसवोऽपिविप्रःशुभोत्तराशेऽविपमोदयश्च ॥ १३ ॥

नापुरुषराशिः दिनंदिवावली मध्यसंगप्रसूः मध्यमस्त्रीसंगोमध्यमप्रसवश्च स्थिरःस्थिरराशिः कर्बुरश्चित्रवर्णः वन्योवनचारी
वायुर्वायुराशिः स्निग्धःचिक्कणः उष्णःउष्णस्वभावः खंडस्वरोऽर्धस्वरः तुल्यधातुः समवातपित्तकफप्रकृतिः शूद्रःशूद्रवर्णः
प्रतीचीपश्चिमदिक्स्वामी विपमोदयः उग्रःऋरूः अयंश्लधांगः ॥ १२ ॥ मीनराशिरेतादृशोज्ञेयः अपदश्चरणहीनः स्त्रीस्त्री
राशिः कफःकफप्रकृतिः वारिजलराशिः रात्रिःरात्रिवली निःशब्दःशब्दरहितः वभ्रुःपिंगलवर्णः द्वितनुश्चरस्थिरस्वभावा

त्मकः जलस्थः जलराशिः स्निग्धः चिकणः अतिसंगप्रसवः अत्यंतस्त्रीसंगोऽत्यंतप्रसवश्च अपिशब्दः समुच्चये विप्रो ब्राह्मणवर्णः शुभः सौम्यः उत्तरदिक्स्वामी विपमोदयः अयं श्रुतार्थः ॥ १३ ॥ धरांबुनोः पृथ्वीराशिजलराश्योर्वर्गोऽसुहृत्त्वं मित्रत्वं एवं अग्निमीरयोः अग्निराशिवायुराश्योर्वर्गोऽपि मित्रत्वं ज्ञेयम् । परतः एतद्वैपरीत्ये अरिभावः शत्रुभावः । एतदुक्तं भवति पिता पुत्रयोः स्त्रीपुरुषयोर्वा स्वाभिसेवकयोर्वा यस्य कस्यापि मैत्रीविचारे पृथ्वीराशिजलराशिसंबंधे मित्रत्वं वक्तव्यम् । एवम

एवं राशिस्वरूपमुक्त्वेदानीं राशीनां मित्राभिन्नाभिन्नाविभागमाह ॥ धरांबुनोरमिसमीरयोश्च वर्गोऽसुहृत्त्वं परतोऽरिभावः ॥ चापां त्यभागस्य चतुष्पदत्वं ज्ञेयं मृगां त्यस्य जलचरत्वम् ॥ १४ ॥ अथोक्तराशिस्वरूपस्य फलकथनार्थं संक्षेपेण किंचित्स्वरूपमाह ॥ पित्तानिलौ धातुसमः कफश्च त्रिर्मेपतः सूरिभिर्ब्रूहनीयाः ॥ राजन्यविद्रुशूद्रधरासुराश्च सर्वफलराश्यनुसारतः स्यात् ॥ १५ ॥

अग्निराशिवायुराशिसंबंधे मित्रत्वं वाच्यम् अन्यथा शत्रुत्वम् यथा भूम्यश्वोर्भूम्यनलयोरंबुवाय्वोर्वर्गेशत्रुत्वम् ॥ यद्वा द्वयोरेकपदपृथिव्यादिवर्गः स्यात् तदा द्वयोः परस्परमतिप्रीतिरित्यर्थतः सिद्धम् ॥ अथ राशिस्वरूपकथनावसरे धनुर्मकरयोरनुक्तं किंचित्स्वरूपविशेषसिंहावलोकनन्यायेनाह । चापेति । चापस्य धनुषः अंत्यभागे उत्तरार्धे चतुष्पदत्वं ज्ञेयम् मृगस्य मकरस्यांत्यभागे उत्तरार्धे जलचरत्वं ज्ञेयम् ॥ १४ ॥ पित्तानिलाविति । मेपः पित्तं वृषोऽनिलो वायुः मिथुनः धातुसमो वातपित्तकफात्मकः कर्कः कफी तथा सिंहः पित्तं कन्याऽनिलः तुला धातुसमः वृश्चिकः कफी एवं धनुः पित्तं मकरोऽनिलः कुंभो धातुसमः

मीनः कफीति मेपतः मेपमारभ्य मीनपर्यंतं चतुष्कं चतुष्कं कृत्वा त्रिखिरावृत्तं भवति एतेराशयः सूरिभिः पंडितैरूहनीयाः ज्ञातव्याः ॥ अथ राजन्यविद्द्रुद्रधरासुराणां द्वादशराशिषु त्रिरावृत्तिर्ज्ञातव्या । तद्यथा मेपोराजन्यः क्षत्रियवर्णः वृषः विद्रुद्रवश्यवर्णः मिथुनः शूद्रवर्णः कर्कोधरासुरो ब्राह्मणवर्णः तथा सिंहः क्षत्रियवर्णः कन्या वैश्यवर्णा तुला शूद्रवर्णा वृश्चिको ब्राह्मणवर्णः एवं धनुः क्षत्रियवर्णः मकरो वैश्यवर्णः कुंभः शूद्रवर्णः मीनो ब्राह्मणवर्णः एतेषां सर्वफलं राश्यनुसारतो राशिस्वरूपसदृशं फलं स्यादित्यर्थः ॥ १५ ॥ अथ गणितं वक्ष्यति तत्रादौ ब्रह्मणां चालनं वक्ष्यति । तत्र चालने वर्षप्रवृत्तिरपेक्षिता सा च ग्रंथकर्त्राऽन्ननोक्ता ।

। अथ वर्षफलसाधनार्थं वर्षप्रवृत्तिसमयमाह ॥ गताः समाः पादयुताः प्रकृतिप्रसमागणात् ॥ खवेदा

४० सघटीयुक्ता जन्मवारादिसंयुताः ॥ अब्दप्रवेशे वारादिसप्ततष्टेऽत्र निर्दिशेत् ॥ १६ ॥

कुतः वर्षतंत्रे उक्तत्वात् सातु अस्माभिरत्रोपयुक्तत्वात् प्रदर्श्यते । अन्यच्च वर्षे शनिर्णयदशांतदशामासप्रवेशदिनप्रवेशादिकं अत्रोपयुक्तम् तत्तु वर्षतंत्रे प्रदर्शितमिति नात्र प्रदर्शितम् अत्र तु अस्माभिः यस्य यत्र उपयोगः तत्र तत् प्रदर्श्यते ॥ गताः समाः गतवर्षाणि तद्यथा जन्मकालिकः शको वर्तमानशकात् शोध्यः शेषं गतसमाः ताः पादयुताः स्वचतुर्थार्थेन युताः कार्याः प्रकृतिरेकविंशतिस्तद्गम्य तेन युगितोयः समागणो वर्षगणः तस्मात् खवेदा ४० सघटीयुक्ताश्चत्वारिंशताभक्ता घट्यादियह्यह्यंतेन चतुर्थार्थं शयुक्तं समायुताः कार्याः ततः जन्मवारादि जन्मकालिकवारइष्टघटीपलैः संयुताः कार्याः तदनंतरं ऊर्ध्वार्के सप्ततष्टे सप्तभिर्भक्तैर्यच्छेपंत तत्र अस्मिन् ग्रंथे अब्दप्रवेशे वर्षप्रवेशे वारादिवारघटीपलात्मकं निर्दिशेत् वदेत् अब्दवर्तमानो वारो ज्ञेयः ॥ १६ ॥

अब्दः गतवर्षगणः शिवघ्नः एकादशभिर्गुण्यः स्वखार्द्रौ दुलवाढ्यः स्वकीयोयः सप्तत्यधिकशतभागस्तेनाढ्यः युक्तः कार्यः जन्म
तिथ्यन्वितः शुक्लप्रतिपदमारभ्य जन्मकालीनवर्तमानतिथिभिरन्वितः युक्तः कार्यः खान्निशेषितः त्रिंशताभक्तः तत्र तिथौ तस्मि
न्शेषेऽपि तिथौ अब्दप्रवेशनं वर्षप्रवेशो भवति अस्यां तिथौ वर्षप्रवेशो भवतीति नियमो नास्ति कदाचित्पूर्वतिथौ अग्रिमतिथौ च
भवति अत्रवारस्यैव प्रामाण्यं तिथित्रयस्य मध्येयस्मिन् तिथौ पूर्वानीतवारो भवति सा एव वर्षप्रवेशे तिथिर्ज्ञातव्या यत्र कुत्रापि शेषे
तस्तटः एवमब्द आयाति तत्र लब्धस्य त्यागः शेषस्य ग्रहणमिति ज्ञेयम् ॥ अथोदाहरणक्रमोलिख्यते तत्रादौ कस्यचिज्जन्मस

अथ तिथिसाधनमाह ॥ शिवघ्नोऽब्दः स्वखार्द्रौ दुलवाढ्यः खान्निशेषितः ॥ जन्मतिथ्यन्वितस्तत्र तिथा-

वब्दप्रवेशनम् ॥ १७ ॥ /

॥

॥

॥

॥

मयोलिख्यते ॥ संवत् १६४८ शके १५१३ माघशुक्लप्रतिपदाबुधे घटी ३६ श्रवणनक्षत्रघटी ५४ वज्रयोगघटी ६ अस्मिन्
शुभदिने श्रीसूर्योदयादिघटी ३७ पलेषु ५३ तथारात्रिगतघटी १२ पलानि ३१ जन्म ॥ अक्षभा ७।३० देशान्तरयो
जनानि धनानि ३० सूर्यः ९।७।३०।६ जन्मलग्नम् ५।१०।५३।५० ॥ अथ वर्षप्रवेशस्योदाहरणम् ॥ तत्र जन्मकालीनः शकः
१५१३ वर्तमानशकात् १५५० शोधितः शेषांकप्रमितो जातो गतवर्षगणः ३७ अयं स्वचतुर्थीशेन ९।१५।० युक्तः गतवर्षगणः
४६।१५।० गतवर्षगणः ३७ एकविंशतिभिर्गुणितः जातोऽयमंकः ७७७ अयं ४० चत्वारिंशताभक्तः लब्धं घटीपलात्मकम् १९।
२५।३० एतच्चतुर्थांशयुक्तं समागणे ४६।१५ घटीषु युतं जातं ४६।३४।३० एतज्जन्मवारादिना ४।३७।५३ युतं जातोऽयमंकः

५१।१२।१८।३० ऊर्ध्वाकिसप्ततष्टेशंपवर्षप्रवेशेवारादि २।१२।१८।३०॥ अथप्रकारांतरेणवर्षप्रवेशानयनमाह ॥ वषेध्रुवांकः
 ३६५।१५।३१।३० अयंगतवर्षेण ३७ गुणितः १३५१४।३४।२५।३० एतज्जन्मवारादि ४।३७।५३ युतोजातोयमकः
 १३५१९।१२।१८।३० ऊर्ध्वाकिसप्ततष्टेशंपवर्षप्रवेशेवारादि २।१२।१८।३०॥ अथतिथ्यानयनम् ॥ गतवर्षगणः ३७ एका
 दशभि ११ गुणितः ४०७ अयंस्वकीयसप्तत्यधिकशत १७० भागेन २ युक्तः ४०९ अयंजन्मकालीनशुक्लप्रतिपदमारभ्य
 वर्तमान २ तिथिभिर्युक्तः ४११ त्रिंशततष्टः शेषप्रमिता २१ जातावर्षप्रवेशेकृष्णपक्षेपटी अस्यांतिथौपूर्वाणीतवारोनास्ति
 अत्रिमतिथौवर्तते इतिकारणात् अस्यांतिथौ २१ एकः १ युक्तः २२ जाताकृष्णपक्षसप्तमी अत्रयस्मिन्मासेजन्मभवति
 तस्मिन्मासेवर्षप्रवेशोभवति कदाचिज्जन्ममासारपूर्वस्मिन्मासेऽथवाऽग्रिममासेचभवतितत्रप्रमाणंवक्ष्यते ॥ जन्मकालीनरवि
 णासहस्रतुयोरविविधस्मिन्मासेभवतिसएववर्षप्रवेशमासोज्ञेयः संवत् १६८५ शके १५५० माघकृष्णसप्तमी सोमेघटी ३७
 पलानि ३९ हस्तनक्षत्रघटी १७ पलानि २८ सुकर्मयोगघटी २७ पलानि २८ अस्मिन्शुभदिनेसूर्योदयाद्गतघटीषु १२ पला०
 १८ विप० ३० वर्ष ३८ प्रवेशः ॥ अथैतद्वर्षप्रवेशसमयेप्रमाणमाह । वर्षप्रवेशकालेऽर्कः “तत्कालेऽर्कोजन्मकालरविणास्या
 द्यतःसमः । सएवमासोविज्ञेयोवर्षविशेषध्रुवम्” ॥ यतःयस्मात्कारणात् तत्कालेवर्षप्रवेशसमयेकरणोक्तरीत्यासाधितः सूर्यो
 जन्मकालीनरविणासमस्तुत्योराद्वयंशकलाविकलात्मकोभवतिइदमेववर्षप्रवेशसमयेप्रमाणम् । अस्योदाहरणमग्रेप्रदर्शयते ।
 गणेशदेवज्ञैःस्वकृतताजिकभूषणे जन्मकालीनसूर्येणसहवर्षप्रवेशकालीनोऽर्कः कलासुतुल्योनायातीतिज्ञात्वावर्षप्रवेशसमये
 भ्रांत्याअन्यसंस्कारोऽप्युक्तः यद्वाक्यंच । शार्कजन्मशकोनितेभवतियच्छेषंगताब्दत्रयोऽधोऽधःसंगुणितःशरैश्च ५ युगुले

नागै २।६ शुंगै ४ भाजितः ॥ लब्धतज्जननोत्थवारघटिकाब्देनान्वितं सप्तभिः पूर्णैकैविहतेऽत्र शेषकमितौ वर्षप्रवेशो ध्रुवः
॥ १ ॥ वर्षप्रवेशोत्थं घटीपलाढ्ये काले किल स्पष्टतरः सनूनम् ॥ भानुर्जनुर्भानुसमान एष सिद्धांतरीत्यापरिसाधनीयः ॥ २ ॥
जन्मकालनलिनीविलासिनैनैव जातु तुलतां कला सुचेत् । वर्षकालनलिनीपतिस्तयोरंतरंगतिहंत्युतो नितम् ॥ ३ ॥ कार्यवर्ष
ध्रुवे तस्मादसौ स्पष्टः प्रजायते । तत्कालं संभवैर्भावैः खेटश्च फलनिर्णयः ॥ ४ ॥ अधगणेशदेवज्ञभ्रातिदूरीकरणार्थमुदाहरणं
प्रदर्श्यते । जन्मसमये सिद्धांतरहस्याहर्गणः २१२८ चक्रं ६ सूर्योदये मध्यमोर्कः ९।६।७।४३ देशांतरविकलाभि २२ युतः
९।६।८।५ इष्टघटीभिः ३७।५३ चालितः जातस्तात्कालिकोर्कः ९।६।४।५।२५ मंदकेंद्रं ५।११।१४।३५ मंदफलं धनम् ०
४२।२३ संस्कृतोर्कः ९।७।२।७।४८ अयनांशाः १७।४९ चरखंडानि ७।५।६।०।२५ चरंधनम् १३८ संस्कृतो जातो जन्म
समये स्पष्टोर्कः ९।७।३।०।६ ॥ अथ वर्षप्रवेशसमये सिद्धांतरहस्याहर्गणः ३५।९५ चक्रं ९ सूर्योदये मध्यमोर्कः ९।६।३।२।५८
देशांतरविकलाभिर्युक्तः ९।६।३।३।२० इष्टघटीभिः १२।१८।३० चालितः जातस्तात्कालिकोर्कः ९।६।४।५।२७ मंदकेंद्रं
५।११।१४।३३ मंदफलं धनं ०।४२।२३ संस्कृतोर्कः ९।७।२।७।५० अयनांशाः १८।२६ चरखंडानि ७।५।६।०।२५
चरंधनम् १३६ संस्कृतो जातो वर्षप्रवेशसमये स्पष्टोर्कः ९।७।३।०।६ अयं वर्षकालीनः सूर्यः पूर्वानीतजन्मकालीनसूर्येण सह तुल्यो
जात इति एतेन गणेशदेवज्ञमतं निरस्तं अनयारीत्याद्वयोस्तुल्यता भवतीति गणेशदेवज्ञैर्न विलोकितमिति ज्ञायते तैस्तु वर्षप्रवेशं
स्पष्टघटीभिः पंचांगस्थितसूर्यस्य चालनं दत्वा जन्मकालीनसूर्येण सह कलासु तुल्यतानायातीति दृष्ट्वा वर्षप्रवेशघटीषु अन्यः संस्का
रोप्युक्त इति चेदुच्यते तत्रापि हेतुरुच्यते इदमेवांतरं पततीति सत्यं अत्रापि हेतुस्तैर्न बुद्धः अस्माभिः प्रदर्श्यते सौरब्राह्मणार्था इत्यादि

पक्षाणां परस्परमन्तरसतिजन्मकालीनसूर्यपंचांगस्थितसूर्ययोरन्तरं पतति एकपक्षमंगीकृत्य उभयोः साधनं चेत् क्रियते तदा अन्तरं पतति ॥ ननु सौरपक्षाज्जन्मकालीनसूर्यः साधितः सौरपक्षात्पंचांगस्थसूर्योऽपि वर्तते तत्राप्यन्तरं पततीति चेदुच्यते हेतुः येन यस्य कस्यापि जन्मसमये ग्रहसाधनं क्रियते तेन तस्य कस्मिन् ग्रामे जन्मतद्ग्रामस्य चरदेशांतरं संस्कारः क्रियते येन यद्ग्रामस्य पंचांगं क्रियते तेन तद्ग्रामस्य चरदेशांतरं संस्कारो ग्रहेषु क्रियते ग्रामे ग्रामे चरदेशांतरं भिन्नं भिन्नं इति कारणादन्तरं पतति उभयोरैकदेशस्य संस्कारश्चेत् क्रियते तदांतरं सर्वधानपतति यस्माद्ग्रंथात् साधितः सूर्योज्जन्मकालीनो यावद्भिः संस्कारैः संस्कृतो भवति तावद्भिः संस्कारैः

अथ वर्षप्रवेशसमये स्पष्टाग्रहाः साध्याः ॥ तत्रापि सुखार्थं पंचांगस्थितग्रहे पुचालनमाह ॥ गतैष्यदिवसाद्येन गतिर्निघ्नी खपद् ६० हृता ॥ लब्धमं शादिकं शोध्यं योज्यं स्पष्टो भवेद्ग्रहः ॥ १८ ॥

संस्कृतः तस्माद्ग्रंथाद्वर्षप्रवेशसमये साधितः सूर्यः विकलात्मकस्तुल्यो भवतीति निश्चितम् अत्रार्थपूर्वमेवोदाहरणं प्रदर्शितम् अनयारीत्याद्वयोस्तुल्यता भवतीति ज्ञात्वा दैवज्ञचक्रचूडामणिभिः श्रीकेशवदैवज्ञैराचार्यैर्नान्यः संस्कारो वर्षप्रवेशसमयेऽप्युक्तः गणेशदैवज्ञैर्यदुक्तं तदसत् ॥

रव्यादयः स्पष्टाः स्युः					
सू	च	म	शु	गु	रा
९	५	८	८	७	१
७	२२	१४	१२	२९	२४
३०	९	३२	१६	३५	३१
६	४७	३६	५८	१३	४४
—	—	—	—	—	—
६१	८५	४४	५९	१३	७०
१७	२४	१	२३	५०	७

॥ १७ ॥ अथ वर्षप्रवेशसमये स्पष्टाग्रहाः साध्याः तत्रापि सुखार्थं पंचांगस्थितग्रहे पुचालनमाह गतैष्यदिवसैः कृत्वा ग्रहस्य कलादि

कागतिगुण्या खपड्भिः पद्याभाज्या लब्धमंशादिकं अंशकलाविकलात्मकं पंचांगस्थितग्रहे शोध्यं योज्यं वा यदागतमंतरं स्यात्त
 दाशोध्यं यदात्वेप्यमंतरं स्यात्तदा योज्यम् सत्तात्कालिकः स्पष्टो ग्रहो भवेत् चक्रगतिग्रहस्य राहुकेत्वोच्चचालनं मार्गग्रहापेक्षया वि
 परीतं ज्ञेयम् । उदाहरणम्—वर्षप्रवेशवारादिकमध्ये २१२१८ अवधिस्थवारादिना ६१३५६ शोधिते जाताश्चालनांकाः
 २५८१२२ अनेन सर्वे ग्रहाश्चालिताः वर्षप्रवेशसमये तात्कालिकाः स्पष्टग्रहाः । भौमः मध्यमः ८११२०१८ शी. के. ०१२५।
 २५।९ द. फ. ध. ४।५६।५६ द. सं. मं. ८१६।१७।१४ मृ. के. ७।१३।४२।४६ मृ. फ. ऋ. ८।१५।३४ सं. स्प. मं. ८।३।
 ४।४४ द्वि. के. १।३।४०।४३ शी. फ. ध. १३।५।५२ स्प. मं. ८।१६।१०।३६ ग. ४।८।२६ ॥ बु. के. ८।७।४४।२२ द. फ.
 ऋ. १०।३६।० द. सं. बु. ८।२६।९।२७ मृ. के. १०।३।५०।३३ मृ. फ. ऋ. ३।१०।१८ मं. स्प. बु. ९।३।३।५।९ द्वि. के.
 ८।१०।५।४० फ. ऋ. २१।१२।० स्प. बु. ८।१२।२३।९ ग. ६।१।८ ॥ गु. ९।४।८।४० के. ०।२।३६।४७ फ. ध. ०।१३।३।
 द. सं. गु. ९।४।२१।४३ मृ. के. ८।२।५।३।८।१७। मृ. फ. ऋ. ५।३६।३० मं. गु. ८।२।८।३०।१० द्वि. के. ०।८।१५।१७ फ. ध.
 १।२।३।२ स्प. गु. ८।२।९।५।४२ ग. १३।२।४ ॥ शु. के. ८।१०।३३।४३ द. फ. ऋ. २०।३९।४३। द. शु. ८।१६।५।४४
 मृ. के. ६।१३।५।४।१६। मृ. फ. ध. ०।३३।२२ मं. स्प. शु. ९।७।१।८।४९ द्वि. के. ८।१०।०।२१ फ. ऋ. ४।१।२।७।५४ स्प.
 शु. ७।२।५।५०।५५ ग. ७।१।२ ॥ म. श. ५।२।४।१६।२६ के. ३।१।२।२।१ द. फ. ध. २।५।१।० द. श. ५।२।७।७।२६
 मु. के. २।२।५।२।३।४। फ. ध. ७।५।५।४८ म. श. ६।२।१।२।१४ द्वि. के. ३।४।३।३।१३ स्प. श. ६।७।५।४।१४।२।९ एतादृशा

ग्रहाः संति तथापि अग्नेदशाया सहमकरणेच ग्रहाणां अंशालभ्यन्ते अतः तेष्वगृहीताः ॥ १८ ॥ वर्षप्रवेदशसमयेयन्नक्षत्रं
भवतितस्यनक्षत्रस्यइष्टकालावधिभुक्तघटिकाःकार्याः ताःपष्ट्यागुण्याः भभोगोद्धृतंनक्षत्रस्यगैप्ययोगेनभाज्याचलब्धंयत्तत्
पष्टिगुणिताश्विन्यादिगतनक्षत्रेषुयुक्तंदिनिम्नं ताअश्विन्यादिनक्षत्रादिष्टघटीपर्यंतंघटिकाभवंति तानवभिर्भाज्यालब्धमंशाः
शेषपष्ट्यागुण्यंनवभिर्भाज्यलब्धंकलाः पुनःशेषपष्ट्यागुण्यंनवभिर्भाज्यलब्धंविकलाः एवंशशी भागपूर्वांशादिकस्तात्कालि
काःस्यात् । अथगतिसाधनम् । खखाभ्राष्टवेदा ४८००० भभोगेननक्षत्रगैप्ययोगेनभक्ताः चंद्रस्यकलादिकास्पष्टागतिः
स्यात् । उदाहरणम् वर्षप्रवेदशसमयेहस्तनक्षत्रं तस्यपूर्वदिनेभुक्तघटिकाः ४१२४ एताइष्टघटीभिः १२।१८ युक्ताः इष्टघटी

अथपंचांगस्थनक्षत्राचंद्रानयनमाह ॥ स्वपद ६० मंभयातंभभोगोद्धृतंनक्षत्रकर्मनक्षत्रेपुयुक्तंदि
निम्नम् ॥ नवासंशशीभागपूर्वसुभुक्तिःखखाभ्राष्टवेदा ४८००० भभोगेनभक्ताः ॥ १९ ॥

पर्यंतहस्तनक्षत्रस्यभुक्तघटिकाःजाताः ५३।४२ एताःपष्ट्यागुणिताः ३२२२ नक्षत्रस्यगैप्ययोगेन ५८।५२ भक्ताःस्वर्गणि
तौभाज्य १९३३२० भाजकौ ३५३२ भाजनालब्धं ५४।४४।१ अश्विन्यादिगतनक्षत्रपर्यंतंसंख्या १२ पष्ट्यागुणिताः
७२० पूर्वलब्ध्या ५४।४४।१ युक्ताः ७७४।४४।१ द्विगुणिताः १५४९।२८।२ नवभिर्भक्ताः लब्धंअंशादिकं १७२।९।४७
अंशास्त्रिशता ३० भक्ताः जातस्तात्कालिकोराश्यादिचंद्रः ५।२२।९।४७ अथगत्यानयनम् । खखाभ्राष्टवेदानक्षत्रस्यगै
॥ १७ ॥ ५८।५२ भक्तलब्धाकलादिकाचंद्रस्यस्पष्टागतिः ८१५।२४ उक्तीत्यासाधितास्तात्कालिकस्पष्टाग्रहाः ॥ १९ ॥

कागत्तिगुप्यः श्लोकैर्भावसंधिसाधनमाह । तत्रलघ्नसाधनमिष्टकालादिसाधनं दशमलघ्नसाधनम् नतसाधनं च तत्रादौ नत
साधनज्ञानमाह । दिनार्धपूर्वमिष्टकाले सति दिनखंडं दिनार्धदिनगतघटीभिः हीनं कार्यम् तदा दिनपूर्वनतं स्यात् रात्रौ रात्र्य
र्धपूर्वमिष्टकाले सति रात्र्यर्धरात्रिगतघटीभिः हीनं कार्यं तदारात्रिपूर्वनतं स्यात् यदा दिनार्धादुपरीष्टकालस्तदा सूर्यो
दयादिष्टघटीपुशुद्धं शोधयम् द्युखंडं दिनार्धं दिवसे अपरं नतं पश्चिमनतं स्यात् तथारात्र्यर्धादुपरीष्टकाले सति सूर्यास्तादिष्टघटीषु
शोधयन् रात्र्यर्धरात्रौ पश्चिमनतं स्यात् ॥ २० ॥ तात्कालिकोऽर्कः अयनां शैथुः कार्यः तस्य भुक्तभोग्यांशसंगुणादिति यदा

/ अथ भावसाधनमाह ॥ पूर्वनतं स्याद्दिनरात्रिखंडं दिवानिशोरिष्टघटीविहीनम् ॥ दिवानिशोरिष्टघटी
पुशुद्धं द्युरात्रिखंडं त्वपरं नतं स्यात् ॥ २० ॥ तत्काले सायनां र्कस्य भुक्तभोग्यांशसंगुणात् ॥ स्वोदया
त्स्वामि ३० लब्धं यद्भुक्तं भोग्यं रवेस्त्यजेत् ॥ २१ ॥ ॥ ॥

ऋणलग्नं साध्यते तदा भुक्तांशग्राह्याः यदा धनलग्नसाधनं क्रियते तदा भोग्यांशग्राह्याः तैस्तैः स्वोदयोगुणनीयः त्रिशद्भक्तः
रवेर्भुक्तमथवा भोग्यं यल्लब्धं तदिष्टघटीपलेभ्यस्त्यजेत् शोधयेत् तदनंतरं शेषात् गतगम्य निजोदयान् त्यजेत् । तद्यथा यदा भुक्त
कालः साध्यते तदा गुणितोदयात्पृष्टोदयाः शोध्याः यदा भोग्यकालः साध्यते तदा गुणितोदयात् अग्रिमोदयाः शोध्याः शोधितेय
च्छेपंतत्त्वाद्या ३० हतं अशुद्धेनयः शोधितेन शुद्ध्यतिसः अशुद्धोदयः तेन भक्तं फलं अंशादिकं ग्राह्यं । तत् अशुद्धमेहीनं
कार्यम् शुद्धमेयुकार्यम् । तद्यथा ऋणलग्नसाधने च भेषपाद्गणनया यद्वा शिसंख्यांकः अशुद्धोदयो भवति तद्वा शिसं

ख्यामध्येलवादिकंहीनयोज्यं च तदनंतरं व्ययनांशकं अयनांशकैरहितं कार्यम् । तनुःलंघं स्यात् एवमनयारीत्यालंकोदयैः कृत्वा रवेर्भुक्तं भोग्यं साध्यम् । सत्पलीकृतात् पूर्वपश्चिमनताच्छोध्यं अन्यदवशिष्टं यत्कर्म तत्प्रागवत्पूर्वरीत्या साध्यं तद्दशमं भवेत् । तद्यथा यदा पूर्ववत् भवति तदा पूर्ववत् न तमिष्टकालं प्रकल्प्य लंकोदयैः कृत्वा रवेर्भुक्तं शोध्यम् । अन्या क्रियाः कृणु लघ्वत् यदा पश्चिम नतं भवति तदा पश्चिमनतमिष्टकालं प्रकल्प्य लंकोदयैः कृत्वा रवेर्भुक्तं शोध्यम् । अन्य क्रियाः धनलघ्वत् कार्यं तद्दशमं भवेत् । अथ लघ्वदशमभावावुक्ताय न्यभावाय साधनमाह । सपद्भवेदिति । लंघं राशिपद्भुतं जाया सप्तमभावो भवति एवं सपद्भवेत्स्वेतुर्यश्चतुर्थ

इष्टनाडीपलेभ्यश्च गतगम्या निजोदयान् ॥ शेषं खत्र्या ३० हतं भक्तमशुद्धेन लवादिकम् ॥ २२ ॥

अशुद्धशुद्धभेहीनयुक्तनुर्व्ययनांशकम् ॥ एवं लंकोदयैर्भुक्तं भोग्यं शोध्यं पलीकृतात् ॥ २३ ॥ पूर्व

पश्चान्नतादन्यत्प्रागवत्तद्दशमं भवेत् ॥ सपद्भवेत्लघ्वेन जाया तु यौलघ्नो न तु र्यतः ॥ २४ ॥ पष्ठोऽशयुक्त

नुः संधिरेष पष्ठांशयोजनात् ॥ त्रयः ससंधयोभावाः पष्ठांशो नैकयुक्तमुखात् ॥ २५ ॥

भावो भवति एवं भावचतुष्टयं जातम् । अथ लघ्नो न तु र्यतः लघ्नं चतुर्थभावाच्छोध्यम् । शेषस्य पष्ठांशो राश्यादिस्तेन युक्तं तनुलंघं कार्यम् । सलघ्नद्वितीयभावयोः संधिः स्यात् । लघ्नस्य विरामसंधिः स्यात् । धनभावस्यारंभसंधिरिति सर्वत्र ज्ञेयम् । अग्रे पष्ठांशयोजना दिति । स एवागतसंधिः तेन पष्ठांशेन युक्तोऽग्रे द्वितीयभावः स्यात् । द्वितीयभावः पष्ठांशयुक्तः द्वितीयतृतीयभावयोः संधिः स्यात् । अयं पष्ठांशयुक्तः तृतीयभावः स्यात् । अयं पष्ठांशयुक्तः तृतीयचतुर्थभावयोः संधिः स्यात् । एवं त्रयः ससंधयोभावा जाताः तदनंतरं अ

अत्रयःससंधयोभावाःसाध्याः तद्यथा पूर्वानीतपष्ठांशरूपमध्येसंशोध्य अनेनराश्यादिनासुखभावोयुक्तश्चतुर्थपंचमभांवयोः
संधिःस्यात् अयमेवसंधिःपुनस्तेनयुक्तःपंचमभावःस्यात् अनेनयुक्तःपंचमपष्ठभावयोःसंधिःस्यात् अयंतेनयुक्तःपष्ठभावोभव
ति अयंतेनयुक्तःपष्ठसप्तमभावयोःसंधिःस्यात् एवंपट्ससंधयोभावाजाताः एतेभार्धयुक्ताभार्धपडाशयःतैर्युक्ताःसंतःअवशि
ष्टपडभावाः ससंधयःस्युः एवंभावसंधिनिष्पत्तिप्रयोजनमाह । खेटइति । योग्रहोयद्भावस्थोभवतिसचेद्भावस्यराश्यंशकला
विकलाभिस्तुल्यःस्यात् तदासंग्रहः तद्भावस्थंशुभमशुभंवाफलंपूर्णंविंशतिविश्व्वात्मकं ददाति संधितुल्येग्रहेशुन्यंफलंभवति

अत्रेत्रयःपडेवंतेभार्धयुक्ताःपरेऽपिपट् ॥ खेटेभावसमेपूर्णफलसंधिसमेतुल्यम् ॥ २६ ॥ भुक्तंभोग्यं
स्वेष्टकालान्नशुद्ध्यंत्रिंश ३० त्रिघ्नात्स्वोदयासंलवाद्यम् ॥ हीनयुक्तंभास्करेतत्तनुःस्याद्रात्रौलघ्नंभार्ध
युक्ताद्रवेस्तु ॥ २७ ॥

॥२१॥२२॥२३॥२४॥२५॥२६॥ अथसूर्यस्यभुक्तमथवाभोग्यं उक्तीत्याचानीतंयद्यदिष्टकालघटीपलेभ्योनशुद्ध्येत् तदा
केनोपायेनलग्नसाधनंकर्तव्यमित्यतआह भुक्तमिति भुक्तंभोग्यंयदेष्टकालनाडीपलेभ्योनशुद्ध्येत् तदाइष्टनाडीपलानित्रिशह
णितानिकार्याणि सायनसूर्यस्वराश्युदेयंनभाज्यानि फलंलवाद्यंघ्राह्यम् तत्हीनंयुक्तंभास्करेकार्यं तद्यथा यदावेर्भुक्तमानी
तंभवति तदालवाद्यंफलंसूर्यमध्येहीनंकार्यम् यदाभोग्यमानीतंभवतितदालवाद्यंफलंसूर्यमध्येयुक्तंकार्यम् तत्तनुःलग्नंस्यात् ।
रात्रौलग्नसाधनंचेत्क्रियेततदाराशिपट्कयुक्ताद्रवेःसकाशाह्नंसाध्यम् रात्रौदशमलग्नसाधनेऽपिराशिपट्कयुक्ताद्रवेःसकाशाह्नं

क्तभोग्यंसाध्यम् अत्रोदाहरणम् अस्यजन्मभूमावुदयाः तात्कालिकोऽर्कः ९।७।३०।६ अयनांशैः
१।८।२६ युक्तः ९।२५।५६।६ अस्यभोग्यांशैः ४।३।५४ मकराराशेरुदयो २९८ गुणितः १२११
।२२।१२। अयंविंश ३० ऋक्तः जातोभोग्यकालः ४०।२२।४४ अयमिष्टनाडी १२।१८।३० पले
भ्यः ७३८।३० शोधितः शेषं ६९८।७।१६ मकरादमेकुंभोदयः २३९ शेषाच्छोधितेशेषम् ४५९
।७।१६ कुंभादमेमीनोदयः २०३ शेषाच्छोधितेशेषम् २५६।७।१६ मीनादमेमेषोदयः २०३ शेषो

मे	२७८	मी
वृ	२९९	कुं
मि	३२३	म
क	३२३	ध
लि	२९९	वृ
क	२७८	तु

पाच्छोधितेशेषम् ५३।३७।१६ मेषादमेवृषभोदयः २३९ अयंशेषात् ५३।३७।१६ नशुद्ध्यतिअतः
शेषम् ५३।७।१६ खड्या ३० इतं १५९३।३८ अशुद्धोदयेन २३९ भक्तंलब्धं अंशादिकम् ६।४०।४
इदमशुद्धात्पूर्वमेपाक्षणनयाएकोराशिस्तेनयुक्तं १।६।४०।४ इदंअयनांशैः १८।२६ हीनं जातंलग्नं
०।१८।१४।४ राशिपट्टयुतंजातंजायाभवनम् ६।१८।१४।४ अथदशमलग्नस्योदाहरणम् तत्रलंको
दयाः दिनार्धम् १२।४४ दिनगतघटीभिः १२।१८।३० हीनंजातंपूर्वनतं ०।२५।३० अयमिष्टकालः

लंकोदयैः कृत्वासायनांशसूर्यस्यभुक्तभागगुणनीयाः उपरितनांकः त्रिंशद्भूतः लब्धंभुक्तकालः जातोभुक्तकालः २७९।१४।०
अयंघटीपलेभ्यः २५।३० नशुद्ध्यति अतःशेषं २५।३० त्रिंशद्गुणितं ७६५ स्वोदयेन ३२३ भक्तं फलंलवादिकं २।२२।६
इदंराश्यादिमूर्यमध्ये ९।७।३०।६ हीनंजातं ९।५।८।० इदंराशिपट्टकयुतं जातंसुखभवनं ३।५।८।० लग्नहीनचतुर्थभावस्यशेषं
२।१६।५३।५६ इदं पट्टभक्तंलब्धंराश्यादि ०।१२।४८।५९।२० अनेनयुक्तंलग्नंजातोलग्नस्यविरामसंधिः १।१।३।३ अयं

मे	२०३	मी
वृ	२३९	कुं
मि	२९८	म
क	३४८	ध
लि	३५९	वृ
क	३५३	तु

पञ्चांशेनयुतोजातोद्वितीयभावः १।१२।५२।२ अयंपञ्चांशेनयुतोजातोद्वितीयभावस्यसंधिः १।२६।४१।२ अयंपञ्चांशेनयुतो
जातस्तृतीयभावः २।१।३०।१ अयंपञ्चांशेनयुतोजातस्तृतीयभावस्यसंधिः २।२२।१९।० प्रागानीतपञ्चांशः ०।१२।४८।५९
अयंरूपाञ्छोधितःशेषं ०।१७।११।०।४० अनेनसुखभावोयुक्तःजातःसुखभावस्यसंधिः ३।२२।१९।० अयंतेनयुक्तःजातःपं
चमभावः ४।१।३०।१ अयंतेनयुक्तःजातःपंचमभावस्यसंधिः ४।२६।४१।२ अयंतेनयुक्तःजातःषष्ठभावः ५।१३।५२।२ अयं
तेनयुक्तःजातोरिषुभावस्यसंधिः ६।१।३।३ एतेराशिपङ्क्तयुक्ताः अवशिष्टाःससंधयोभावाजाताःसर्वेएकत्रलिख्यंते ॥ २७ ॥

तन्यादिद्वादशभावाः ससंधयः स्युः

त.	घ.	स.	सु.	सु.	रि.	जा.	मृ.	प.	क.	आ.	छ.
०	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११
१८	१३	९	५	१	१३	१८	१३	९	५	९	१३
१४	५२	३०	८	३०	५२	१४	५२	३०	८	३०	५२
४	२	१	०	१	२	४	२	१	०	१	२
स.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.	सं.
१	१	२	३	४	५	७	७	८	९	१०	१३
१	२५	२२	२६	२५	१	१	२६	२२	२२	२६	२५
२	४१	१९	४१	४१	२	२	४१	१९	१९	४१	४१
३	२	०	०	२	३	३	२	०	०	२	३

लग्नकुंडली.

भावकुंडली.

अथभावस्यग्रहफलम् ॥ खेदेसंधिद्वयांतस्येइति ॥ तद्यथा ग्रहे आरंभसंधेःसकाशात्अधिकेसति विरामसंधेःसकाशात् न्यूनेसतितदाग्रहोयस्मिन्भावैवर्ततेतद्भावजंफलंभवेत् द्विसंधिम्यांहीनेऽधिकेग्रहेसति पूर्वापरभावफलंभवेत् तद्यथा आरंभसंधेःसकाशात्ग्रहेहीनेसति यद्भावोवर्ततेतद्भावपूर्वभावस्यफलंददाति यदाविरामसंधेःसकाशाद्ग्रहोऽधिकोभवति तदा अग्रिमभावस्यफलंददाति ॥२८॥ अथग्रहाणांविशेषकात्मकभावफलमाह उदाहरणमेवव्याख्या सूर्यः १।७।३०।६ अस्य

खेदेसंधिद्वयांतस्येफलंतद्भावजंभवेत् ॥ हीनेऽधिकेद्विसंधिभ्यांभावैपूर्वापरफलम् ॥ २८ ॥ ग्रहसंध्यंतरंकार्यविंशत्या २० गुणितंभजेत् ॥ भावसंध्यंतरेणासंफलंविंशोपकाःस्मृताः ॥ २९ ॥ भौमोशनःसौम्यशशीनवित्सितारेज्यार्किमंदांगि

अथ द्रेक्षाणचक्रंलिख्यते.

श्री	मे	बु	मि	क	ति	क	तु	प	रु	म	कु	मी
१०	मं	बु	गु	गु	श	र	ख	मं	र	गु	श	ग
२०	र	ख	मं	बु	गु	श	र	ख	मं	र	गु	ग
३०	श	ग	र	ख	मं	बु	गु	श	र	गु	ख	मं

रसोग्रहेश्वराः ॥ आद्याःकुजाधारवितोऽपिमध्यमाःसितानृतीयाःक्रियतोहकाणपाः ॥ ३० ॥ ॥ संधिः १।२२।१८।२३ अनयोरंतरं १४।४८।१७ विंशत्या २० गुणितं २९६।५४०। भावः १।५।८।० संधिः १।२२।१८।२३ अनयोरंतरेण १७।१०।२३ भजेत् अथसवर्णितोभाज्यः १०६५९४० भाजकः ६१८२३ भाजकेनहृतेभाज्ये यदासंफलंत देवविंशोपकाःस्मृताः १७।१४ एवंचंद्रादीनाम् । इतिरव्यादीनांविंशोपकात्मकानिभावफलानि ॥२९॥ अथग्रहाणांबला वलंवक्ष्यति । तच्चग्रहवलमधिकारंविनान अतस्तद्वलसाधनायादौराशीश्रेष्ठेद्रेक्षाणेद्यानाह । भौमेति । मेपस्यभौमः वृषस्यो

शनाशुकः मिथुनस्यसौम्योबुधः कर्कस्यशशीचंद्रः सिंहस्यइनःरविः कन्यायाःवित्बुधः तुलायाःसितःशुकः वृश्चिकस्यारो
भौमः धनुषःइज्योगुरुः मकरस्याकिंशनिः कुंभस्यमंदःशनिः मीनस्यांगिराःगुरुः एतेग्रहेश्वराःद्वादशराशिस्वामिनोभ
वंति । अथद्रेक्काणस्वामिनउच्यंते । आद्याइति । राशेस्तृतीयांशोदशांशात्मकोद्रेक्काणउच्यते । एकस्मिन्राशौत्रयोद्रेक्काणा
अतः एकस्मिन्राशौकियत्संख्याकोद्रेक्काणोस्तीतिविचार्यः प्रथमश्चेत्तर्हिभौमात् द्वितीयश्चेद्रवेः तृतीयश्चेच्छुक्रात् अनया
रीत्याक्रियतः मेषादिद्वादशराशिपुद्रेक्काणपाद्रेक्काणस्वामिनोभवन्ति । इतिद्रेक्काणचक्रम् ॥ ३० ॥ अथग्रहाणामुच्चनीचरा

अथ ग्रहाणामुच्चनीचानि.

र	व	म	बु	गु	शु	श	ग्रह
०	१	९	५	३	११	६	उच्च.
१०	३	२८	१५	५	२७	२०	
१६	७	३	१३	९	५	०	नीच.
१०	३	२८	१५	५	२७	२०	

अथाद्यचक्रम् ।							
मे	म	गु	क	मे	गु	मि	क
मे	म	गु	क	मे	गु	मि	क
सि	म	गु	क	सि	म	गु	क
ध	म	गु	क	ध	म	गु	क

सूर्यादितुंगर्क्षमजोक्षनर्ककन्याकुलीरांत्यतुलालवैःस्युः॥
दिसिग्भिगुणैरष्टयमैःशरैर्कभूतैर्भसंख्यैर्नखसंमितैश्च ॥३१॥

शीन् भागांश्चाह । सूर्यादीनांग्रहाणांतुंगर्क्षउच्चराशयःस्युः सूर्यस्यअजःमेषःउच्चदिग्भिर्दशभिरंशैः चंद्रस्यउक्षा
वृषःउच्चंगुणैस्त्रिभिरंशैः भौमस्यनक्रोमकरःउच्चंअष्टयमैरष्टाविंशतिभिरंशैः बुधस्य कन्याउच्चंशरैर्कःपंचदशभिरंशैः गुरोः
कुलीरःकर्कःउच्चंभूतैःपंचभिरंशैः शुक्रस्यांत्योमीनःउच्चंभसंख्यैःसप्तविंशतिभिरंशैः शनेस्तुलाउच्चं नखसंमितैर्विंशतिभिरंशैः
परमोच्चमिति सर्वत्रज्ञेयं । इत्युच्चानि ॥ ३१ ॥

अयमप्राणांनीचस्यानम् ॥ उद्यवलानयनंनवांशस्वामिनश्चाह । तदिति । तेषांसूर्याद्युच्चराशीनांसप्तमस्तुलादिकोराशिर्नीचम् । अंशाधत्तएव यथा सूर्यस्तुलानीचंदशभिरंदैःपरमंनीचमितिसर्वत्रपूर्ववत् । अथोच्चवलम् । अनेननीचेनप्रहोहीनःकार्यः चेद्रसभादधिकःपटधिकः तदाचक्राद्वादशरशिम्यःशोध्यः शेषस्यांशाःकार्याः नवभिर्भाग्याः लब्धंफलंउद्यवलंस्यात् इत्युच्यते । क्रियोमेपः षण्णोमकरः तौलिस्तुला इंदुभंककः एतेमेतदिराशीनांत्रिराष्ट्र्याआद्याःभवंति तेयथा मेपसिंहधनूराशीनामाद्योमेपः वृषकन्यामकरराशीनामाद्योमकरःमिथुन

तत्सप्तमंनीचमनेनहीनोग्रहोधिकश्चेद्रस
भाद्विशोध्यः ॥ चक्रात्तदंकांशलवोचलं
स्यात्क्रियेणतौलींदुभतोनवांशाः॥३२॥
मेपगतर्काष्टशेषुभागाजीवास्फुजिज्ञार
शनैश्चराणाम् ॥ वृषेष्टपण्णागशराऽनला
शाःशुक्रज्ञजीवार्किकुजेशहवाः ॥ ३३ ॥

अथ मेपादिराशिभिर्भागयुक्ता हरेःशाः

मे	पू	मि	क	ति	क	गु	गु	प	म	कुं	मी
ग १	ग ८	ग १	मं ७	ग १	ग ७	ग १	मं ७	ग १२	ग ७	ग ७	ग १२
ग १	ग १	ग १	ग १	ग ५	ग १०	ग ८	ग ४	ग ५	ग ४	ग १	ग ४
ग ८	ग ८	ग ५	ग १	ग ७	ग ४	ग ७	ग ८	ग ४	ग ८	ग ७	ग १
मं ५	ग ५	मं ७	ग ७	ग १	मं ७	ग ७	ग ५	मं ५	ग ४	मं ५	मं १
ग ५	मं १	ग १	ग ४	मं १	ग २	मं २	ग १	ग ४	मं ४	ग ५	ग २

गुलाकुंभराशीनामाद्यातुला कर्कवृश्चिकमीनराशीनामाद्यःकर्कः । अत्रराशिस्वामिनप्यनवांशस्वामिनइत्यर्थः । इत्याद्यचक्रम् ॥ ३२ ॥ अथपटभिःश्लोकैर्मेषादिद्वादशराशिगुहदेशानाह । अंकस्यापनमेवव्याख्या । सायथा । मेपराशौप्रथमपडंशानां

जीवोगुरुः ततः पञ्चशानामास्फुजिच्छुक्रः ततोऽष्टानामंशानां क्षौबुधः ततः पञ्चशानामारोभौमः ततः पञ्चशानां शनैश्चरः स्वा
मी एवमेव वृषादिष्वपि ज्ञेयम् । इति हृद्देशचक्रम् ॥ ३३ ॥ ३४ ॥ ३५ ॥ ३६ ॥ ३७ ॥ ३८ ॥ अथ पञ्चवर्गीबलमाह । त्रि

युग्मे पङ्गे पुनर्गांगभागाः सौम्यास्फुजिजीवकुजार्किहृदाः ॥ कर्कट्रितर्कांगनगाब्धिभागाः कुजा
स्फुजिज्ज्ञेयशनैश्चराणाम् ॥ ३४ ॥ सिंहगभूताद्रिरसंगभागा देवेज्यशुक्रा किंबुधारहृदाः ॥ स्त्रि
यो नगाशाब्धिनगाक्षिभागाः सौम्योशनोजीवकुजार्किनाथाः ॥ ३५ ॥ तुलरसाष्टाद्रिनगाक्षिभागाः
कोणज्ञजीवास्फुजिदारनाथाः ॥ कीटेनगाब्ध्यष्टशरांगभागा भौमास्फुजिज्ज्ञेयशनैश्चराणाम् ॥ ३६ ॥
चापेरवीण्वंघ्रिपञ्चवेदाजीवास्फुजिज्ज्ञारशनैश्चराणाम् ॥ मृगेनगाब्ध्यष्टयुगश्रुतीनां सौम्येज्यशु
क्रार्किं कुजे शहृदाः ॥ ३७ ॥ कुम्भेनगांगाद्रिशरेषुभागाः शुक्रज्ञजीवारशनैश्चराणाम् ॥ मीनेऽर्कवे
दाऽनलनंदपक्षाः सितेज्यसौम्यारशनैश्चराणाम् ॥ ३८ ॥ त्रिशत्स्वभेविंशतिरात्मतुंगे हृद्देशचक्रं द्रा
दशकंदृकाणे ॥ मुसल्लहे पंचलवाः प्रदिष्टा विंशोपकावेदलवैः प्रकल्याः ॥ ३९ ॥

शत्स्वभ इति । स्वर्भस्वराशौग्रहे ३० त्रिशल्लवाः बलम् स्तोत्रस्ये २० विंशतिर्वलम् स्वहृदास्थे १५ पञ्चदशबलम् स्वहृका
णस्थे १० दशबलम् मुसल्लहेस्त्वनवांशे ५ पंचलवाः प्रदिष्टा उक्ताः वेदलवैः बलस्य चतुर्थांशो विंशोपकाः प्रकल्याः ॥ ३९ ॥

८७।३०।६ नवभिर्भक्ताः जातंसूर्योच्चवलम् १।४३ अथहृद्देशवलम् । मकरराशौसूर्यसप्तांशाः त्रिंशत्कलाः विद्यन्ते मकरराशौ हृद्दयां आदौ सप्तांशाः अयंसप्ताधिकोऽग्रिमसप्तमध्ये वर्तते इति कारणात् जातो हृद्देशगुरुः अयंसूर्यसप्तमो भवति समहृद्दयां प्राप्तं वलम् ७।३० अथत्रैराशिकवलम् मकरराशौ प्रथमदशकमध्ये वर्तते तदीशगुरुः अस्य समत्वात्प्राप्तं त्रैराशिकवलम् ५।०

अथ पंचवर्गीचक्रं लिख्यते.						
प्र	धी	स्व	मि	स	रा	
मि	गु	३०	२२	१५	७	३०
स	ह	१५	३३	७	३०	३०
रा	घ	३०	१५	३०	५	३०
नवांशः	मु	५	३	२	१	१५

क्षेत्रं होरात्रयन्धिपंचांगसप्त-
स्वकांशेशार्कभागाः सुधी-
भिः ॥ विज्ञातव्यालमसंस्थाः
शुभानां वर्गाः श्रेष्ठाः पापवर्गा-
स्त्वनित्वष्टाः ॥ ४१ ॥

अथ मित्रादिचक्रं लिख्यते.						
मू	चं	मं	दु	गु	श	मि
चं	मू	रा	रा	रा	चं मू	मं दु गु
मं दु गु	रा	मू	मू	मू	मं दु गु	रा
रा	मं दु गु	चं मं गु	चं मं गु	चं मं गु	०	मू

अथमुसहृद्देशवलम् । नवांशगणनया जातो मुसहृद्देशगुरुः अस्य समत्वात्प्राप्तं नवांशवलम् २।३० पंचानां योगः ३२।१३ चतुर्भिर्भक्तः जातंसूर्यस्य विधात्मकं वलम् ८।३ एवमेव चंद्रादीनामपि ज्ञेयम् ॥ ४० ॥ अथद्वादशवर्गीचक्रमाह । क्षेत्रमिति । क्षेत्रं गृहम् होरा त्रिलंबः चतुर्लंबः पंचलंबः अष्टलंबः अंकलंबः दशलंबः एकादशलंबः द्वादशलंबः एते द्वादश

यदाग्रहः स्वगृहस्योच्चस्वहृद्वास्यद्रेक्काणनयांशोपुपंचस्यधिकारेणुक्त्वापिनास्तितदावलमाह । स्वस्वाधिकारेइति । स्वस्वाधि
कारोऽष्टमन्त्रस्यविभागः मुहूर्देभिन्नगृहेपादोनंचतुर्थांशो नचलं ग्राह्यम् समभेसमस्वगृहेअर्धम् अरिभेदाद्गृहेद्विचतुर्थांशोचलं
स्यात् तद्यथा ग्रहस्यस्वगृहे ३० त्रिंशद्व्याःचलस्यात् मित्रगृहेपादोनंसार्धद्विविंशतिः २२।३० जाताः समभेऽर्धपंचदश १५
जाताः शत्रुगृहेचतुर्थांशः सार्धः सप्त ७।३० जाताः तथा स्वहृद्वायांपंचदश १५ लयावलम् मित्रहृद्वायां सपादाः एकादश
११।१५ जाताः । ममहृद्वायांसार्धः सप्त ७।३० शत्रुहृद्वायांपादोनाश्चत्वारः ३।४५ तथास्वद्रेक्काणेदश १० लयावलम् मित्र
द्रेक्काणेसार्धः सप्त ७।३० समद्रेक्काणेपंच ५ शत्रुद्रेक्काणेसार्धद्वयं २।३० एवंस्वनयांशोपंच ५ लयावलम् मित्रनयांशोपादोनाश्च

स्वस्वाधिकारोक्तचलंमुहूर्देपादोनमर्धसमभेरिर्भेद्विः ॥

पूर्वसमानीयचलंतदेक्येवेदोद्धृतेहीनवलः शरोनः ॥ ४० ॥

त्यारः ३।४५ समनयांशोसार्धद्वयं २।३० शत्रुनयांशोसपादमेकं १।१५ चलंस्यात् एवंपंचवर्गीचलंसमानीय तदेक्येपंचानांयो
गोभेदोन्मृतेचतुर्भिर्भेदोत्पन्नं तद्विशोपकारमकं प्रहाणांचलं भवति शरोनः पंचम्योन्यूनः हीनचलोऽप्रहोक्षेयः । उक्तंच । पंचालपो
हीनगीर्यः स्यादधिकोमध्यउच्यते ॥ दशाधिकोचलीप्रोक्तः पंचवर्गीचलादिदम् ॥ अधकमप्राप्तमुदाहरणप्रदर्शनार्धवक्ष्यमाण
मित्रसमशत्रुयोलिख्यते । उदाहरणम् । पूर्वः ९।७।३०।६ अस्यमकराश्वीस्थितत्वाद्बृहदाः शनिः अयंसूर्यस्यशत्रुः अतः क
रणात्गृहेमासंचलंसार्धः सप्त ७।३० अपोचवलम् । पूर्वस्वनीचम् ६।१० अनेनहीनोरविः २।२७।३०।६ अस्यांशः

अथपंचमांशेशद्वादशांशेशानाह । ओजर्क्षेइति । पंचमांशप्रमाणंपडंशाः ६ एवंराशौपंचभवति तत्रौजर्क्षेविपमराशौ प्रथमपंचमांशस्वामीकुजः द्वितीयपंचमांशस्वामीआर्किःशनिः तृतीयपंचमांशस्वामीईज्योगुरुः चतुर्थपंचमांशस्वामीशोबुधःपंचमपंचमांशस्वामीभार्गवः शुक्रः । समभेसमराशौव्यत्ययाद्विपरीताज्ञेयाः । तद्यथा । समराशौप्रथमपंचमांशस्वामीशुक्रः द्वितीयपंचमांशस्वामीबुधः तृतीयपंचमांशस्वामीगुरुः चतुर्थपंचमांशस्वामीशनिः पंचमपंचमांशस्वामीभौमः । अथद्वादशांशस्वामिनवच्यंते । द्वादशांशाः स्वभात्स्वराशेःसकाशात्स्मृताः । तद्यथा । द्वादशांशप्रमाणंसार्षमंशद्वयं २।३० एवंराशौद्वादशभ

ओजर्क्षेपंचमांशेशःकुजार्किज्यज्ञभार्गवाः ॥ समभेव्यत्ययाज्ज्ञेयाद्वादशांशाःस्वभात्स्मृताः ॥ ४३ ॥ लवीकृतोव्योमचरोगशैलवस्वंकदिमुद्रगुणाःखरामैः ॥ भक्तोगतास्तर्कनगाष्टनं ददिमुद्रभागाःकुयुताःक्रियात्सुः ॥ ४४ ॥

वंति । तेयथा । एतत्प्रमाणेनयत्संख्येशेग्रहस्तिष्ठति स्वराशितस्तत्संख्यराशेर्द्वादशांशेशोज्ञेयः ॥ ४३ ॥ अथपद्मसप्ताष्टनवदशकादशांशेशानयनमाह । लवीकृतइति । व्योमचरोग्रहोलवीकृतःयथाराशयस्त्रिंशद्गुणिताः अधःस्थितांशयुताः एवंग्रहोऽशात्मकःकार्यः पद्मस्थानेस्थाप्यः क्रमेण अंग ६ शैल ७ वंसु ८ अंक ९ दिक् १० रुद्र ११ गुणाः सतत्रखरामैः ३० त्रिंशताभक्तोयलब्धंतेगतास्तर्कनगाष्टनंददिमुद्रभागाभवति एतेकुयुताःएकयुक्ताःसंतः क्रियान्मेपमारभ्यगणनायांयत्रविश्रांतिः तद्राशिस्वामीतद्द्वर्गस्यज्ञेयः एकयुक्लब्धयदिद्वादशाधिकंभवतितदाद्वादशभिः १२ तष्टंकार्यम् उदाहरणम् सूर्यः ९।७

भागाः लग्नसंस्था लग्नसमये विद्यमानग्रहाणां सुधीभिः विज्ञातव्याः । शुभानां शुभग्रहाणः वर्गाः श्रेष्ठाः शुभफलदाज्ञेयाः । पापग्रहाणां वर्गाश्चेत्स्युः तदा अनिष्टाः दुष्टफलदाज्ञेयाः ॥ ४१ ॥ अथ होराद्रेक्काणतुर्यां शानामधीशानाह तत्रादौ होरेशानाह । प्रथम ओजे इति । ओजे विपमराशौ गृहाधपंचदशभागाः तत्प्रमिते तत्प्रमाणे रवीन्द्रोहोरे विचिंत्येज्ञेये । तद्यथा विपमराशौ । प्रथम पंचदशभागमध्ये सूर्यस्य तदनंतरं चंद्रस्य । तथा सप्तमसमराशौ चंद्रव्योविचिंत्ये ॥ अथ द्रेक्काणेशा उच्यन्ते । राशेस्त्रिभागोदशांशपरिमितो द्रेक्काणो ज्ञेयः यस्य द्रेक्काणविचारः क्रियते स चेत्प्रथमविभागमध्ये तदा सयस्मिन् राशौ तिष्ठति तद्राशिस्वामिन एव द्रेक्काणाधीशत्वम् । द्वितीय द्रेक्काणश्चेत्तदा स्वराशितः पंचमो यो राशिस्तत्स्वामिन एव द्रेक्काणेशत्वम् । तथा तृतीय द्रेक्काण

ओजे रवीन्द्रोः सम इंदुरव्योहोरे गृहाधप्रमिते विचिंत्ये ॥ द्रेक्काणपाः स्वेपुलवर्क्षनाथास्तुर्यांशपाः

स्वर्क्षजकेंद्रनाथाः ॥ ४२ ॥

॥

श्चेत्तदा स्वराशेः सकाशात् पंचमो यो राशिः तत्स्वामिन एव द्रेक्काणाधीशत्वम् ॥ अथ तुर्यांशस्वामिन उच्यन्ते । स्वर्क्षजकेंद्रनाथा इति ॥ स्वर्क्षग्रहाधिष्ठितो यो राशिस्तस्माज्जातानि केंद्राणि तन्नाथाः चतुर्धांशस्वामिनः । तद्यथा । राशेस्त्रिंशदंशास्तस्य चतुर्थोऽंशः सार्धाः सप्त ७।३० तत्र प्रथमविभागमध्ये ७।३० स्वर्क्षस्वराशिस्वामिन एवाधिपत्यं । द्वितीयविभागमध्ये १५।० केंद्रनाथः स्वराशेः सकाशात् स्वचतुर्थो यो राशिः तत्स्वामिन एवाधिपत्यं । तृतीयविभागमध्ये २२।३० स्वराशेः सकाशात् सप्तमो यो राशिः तत्स्वामिन एवाधिपत्यं चतुर्थविभागमध्ये ३० स्वराशेः सकाशात् शमो यो राशिः तत्स्वामिन एवाधिपत्यम् ॥ ४२ ॥

१ विपमराशौ पूर्वपराधभागस्य होरव्योरीशौ रवीन्द्रोऽतीतीति ज्ञेयम् । २ प्रथमचतुर्थे सप्तमदशमानि इति ।

काः लब्धं ७४ कुयुतं ७५ ॥ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ३ मेपाङ्गनयाजातो मिथुनराशिः तत्स्वामीबुधः एवमष्टमांशस्वामी
 बुधः । अथनवांशः । अंशाः २७७।३०।६ नवभिर्गुणिताः २४९७।३०।५४ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ८३ कुयुतं ८४ द्वादशभि
 १२ स्तष्टं शेषं ० मेपाङ्गनयाजातोमीनराशिः तत्स्वामीगुरुः एवंजातो नवांशस्वामीगुरुः । अथदशांशः । अंशाः २७७।३०।६
 दशभिर्गुणिताः २७७५।११० त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ९२ कुयुतं ९३ द्वादशभि १२ स्तष्टं शेषं ९ शेपाङ्गनयाजातोघनराशिः
 तत्स्वामीगुरुः एवंजातो दशांशस्वामीगुरुः । अथैकादशांशः । अंशाः २७७।३०।६ एकादशभिर्गुणिताः ३०५२।३१।६ त्रिंश
 द्भक्ताः लब्धं १०१ कुयुतं १०२ द्वादशभिस्तष्टं शेषं ६ मेपाङ्गनयाजातः कन्याराशिः तत्स्वामीबुधः एवंजातः एकादशस्वामी

एवंद्वादशवर्गस्याद्वाहाणांवलसिद्धये ॥ स्त्रोचमित्रशुभाश्रेष्ठानीचारिक्रूरतोऽशुभा ॥ ४५ ॥

बुधः । अथद्वादशांशः । एवंद्वादशांशविभागनयाचतुर्थविभागमध्येवर्तते अतः कारणात् मकराङ्गनयाजातश्चतुर्थोमिपरा
 शिः तत्स्वामीभीमः एवंजातोद्वादशांशस्वामीभीमः एवंचंद्रादीनामपिज्ञेयम् ॥ ४४ ॥ अथद्वादशवर्ग्युपसंहारं तत्फलं चाह
 एवमिति । एवंग्रहाणांवलसिद्धयेद्वादशवर्गस्यात् साद्वादशवर्गोस्त्रोचमित्रशुभाश्रेष्ठा नीचारिक्रूरतोअशुभाच । तद्यथा ।
 यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गीक्रियते सचेत्स्वगृहादिषु अथवास्त्रोचवर्गे अथवा शुभग्रहस्ववर्गेतिष्ठति तदाश्रेष्ठा शुभफलदात्री ।
 तथा समग्रोयदिनीचवर्गे अथवापापग्रहस्ववर्गेवातिष्ठतितदाअशुभादुष्टफलदात्री ॥ ४५ ॥

एतत्पंचवर्गोवलचक्रं लिख्यते.

ग्रहाः	सूर्यः	चंद्रः	मौसः	बुधः	गुरुः	शुक्रः	शनिः	ग्रहाः
गृ०	७ ३०	७ ३०	७ ३०	७ ३०	३० ०	१५ ०	१५ ०	गृ०
उ०	९ ४३	७ ३२	१५ १०	१० १८	३६ ३६	६ २३	१८ २२	उ०
ह०	७ ३०	३ ४५	७ ३०	७ ३०	११ १५	७ ३०	११ १५	ह०
श्रे०	५ ०	३ ३०	३ ३०	३ ३०	७ ३०	१० ०	५ ०	श्रे०
मु०	३ ३०	५ ०	३ ३०	१ १५	५ ०	२ ३०	३ ४५	मु०
पो०	३२ १३	२३ १७	३५ १०	२९ ३	५४ २१	४१ २३	५३ ३२	पो०
वि०	८ ३	५ ४९	८ ४७	७ १५	१३ ३५	१० २०	१३ २९	वि०

३०।६ एतस्मिन्कराराशौ स्थितत्वात् गृहशः शनिः ॥ अथ होरा मकराराशौ प्रथमपंचदशभागमध्ये ऽस्ति अतो होरशः चंद्रः । अत्र त्रिलवः सूर्यः प्रथमभागमध्ये ऽस्ति अतो द्रेक्काणाधोशः शनिः । अथ चतुर्लवः सूर्यो द्वितीयचतुर्धांशमध्ये वर्तते अतः कारणात् मकरराशेः सकाशात् चतुर्थो राशिर्मेघः तत्स्वामी भौमः एवं चतुर्लवस्वामी भौमः । अथ पंचमांशः । सूर्यः समराशौ द्वितीयविभागमध्ये वर्तते अतः पंचमांशस्वामी बुधः । अथ षडंशः । सूर्यस्यांशः २७७।३०।६ पइगुणिताः जाता १६६५।३६ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ५५ कु १ युक्तं ५६ द्वादशभिः १२ स्तष्टं शेषं ८ मेघाद्गणनया जाता वृश्चिकराशिः तत्स्वामी भौमः एवं जातः षडंशस्वामी भौमः । अथ सप्तांशः । अंशः २७७।३०।६ सप्तभिर्गुणिताः १९४२।३०।४२ त्रिंशद्भक्ताः लब्धं ६४ कुयुक्तं ६५ द्वादशभिः १२ स्तष्टं शेषं ५ मेघाद्गणनया जाताः सिंहराशिः

तत्स्वामी सूर्यः एवं जातः सप्तांशस्वामी सूर्यः । अथाष्टांशः । अंशः २७७।३०।६ अष्टभिर्गुणिताः २२२०।०।४८ त्रिंशद्भ

शुभफलदः । शुभखेचरश्चेत् । तद्यथा । यस्यग्रहस्यद्वादशवर्गिकाक्रियतेसयदिशुभग्रहोभवतिद्वादशवर्ग्याशुभग्रहाधिकवर्ग
प्राप्तोभवति तदाऽतिसौम्यः अत्यंतशुभफलदाता । सौम्योऽपिपापाधिकवर्गयोगान्नेष्टः । तद्यथा यस्यद्वादशवर्गिका
क्रियते सयदिशुभग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यापापग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदानेष्टः अशुभफलदः पापलेटः । तद्यथा
यस्यद्वादशवर्गिकाक्रियतेसयदिपापग्रहोभवति द्वादशवर्ग्यापापग्रहाधिकवर्गप्राप्तोभवति तदाअतिनिंद्यः अत्यंतदुष्टफ
लदाता ॥ ४७ ॥ अथद्वादशभावानांशुभाशुभफलमाह । राक्षीशेति । तनोर्लग्नस्याप्यनयैवरीत्याशुभग्रहाधिकवर्गशा

राक्षीशमित्रोचरिपुक्रमेणचिंत्यंतनोरप्यनयैवरीत्या ॥ भावेपुसर्वेष्वपिवर्गचक्रं विलोक्यतत्तत्फलमूहनी
यम् ॥ ४८ ॥ शरीरवर्णचिह्नायुर्वयोमानंसुखासुखम् ॥ जातिः शीलंचमतिमाल्भ्यात्सर्वविचिंतयेत् ॥ ४९ ॥

लिखेनशुभाशुभफलंचिंत्यविचार्यम् । यथा । यदिलग्नंशुभग्रहाधिकवर्गशालिस्यादथवाललग्नस्वामीशुभग्रहः सन्मित्रगृहस्व
गृहस्वोच्चेवा तदाशुभफलंज्ञेयम् । यदिलग्नस्वामीसमगृहेवर्तते तदाशुभाशुभफलाभावः । यदिलग्नपापग्रहाधिकवर्गशालि
स्यादथवास्वामीपापग्रहः सन्शत्रुगृहेनीच्चेवा तदाशुभफलंज्ञेयम् । एवंसर्वेष्वपिभावेपुलगादिद्वादशभावेपुचवर्गचक्रद्वादश
वर्गिकाकार्या तादृशतत्तद्भावस्यशुभाशुभफलमनयैवरीत्या ऊहनीयंविचारणीयम् ॥ इतिद्वादशवर्गिका ॥ ४८ ॥ अथलग्ने
किंविचार्यमित्यतआह । शरीरेति । वर्षलग्नंग्रलंघांगीकृत्यशरीरादिसर्वविचार्यम् । तद्यथा । स्वशरीरंकृशंपुष्टंचवर्णः
रक्तः श्वेतः शुक्लतनुनिभइत्यादि चिह्नंमशकादि आयुर्जीवनंक्रियत् वयोमानंवाल्यायौवनवार्धकमिति सुखं असुखंदुःखं

समभवेनेशुभः पापोवाविद्यमानो ग्रहः अंशुभः अनिष्टफलदः ॥ ५२ ॥ अथाष्टमभवने किंविचार्यमित्यत आह । मृत्याविति । मृत्यौ अष्टमस्थाने एतावद्विचार्यम् । चिरंतनं द्रव्यं प्राचीनं द्रव्यम् । मृतवित्तं मृतस्य वित्तम् । रणः संग्रामः । रिपुः शत्रुः । दुर्गस्थानं मृतिर्मरणम् । नष्टं नष्टं तु परीवारः कुटुंबम् । मनोव्यथामानसीव्यथा ॥ ५३ ॥ अथ नवमभवने किंविचार्यमित्यत आह । धर्म इति । धर्मेन वमस्थाने एतावद्विचार्यम् । रतिः क्रीडा पंथाः यात्राविचारः धर्मोपायं धर्मसाधनम् विचिंतयेत् । अथ दशमभवने किंविचार्यमित्यत आह । व्योम्नीति । व्योम्नि दशमभावे एतावद्विचार्यम् । मुद्रां राजमुद्रां परंपुण्यं उत्कृष्टपुण्यं राज्यवृद्धिं

मृत्यौ चिरंतनं द्रव्यं मृतवित्तं रणो रिपुः ॥ दुर्गस्थानं मृतिर्नष्टं परीवारो मनोव्यथा ॥ ५३ ॥ धर्मो रतिस्तथाप
याधर्मोपायं विचिंतयेत् ॥ व्योम्नि मुद्रां परंपुण्यं राज्यवृद्धिं च पैतृकम् ॥ ५४ ॥ आयेसर्वार्थधान्याधिकं
न्यामित्रचतुष्पदाः ॥ राज्ञो वित्तं परीवारो लाभोपायांश्च भूरिशः ॥ ५५ ॥ व्ययैरिनिरोधातिव्या
दिपरिचिंतयेत् ॥ ५६ ॥

भागवृद्धिं पैतृकं पितुः संबन्धि ॥ ५४ ॥ अथैकादशभवने किंविचार्यमित्यत आह । आय इति । आये एकादशस्थाने एतावद्वि
चार्यम् । सर्वार्थः सर्वद्रव्यप्रयोजनम् । धान्यार्थः धान्यमौल्यम् । कन्या मित्रं चतुष्पदः गजाश्वादिः राज्ञः वित्तं राजद्रव्यम् । परीवारः
कुटुंबविचारः भूरिशः भूयांसः लाभोपायाः प्राप्त्युपायाः ॥ ५५ ॥ अथ व्ययभवने किंविचार्यमित्यत आह । व्यय इति । व्यये
द्वादशभवने एतावद्विचार्यम् । वैरिनिरोधः शत्रुकृतावरोधः आतिः पीडा व्ययादि एतावद्विचिंतयेत् ॥ ५६ ॥

जातिः प्राज्ञाणादिः शीलमाचारं एवं मतिमान्बुद्धिमान्ब्रह्मात्सर्वविचिंतयेत् ॥४९॥ अथ धनभवने किं विचार्यमित्यत आह ।
सुवर्णेति । सुवर्णरूप्यरत्नानि धातुः गैरिकादिः द्रव्यं कांस्यादि सखा मैत्रीविचारः धने धनभवने एतावद्विचार्यम् । अथ सह
ज भवने किं विचार्यमित्यत आह । विक्रम इति । विक्रमे सहज भवने एतावद्विचार्यम् भ्राता सहजः भृत्यः सेवकः अध्वा यानं
पित्र्यं पितुः संबंधि स्खलनं कार्यभ्रंशः साहसं साहसकर्म एतानि सहज भवने विचार्याणि ॥ ५० ॥ अथ चतुर्थ भवने किं विचार्य
मित्यत आह । पितृविचिंतयति । पितृविचिंतयितुं द्रव्यम् निधिः निक्षिप्तवस्तु क्षेत्रकृष्यादि गृहम् भूमिः तुर्यतः चतुर्थ भवने ए

सुवर्णरूप्यरत्नानि धातुद्रव्यं सखा धने ॥ विक्रमे भ्रातृभृत्याभ्यपित्र्यस्खलनसाहसम् ॥ ५० ॥ पितृविचिंतयति
धि क्षेत्रं गृहं भूमिश्च तुर्यतः ॥ पुत्रं मंत्रधनोपायगर्भविद्यात्मजं जेक्षणम् ॥ ५१ ॥ रिपौ मातुलमांघ्रारि चतुष्पाद्व्य
भीर्ब्रणान् ॥ धूने कलत्रवाणिज्यनष्टविस्मृतिसंकथा ॥ हताचकलिमार्गादिचिंत्यं धूने ग्रहोऽशुभः ॥ ५२ ॥
तावद्विचार्यम् । अथ पंचम भवने किं विचार्यमित्यत आह । पुत्र इति । पुत्रे पंचम भवने एतावद्विचार्यम् । मंत्रः धनोपायः गर्भः
विद्या आत्मज्ञः पुत्रः एतेषां ईक्षणमवलोकनं कार्यम् ॥ ५१ ॥ अथ षष्ठ भवने किं विचार्यमित्यत आह । रिपाविति । रिपापट्ट
भवने एतावद्विचार्यम् । मातुलः मांघ्ररोगः अरिः शत्रुः चतुष्पाद्व्यादि वंधः पराश्रयः भोर्भयम् व्रणः क्षतम् इति । अथ सप्तमं
भवने किं विचार्यमित्यत आह । धूने इति । धूने सप्तम भवने एतावद्विचार्यम् कलत्रं जाया वाणिज्यं वणिक्कर्म नष्टं नष्टवस्तु वि
स्मृतिः विस्मरणं एतेषां संकथां कथनं हतं हतद्रव्यं तस्य अध्वा मार्गविचारः कलिः कलहविचारः मार्गादि यात्राविचारः धूने सं

ममुनाप्रकारेणनवसंख्याकाभावाःशस्ताःशुभफलदाःस्युःग्रहाधिष्ठिताद्वादशाष्टमपष्ठभावाःशुभाःस्युःइमेद्वादशाष्टमपष्ठभावाधिष्ठितग्रहदीप्तांशान् अतिक्रम्यवर्तते तदातेऽपिभावाःशस्ताःशुभफलदातारःस्युरितिचिंतयेत् । तत्राप्यधिष्ठितग्रहदीप्तांशमध्वेइमेरिःषाष्टमरिपुभावाद्यदिस्युस्तदैवानिष्टा इत्यर्थः ॥ ५९ ॥ अथत्रैराशिकस्वामिनआह । त्रिराशिपाइति । दिने दिवावर्षप्रवेशेमेपाच्चतुर्णाराशीनांसूर्यसितार्किकशुक्राःस्वामिनःस्युः । तद्यथा दिवावर्षप्रवेशेमेपलग्नंतदासूर्यःवृषस्यशुक्रः मिथुनस्यार्किकःशनिः कर्कस्यशुक्रः निशिरात्रौवर्षप्रवेशेमेपादीनांचतुर्णाराशीनांईज्येदुबुधक्षमाजाःस्वामिनः । तद्यथा रात्रौमेपस्य

इदंत्रैराशिकस्वामियंत्रम्-

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
र	शु	श	शु	गु	च	शु	मं	श	मं	गु	च
गु	च	शु	मं	र	शु	श	शु	श	मं	गु	च

त्रिराशिपाःसूर्यसितार्किकशुक्रादिनेनिशीज्येदुबुधक्षमाजाः ॥
मेपाच्चतुर्णाहरिमाद्विलोमंनित्यंपरेष्वार्किकुजेज्यचंद्राः ॥ ६० ॥

स्वामीगुरुः वृषस्यचंद्रः मिथुनस्यबुधः कर्कस्यभौमः एते । हरिभात्सिंहाच्चतुर्णाराशीनांविलोमंविपरीतज्ञेयम् मेपादीनांयेदिनेशास्तेसिंहादीनारात्रावीशाः येमेपादीनारात्रीशास्तेसिंहादीनांदिनेशा इत्यर्थः । तद्यथा दिनेसिंहलग्नस्यगुरुः कन्यायाश्चंद्रः तुलायाबुधः वृश्चिकस्यभौमः रात्रौसिंहस्यसूर्यः कन्यायाःशुक्रः तुलायाःशनिः वृश्चिकस्यशुक्रः । परंपुधनुरादिपुचतुर्णाराशिषु नित्यंसदा दिवारात्रौ वर्षप्रवेशे आर्किकुजेज्यचंद्राः स्वामिनः । तद्यथा धनुषःशनिः मकरस्यभौमः कुंभस्यगुरुः मीनस्यचंद्रः । दिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिधनुरादीनांदिनरात्रीशयोर्विपर्ययोनास्तीत्यर्थः ॥ ६० ॥

अथचलिष्ठग्रहस्यलक्षणमाह । लघ्नेति । लघ्ने अंबुचतुर्थम् द्यूनसप्तमम् कर्मदशमम् । एतेषांस्थानानां कंद्रकंदकचतुष्टयंचेति संज्ञाकृता अत्रकंद्रेस्थितःखेटोग्रहोवलीज्ञेयः तथापि चतुर्थसप्तमदशमस्थानापेक्षया लघ्नसंस्थोग्रहोविशेषेणवलीज्ञेयः ॥ ५७ ॥ अथग्रहाणांशुभस्थानानिवदनचलिष्ठयोगमाह । लघ्नेति । लघ्ने कर्मदशमम् अलंतसप्तमम् तुर्यचतुर्थम् आयंएकादशं सुतंपंचमम् अंकनयमम् एतुस्थानेषुग्रहोवली तत्र यथादिममादिमस्थानमनतिक्रम्य यथादिममग्रिमस्थानापेक्षयापूर्वपूर्वस्थोग्रहोविशेषेण वलिष्ठः । तद्यथा आर्दानयमस्योग्रहोवलिष्ठस्तदपेक्षयापंचमस्योवलिष्ठस्तदपेक्षयाएकादशस्तदपेक्षयाचतुर्थस्तदपेक्षयासप्तमस्त

लघ्नांबुधूनकर्मणि कंद्रमुक्तचकंदकम् ॥ चतुष्टयंचात्रखेटोवलीलघ्नेविशेषतः ॥ ५७ ॥ लघ्नकर्मस्ततु र्यायसुतांकस्योवलीग्रहः ॥ यथाऽऽदिमंविशेषेणसन्निविचेपुचंद्रमाः ॥ ५८ ॥ कुजःसन्निपुष्टछायां सूतौचान्यत्रचितयेत् ॥ भावानवेत्थंशस्ताःस्यूरिःफाष्टरिपवोऽशुभाः ॥ दीप्तांशातिक्रमेशस्ताइमे ॥ ५९ ॥

ऽपीतिविचितयेत् ॥ ५९ ॥

दपेक्षयादशमस्तदपेक्षया लघ्नस्योवलिष्ठइत्यर्थः एतत्तु सर्वग्रहाणांसाधारणवलमुक्तम् । अथचंद्रमाःसन्निविचेपुतृतीयद्वितीयस हितेषुपूर्वोक्तेषुस्थानेषुवलीज्ञेयः तत्र द्वितीयेवलिष्ठश्चंद्रस्तदपेक्षयातृतीयेवलिष्ठस्तदपेक्षयानवमस्तदपेक्षयापंचमस्यस्ततःपूर्वव ज्ञेयः ॥ ५८ ॥ अथभौमः । कुजइति । कुजोभौमः सन्निपुतृतीयस्थानसहितेषुप्रागुक्तेषुस्थानेषुवलिष्ठोज्ञेयः तत्र भौमस्तृतीयेवलिष्ठस्तदपेक्षयानवमस्यस्ततःपूर्ववज्ञेयः अन्यत्रवर्षलघ्नादौचितयेत् इत्य

दृष्टिसाम्येचाह । दृगिति । सर्वेषां दृक् साम्ये दृष्टिसाम्ये आदिशब्दाद्बलसाम्येऽपि अथवा निर्वलत्वेवर्पाधिपोवर्पेश्वरः मुंथहे
 श्वरः स्यात् चेत्पंचाधिकारिणः सत्त्वलायद्यपि तनुंलग्रंनेक्षमणाः न पश्यन्ति तथापि वीर्याधिकः अंकतो यस्यैवं बलमधिकं स एवाब्द
 स्ववर्पस्य विभुः स्वामी विचिंत्यः ॥ ६४ ॥ अथ केन चिन्मतेन दृष्टिवलसाम्येवर्पाधिपनिर्णयमाह । बलादिति । बलसाम्ये आ
 दिशब्दाद्दृष्टिसाम्ये च । अहिदिवावर्पप्रवेशे विराशिपः रव्याक्रांतराशीश्वरो ज्ञेयः । निशिरात्रौ वर्पप्रवेशे इंदुराशो द्रुचंद्राक्रांत
 राशीश्वरो वर्पाधीश्वरो ज्ञेय इति केचिदाहुः । अथोत्तरार्धे विशेषमाह । येनेत्यशाल इति । यउक्तप्रकारेण शशीचंद्रः अब्दविभुः

दृगादिसाम्ये व्यथनिर्वलत्वेवर्पाधिपः स्यान्मुथहेश्वरस्तु ॥ पंचापि चेन्नो तनुमीक्षमाणा वीर्याधि
 कोऽब्दस्य विभुर्विचिंत्यः ॥ ६४ ॥ बलादिसाम्ये विराशिपोऽहिनिशीदुराशीडितिकेचिदाहुः ॥
 येनेत्यशालोऽब्दविभुः शशीसवर्पाधिपश्चंद्रभपोऽन्यथात्वे ॥ ६५ ॥ स्वजन्मलमात्प्रतिवर्पमेकै
 कराशिभोगान्मुथहाभ्रमेण ॥ स्वजन्मलभ्रं वितृष्टया तं शरद्युतं साभमुखेतिहास्यात् ॥ ६६ ॥

वर्पस्वामीजातः सद्यदियेन पंचाधिकारिमध्यस्थितेन ग्रहेण सहेत्यशालं कुरुते तदा स एव वर्पाधिपोवर्पस्वामी कल्प्यः । अन्यथा
 त्वेद्वत्यशालयोगाभावे चंद्रभपश्चंद्राक्रांतराशीश्वरो वर्पाधिपो ज्ञेयः ॥ ६५ ॥ अथ मुथहानयनमाह । स्वेति । यदा जन्मजातं त
 स्मिन् समये यल्लभं स एव मुथहा । सामुथहा स्वजन्मलं प्राप्तं तिवर्प एकैकराशिवृद्ध्या भ्रमति । तद्यथा । जन्मलं कन्याजन्मसमये
 तत्रैव मुथहा । द्वितीयवर्षे तु लायामित्यादि मुथहोत्पत्तिप्रकार इष्टवर्षे भवति । अथ मुथहानयनम् । राश्यादि स्वजन्मलं ग्रंयात

अथैतस्यप्रयोजनमाह । वर्षेयार्थवर्षेयमिति । एते वर्षेयार्थवर्षेयनिर्णयाथंदिननिशाविभागेनत्रिराशिपाउक्ताः पंचवर्गविलाद्यर्थपूर्वोक्तान्द्रेकाणेशान्वितयेत् ॥ ६१ ॥ अथक्रमप्राप्तोदाहरणप्रदर्शनार्थवर्षेयचक्रचतुर्भिः श्लोकैर्वर्षेयनिर्णयमाह । तत्रादौअधिकारिणश्चाह । जन्मेति । जन्मलग्नपतिः जन्मलग्नस्वामी । अब्दलग्नपतिर्बललग्नस्वामी । अथहाधिपो मुंथहास्वामी त्रिराशिपः त्रैराशिकस्वामी । सूर्यसितार्किंशुक्रादित्यादित्रैराशिकेश्वरोज्ञेयः । अहिदिवावर्षप्रवेशेसूर्यराशिपतिदिनेशोज्ञेयः निशि

वर्षेयार्थंदिननिशाविभागोक्तास्त्रिराशिपाः ॥ पंचवर्गविलाद्यर्थद्रेकाणेशान्वितयेत् ॥

॥ ६१ ॥ जन्मलग्नपतिरब्दलग्नपोमुंथहाधिपइतस्त्रिराशिपः ॥ सूर्यराशिपतिरहिचंद्रभाधीश्च
रोनिशिविमृश्यपंचकम् ॥ ६२ ॥ बलीयएपांतनुमीक्षमाणः सर्वर्षेपोलग्नमनीक्षमाणः ॥ नैवा

ब्दपोदृश्यतिरेकतः स्याब्दलग्नसाम्येविदुरेवमाद्याः ॥ ६३ ॥

रात्रौवर्षप्रवेशेसति चंद्रभाधीश्वरः चंद्राधिष्ठितराशीशोज्ञेयः सएवरात्रिस्वामीज्ञेयइत्यर्थः । अनयारीत्याग्रहपंचकंविमृश्यविचार्य ॥ ६२ ॥ एवं पंचाधिकारिणोज्ञात्वातेपांहग्वलंपंचवर्गविलात्वावर्षपतिनिर्णयमाह । बलीयइति । एपांपंचानामधिकारिणामध्येग्रहोबलीपंचवर्ग्यावलाधिकस्तनुलंघंक्षमाणः पश्यति । सर्वर्षेयोवर्षस्वामीज्ञेयः । यदाबलिष्ठोऽपिग्रहोलग्नमनीक्षमाणः लग्नंनपश्यतितदावर्षाधिपोनैवस्यात् । यदाबलस्यसाम्येपंचवर्ग्यासर्वेतुल्यबलास्तदादृष्ट्यातिरेकतः स्यात् । यथा योऽधिकदृष्ट्यालग्नंपश्यतिसवर्षाधीशइति ग्वमाद्याविदुः चिदंति ॥ ६३ ॥

अथग्रहाणांस्वरूपम् ॥ तत्रादौसूर्यस्यस्वरूपमाह ॥ सूर्यइति । सूर्यएतादृशोज्ञेयः । नृपः क्षत्रियः । ना पुरुषग्रहः । चतुरस्रः
चतुष्कोणाकृतिः । मध्यंदिनं मध्याह्नकालेप्रवलः । इन्द्रादिकपूर्वदिक्स्वामी । स्वर्णसुवर्णद्रव्यस्वामी । चतुष्पदामश्वगजा
दीनांप्रभुः । उग्रः क्रूरः । सत्त्वं सत्त्वप्रधानः । स्थिरः स्थिरस्वभावः । तिकः तिकरसप्रियः । पशुक्षितिः भूमिचारी । पित्तं पि
त्तप्रकृतिः । जरन्वृद्धः । पाटलः श्वेतरक्तमिश्रितवर्णः । मूलंमूलोत्पन्नस्यधान्यादेरधिष्ठाता । वन्योवनचारी । एवंगुणवि
शिष्टः सूर्यः ॥ १ ॥ अथचंद्रस्वरूपमाह ॥ शशीचंद्रः । वैश्यः वैश्यजातिः । स्त्रीस्त्रीग्रहः जलभूराद्रभूमिचारी । तपस्वी

सूर्योनृपोनाचतुरस्रमध्यंदिनंद्रदिवस्वर्णचतुष्पदोग्रः ॥ सत्त्वंस्थिरस्तिकपशुक्षितिस्तुपित्तंजरन्पाट
लमूलवन्यः ॥ १ ॥ वैश्यः शशीस्त्रीजलभूस्तपस्वीगौरोपराह्णविंगधातुसत्त्वम् ॥ वायव्यदिवश्श्लेष्म
भुजंगरूप्यस्थूलोयुवाक्षारशुभः सिताभः ॥ २ ॥ भौमस्तमः पित्तंयुवोग्रवन्योमध्याह्नधातुर्यमदिक्
चतुष्पात् ॥ नारादचतुष्कोणसुवर्णकारोदग्धाऽवनीव्यंगकटुश्रक्तः ॥ ३ ॥

तपोयुक्तः । गौरः गौरवर्णः । अपराह्णः अपराह्णकालेप्रवलः । अंबुगोजलचारी । धातुगैरिकादिः । सत्त्वंसत्त्वप्रधानः ।
वायव्यदिक् वायव्यदिक्स्वामी । श्लेष्माश्लेष्मप्रधानः । भुजंगः भुजंगस्वामी । रूप्यंरूप्यद्रव्यस्वामी । स्थूलोऽतिपुष्टः ।
युवातरुणः । क्षारः लवणरसप्रधानः । शुभः शुभग्रहः । सिताभः शुभ्रवर्णः एवंविधश्चंद्रोज्ञेयः ॥ २ ॥ अथभौमस्वरूपमाह ॥
भौमइति । एतादृशोभौमोज्ञेयः । तमः तमोगुणप्रधानः । पित्तं पित्तप्रकृतिः । युवातरुणः । उग्रः क्रूरः । वन्योवनचारी ।

शरद्युतं जन्मकालाद्गतवर्षेण न युक्तं द्वादशभिस्तष्टसांशेषप्रमिताभमुखारादयादिर्द्विधा मुयहास्यात् । उदाहरणम् । जन्म
लग्नम् ५।१०।५३।५० गतवर्षेण न युक्तम् ४२।१०।५३।५० द्वादशभिस्तष्टम् । शेषां कप्रमिताजालारादयादिर्मुयहा ६।१०।
५३।५० ॥ ६६ ॥ स्पष्टमिदं पद्यम् ॥ ६७ ॥ अथ राहोर्मुखपृष्ठपुच्छानालक्षणमाह । भोग्येति । यस्मिन् राशौ राहुरस्ति तेन य
क्रगतिना ये भोग्या अंशास्ते मुखसंज्ञाः । ये गतालवाः भुक्तालवाः ते पृष्ठसंज्ञाः । ततः सप्तमं भवनं ततो राहोः सप्तमे सप्तमं राशिपुच्छ

प्रत्यहशरलिप्ता भिवर्धते सानुपाततः ॥ सार्धमंशद्वयं मासइत्याहुः केपिसूरयः ॥ ६७ ॥ भोग्या
राहोर्लवास्तास्यमुखपृष्ठगतालवाः ॥ ततः सप्तमं भंपुच्छं विमृश्येति फलं वदेत् ॥ ६८ ॥ श्रीगर्गा
न्वयभूपणं गणितविचिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्स्वलमतध्वस्यैजनुः पद्धतिम् ॥
तत्सूनुः खलु नीलकंठविबुधो विद्वच्छिवानुज्ञया संतुल्यैव दधाद्रहप्रकरणं संज्ञाविवेकेऽमलम् ॥
॥ ६९ ॥ इति संज्ञातंत्रे ग्रहाध्यायः प्रथमः ॥ १ ॥

संज्ञक इति विमृश्य विचार्य मुयहायाः फलं वदेत् । अथोक्तप्रकारेण वर्षे शानिर्णयः । तत्रादौ जन्मलग्ने शोबुधः । वर्षलग्ने शोभौमः
मुयहेशोभ्युः त्रैराशिकेशः सूर्यः दिनेशः शनिः पंचानामध्ये खलिष्ठः शनिः पूर्णदृष्ट्या लग्नं पश्यति अतो वर्षे शः शनिः ॥ ६८ ॥
॥ ६९ ॥ इति श्रीदियाकरदैवज्ञातमजविन्धनाधदैवज्ञविरचिते श्रीनीलकंठज्योतिर्विस्तृतसंज्ञातंत्रे ग्रहाध्यायः प्रथमः ॥ १ ॥

तुर्यात्पित्तकफात्मकः । सत्त्वं सत्वगुणप्रधानः ॥ ५ ॥ अथशुक्रस्वरूपमाह । शुक्रइति । शुक्रएतादृशोज्ञेयः । शुभः शुभग्रहः । स्त्री स्त्रीग्रहः । जलगो जलचारी । अपराहः अपराहृकालप्रचलः । श्वेतः शुभ्रवर्णः । कफी कफप्रकृतिः । रूयंरूप्यद्रव्यस्वामी । रजः रजोगुणप्रधानः । अम्लः अम्लरसप्रियः । मूलं मूलोत्पन्नस्यधान्यादेःस्वामी । विप्रो ब्राह्मणः । अग्निदिगामेयदिवस्वामी । मध्यवयाः तरुणः । रतीशः क्रीडारसप्रधानः । जलावनी जलभूमिचारी । स्निग्धरुचिः श्लक्ष्णकांतिः ।

शुक्रःशुभःस्त्रीजलगोऽपराहःश्वेतःकफीरूप्यरजोऽम्लमूलम् ॥ विप्रोऽग्निदिङ्मध्यवयोऽरतीशोजलावनीस्निग्धरुचिर्दिपाच्च ॥ ६ ॥ शनिर्विहंगोऽनिलवन्यसंध्याशूद्रांगनाधातुसमःस्थिरश्च ॥ क्रूरःप्रतीचीतुवरोऽतिवृद्धोत्करक्षितीर्दीर्घसुनीललोहम् ॥ ७ ॥ राहुस्वरूपंशनिवन्निपादजातिर्भुजंगोऽस्थिर्नैर्ऋतीशः ॥ केतुःशिखीतद्भदनेकरूपःखगस्वरूपात्फलमूह्यमित्यम् ॥ ८ ॥

द्विपाद्विपदानांमनुष्यादीनांस्वामी ॥ ६ ॥ अथशनिस्वरूपमाह ॥ शनिरिति । शनिरेतादृशः । विहंगः पक्षिजातिः । अनिलोवायुचारी । यन्यो वनचारी । संध्या संध्याकालेप्रचलः । शूद्रःशूद्रजातिः । अंगनास्त्रीग्रहः । धातुसमःधातुपित्तकफात्मकः । स्थिरः स्थिरस्वभावः । क्रूरः पापग्रहः । प्रतीची पश्चिमदिवस्वामी । तुवरः कपायरसप्रियः । अतिवृद्धः अत्यंतवृद्धग्रहः । उत्करक्षितीर्द्रुत्करभूस्वामी । दीर्घः दीर्घाकृतिः । सुनीलः सुष्ठुनीलवर्णः । लोहं लोहस्यस्वामी ॥ ७ ॥ अथराहुस्वरूपमाह ॥ शनिवत्तत्रार्कचिद्विशेषोऽस्तीत्याह । राहिति । निपादजातिश्चांडालविशेषः । भुजंगः सर्परूपः । अस्थिपोऽस्थि

मध्याह्नः मध्याह्नकाले प्रचलः । धातुः गैरिकादिः । यमदिक् दक्षिणदिक् स्वामी । चतुष्पाच्चतुष्पदानामन्वादीनां प्रभुः । ना पुरुषग्रहः । राट् राजा । चतुष्कोणः चतुष्कोणाकृतिः । सुवर्णकारः सुवर्णकाराणां स्वामी । दग्धाऽवनी ज्वलितभूमिचारी । व्यंगः किंचिदंगरहितः । कटुः कटुरसप्रियः । रक्तस्ताद्यवर्णः वा रक्तवर्णद्रव्यस्वामी ॥ ३ ॥ अथ बुधस्वरूपमाह ॥ ग्राम्य इति । ग्राम्यः ग्रामचारी । शुभः सौम्यः । नीलः नीलवर्णः । सुवर्णः सुवर्णद्रव्यस्वामी । वृत्तो वर्तुलाकृतिः । शिशुर्बालकः । इष्टकोद्यः इष्टकोद्यसंचारी । समधातुः यातपित्तकफात्मकः । जीवो मनुष्यादिः । दमशानं यत्र शवदहनं भवति तत्स्थलचारी ।

ग्राम्यः शुभो नीलसुवर्णघृतः शिथिष्टकोद्यः समधातुजीवः ॥ रमशानयोपोत्तरदिक् प्रभातं शूद्रः
खगः सर्वरसोरजोज्ञः ॥ ४ ॥ गुरुः प्रभाते नृशुभे शदिक् द्विजः पीतो द्विपाद्ग्राम्यसुवृत्तजीवः ॥

वाणिज्यमाधुर्यसुरालये शो वृद्धः सुरत्वं समधातुसत्वम् ॥ ५ ॥

गोपास्त्रीग्रहः । उत्तरदिगुत्तरदिक् स्वामी । प्रभातं प्रातः काले सचलः । शूद्रः शूद्रजातिः । खगः पक्षिजातिः । सर्वरसः कट्वा दिसकलरसप्रधानः । रजो रजोगुणप्रधानः । शो युधः एवंगुणविशिष्टो ज्ञेयः ॥ ४ ॥ अथ गुरुस्वरूपमाह ॥ गुरु इति । पृथादृशो गुरुः । प्रभाते प्रातः काले प्रचलः । नृ पुरुषग्रहः । शुभः सौम्यग्रहः । ईशदिग्गीशानदिक् स्वामी । द्विजो ब्राह्मणः । पीतः पीतवर्णः । द्विपात् द्विपदानां स्वामी । ग्राम्यः ग्रामचारी । सुवृत्तो वर्तुलाकृतिः । जीवो मनुष्यादिः । वाणिज्यं वणि कर्मकर्ता । माधुर्यं मधुररसप्रियः । सुरालये शो देवतागृहस्वामी । वृद्धः वृद्धग्रहः । सुरत्वं शो भनरलद्रव्यस्वामी । समधा

नस्यं ग्रहं दशमस्थानस्थं, ग्रहं च यत्पश्यति तादृष्टिर्गुणारिभावा अग्रकाशितशत्रुभावास्मृता । पादमिताच्चतुर्थांशमितापंचदश कलात्मिकादृष्टिः । तथाऽन्योन्यं परस्परसप्तमभेसप्तमराशौ तथैकभवेन एकराशावपि ग्रहो यत्पश्यति सादृष्टिः प्रत्यक्षवैरा । अखिलासंर्णादृष्टिः षष्टि ६० कलात्मिका स्यात् । इदं दुष्टं दृष्टं विखतयं चतुर्थदशमरूपमेकं सप्तसप्तक रूपं द्वितीयमेकराशिगतं तृतीयमेव मिदं दृष्टि त्रयं क्षुताह्वयं सकलशुभकर्मनाशकं । इदमपि दृष्टि त्रयं कार्यस्याभीष्टस्य विध्वंसदं । किंच संग्रामादि संग्रामो

दृष्टिध्रुवांकाः सांतरालिख्यंते.

राशयः	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
ध्रुवांकाः	०	४०	१५	४५	०	६०	०	४५	१५	१०	०	६०
अंतरांकाः	४०	२५	३०	४५	६०	६०	४५	३०	५	१०	६०	६०
कण. धन.	घ	क	घ	क	घ	क	घ	क	क	क	घ	क

अपास्यं पश्यं निजं दृश्य खेदादेकादिशेषेषु वल्लिप्तिकाः स्युः ॥
पूर्णखवेदास्तिथयोऽक्षवेदाः खंपष्टिरभंशरवेदसंख्या ॥ ११ ॥
तिथयः खचंद्रावियदभ्रतर्काः शेषांकया तैष्यविशेषघातात् ॥
लब्धं खरामै ३० रधिको नैकैष्ये स्वर्णं ध्रुवेताः स्फुटदृष्टिलिप्ताः १२ ॥

युद्धं तत्प्रभृतिककलिप्रदं युद्धकारकं क्लेशं प्रददाति । इमादृशोद्वादशांशांतरं द्रष्टृदृश्यांतरं द्वादशभागानधिकं तदायथोक्तफल दात्र्यः स्युः ॥ १० ॥ अथ गणितागतदृष्टिसाधनमाह ॥ तिथ्य इति च । यो ग्रहः पश्यति स दृष्टा यं पश्यति स दृश्यं इत्यवलोक्ष्य पश्यं द्रष्टारं ग्रहं निजदृश्यखेदात् अपास्यशोध्य । यद्वादशादिशेषात्मके ध्रुवाः स्थिराः

स्वामी । नैर्ऋतीशः नैर्ऋतिदिवसः । अथ केतुस्वरूपं यन्निराहुवत् परं त्वेतावान्विशेषः ॥ केतुः शिखी शिखावान् । अनेक
रूपः नानाविधरूपः । इत्थममुना प्रकारेण ग्रहस्वरूपात्फलमूह्यं ज्ञेयम् ॥ ८ ॥ अथ दृष्टिमाह ॥ तत्र ग्रहाणां चतुर्विधा दृष्टिः ।
एका प्रत्यक्षस्नेहा द्वितीया गुप्तस्नेहा तृतीया गुप्तवैरा चतुर्थी प्रत्यक्षवैरा । तत्रादौ स्नेहदृष्टिमाह ॥ दृष्टिरिति । कुंडल्याग्रहाः
स्वाक्रांतस्थानात्तत्र पंचमेवमस्थानस्य ग्रहं पंचमस्थानस्य ग्रहं च परं यं तिसा दृष्टिर्वलवती प्रत्यक्षतः स्नेहदा प्रीतिदा पादोनासाह

दृष्टिः स्थानवपंचमेव लवती प्रत्यक्षतः स्नेहदा पादोनाऽखिलकार्यसाधनकरी मेलापकारोच्यते ॥ गुप्त
स्नेहकरी तृतीयभवभेकार्यस्य संसिद्धिदा त्र्यंशो नाकथिता तृतीयभवने पञ्चभागदृष्टिर्भवे ॥ ९ ॥ दृष्टिः
पादमिता चतुर्थदशमे गुप्तारिभावाः स्मृताऽन्योन्यं सप्तमभेत्तैकभवने प्रत्यक्षवैरा खिला ॥ दुष्टदृक्त्रित
यं क्षुता ह्वयमिदं कार्यस्य विध्वंसदं संग्रामादिकलिप्रदं दृशइमाः स्युर्द्रादशांशां तरे ॥ १० ॥

दृष्टिः चतुर्थांशान्यूनं च चत्वारिंशत्कलात्मिका ४५ अखिलानां सप्तमस्तानां कार्याणां साधनं संपत्तिकरोति । मेलापकांख्या परस्पर
रशीतिकारिणी । इत्येका दृष्टिः । अथ स्वाक्रांतस्थानाद्ग्रहस्तृतीयस्थानस्य ग्रहं एकादशस्थानस्य ग्रहं च तत्पश्यति सा दृष्टिर्गुप्तस्ने
हकरी कार्यस्य संसिद्धिदा भवति । सा दृष्टिस्तृतीयभवने त्र्यंशो नाचत्वारिंशत्कलात्मिका ४० कथिता । भवेत्एकादशस्थाने पञ्च
भागः पञ्चदशकलात्मिका दृष्टिः स्यात् ॥ ९ ॥ अथ ग्रहाणां द्वावृष्टिमाह ॥ दृष्टिः पादमिति । स्वाक्रांतस्थानाद्ग्रहश्चतुर्थस्था

लिपिकाः दृष्टिकलाः पूर्णमित्यादिकाः स्युः । तद्यथा । द्रष्टुरहितदृश्यग्रहस्य राशिस्थाने एकस्मिन् शेषे पूर्णशून्यं दृष्टिः । द्विशेषे लघवे दाश्चत्वारिंशत् ४० । त्रिशेषे तिथयः पंचदश १५ । चतुःशेषे ऽक्षवेदाः ४५ पंचचत्वारिंशत् । पंचशेषे शून्यं ० । षष्ठशेषे दाश्चत्वारिंशत् ४० । सप्तशेषे अशून्यं ० । अष्टशेषे शरवेदसंख्या पंचचत्वारिंशत् ४५ । नवशेषे तिथयः पंचदश १५ । दशशेषे पदशेषे दृष्टिः ६० । सप्तशेषे अशून्यं ० । द्वादशशेषे ऽश्वतर्काः पृष्टिः ६० । शेषां केति द्रष्टुरहितदृश्यस्य राशिस्थाने योः केः पेल्लचंद्राः १० । एकादशशेषे विषयच्छून्यं ० । द्वादशशेषे ऽश्वतर्काः पृष्टिः ६० । राशिस्थाने योः केः प्राप्ताः सयातसंज्ञकः । तस्याग्रिमांको यः प्राप्ताः सस्थाप्यः यातैष्ययोगतगम्ययोर्विशेषांतरं कार्यम् । तद्यथा । राशिस्थाने योः केः प्राप्ताः सयातसंज्ञकः । तस्याग्रिमांको यः सपष्यसंज्ञकः । तयो रंतरं कार्यम् । तेनांतरेण शेषांशाः गुण्याः । ततः खरामैखिंशद्भि ३० भंकेयल्लघ्वं कलादिकं तत् ध्रुवे राशिस्थाने प्राप्तां के स्वर्णं कार्यम् । कदाचिदधिको न केप्ये सति यदाग्रिमो भूवः प्राग्ध्रुवादधिको भवेत् तदा धनम् । यदोनो ऽग्रिमभूवहीनो भवेत्तदा ऋणं एवं सति ताः स्फुटाः दृष्टिलिप्ताः कलाः स्युः । उदाहरणम् । द्रष्टा चंद्रः ५।२२।१।४७ दृश्यो रविः ९।७।३०।७ द्रष्टुरहितदृश्यः ३।१५।२०।१९ अस्वराशिस्थाने त्रयोः काः त्रयाणामधः पंचदशध्रुवां काः प्राप्ताः १५ अग्रिमोः केः पंचचत्वारिंशत् ४५ अनयो रंतरेण ३० शेषां काः १५।२०।१९ गुणिताः जाताः ४६०।९।३० त्रिंशद्भक्ताः लब्धं १५।२० इदमग्रिमस्यां कस्याधिकत्वात् पंचदश १५ मध्ये युतं जातासूयोपरिचंद्रस्य कलात्मिका दृष्टिः ३०।२० एवं सर्वग्रहाणामपि ज्ञेयम् ॥ ११ ॥ १२ ॥

णभागस्थग्रहोपरियादृष्टिः सावलवतीत्यर्थः । अत्रोदाहरणम् । भूकेंद्रेति ॥ मध्याह्नमस्थानाङ्गकेंद्रोपरिचतुर्थोपरियादृष्टिः सावलवती । एवंसर्वतोऽपिसप्तमादिद्वादशां तस्थानस्थितानां लग्नादिपञ्चां तस्थानस्थितेषु ग्रहेषु यादृष्टिः सावलवतीत्यर्थः । विचार्यम् । श्रीकेशवदैवज्ञस्याप्ययमेवार्थः । तद्यथा । परार्धखगद्वक्त्राङ्ग्यार्धदृष्टकोधिकेति परार्धखगस्य दृक् । लग्नादिपञ्चां तपूर्वार्धम् । सप्तमादिद्वादशां तमपरार्धमिति । अथैकस्थानदृष्टौ मतांतरमाह । एकक्षेपेकराशिस्थितयोर्दृश्यद्रष्ट्रोः

पुरःपृष्ठेस्वदीप्तांशौ विविशिष्टं दृक्फलं ग्रहः ॥ दद्यादतिक्रमेतेषां मध्यमं दृक्फलं विदुः ॥ १४ ॥

प्रागिक्कवालोपरिद्वारस्तथेत्यशालोऽपरिद्वारः ॥ नक्तंततः स्याद्यमयामणाङ्गकबूलतोगैरिक्कबूलमुक्तम् ॥ १५ ॥ खल्लासरं रद्वमथोदुफालिकुत्थं च दृष्टोत्थदिवीरनामा ॥ तं वीरकुत्थौ

दुरफश्च योगाः स्युः षोडशैषां कथयामि लक्ष्म ॥ १६ ॥ ॥ ॥

परस्परं यादृग्दृष्टिः सा अर्थजननी अत्यंतलाभपूर्वकशुभफलदात्री ज्ञेया । इत्येकेसरयः पंडितास्तज्जिकशास्त्रवेत्तारो विदुः ॥ १३ ॥ अथ पूर्वोक्तानां दीप्तांशानां प्रयोजनमाह ॥ पुरइति ॥ अनवमादिस्थानदृष्टौ सत्यां ग्रहोद्ग्राह्यदीप्तांशैः कृत्वा पुरोऽग्रे पृष्ठे पश्चाद्वाऽस्थिते ग्रहे विविशिष्टमुत्कृष्टं नवमादिस्थानस्थं दृक्फलं दद्यात् । तेषां दीप्तांशानामतिक्रमे दृष्टिफलं मध्यमं साधारणं दद्यादिति विदुः ॥ १४ ॥ अथ षोडशयोगाव्याख्यायंते तत्र तेषां नामानि श्लोकद्वयेनाह ॥ प्रागिति ॥ खल्लेति च प्राक्प्रथमो योगः इक्कवालः । १ अपरः द्विद्वारः । २ तथेत्यशालः । ३ अपरः ईसरफः । ४ ततो नक्तंततः । ५ यमया । ६ मणाङ्कः ।

एवंकदाचित् ०।३।२०।५० एवंकदाचित्संभवतीति ग्रंथान्तरे समानतोच्चा । अथ सूर्यादीनां दीप्तांशानाह ॥ तिथीति । सूर्यस्य तिथयः पंचदश १५ । चंद्रस्याकारः द्वादश १२ । भौमस्याष्टौ ८ । बुधस्य नगाः सप्त ७ । गुरोरंकानव ९ । शुक्रस्य शैलाः सप्त ७ । शनेः खचराः नव ९ । सूर्यादीनां ग्रहाणामेते दीप्तांशकान्तेयाः ॥ अथ दृष्टौ कश्चिद्विशेष उच्यते ॥ चक्र इति । चक्रे लग्नादिद्वादशराशिचक्रे वामदृष्ट्या दक्षिणदृष्ट्यपेक्षयेत्यर्थः । वामस्थ वामस्थानस्थ ग्रहस्य दृक्त्वामदृक् । वामभागस्थ ग्रहस्य दक्षिणभागस्थ ग्रहोपरियादृष्टिः सावलवती । लग्नादिपञ्चातंदक्षिणविभागः । सप्तमादिद्वादशांतं वामविभागः । तदुक्तं बृहज्जातके । कंहगित्यादिभ्लोके वाममुदितेति राशिभिरुदितैर्दृश्यभागावस्थितैर्वा मांगविभागलग्नस्योदितभागस्तथा द्वादशैकादशानवमाष्टमाः तथा सप्तमस्य राशेर्लग्नोदितस्तुल्यभागाः एव भागोदितोऽनुदितः अर्थादनुदितैरदृश्यैर्दक्षिणो विभागः तत्र लग्नानुदितभागाः तथा द्वितीयतृतीयचतुर्थपंचमषष्ठाः सप्तमराशेर्लग्नोदितस्तुल्यविभाग इत्यनुदितो विभागः एव दक्षिणो विभागः इति भट्टोत्पलः । चक्रे वामदृष्ट्युच्यतेवलवतीत्यत्र किंचिदेकमुदाहरणमाह । मध्यादित्येति । मध्याद्दशमस्थानाद्दशमनिचतुर्थस्थानेयादृष्टिः सावलवतीत्युक्तं भवति । दशमस्थानस्थितग्रहस्य चतुर्थस्थानस्थितग्रहोपरियादृष्टिः सावलवतीत्यर्थः । चतुर्थस्थानस्थितग्रहस्य दशमस्थानस्थितग्रहोपरियादृष्टिः सानिर्वलेत्यर्थात्सूचितं ॥ सप्तमादिद्वादशस्थानस्थितानां ग्रहां लग्नादिपञ्चातं स्थानस्थितेषु ग्रहेषु यादृष्टिः सावलवतीति निर्दिष्टोर्थः । समरसिंहस्याप्यमेवार्थः । तद्यथा चक्रस्य वामदृष्टेर्दक्षिणदृष्टिर्वलीयसीन्तेया ॥ भूकेन्द्रोपरि दृष्टिर्मध्यात्सवलेतिसर्वतोप्यूह्यमिति ॥ वामदृष्टिरित्यत्र सप्तमीतत्पुरुषः समासः । वामे दृष्टिर्वा मदृष्टिः । दक्षिणे दृष्टिर्दक्षिणदृष्टिः । दक्षिणभागास्थितानां ग्रहाणां यावामभागस्थ ग्रहेषु दृष्टिस्तदपेक्षया वामभागस्थ ग्रहाणां दक्षि

निजंस्वीयंतेजःसामर्थ्यमंदगतिग्रहाय उपाददीतददातितर्ह्यंइत्यशालाख्ययोगःस्यात् ॥ अस्यैवनामांतरंमुथशिलमिति । शीघ्रगतिग्रहात् शीघ्रग्रहदीप्तांशान्तर्गतंरभगैरधिकमंदमुथशिलयोगइतिपर्यवसितोऽर्थः । अथपूर्णमुथशिलयोगमाह । यदिशीघ्रगतिग्रहःमंदगतिग्रहात् विलिप्ताएकविकलामात्रन्यूनोऽथत्रालिप्ताधहीनःत्रिशद्विकलान्यूनोऽपिभवेत्तदा एतन्मुथशिलंपूर्णविशतिविशोपकात्मकंजातंस्यात् । यदाद्वयोर्विकलांतावयेनतुल्यताभवतितदापूर्णमुथशिलमित्यर्थतःसिद्धम् ॥ १८ ॥ अथअदृष्टौमुथंशिललक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ तदेतिपदार्थेनच । यदाशीघ्रः शीघ्रगतिग्रहः मांत्यलवस्थितः

शीघ्रोपदाभांत्यलवस्थितःसन्मंदेऽयमस्थोनिदधातितेजः ॥ स्यादित्यशालोऽयमथैपशीघ्रदीप्तांशकांशैरिहमंदपृष्ठे ॥ १९ ॥ तदाभविष्यद्रूपणीयमित्यशालंत्रिधैवंमुथशीलमाहुः ॥ लघ्वेशकार्याधिपयोर्यैथैपयोगस्तथाकार्यमुशंसितः ॥ २० ॥

राशेरतिमांशेऽत्रिशतमंशेस्थितःसन्मंदेमंदगतिग्रहेऽयमस्येअप्रिमराशौसतिशीघ्रग्रहस्यदीप्तांशावधितदाशीघ्रगतिग्रहःमंदगतिग्रहायतेजोनिदधाति । अयमित्यशालयोगःस्यात् । अथभविष्यन्मुथशिलयोगउच्यते । अथेति । एपशीघ्रगतिग्रहःस्वदीप्तांशेभ्योऽधिकंशैःकृत्वामंदगतिग्रहात्पृष्ठेस्थितःसन्मंदगतिग्रहेयदानिजेतेजोदातुकामोभवति तदाइत्यशालंमुथशिलयोगोऽभविष्यत्अग्रेभविष्यतीतिगणनीयंज्ञेयम् । एवंत्रिधात्रिप्रकारंमुथशिलमाहुः । अथमुथशिलयोगानांफलमाह । लघ्वेशेति । लघ्वेशःलघ्वस्वामी यद्भावस्यप्रश्रःक्रियतेतद्भावस्वामीकार्याधिपः । अनयोर्यथामुथशिलयोगः तथासंतःअति

७ कवूलं । ८ नैरिकवूलं । ९ खल्लासरं । १० रदं । अथो ११ दुफालिकुल्यं । १२ दुथोत्थदिवीरं । १३ तंवीरः । १४ कुत्थः १५ । दुरफः १६ । एतेपोडगुयोगाःस्युः एषामिक्कवालादीनांलक्ष्मलक्षणंकथयामि ॥ १५ ॥ १६ ॥ अथेक्कवाल्लदुवारयोर्द्वयोर्लक्षणमाह ॥ चेदिति ॥ लग्नचतुर्थसप्तमदशमस्थानानांकंटकसंज्ञाउक्ताकथिता । कंटकचतुष्टयंकद्रमितिपर्यायाः तदनंतरं द्वितीयपंचमाष्टमैकादशानांस्थानानांपणफरसंज्ञाउक्ताकथिता । तदनंतरं तृतीयपष्ठनवमद्वादशस्थानामानापोह्मिमसंज्ञाउक्ता । चेत्समस्ताःसर्वेग्रहाः केंद्रेणफरेचस्युः तदासइक्कवालाख्योयोगःस्यात्सइक्कवालयोगोराज्यसुखयोरसिर्लब्धि

चेत्कंटकेपणफरेचखगाःसमस्ताःस्यादिकवालइतिराज्यसुखासिहेतुः ॥ आपोक्लिमेयदिवखाःस कल्लेदुवारो नस्याब्धुभःक्वचनताजिकशास्त्रगीतः ॥ १७ ॥ शीघ्रोऽल्पभार्गैर्धनभागमंदेग्रस्थेनिज तेजउपाददीत ॥ स्यादित्यशालोऽयमथोविलिप्तालिप्तार्धहीनोयदिपूर्णमेतत् ॥ १८ ॥

स्तस्याहेतुः । अत्यंतशुभफलदइत्यर्थः । आपोक्लिमेयदिसर्वेखगाःग्रहाःस्युस्तदुवारनामकस्ताजिकशास्त्रेगीतःकथितोयोगः स्यात् । किलइतिनिश्चयेन । सयोगः क्वचनकुत्रापिपारंपासप्रवेशादौशुभो न स्यात् ॥ १७ ॥ अथमुथशिलयोगस्वलक्षणमाह ॥ शीघ्रइति ॥ ययोर्द्वयोर्ग्रहयोर्मुथशिलविचारःक्रियतेतयोर्भध्येयस्याधिकागतिःसशीघ्रगतिग्रहःद्वितीयःमंदगतिग्रहःशीघ्रः शीघ्रगतिग्रहःअल्पभागैःस्वल्पपांशोरुपलक्षितोभवति । घनाग्रहवः भागाःअंशाःयस्यासौघनभागः तादृशेवहूंशेर्मेदंमंदगतिग्रहे अग्रस्थेसति । एतदुक्तंभवति । शीघ्रगतिग्रहस्य भागोपेक्षयामंदगतिग्रहस्याधिकाभागाभवति । तदाशीघ्रगतिग्रहः

शुभाशुभफलसंपूर्णमभवज्जातमितिवक्तव्यम् । यदालम्बपकार्याधीशौस्वर्क्षादिसत्स्थानगौशुभैर्युतेक्षितौचेद्भवितारौतदाशुभ
फलमग्रेभविष्यतीतिवाच्यम् । यदालम्बपकार्याधीशौस्वर्क्षादिसत्स्थानगौशुभग्रहैर्युतेक्षितौचेद्भवतः तदाशुभफलमिदानीं
वर्ततएवेतिवक्तव्यम् ॥ २२ ॥ अथाशुभफलमाह ॥ व्यत्यस्तमिति ॥ अस्मात्स्वर्क्षादिसत्स्थानगतइति पूर्वोक्तादर्थोद्विपरी
तभावेदुष्टस्थानेसतिव्यत्यस्तंअन्यथाज्ञेयम् ॥ तद्यथा ॥ सलम्नाधीशःकार्याधीशोवास्वशत्रुक्षेत्रगतःस्वनीचगृहगतोवास्वशत्रु
हृद्वादिष्वशुभेषुपापग्रहस्थानेषुवागतःसन्पापग्रहैर्युतोदृष्टोवाचेदभूत्तदाप्राक्पूर्वमेवाऽशुभमभवत् ॥ यदालम्नाधीशःकार्याधी

ईसराफयोगः

व्यत्यस्तप्रस्माद्विपरीतभावेऽथेष्टक्षतोऽनिष्टगृहंप्रपन्नः ॥ अभूच्छुभं प्रागशुभं त्विदानीं
संयातुकामेन च भाविवाच्यम् ॥ २३ ॥

शोवादुष्टस्थानगतःसन् पापग्रहैर्युतईक्षितोवाचेदास्तेतदेदानींअनिष्टवर्ततएवेतिवाच्यम्॥अथतृतीय
मुथशिलयोगेफलविशेषविचारमाह । अथेति । यदालम्बेशःकार्येशोवाइष्टक्षंगतःमित्रराशोःसकाशाद
निष्टगृहंशत्रुगृहंप्रपन्नःप्राप्तःतदाप्राक्पूर्वशुभंशुभफलंअभूज्जातमितिवक्तव्यम् । इदानीमशुभफलंवर्त
तइतिवाच्यम् । संयातुकामेन । तद्यथा । लम्नाधीशःकार्याधीशोवामित्रगृहेवर्तते । अग्रेशत्रुगृहंप्रति
आयास्यतितदाशुभफलंभाविवाच्यमग्रेभविष्यतीतिवाच्यम् ॥ २३ ॥

शिष्टाः कार्यमुशंति । तद्यथा । केनचिदागत्यप्रश्रुतः ममपुत्रस्त्रीराज्यलाभादिसुखं भविष्यति न वेति । तत्र लग्नस्वामी प्रश्रुतः कार्यमुशंति । तत्तद्भावधीशश्च कार्यस्वामी । तत्र पुत्रप्राप्तिं चिन्तापंचमभावात् । स्त्रीप्राप्तिं चिन्तासप्तमभावात् । राज्यप्राप्तिं चिन्तादशमभावात् । लाभचिन्ताएकादशभावात् । एवं सर्वत्र ज्ञेयम् । तत्र लग्नशस्त्रराज्याद्यभीष्टकार्यभावे शस्यचमुथशिलयो गोयथाभवति तथा तद्भावप्राप्तिर्वक्तव्या । तयोर्थतमानो मुथशिलयोगश्चेत्तदा तद्भावसंबंधिसुखं इदानीं वर्तत इति वाच्यम् । यदितयोः पूर्णमुथशिलयोगस्तदा संपूर्णतद्भावसंबंधिसुखं वाच्यम् । यदितयोः भविष्यन्मुथशिलयोगः तदा तद्भावसौख्यं अग्रे

लग्नशकार्याधिपतस्तहायायत्रस्युरस्मिन्पतिसौम्यदृष्टे ॥ तदा वलाढ्यं कथं तियोगं विशेषतः स्नेहदृष्टे ॥ २१ ॥ स्वर्क्षादिसत्स्थानगतः शुभैश्चेद्युतेक्षितो भूद्भवितः स्थवास्ते ॥ तदा शुभं प्रागं भवत्सु पूर्णमग्रे भविष्यत्यथ वर्तते च ॥ २२ ॥

भविष्यतीति वाच्यम् ॥ १९ ॥ २० ॥ अथ दृष्टिचिन्तामाह ॥ लग्नशः लग्नस्वामी कार्यधिपः कार्यस्वामी च तत्सहायो नाम लग्नशमित्रं कार्यशमित्रं च पते च त्वारोयत्रयस्मिन्पतिसौम्यदृष्टौ पतिः स्वामी सौम्यः शुभग्रहः आभ्यां दृष्टे सति तदा प्रागुत्पन्नं मुथशिलयोगं वलाढ्यं उत्कृष्टफलदं कथयति । तत्रापि संतः अतिशिष्टाः स्नेहदृष्टाः स्नेहदृष्ट्या विशेषतः सफलमिति आहुः ॥ २१ ॥ अथाऽन्यमपि फलचिन्तामाह ॥ स्वर्क्षेति ॥ लग्नाधिपः कार्यधिपश्चक्षीदिति स्वगृहस्वोच्चस्वहृद्वास्यत्रैराशिपस्य मुसताद्देव । अथवा सत्स्थाने गुशुभग्रहस्थाने गुगती विद्यमानः सन् शुभैः शुभग्रहैः युतेक्षितश्चेदभूत् तदा प्रागुत्पन्नं

स्थानदृष्टिरेपेक्षिता । यदिशीघ्रखेदात् लग्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येयः शीघ्रखेटः शीघ्रगतिग्रहोशादिस्तास्मात्पश्चात्पूर्वपुरः अग्रे
वांशैरेववक्रोभौमः शनिर्वितिष्ठति तादृशोभौमः शनिर्वितुर्यदृष्ट्याचतुर्थस्थानदृष्ट्यावैकक्षसप्तर्षभुवा । अथवाएकराशिजा
तयादृष्ट्या तथा सप्तमस्थानजातयादृशादृष्ट्यावांचेदंशैरधिकोनैकः । तद्यथा । शीघ्रग्रहस्यभागापेक्षयाऽधिकैवांशैः श्रीघ्रग
तिग्रहस्यदीप्तांशमध्यवर्तिभिः पश्यन्सन् शीघ्रगतिग्रहस्यतेजोहरेत् । कीदृशः । कार्यपदेत्थंशालीस्थितः कार्यपदंवांछि
तकार्यस्यस्थानं । अर्थात्कार्यस्थानाधीशेनसहसुधशिलकारीसंस्थितोऽपिर्वर्तमानश्चेद्भवति तदाअसौमणऊनामयोगः स्यात् ।

तेजोहरेत्कार्यपदेत्थंशालीस्थितोऽपिवासौमणऊशुभोन ॥ स्त्रीलाभपृच्छातंनुरस्ति कन्याऽत्र
ज्ञोदिगंशैस्तिथिभिः सुरज्यः ॥ ३२ ॥ कलत्रगः खेद्वनिजोभवांशैः पूर्वबुधोभौमहतः स्वतेजाः ॥

जीवेनपश्चान्निमलतीतिलाभोनार्यास्तुनोपृष्ठगतेऽथवास्मिन् ॥ ३३ ॥

सद्युभोन । कार्यकर्तानभवेदित्यर्थः । अथोदाहरणम् । स्त्रीलाभेति कलत्रगइतिच । ममस्त्रीप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छा
यांप्रश्नेतनुर्लभकन्यास्ति । तस्यस्वामीज्ञोबुधः । अत्रकन्यायांदिगंशैर्दशभिर्दशैरुपलक्षितोऽस्ति तथासुरज्योगुरुः तिथिभिः पं
चदशभागैरुपलक्षितः सन्कलत्रगः कलत्रंस्त्रीभवनंतत्रगच्छतीति सप्तमस्थानेऽस्तीत्यर्थः । तथा अवनिजोभौमः खेदशमस्था
नेभवांशैरेकादशभिर्दशैरुपलक्षितोऽस्ति अथभौमस्तुर्यदृष्ट्याबुधंपश्यति । तस्माद्बुधात् एकांशेनाधिकोभूत्वाऽग्रस्थितोजा
तस्ततोऽग्रेगत्वाभौमेनहतंस्वतेजोयस्यतादृशः तेजोरहितः । ततोबुधः पूर्वप्रथमतः कृतः पश्चादनंतरंजीवेनकार्याधीशेनसहशीघ्रग

कथितः ॥ २८ ॥ अथास्यमयायोगस्योदाहरणम् ॥ राजयेति ॥ दिगंशंकइतिच ॥ ममराज्यप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छा
यांमश्रेलग्रंतुला । तस्यनाथःस्वामीसितःशुक्रः । मपेसप्तमस्थानेगतोऽष्टलवैरुपलक्षितोस्ति । तथाराज्यनाथः राज्यभवनं
दशमंतस्यनाथःस्वामीचंद्रःरसांशैःपडंशैरुपलक्षितःसन् दृपभस्योऽष्टमस्थानगतोभवति । तयोर्लगाधीशराज्यनाथयोःपर
स्परंद्भिर्द्वादशस्थानस्थितत्वात् दृष्टिर्नास्त्येव । गुरुःबृहस्पतिर्भदोमंदगतिर्ग्रहःदिगंशकोदशभिर्दशैःपरिमितःकर्कगतःकर्क

यमयायोगोऽयम्

राज्यासिपृच्छातुललग्ननाथोमेपेसितस्त्वष्टलवैरुपस्थः ॥ चंद्रोरसांशैर्यदिराज्यना
थोदृष्टिस्तयोर्नास्तिगुरुस्तुमंदः ॥ २९ ॥ दिगंशकैःकर्कगतस्तुपश्यद्भुभौमहोदी
सलवैःसंचांद्रं ॥ ददौसितायेतिपदस्यलाभोऽमात्येनभावीतिविमृश्यवाच्यम् ॥ ३० ॥
चक्रःशनिर्वायदिशीघ्रखेटात्पश्चात्पुरस्तिष्ठतितुर्गदृष्ट्या ॥ एकदशसप्तर्शभुवादशा-
वापश्यन्नथांशैरधिकोनैकश्चेत् ॥ ३१ ॥

स्थितोदशमस्थानस्थितःसन्उभौलग्नाधीशकार्याधीशौस्थानदृष्ट्यापश्यन्सन् उभाम्यांचंद्रशुक्राभ्यां
अधिकैःस्वदीप्तांशैःकृत्वासंचांद्रंचंद्रसंबंधिमहःतेजोगृहीत्वासितायशुक्रायददौददाति।अतःकारणात्
पदस्यस्थानस्यराज्यलाभोऽमात्येनमंत्रिणाभावीभवित्यति । इतिविमृश्यविचार्यवाच्यंयक्तव्यम् ॥
॥ २९ ॥ ३० ॥ अथमणऊयोगलक्षणमाह ॥ वक्रइति ॥ तेजोहरेदितिच ॥ असिन्मणऊयोगेलग्नाधीशकार्याधीशयोःपरस्परं

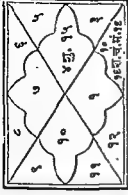
यमयायोगोऽयम् ॥

भौमोद्घयोर्लघ्नाधीशकार्याधीशयोरित्थशालेपरस्परमुथशिलयोगसतिभातेजोहरन् राज्यं ह
रति । पुनर्मणजयोगोऽयम् ॥ ३५ ॥ अथाष्टमपोडशभेदभिन्नकंबूलयोगंवक्तुकामःसामा
न्यतःकंबूलयोगलक्षणमाह ॥ लग्नकार्येशयोरित्थेति ॥ अत्रलग्नाधीशकार्याधीशयोरित्थश
लेपरस्परमुथशिलयोगेसति अनयोर्मध्येकेनचिदेकनसाकंद्वित्थशालतः इंदुश्चंद्रः इत्थश
लतः मुथशिलंचेतकरोतितदाकंबूलं कंबूलनामायोगःस्यात् लग्नेशकार्येशयोर्मध्येकेनचिदेक
नसहचंद्रमुथशिलंकंबूलंभवतीत्युक्तम् । ताजिकभूषणेयथा । निशाकरोयोगकरग्रहाभ्यामे

लग्नकार्येशयोरित्थशालेर्द्वित्थशालतः ॥ कंबूलंश्रेष्ठमध्यादिभेदेनानाविधंस्मृतम् ॥ ३६ ॥

केनचेन्मुथशिलंकरोति । कंबूलयोगःकथितस्तदानींपूर्णोहिमथ्योधमकस्त्रिधाऽसौ । सममध्यमयोर्मध्यमत्वेनगणनाद्भि
धाइत्युक्तम् ॥ अन्यच्च ॥ द्वयोर्मुथशिलेविधुःकेनचित्स्यात्तयोर्मुथशिलःसकंबूलयोगः इति ॥ तत्कंबूलंसामान्यतस्त्रिविधम्
श्रेष्ठमध्यादि । श्रेष्ठम् । मध्यमम् । समम् । आदिशब्देनाधमम् । एतेर्भेदेनानाविधंस्मृतम् । लग्नेशकार्येशचंद्राणांचतुर्विधाधिकां
रभेदेनपोडशप्रकारकमित्यर्थः । तद्यथा । उत्तमोत्तमम् १ उत्तममध्यमम् २ उत्तमम् ३ उत्तमाधमम् ४ मध्यमोत्तमम् ५
मध्यममध्यमम् ६ मध्यमम् ७ मध्यमाधमम् ८ समोत्तमम् ९ सममध्यमम् १० समम् ११ समाधमम् १२ अधमोत्तमम्
१३ अधममध्यमम् १४ अधमम् १५ अधमाधमम् १६ एतेपां प्राकट्यार्थचक्रंलिलयते ॥ तत्रस्वगृहेस्वोच्चाधिकाश्चोत्तमः ॥

पुनर्मणजयोगः

मणऊयोगोऽयम् ।

तित्यान्मिळतिइतिहेतोः नार्याः जायायाः लाभः प्राप्तिर्नो नास्तीतिवक्तव्यम् । अयमेकोयोगः । अथा
परः । अथवा यथावस्थितपूर्वस्मिन्योगे बुधापेक्षयाभीमः स्वल्पांशैरवस्थितः सन्पृष्ठतोभवति । एवम्
स्मिन् भीमेपृष्ठगते सति असौमणऊयोगः कार्यनाशकोभवति । मणऊयोगोऽयम् ॥ ३१ ॥ ३२ ॥
॥ ३३ ॥ अथमणऊयोगभेदमाह ॥ यदीत्यशालइति ॥ यद्युभयोर्लघ्वे शकार्ये शयोर्मुधशिलयोगोस्ति
तथाशनिभूसुतो एकर्क्षगौलघ्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्ये केनचित्सह एकराशिगतैस्तिः । स्वदीप्तीनाधिकां

यदीत्यशालोऽस्युभयोः स्वदीप्तीनाधिकांशैः शनिभूसुतोचेत् ॥ एकर्क्षगौलघ्नप
कार्येपौस्तस्तेजोहरौ कार्यहरौ निरुक्तौ ॥ ३४ ॥ राज्यासिपृच्छातुललघ्ननाथः कर्क
सितोऽशैस्तिथिभिर्दिगंशैः ॥ दृपेशशीभूपलवैः कुजश्चहरनृद्रयोर्भांहरतेचराज्यम् ३५

शैः । स्वशब्देनलघ्नाधीशकार्याधीशाबुच्येतेतयोर्देदीप्तांशकास्तदपेक्षयान्यूनैरधिकर्वादीप्तांशमध्यवर्तिभिः शनिभौमयोरंशैः
कृत्यालघ्नपकार्यपयोः लघ्नाधीशकार्याधीशयोस्तेजोहरौ सतौ कार्यहरौ कार्यनाशकौ निरुक्तौ ॥ ३४ ॥ अथोदाहरणम् ॥ राज्या
सिपृच्छेति । ममराज्यप्राप्तिर्भविष्यतिनवेतिपृच्छायां प्रश्ने तुलालघ्नतत्पन्नाथः स्वामी सितः शुक्रः कर्कदशमे स्थाने तिथिभिः पं
चदशांशैरुपलक्षितोस्ति । राज्यभवनाधीशः शशीचंद्रो वृषे उच्चस्थः सप्तममगतः सदिगंशैर्दशभिर्दशैरुपलक्षितोऽस्ति । कुजो वृ
षस्थः सन् भूपलवैः षोडशांशैरुपलक्षितोऽस्ति । चकाराच्छनिरपि दृपस्थः सन् भूपलवैः षोडशांशैरुपलक्षितोऽस्तीति ज्ञातव्यम् ।

नियतम् । चंद्रमुखशिलंतुल्ये शकार्येशयोर्मध्ये केनचिदेकनसहापेक्षितम् ॥ ३७ ॥ अथोत्तममध्यमकेवलौत्तमयोः कंबूलयो
लक्षणमाह ॥ स्वीयेति ॥ अथस्वीयहृद्वाद्रेक्षाणां कभागस्येनस्वहृद्वायां स्वद्रेक्षाणवास्वनवांशेनवालगाधीशेनकार्याधीशेनचप
रस्परंकृतमुखशिलेनचस्वगृहगः स्वोच्चराशिगतोवाचंद्रश्चेन्मुखशिलंकरोति तदोत्तममध्यमंकंबूलं स्यात् । कुतः चंद्रस्योत्तमा
धिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोर्मध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । अथकर्त्तुमध्यमोत्तममित्युक्तम् कुतः छंदोभंगभयात् ॥ अत्रोदा
हरणम् ॥ ममभाग्यं भविष्यति नवेति प्रश्ने तुलालं तस्यस्वामी भृगुर्दशमेस्वहृद्वायां दशांशः १० भाग्यभवनाधीशो बुधः

स्वीयहृद्वाद्रेक्षाणां कभागस्येनेत्यशालतः ॥ मध्यमोत्तमंकंबूलं हीनाधिकृतिनोत्तमम् ॥ ३८ ॥

सप्तमेस्वाहृद्वायांचतुर्दशांशः १४ अनयोः परस्परमुखशिलं । चंद्रः कर्क स्वगृहे अष्टादशांशस्ताभ्यामुधशिलोत्तममध्यममे
तत्कंबूलमत्यल्पायाससाध्यं भाग्यं फलिष्यति । एवं स्वद्रेक्षाणस्वनवांशस्याभ्यां उदाहरणानि एषूह्यानि । एवं हीनाधिकृति
ना हीनाः गताः उत्तममध्यमाधमाधिकाराः यस्य तादृशेन लग्नाधीशेन कार्याधीशेन परस्परमुखशिलेन स्वगृहस्थः स्वोच्चस्योवांश
शीचेन्मुखशिलंकरोति तदोत्तममेव कंबूलं भवति । कुतः केवलंचंद्रस्योत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोः समाधिकारप्रा
प्तत्वात् ॥ उदाहरणम् ॥ राज्यासिप्रश्ने लग्नमिथुनंतस्यस्वामी बुधः समस्य गृहे तिष्ठति । राज्यभवनाधीशो गुरुः समस्य गृहे
कन्यायामस्ति चंद्रस्तूचेवृषे । एवं त्रयाणां परस्परमुखशिलयोगे सत्युत्तमंकंबूलं जातं तेन राज्यप्राप्तिरुत्तमावक्तव्या ॥ ३८ ॥

उत्तमाधिकारश्रृङ्गः	उत्तमाधिकायां०	उत्तमाधिका०	उत्तमाधिका०
मध्यमाधिकारश्रृङ्गः	मध्यमाधिका०	मध्यमाधिका०	मध्यमाधिका०
नमोधिकारश्रृङ्गः	उत्तमाधिका०	उत्तमाधिका०	उत्तमाधिका०

स्वहृदास्यद्रेक्षाणस्यनवांशाधिकारोमध्यमः । स्यशत्रुस्वनीचाधिकारोऽधमः । एतत्स्थानत्रितयराहित्यं समाधिकारः । उक्तं च म
नुष्यजातके कंबूलमीपद्वितयेत्यशालेचंद्रोऽपि चेन्मुत्थशिलं विधत्ते । मिथः स्वगेहोच्चगतौ प्रधानं मध्यं त्रिकार्थे त्वधमं परक्षे ॥
समरसिंहप्युक्तमस्ति ॥ ३६ ॥ उत्तमोत्तमाभिः संज्ञाभिस्तानेव भेदानाह । तत्रादौ उत्तमोत्तमकंबूललक्षणमाह ॥ यदीदुरिति ॥

यदीदुःस्वगृहोचस्थस्तादृशौ लग्नकार्यौ ॥ इत्थं शालीकंबूलं तदुत्तमोत्तममुच्यते ॥ ३७ ॥

यदिद्विदुश्चंद्रः गृहोचस्थः स्वगृहस्वोच्चेवाभवति । तादृशौ लग्नकार्यौ । तादृशेन स्वगृहस्वोच्चस्थितेन वालग्राधीशेन तथा स्व
गृहस्थेनोच्चस्थितेन वाकार्याधीशेन परस्परकृतमुत्थशिलेन सह इत्थं शालीमुत्थशिलं करोति तदा तत्कंबूलं उत्तमोत्तममुच्यते ।
त्रयाणां उत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । अयं प्रथमो भेदः । अत्र पौंड्रकंबूलयोगे गुलमे शकार्ये शयोरेकाधिकारत्वं परस्परमुत्थशिलं च

चंद्रमुखशिलंतुलनेशकार्ये शयोर्मध्ये केन चिद्वेकेन सहोपेक्षितम् ॥ ३७ ॥ अथोत्तममध्यमकेवलोत्तमयोः कंबूलयो
 स्वहृदायां स्वद्रेकाणां ॥ अथस्वीयहृदाद्रेकाणां कभागस्येन स्वहृदायां स्वद्रेकाणेषां स्वनाशेन बालनाशेन कार्यधीशेन च प
 थशिलंचेतकरोति तदामध्यमं स्वोच्चराशिगतो वाचंद्र्ये न्युयशिलं करोति तदोत्तममध्यमं कंबूलं स्यात् । कुतः चंद्रस्योत्तमा
 थुनलं तस्य स्वामी बुधस्तुलायां अधिकारमाप्तत्वात् । ग्रंथकत्रांतु मध्यमोत्तममित्युक्तम् कुतः छंदोभंगमयात् ॥ अत्रोदा
 द्रेकाणोऽस्वीयनवांशे चाऽस्ति अत्रोद्रेकः प्रश्ने तुलालं तस्य स्वामी भृगुर्दशमे स्वहृदायां दशांशः १० भाग्यभवनाधीशो बुधः
 वति ॥ प्रयत्नेन साध्येत्यर्थः ॥ ३९ ॥

तयोऽधिकारायेपांतहीनाधिकृतयः स्येनेत्यशालतः ॥ मध्यमोत्तमकंबूलं हीनाधिकृतिनोत्तमम् ॥ ३८ ॥

मध्यमं च कंबूलं स्याद्धीनयोः परस्परगुथशिलं । चंद्रः कर्क स्वगृहे अष्टादशांशस्ताभ्यामुधशिलोत्तममध्यममे
 र्थांतसमाधिकारमाप्तेन लन्नाधीशेन कार्यः । एवं स्वद्रेकाणस्य नवांशस्याभ्यां उदाहरणानि पृथगानि । एवं हीनाधिकृति
 मध्यमकंबूलं स्यात् । कुतः चंद्रस्य मध्यमः । यस्य तादृशेन लन्नाधीशेन कार्यधीशेन परस्परमुधशिलेन स्वगृहस्थः स्वोच्चस्थो वा श
 वृपलं तत्पतिः शुक्रः । समस्य हृदायां च भिभुनंतस्य स्वामी बुधः समस्य गृहे तिष्ठति । राज्यभयनाधीशो गुरुः समस्य गृहे
 मस्ति । चंद्रस्तु स्वद्रेकाणोऽर्कज्यं शोस्ति परगुथशिलयोगे सत्युत्तमं कंबूलं जातं तेन राज्यमाप्तिरुत्तमायं कम्प्या ॥ ३८ ॥

अथश्लोकार्धेन मध्यमाधमकंबूललक्षणमाह
 तपरस्परमुखशिलेन स्वद्रेकाणेषां स्वनाशे वा रि

पुनःप्रकारांतरेणमध्यमकंवूलक्षणमाहश्लोकार्धेन । पादोनेनेति । पादोनेनउत्तममध्यमाधिकाररहितेनलगाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुखशिलेनसमाधिकारश्चंद्रश्चेन्मुखशिली तदामध्यमकंवूलस्यादित्यस्माभिर्युक्तं युक्तिसहंप्रतीयते । कुतःसर्वेषांसमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । धनलाभप्रश्नेलघ्नमेपः । तत्स्वामीभौमः सिंहेदशांशः १० धनेशःशुक्रः कुंभेदशांशः १० चंद्रस्तुलायांदशांशः १० एपांपरस्परंमुखशिलयोगे जातेसतिमध्यमकंवूलं तेनलब्धिर्मध्यमा । नोत्कृष्टानाप कृष्टाचेत्यर्थः । अथाधमकंवूलंश्लोकार्धेनाह । नीचारिस्थेनेत्यशालइति । स्वनीचराशिगतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालगाधीशे

पादोनेनापिमध्यंस्यादितियुक्तंप्रतीयते ॥ नीचारिस्थेनेत्यशालेऽधमकंवूलमुच्यते ॥ ४३ ॥

नीचशत्रुभगश्चंद्रःस्वभोचस्थेत्यशालकृत ॥ अधमोत्तमकंवूलंपूर्वतुल्यफलप्रदम् ॥ ४४ ॥

नकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुखशिलेनसमाधिकारस्थितश्चंद्रश्चेन्मुखशिलं करोति तदाधमाख्यंकंवूलंस्यात् । कुतश्चंद्रस्य समाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । पुत्रप्रश्नेकन्यालग्नंतस्यस्वामीबुधः भीनेनीचे । पुत्रभावाधीशोगुरुःमकरेनीचे । चंद्रस्त्वधिकाररहितः । अत्रत्रयाणांपरस्परंमुखशिलयोगादधमकंवूलंस्यात् । तेनपुत्राप्तिर्विंता अधमाऽधमफला । ईपत्कष्टसाध्येतियावत् ॥ ४३ ॥ अथाधमोत्तमकंवूलक्षणमाह । नीचशत्र्विति । यदिचंद्रोनीचराशिगतःशत्रुराशिगतोवा स्वगृहगतेनस्वोच्चगेनवालगाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुखशिलेनचेन्मुखशिलीभवति तदा अधमोत्तमकंवूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्याऽधमाधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्वमुक्तं

माधिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोरधर्माधिकारप्राप्तत्वात् । अत्रोदाहरणं । भाग्यप्राप्तिप्रश्नेमपलभ्यतस्तस्यामीभौमः कर्कनीचे स्तिनयमभवनस्वामीगुरुर्मकरेनीचे चंद्रः कर्कस्वद्रेक्काणे एपांपरस्परमुखशिलयोगसत्वान्मध्यमाधमंकवूलंजातं भाग्यप्राप्तिरा याससाध्याभवति ॥ ४१ ॥ अथापरमुत्तमंकवूलक्षणमाह । इंदुरिति । इंदुश्चंद्रः पदोनः अधिकाररहितः स्वगृहस्वोच्च स्वद्रेक्काणस्वनवांशस्वनीचस्वशत्रुक्षेत्ररूपाधिकाररहितः । किंतु समग्रहादिगतः । स्वर्क्षोच्चस्थितेस्वराशिगतेनस्वोच्चराशि गतेनयालग्नाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परमुखशिलेनचेन्मुखशिलवान्भवति तदोत्तममेवंकवूलंस्यात् । कुतः चंद्रस्याधिका रदून्यात्वात् । इतरयोरुत्तमाधिकारप्राप्तत्वात् । अत्रोदाहरणम् । धनलाभप्रश्नेतुलालभं लग्नाधीशःशुक्रः लग्नेस्वगृहे ।

इंदुःपदोनःस्वर्क्षोच्चस्थितेनाप्युत्तमंतुतत् ॥ स्वहृदादिगतेनापिपूर्ववन्मध्यमुच्यते ॥ ४२ ॥
धनाधीशोभौमः मकरेउचे । चंद्रःसमद्रेक्काणेमिथुनेस्ति । एपांपरस्परमुखशिलयोगसत्वात् कंवूलंसमोत्तमंजातमितिभाग्य प्राप्तित्तमा । अथापरमध्यमंकवूलक्षणंश्लोकार्धेनाह । स्वहृदायांस्वद्रेक्काणेवास्वनवांशेवास्थितेनलग्नाधी शेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुखशिलेनसमाधिकारश्चंद्रश्चेन्मुखशिलीतदांकवूलंमध्यमंस्यात् । कुतश्चंद्रस्याधिकारराहित्या दितरयोः मध्यमाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्ववत्पूर्वोक्तमध्यमंकवूलतुल्यफलदम् । उदाहरणम् । धनलाभप्रश्नेतुलालभंतस्य स्वामीशुक्रः सिंहस्वहृदायांदशांशः १० धनभावाधीशोभौमःस्वहृदायां चंद्रस्तुमध्यमद्रेक्काणेमिथुनेदशांशःतत्रैपांपरस्परंमुख शिलयोगोस्ति । तस्मान्मध्यममेतत्कंवूलंभवति । तेनधनलाभोमध्यमोभवति ॥ ४२ ॥

योगेजातेऽधमकंबूलंतेनराज्यप्राप्तिःकष्टसाध्या ॥ ४६ ॥ अथाधमाधमकंबूललक्षणमाह । नीचारिभस्येति । स्वनीचराशि
गतेनस्वशत्रुराशिगतेनवालम्राधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुथशिलेनस्वनीचराशिगतः स्वशत्रुराशिगतोवाशशीचेन्मुथ
शिलंकरोति तदाकंबूलमधमाधममुच्यते । कुतः । चंद्रस्येतरयोश्चाधमाधिकारप्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । पुत्रलाभप्रश्लेष्म
धनुःतस्यस्वामीगुरुः मकरेनीचे । पुत्रभावाधीशोभौमः कर्केनीचे । चंद्रोपिमीनेवृश्चिकेवा । अत्रत्रयाणांपरस्परमुथशिलयो
गेऽधमाधमकंबूलाख्ययोगःसंततिलाभोनस्त्येवेतिवाच्यम् ॥ ४७ ॥ एवंपोडशकंबूलस्यभेदाउक्ताः । अथप्रागुक्तानांकंबूल

नीचारिभस्यखेटेननीचारिभगतःशशी ॥ तदित्यशालीकंबूलमधमाधममुच्यते ॥ ४७ ॥
मेपरविःकुजोवापिवृषेकर्केऽथवाशशी ॥ तत्रेत्यशालीकंबूलमुत्तमोत्तमकार्यकृत् ॥ ४८ ॥
वृश्चिकस्थःशशीभौमःकर्केतत्रेत्यशालतः ॥ अधमाधमकंबूलंकार्यविध्वंसदुःखदम् ॥ ४९ ॥

भेदानामध्येउत्तमोत्तमकंबूलयोगोदाहरणमाह । मेपेइति । अत्रापत्यप्रश्नेमेपलक्षंतस्वामीभौमः मेपेस्वगृहे । पंचमभावा
धीशोरविर्मेपेस्वोच्चे । अनयोर्लम्राधीशकार्याधीशयोःपरस्परमुथशिलयोगेसति । चंद्रस्यवृषउच्चंकरकस्वगृहं । अनयोर्मध्येक
चिद्विद्यमानश्चंद्रश्चेन्मुथशिलंकरोति तदाकंबूलमुत्तमोत्तमकार्यकृत्वांछितफलदमित्यर्थः ॥ ४८ ॥ अथांतिमकंबूलयोगस्या
धमाधमाख्यस्योदाहरणमाह । वृश्चिकस्येति । पुत्रलाभप्रश्नेधनुर्लक्ष्मणाधीशोगुरुर्मकरेनीचे । पुत्रभावाधीशोभौमः कर्केनी
चे । वृश्चिकस्थः चंद्रोनीचे । तत्रचंद्रभौमाभ्यांगुरुभौमाभ्यांचमुथशिलयोगाज्जातंकंबूलमधमाधमाख्यंतद्वांछितकार्यविध्वं

स्वकंचूलयोगस्यतुल्यफलंप्रददाति । उदाहरणम् । सुखप्राप्तिप्रश्लेषसिंहः तत्स्वामीसूर्यः भोपेउच्चे । सुखभवनाधीशोभौमः मकरेउच्चे । चंद्रोनीचेवृश्चिके । एवंत्रयाणांपरस्परंमुखशिलेजातेसतिअधभोचमसंज्ञकंचूलमभूदिति सुखप्राप्तिरीपदाया सप्ताध्याभवति ॥ ४४ ॥ अथाधममध्यमकंचूललक्षणमाह । चंद्रइति । यदिचंद्रोनीचगृहगतः शत्रुगृहगतोवास्वहृदायामा दिशब्देनस्वद्रेफ़ाणेवास्वनवांशेयालगाधीशेनकार्याधीशेनचपरस्परंकृतमुखशिलेनचेदित्यशालीमुखशिलीभवति तदाऽध ममध्यमकंचूलमुच्यते । कुतः चंद्रस्याधमाधिकात्त्वादितरयोर्मध्यमाधिकात्प्राप्तत्वात् । उदाहरणम् । पुत्रप्राप्तिप्रश्लेषकन्या

चंद्रोनीचारिगेहस्यःस्वहृदादिगतोनचेत् ॥ तत्रेत्यशालीकंचूलमुच्यतेऽधममध्यमम् ॥ ४५ ॥

इंदुनीचारिगेहस्यःपादोनेनेत्यशालुकृत् ॥ कंचूलंमध्यमंज्ञेयंपूर्वतुल्यफलप्रदम् ॥ ४६ ॥

लभंतस्वामीबुधःमकरेस्वहृदायांऽंशः । पुत्रभावाधीशः शनिस्तुमीनेस्वहृदायांपंचांशोस्ति । चंद्रस्तुनीचेवृश्चिकेऽंशः । एपांत्रयाणांपरस्परमुखशिलयोगेजातेसति अधममध्यमकंचूलंजातं । तेनसंततिप्राप्तिरत्यायाससाध्याज्ञेया ॥ ४५ ॥ अथा न्यदधमकंचूललक्षणमाह । इद्विति । यदीदुश्चंद्रः स्वनीचराशिगतःस्वशत्रुराशिगतोया । पादोनेन उत्तममध्यमाधिकार हितेनलगाधीशेनकार्याधीशेनचकृतपरस्परमुखशिलेनचेन्मुखशिलीभवति तदाऽधमाल्पकंचूलंज्ञेयम् । कुतः चंद्रस्याधमा धिकारप्राप्तत्वात् । इतरयोः समाधिकारप्राप्तत्वात् । एतत्पूर्वमुखस्थकंचूलयोगस्यतुल्यफलंप्रददाति । उदाहरणम् । राज्या स्तिप्रश्लेषगृहलभंतस्वामीशुकःपंडशसिंहः । राज्याधीशः शनिर्विपेदशंशः । चंद्रस्तुनीचेवृश्चिकेऽंशोस्ति । एपांमुखशिल

तथा मकरस्थे चंद्रे गुरुणामकराख्यनीचराशिगतेन सह मुथशिले सति मध्यमाधमकंबूलं जातम् । कुतः । अत्र चंद्रः स्वद्रेक्काणे स्वन
 वांशे चास्ति । गुरुर्नीचे । अत्रापि स्वद्रेक्काणस्तु न संभवति । तथा मीनस्थे चंद्रे बुधे न मीनाख्यनीचस्थितेन मुथशिले सति मध्य
 माधमकंबूलं जातम् । कुतः । अत्र चंद्रः स्वद्रेक्काणे स्वनवांशे स्ति । बुधो नीचे स्ति । इदमुदाहरणपंचकं शुभं न शुभफलदं नेत्यर्थः
 ॥ ५१ ॥ अथैषां सप्तदृष्टांते नैव दूषयति । तदयुक्तमिति । शीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराशिस्थयोरेव मुथशिलादियोगो विचार्य
 इति यत् केपां चिन्मंतं तदयुक्तं न युक्तिसहमित्यर्थः । कुत इत्यत आह । लघ्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्ये केन चिदे
 केन ग्रहेण स्वनीचराशिगतेन स्वनीचराशिगतस्य तदितरग्रहस्य चेदित्थं शालं तत्कार्यनाशीत्युक्तं । न हि द्वयोरेकं नीचस्थानं भ

तदयुक्तं नीचगस्य नीचे न रिपुणारिपोः ॥ इत्थं शालकार्यनाशीत्युक्तं तत्र यतः स्फुटम् ॥ ५२ ॥

लग्नकार्यपयोरित्थं शाले चैकोस्ति नीचगः ॥ स्वर्धादिपदहीनोऽन्योऽत्रेदुःकंबूलयोगकृत् ॥ ५३ ॥

यति । तथारिपुणारिपोर्लेग्नेशकार्येशयोः परस्परवैरसतियन्मुथशिलं तत्कार्यनाशीत्युक्तम् । यतः कारणात्तत्र समरसिंहकृतता
 जिकसंज्ञातं त्रेस्फुटं प्रकटार्थमुक्तमस्ति । तद्वाक्यं च । यदि नीचो नीचेन च मुथशिलकारीतथारिपुर्द्विपता । तत्कंबूलं नेष्टं चंद्रोपि
 विनाशकोमुष्मिन् ॥ १ ॥ अत्र द्वितीययोगः एकराशिस्थयोरपि संभवतीति न दूषणत्वेनोपन्यसनीयः । ग्रंथकर्त्रा तु आकर
 ग्रंथसंदर्भवशाद्विहितः ॥ ५२ ॥ अथ प्रकारांतरेण फलोत्पत्तिज्ञानार्थं कंबूलयोगस्य भेदांतरमाह । लग्नकार्येति । पूर्वतुलनाधी
 शकार्याधीशयोरभिन्नाधिकारस्थितयोश्चंद्रेण मुथशिले कंबूलमुक्तम् । इदानीं तु तयोरप्यधिकारभेद उच्यते । यत्र लग्नाधीशका

सदंतुःखंचददाति ॥ ४९ ॥ अथाद्यंतिमयोःकंवूलभेदयोर्दिशाअंतरालवर्तिनांकंवूलभेदानामुदाहरणान्यूह्यानीत्याह । एव
मिति । एवं पूर्वोक्तभेदानांविचक्षणैर्देवज्ञैरुदाहरणयोजनाउत्कलक्षणसंवंधात्प्रागुत्कलक्षणयोजनाऊहनीयाविचार्या । उदा
हरणानिनोक्तानि कुतःलक्षणवाक्यानांस्पष्टार्थत्वात् ॥ ५० ॥ अथात्रकेचित्कंवूलक्षणेशीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकराशिस्थयौरे
वमुथशिलयोगमाहुः तन्मतमुपन्यस्यति । मेपराशिस्थेऽज्ञेचंद्रमसि मेपस्थेनैवशनिसाह मुथशिलयोगेकृतेसति
तदाएतदुत्पन्नंकंवूलंमध्यमाधमसंज्ञंजातंइत्यादिदृष्टांतवशात्शीघ्रमंदगतिग्रहयोरेकरादयवस्थितत्वात् एवंमुथशिलयोगादी
नपरेजगुः । आदिशब्देनेसराफादयः । तथाचसमरसिंहः । मेपस्थेज्ञेशनिनाकर्कस्थेभूभुवास्त्रियांकविना । मकरस्थेगुरुणा

एवंपूर्वोक्तभेदानामुदाहरणयोजना ॥ उत्कलक्षणसंवंधादूहनीयाविचक्षणैः ॥ ५० ॥

मेपस्थेऽज्ञेशनीत्यादिदृष्टांतान्मंदशीघ्रयोः ॥ एकक्षर्वस्थितावित्थशालादीनपरेजगुः ॥ ५१ ॥
सहमीनस्थेज्ञेननशुभंच ॥ १ ॥ अस्यार्थः ॥ मेपराशिस्थेज्ञेचंद्रमसि स्थानांतरस्यानुक्तत्वान्मेपस्थेनैवशनिसाह कृतमुथशि
लेसतिमध्यमाधमसंज्ञंकंवूलंजातं । कुतः । अत्रहिचंद्रोमेपेस्वगृहोच्चाधिकारेनास्ति स्वद्रेक्काणस्तुनसंभवति प्रायःस्वनवांशेस्ति ।
शनस्तुनीचस्थएव । तथाकर्कस्थेचंद्रेभूभुवामंगलेन कर्कार्ख्यनीचस्यानगतेन कृतपरस्परमुथशिलेसत्युत्तमाधमकंवूलंजातं ।
कुतः । अत्रहिचंद्रःस्वगृहस्थः । भौमोनीचस्थः । तथा स्त्रियांकन्यास्येचंद्रेकविनाशुक्रेण कन्याख्यनीचराशिगतेनसहमुथ
शिलेकृतेसति मध्यमाधमकंवूलंजातं । कुतः । चंद्रःस्वनवांशेस्ति । अत्रापिचंद्रस्यस्वद्रेक्काणस्तुनसंभवति

स्वोच्चम् आदिशब्देन स्वग्रहस्वद्रेक्काणस्वनयांशस्वनीचस्वदात्रुभं एतत्स्थानस्य शून्यत्वाद्द्रहितत्वादित्यर्थः ॥ ५६ ॥ अतएता
दृशचंद्रस्य केन चिद्गन्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्ये केन चिदेकेन मुथशिलयोगश्चेन्न भवति एतादृशश्चंद्रो यदिरादयं तेवर्तमानः सन्न
न्यक्षमग्निमराशिप्रविश्य स्मिन् राशौ प्रविष्टः सराशिर्यस्य ग्रहस्य स्वगृहं स्वोच्चं वा सग्रहमस्मिन् यदितिष्ठेत्तेन ग्रहेण सह यद्विचंद्रो मु
थशिलं करोति तदा गैरिकं वूलं संज्ञको योगो भवति । एतद्गैरिकं वूलं पूर्वोक्तं वूलं भेदतुल्यफलदं ज्ञातव्यम् । विशेषैर्यदितु अन्य
राशिगतश्चंद्रस्तद्राशिस्थेन ग्रहेण पदोनेन स्वगृहाद्याधिकाररहितेन मुथशिलं करोति तदा तद्गैरिकं वूलं मशुभमनिष्टफलदं स्मृतम्

यद्यन्यक्षप्रविश्यैपस्वक्षोच्चस्येत्यशालवान् ॥ गैरिकं वूलमेतत्तु पदोनेनाशुभं स्मृतम् ॥ ५७ ॥
लप्स्ये सुखमिति प्रश्ने सिंहलग्नैरविः क्रिये ॥ अष्टांशैः सुखपः कुंभे भौमेशैरविभिस्तयोः ॥ ५८ ॥
इत्थशालोस्ति तत्रेदुः कन्यायां चरमे शके ॥ स्वर्क्षादिपदहीनस्य नेतथशालस्य केन चित् ॥ ५९ ॥

॥ ५७ ॥ अथास्य गैरिकं वूलस्योदाहरणं श्लोकत्रयेणाह । लप्स्य इति । अहं सुखं सौख्यं लप्स्ये प्राप्स्यामि न वेति प्रश्ने क्रियमाणे सति ।
तस्मिन् काले सिंहलग्नमस्ति । तस्य स्वामी सूर्यः क्रिये मे प अष्टांशैरष्टभिरंशैरुपलक्षितोस्ति । सुखं भवनं चतुर्थं वृद्धिं काख्यं तस्य स्वा
मी भौमः कुंभे रविभिर्द्वादशांशैरुपलक्षितोस्ति । तयोर्लग्नमाधीशकार्यधीशयोः सूर्यभौमयोः परस्परं मुथशिलयोगोस्ति । तत्रा
स्मिन् योगे सति इदुश्चंद्रः कन्यायां चरमे शके त्रिंशत्परिमितोस्ति । अत्र विद्यमानस्य स्वर्क्षादिशुभाधिकारहीनस्याऽस्य चंद्रस्य
लग्नमाधीशकार्याधीशयोर्मध्ये केन चिदेकेन मुथशिलयोगो नास्ति । परंतु चंद्रस्तुलागृहं गंतुकामोस्ति । तत्तुलागृहं शनैरुच्चमस्ति

याधीशयोर्मुधुशिलयोगोविचार्यते । तत्रतयोर्मध्येएकःस्वनीचगतोस्ति । अन्यःद्वितीयःस्वर्क्षादिपदहीनःखण्डेस्वोच्चेस्वहृद्वायांस्वद्रेक्काणेस्वनवांशेस्वनीचेस्वदाब्रुक्षेत्रेयानभवति । अर्थात्समाधिकारगतोस्ति । अत्रसमाधिकारगतश्चंद्रश्चेन्मुधुशिलं करोति तदापिकंबूलाह्ययोगःस्यात् ॥ ५३ ॥ अथसदृष्टांतमेतस्यफलमाह । तत्रेति । तत्रतादृशंकंबूलयोगेकार्योत्पत्ता ज्ञेया । तत्ररष्टांतः । अन्यजातिःपुमान्जात्यन्यंविजातीयमर्थयनप्रार्थयन्सन् यथा अर्थस्वल्पंलभतेइत्यध्याहारः । तथैतत्कंबूलंकवयःपंडितादिदुर्जनंति । अर्थाद्यदासजातीयमर्थयते तदातस्मैलज्जावशाद्बहुपिकदाचित्प्रयच्छंतीत्यर्थः ॥ ५४ ॥

तत्रकार्याल्पताज्ञेयायथाजात्यन्यमर्थयन् ॥ अन्यजातिःपुमानर्थतथैतत्कवयोविदुः ॥ ५४ ॥ यस्या
धिकारःस्वर्क्षादिःशुभोनाप्यशुभोपिच ॥ केनाप्यहदयमूर्तिश्चसशून्याध्वगइष्यते ॥ ५५ ॥ लम्बका
र्धेशयोरित्यशालेशून्याध्वगःशशी ॥ उच्चादिपदशून्यत्वान्नैत्यशालोऽस्यकेनचित् ॥ ५६ ॥ ॥

अथैरिंकवूळं च कुकामस्तदुपयोगित्वेन शून्यमार्गगमहलक्षणमाह । यस्येति । यस्य ग्रहस्य स्वर्क्षादिस्वगृहस्वोच्चस्वहृदास्वद्रे
क्काणस्वनवांशात्मकः शुभः शुभफलदोधिकारो नास्ति । अशुभोपि नीचशत्रुराशितः अशुभः अशुभफलदोधिकारोपि नास्ति
पुनः केनापि शुभग्रहेण पापेन वा दृश्यमूर्तिरदृष्टः शून्याध्वगः शून्यमार्गगमहलक्षणमाह श्लोकद्वयेन । अत्रार्थे संमतिर्नास्ति समरसिंहेनानुक्त
त्वात् ॥ ५५ ॥ अथ शून्यमार्गगलक्षणं प्रतिपाद्यैरिंकवूलक्षणमाह श्लोकद्वयेन । लग्नकार्येति । लग्नाधीशकार्याधीशयोरि
त्यसाले सति तत्राशीचंद्रश्चेच्छून्याध्वगः शून्यमार्गगो भवति । शून्यमार्गगः कथं जात इत्यत आह । उच्चादिपदशून्यत्वात्

अथरहयोगलक्षणमाह । अस्तेति । योग्रहोऽस्तंगतः स्यादथवा नीचगतः स्यादथवा स्वशत्रुगृहे स्यादथवा वक्री स्यादथवा हीना
 इत्यल्पाभादीप्तिर्यस्य सः तेजोरहित इत्यर्थः । एतादृशो ग्रहो दुर्बलोल्लेख्यः । यदि दुर्बलो ग्रहः केनापि भावस्वामिना सह युथ शिलं चे
 त्करोति सग्रहोऽन्ते मुखे व्यादावपि तद्भावकार्यसाधको न भवति । यतः कारणादेपग्रहो महस्तेजोनेतुं न विभुः समर्थो न भवति
 ॥ ६२ ॥ अथ तादृशस्य रदसंज्ञस्य निर्वलग्रहस्य स्थानविशेषेण फलपाकमाह । केन्द्रस्थ इति । कार्यधीशो यो
 दुर्बलो ग्रहः केन्द्रस्थः सन्नापोक्लिमगं आपोक्लिमस्थानगंतं लमाधीशं ग्रहं युनक्ति मुखशिलं करोति तदा विशिष्टं कार्यमादितः प्रथ

अस्तनीचरिपुवक्रहीनभादुर्बलो मुखशिलं करोति चेत् ॥ नेतुमेपन विभुर्यतो महोऽन्ते मुखेऽपि न स कार्य
 साधकः ॥ ६२ ॥ केन्द्रस्थ आपोक्लिमगं युनक्ति भूत्वा दितो नश्यति कार्यमन्ते ॥ आपोक्लिमस्थो यदिकं
 द्रयातं विनश्यत्पूर्वं भवतीह पश्चात् ॥ ६३ ॥ मंदस्वभोच्चादिपदे स्थितश्चेत्पदो नशीघ्रेण कृते तथशालः ॥
 तत्रापि कार्यं भवतीति वाच्यं वक्रादिनिर्वार्यपदेन चेत्स्यात् ॥ ६४ ॥

मतो भूत्वाऽन्ते परिणामेन नश्यति नष्टं भवति । यदि आपोक्लिमस्थो ग्रहः केन्द्रस्थानगंतं ग्रहं युनक्ति मुखशिलं करोति तदा पूर्वप्रथम
 तः विनश्यनां प्राप्य पश्चात् प्राप्ते विशिष्टं कार्यं भवतीति वाच्यम् ॥ ६३ ॥ अथ दुष्फालिकुथयोगलक्षणमाह । मंदस्वेति ।
 मंदो मंदगतिग्रहः स्वभोच्चादिस्वक्षेत्रे स्वोच्चे आदिशब्देन स्वहृदायां स्वद्रेक्काणे स्वनवांशे वा स्थितः सन् पदोनेन शीघ्रेण स्वभोच्चा
 दिशुभाधिकाररहितेन शीघ्रेण गतिग्रहेण कृते तथशालश्चेन्न भवति तत्राभीष्टं कार्यं भवतीति वाच्यम् । चेच्छीघ्रगतिर्ग्रहः वक्रादिनि

अतःतुलास्थेनशनिनासहशीघ्रगामित्वात् अन्यराशितुलातत्रगतश्चंद्रोमुथशिलकारीभवति एतदेवंविधंग्रहसंस्थानंगैरिकं
चूलाख्यंजातं । अथास्यफलमुच्यते । अन्येनतृतीयेनसहायभूतेनलाभंवांछितकार्यसिद्धिरूपंददाति । उदाहरणकुंडलीयथा ।
अस्मिन्नेवयोगेतुलाराशौबुधादिस्तिष्ठति यस्यैकोव्यधिकारःशुभोऽशुभोनास्ति तत्रगतश्चंद्रोबुधादिनाकृतमुथशिलश्चेत्तदाअनि
ष्टफलंगैरिकंकवूलंज्ञेयम् । अत्रोदाहरणेसंमतिर्नास्ति समरसिंहेनानुक्तत्वात् ॥ ५८ ॥ ५९ ॥ ६० ॥ अथखलासरयोगस्यलक्ष

णमाह । शून्यइति । अत्रकेनचिदेकेनेतिपदमध्याहार्यम् । समरसिंहेनाप्युक्तत्वात् ।

सस्वोच्चेनशशिनान्यक्षस्थेनेत्यशालकृत ॥ गैरिकंकवूलमन्येनसहाया
ह्याभदायकम् ॥ ६० ॥ शून्येष्वनींदुरुभयोर्नेत्यशालोनवायुतिः ॥

खलासरोनशुभदःकंवूलफलनाशनः ॥ ६१ ॥

लम्नाधीशकार्याधीशयोर्मुथशिलयोगस्त्वर्पक्षितएव । तत्रपूर्वोक्तलक्षणेनचंद्रः शून्येऽध्वनि

शून्यमार्गगोस्ति । एतादृशश्चंद्रलभयोर्लम्नाधीशकार्याधीशयोर्मध्येकेनचिदेकेनसहमुथशिलयोगवान्नभवति । अथवातादृश
श्चंद्रस्तेनलम्नाधीशेनकार्याधीशेनवायुतोपिनास्ति । सयोगःखलासरनामकोद्भेयः । अयंनशुभदः । कीदृशः । कंवूलफल
नाशकः । मुथशिलयोगेसतिकेवलयोगेपाकंवूलपूर्णभवति । अत्रतुकेनापिसहमुथशिलयोगाभावात् युत्स्यभावाद्वाकं
वलफलंनाशयति ॥ ६१ ॥

गैरिकंकवूलम्

अथ कुत्थलक्षणमाह ॥ अत्र कुत्थशब्देन यवनभाषया वलीग्रह उच्यते । बलमनेकप्रकारकं तत्र कांश्चित्प्रकारान्प्रथमश्लोकेनाह ।
लम्नइति । अत्र ग्रहो वलीत्यन्वयः । तत्रापि सर्वापेक्षया लम्नस्यो वली । तदभावे कैन्द्रस्यश्चतुर्थसप्तमदशमस्थानेषु वली । परंतु ल
म्नस्थापेक्षयान्यूनवलः । तदभावेऽस्य कैन्द्रस्य निकटेपणफरे द्वितीयपंचमैकादशस्थानेषु वली । कैन्द्रस्थापेक्षयान्यूनवलः । त
भावे यो ग्रहो विलम्नदशीं विलम्नपश्यतीति विलम्नदशी । यद्वा निकटोपि वाऽस्य विलम्नदशीति वि
पणविशेष्यभावः । अस्य कैन्द्रस्य निकटेपणफरे आपोक्षिमे च स्थितः सन् विलम्नदशीं तृतीयपंचमनवमैकादशस्थानेषु वलवानित्यर्थः ।

लमेऽथकैद्रनिकटोपिवास्यविलम्बदर्शीस्वगृहोचंदके ॥ मुसल्लहेस्वेनिजहद्वगोवावलीग्रहोमध्य
गतिस्त्वशीघ्रः ॥ ६७ ॥ कृतोदयोमार्गगतिःशुभेनयुतेक्षितःक्रूरखगस्यदृष्ट्या ॥ क्षुताख्य
यानाधिगतोनयुक्तःक्रूरेणसायंचसितदुर्भौमाः ॥ ६८ ॥

अन्येषु षडष्टद्वादशवर्जितपणफरापोक्तिमानां निकटपदेन संग्रहः षडादिष्वपि गणितागतदृष्टौ सोऽपि कथंचिद्वलीत्यर्थ इत्याहुः ।
तथा यो ग्रहः स्वगृहे स्वोच्चैस्वद्रेकाणस्वमुसह्ये स्वनवांशे स्वहृद्वायां वा वर्तमानो बली । तथामध्यगतिः नंदाक्षभुजगारवैरित्या
द्युक्तमध्यगतितुल्यः स्पष्टगतिर्ग्रहो बलवान् भवति । तथा अशीघ्रो नशीघ्रोऽशीघ्रो मध्यगत्यपेक्षयाऽल्पगतिर्ग्रहो बली ॥ ६७ ॥
अथान्यान्यप्रकारानाह । कृतोदय इति । यो ग्रहः कृतोदयः उदितः स बली । तथामार्गगतिमार्गीग्रहो बली । तथा शुभेन शुभग्रहे
ण युतः ईक्षितो वा स बली । तथा क्रूरखगस्य पापग्रहस्य धुताख्यया चतुर्थदशमसप्तमैकराशिदृष्ट्या नाधिगतः न दृष्टः स बली । तथा

वीर्यपदेमगुकास्तनीचरिपुवकहीनभाइत्यादिनिर्वलस्थानेषु चेन्न स्यात् ॥ ६४ ॥ अथ दुत्थोत्थादिवीरयोगमाह । वीर्योनिता
 चिति । यदालम्बाधीशकार्याधीशौ वीर्योनिता अस्तनीचरिपुवकहीनभाइत्याद्युक्तीत्यानिर्वलास्यातां । तयोर्लम्बाधीश
 कार्याधीशयोर्मध्ये कश्चिदेकरवृत्तीयेन ग्रहेण स्वर्क्षादिगेन स्वगृहोच्चस्वहृद्दिगतेन सह युनक्तिमुथ शिलं करोति तदान्यसाहा
 र्यतत्त्वृत्तीयोगः कश्चित्सहायभूतस्तत्सकाशात् कार्यसंतः अतिशिष्टावशंतिवांलंति एतदुत्थयोगः । अथ वायदान्यौ यौ कौचिद्वा
 महौवलिनौ स्वग्रहोच्चादिगोसंतौ लम्बाधीशकार्याधीशयोर्मध्ये केन चिदेकेन सह युक्तौ मुथ शिलं कुरुतस्तदाप्यन्यसाहाय्यतः कार्य

वीर्योनिता कार्यविलम्बनाधौ स्वर्क्षादिगेनान्यतरो युनक्ति ॥ अन्यौ यदा द्वौ वलिनौ तदान्यसा
 हाय्यतः कार्यमुशंति संतः ॥ ६५ ॥ वलीराश्यंतगोन्यर्क्षगामी दीप्तांशकैर्महः ॥ दत्तेऽन्यस्मै
 कार्यकरस्तं वीरो लम्बकार्ययोः ॥ ६६ ॥

मुशंति संत इति एतद्वीरयोगः ॥ ६५ ॥ अथ तं वीरयोगस्य लक्षणमाह । वलीति । यदालम्बकार्ययोः लम्बाधीशकार्याधीशयोः
 परस्परं मुथ शिलयोगेन भवेत्तदाऽनयोर्मध्ये कश्चन वलीग्रहः राश्यंतगः स्वाक्रांत राश्यंतिमांशः २९ वर्ती सत् यदान्यर्क्षगामी
 अग्निमराशिगमनकामः स्वदीप्तांशकैरन्यस्मै अग्निमराशि विधमानाय ग्रहाय महस्तेजो दत्ते संतं वीरयोगः । अग्निमराशिगतो ग्र
 हश्चेत् स्वगृहादिवलपुक्ता दाप्ययोगः कार्यकरोऽभीष्ट कार्यकर्ता स्यात् ॥ ६६ ॥

आवाह दशभावमारभ्य षड्शिंगताः चलिनः स्युः । दशमाद्यावत्तृतीयं तावन्मध्ये वर्तमाना चलिनः स्युरित्यर्थः । तथा ओजभग, विपमराशिस्थाः पुमांसः पुरुषग्रहावल्लिप्ताः । अपरे स्त्रीग्रहाः समसमराशौ चलिनः स्युः । एतेषु पूर्वोक्तेष्वनेकेषु बलभेदेषु विशेषं शुभाधिकाररूपं विन्दय विचार्य फलं शुभं निगद्यं वक्तव्यम् ॥ ७० ॥ अथ दुरफलक्षणमाह ॥ अत्र यवनभाषया दुरफलशब्देनैव ल्यमुच्यते । तच्चानेकप्रकारकम् । तत्र कियतः प्रकारान्प्रथमश्लोकेनाह । लग्नादिति । अत्र निर्वल्लोयमित्यर्थः । लग्नाद्वर्ष लग्नान्मासदिनमश्रलग्नाद्वायः कश्चिद्ग्रहः पष्ठस्थानेऽथवाऽष्टमेऽथवाऽत्येद्वादशे वर्तमानः सन् निर्वल्लो भवति । तथानृजुर्वक्रगति

लग्नात्पक्षाष्टमेऽनृजुररिगृहगोनीचगोवक्रगामी क्रूरयुक्तोऽस्तगोवायदिवमुथशिलीक्रूरनी चारिभस्यैः ॥ क्षुद्रदृष्ट्या क्रूरदृष्टो व्यय रिपुमृतिगैरित्यशालं विधित्सुः कुर्वन्वानिर्वल्लोयं स्वगृह नगभगोराहुपुच्छास्यवर्ती ॥ ७१ ॥

ग्रहो निर्वलः । तथा अरिगृहगः शत्रुराशिस्यो निर्वलः । तथानीचगः नीचराशिगतः निर्वलः । तथा वक्रगामी वक्राभिलाषी ग्रहो निर्वलः । तथा क्रूरः पापग्रहयुक्तो ग्रहो निर्वलः । तथाऽस्तगः अस्तगतो ग्रहो निर्वलः । तथा यदिक्रूरनी चारिभस्यैः मुथशिली । यदिकश्चिद्ग्रहः क्रूरग्रहेण नीचराशिगतेन शत्रुराशिगतेन वा ग्रहेण मुथशिली मुथशिलं करोति स निर्वलः । तथा क्रूरेण क्षुद्रदृष्ट्या चतुर्थे दशमसप्तमकस्यानगतदृष्ट्या दृष्टे निर्वलः । तथा व्यय रिपुमृतिगैर्द्वादशपक्षाष्टमस्थानस्थितैर्ग्रहैः सहेतुशालं विधित्सुः कर्तुमिच्छति । अथवा कुर्वन्मुथशिलं करोति स निर्वलः । तथा स्वगृहनगभगः स्वगृहात् ग्रहस्य यद्ग्रहतं स्मात्तगभगः सप्तमं यत्स्थानं तत्र

क्रूरेणनयुक्तः पापग्रहेण युक्तो न भवति सवली । एवं सामान्यतो ग्रहबलमुक्त्या इदानीं सनयबलमाह । सायं च सिते दुर्भौमा इति । इदमग्निमंश्लोकेन संबध्यते ॥ ६८ ॥ अथान्यत्र प्रकारमाह । यदेति । सिते दुर्भौमाः शुक्रचंद्रभौमाः सायं संध्याकाले यदोदयं तेतदा वलिनः । जीवार्कजौ गुरुदानी अपररात्रिभागे अर्धरात्रादुपरिभागे वलिनौ । तथानराः पुरुषग्रहाः सूर्यभौमगुरवोऽह्निदि-
वसे वलिनः । अन्ये ग्रहाः चंद्रबुधशुक्रशनयो निशिरात्रौ वलिष्ठाः । तथा । इनस्य सूर्यस्यैकभागस्थिताः सूर्यो यद्वा शिनवांशे त-
स्मिन्नेव नवांशे यदि ग्रहानस्युस्तदापि वलिनो भवंति । तस्मादन्ये निशीनस्यैकभागस्थिता इति पाठः साधीयान् । अन्ये निशी

यदोदयं ते पररात्रिभागे जीवार्कजा वह्निनराः सवीर्याः ॥ अन्ये निशीनस्यैकभागे स्थिताः
स्थिरक्षे च वलेन युक्ताः ॥ ६९ ॥ स्त्रियश्चतुर्थान् पुरुषावियद्वाद्भृङ्गा ओजभागाः पुमांसः ॥
समेपरे स्युर्मलिनो विमृश्य विशेषमेतेषु फलं निगद्यम् ॥ ७० ॥ ॥

नस्य तथैकभाग इत्यपि पाठः । उक्तं च स मरसि हेन । सूर्यस्यैकभागस्थिरा शौवा तदा च ते वलिनः इत्यत्र सूर्यस्यैकभाग इति पाठं
धृत्या एकभागे एकराशिनवांशे इति व्याख्यानं कुर्वति तत्र । अस्तमितस्याप्येवं संभवात् । न चास्तमितः कचिद्ग्रथे वली श्रूयते
प्रत्युत अस्मिन्नेव ग्रंथे निर्वलः श्रूयते । तस्मात्सूर्यस्यैकभाग इति युक्तः पाठः । तथा स्थिरक्षे च वृषसि हवृश्चि कंकुभरांशे स्थि-
ग्रहाः वलेन युक्ताः वलिष्ठाज्ञेयाः ॥ ६९ ॥ ॥ अथान्यान्यप्रकारानाह । स्त्रियः स्त्री महाश्चतुर्थाश्चतुर्थभावमार-
भपद्मगाः पद्मांशिताः वलिनः स्युः । चतुर्थाद्यावत्तवमांशम् तावन्मध्ये वर्तमान वलिनः स्युरित्यर्थः । पुरुषाः पुरुषग्रहाः पितृ

अधान्यदुरफकंचंद्रस्याह । क्षीणंइति । चंद्रइत्यनुवर्तते । क्षीणःअर्धोनःकृष्णाष्टमीमारभ्यशुक्लाष्टमीपर्यंतमितियावत् । कृष्णे
कादशीमारभ्यदर्शितपर्यंतक्षीणइतिकंचित् । तथाभातेराशरंतेराशरंतिमनवांशवर्तमानःसन् नोशुभोदुष्टफलदःस्यात् निर्व
लइत्यर्थः । एवममुनाप्रकारेणचंद्रोजन्मकालेतथापृच्छायांप्रश्नलग्नेर्विचिंत्यः । वाशुक्लेशुक्लपक्षेभौमःकृष्णपक्षेऽर्कसूनुःशनैश्चरः
एतौशुद्ध्याचतुर्थदशमसप्तमैकस्यानदृष्ट्याचेदिदुर्वीक्षतेपश्यतःतदासौचंद्रःनोशुभःशुभफलदोनभवति ॥७४॥ अथशुभस्या
पिचंद्रस्येकनचिद्योगविशेषेणदोषाल्पतामाह । शुक्लइति । शुक्लेशुक्लपक्षेदिवादिवसेनृगहगःपुरुषराशयोभेपमिथुनसिंहादयस्तेषु

क्षीणोभातेनोशुभोजन्मकालेपृच्छायांवाचंद्रएवंविचिंत्यः ॥ शुक्लेभौमःकृष्णपक्षेर्कसूनुःक्षुद्
ष्ट्वेदुर्वीक्षतेनोशुभोऽसौ ॥ ७४ ॥ शुक्लेदिवानृगहगोर्कसूतःशशांकंकृष्णेकुजोनिशिसमक्ष
गतःप्रपश्येत् ॥ दोषाल्पतांवितनुतेपरथावहुत्वंप्रश्नेथवाजनुपिबुद्धिमतोहनीयम् ॥ ७५ ॥

इतिषोडशयोगाः ॥

॥

॥

॥

॥

गतोऽर्कसूतः शनिर्यदिशशांकंचंद्रपश्येत्तदादुरफकदोषस्याल्पतान्यूनत्वंवितनुते । अपरथाअन्यथा यद्यर्कसूतो न पश्येत्तदादु
रफकदोषस्यबहुत्वंबाहुल्यंवितनुते । तथाकृष्णे कृष्णपक्षेनिशिरात्रौत्तमर्क्षगतः समराशयोवृषकर्ककन्यादयस्तेषुगतः कुजोय
दिचंद्रंमपश्येत्तदाल्पतांदुरफकदोषस्यन्यूनत्वंवितनुते । यदिभौमोनपश्येत्तदादोषबहुत्वंवितनुते । सर्वमिदंप्रश्नेप्रश्नलग्नेऽथवा
जनुपिजन्मलग्नेबुद्धिमताऽहनीयंविचार्यम् । अर्थाद्वर्षलग्नादिष्वपि विचार्यमिति । एवंषोडशयोगाःसमाप्ताः ॥ ७५ ॥

गतोऽग्रहोऽनिर्वलः । तद्यथाऽग्रहाधिष्ठितोऽराशिः सचेत्तत्र ग्रहस्य स्वगृहात्सप्तमो भवति तदा निर्वल इत्यर्थः । तथाराहुपुच्छास्यवर्ती राहोः पुच्छं राहुमुकांशास्यं मुखं राहुभोग्यांशः तत्र तिष्ठति योऽग्रहः स निर्वलः ॥ ७१ ॥ अथान्यानशुभप्रकारानाह ॥ अनीक्षमाण इति । योऽग्रहस्तुल्यमनीक्षमाणो न क्षेत स निर्वलः । तथा अस्तभागस्थितः सूर्योऽयद्राशि नवांशेऽस्ति तस्मात्सप्तमो यो नवांशः तत्र स्थितोऽग्रहो निर्वलः । उक्तं च समरसिंहेन । सूर्यास्तभागसंस्थ इति । तथा योऽग्रहः स्वभोच्चादिपदैः स्वगृहस्वोच्चस्वहृद्वा स्वद्वेष्टाणां स्वनवांशाख्यैः पदैरधिकारैः शून्यो रहितः स निर्वलः । तथा योऽग्रहः क्रूरसराफीपापग्रहेण सह ईसराफं योगं करोति स ग्रहो

अनीक्षमाणस्तनुमस्तभागस्थितः स्वभोच्चादिपदैश्च शून्यः ॥ क्रूरसराफीनसर्वीर्ययुक्तः कार्य विधातुं न विभुर्यतोसौ ॥ ७२ ॥ चंद्रः सूर्याद्वादशे वृश्चिकाद्येखंडेनेष्टौ तुलायाविशेषात् ॥ राशीशेनादृष्टमूर्तिर्न सर्वदृष्टो ज्ञेयः शून्यमार्गः पदोनः ॥ ७३ ॥

धीर्ययुक्तो न भवति । यतोऽसौऽग्रहः कार्यमनोभिलषितं विधातुं कुतुं न विभुः न समर्थो भवति ॥ ७२ ॥ एवं सर्वेषां ग्रहाणां सामान्यतः दुरपफुक्त्वा इदानीं चंद्रस्याऽत्यंतदुरपफविशेषमाह ॥ चंद्र इति ॥ सूर्यात्सूर्याधिष्ठितराशेः सकाशात् द्वादशे स्थाने यदि चंद्रो भवति स निर्वलः । तथा वृश्चिकाद्येखंडेषूपाधेनेष्टः अशुभफलदः निर्वलः । तथा तुलायाः तुलाराशेः अंत्ये उत्तराधे विशेपां नेष्टः निर्वलः । तथाराशीशेन चंद्रोऽयस्मिन् राशायास्ति तद्वाशीभ्यरेण अदृष्टमूर्तिर्न दृष्टस्तथा सर्वग्रहेर्न दृष्टः स निर्वलः तथा शून्यमार्गः प्रागुक्तलक्षणलक्षितशून्यमार्गश्चेच्चंद्रो भवति तदा पादोनो निर्वलो ज्ञेयः ॥ ७३ ॥

शति २० विंशोपकाः परमवलम् । तत्र चत्वारिहर्षस्थानानि इति कारणाच्चतुर्भिर्भक्तलब्धाः पञ्चविंशोपकाः एवं चतुर्पुरस्थानेषु पदेषु प्रत्येकं पञ्चविंशोपकाः बलं ते स्थाप्याः । अस्योदाहरणम् । सूर्यादिग्रहाः लम्बाश्च दइत्यादिस्थानेषु न संति । अतः प्रथमं हर्षपदं न प्राप्तम् । अत्र गुरुः स्वगृहे शनिः स्वोच्चेऽस्ति अतो द्वितीयं हर्षपदं प्राप्तम् तत्र बलं पञ्चविंशोपकाः । लम्बात्सप्तमाष्टमनवमस्थाः स्त्रीग्रहाः शनिशुक्रबुधाः संति । दशमस्थाने पुरुषग्रहः सूर्यस्तिष्ठति । अतस्ते पातृतीयं हर्षपदं प्राप्तम् । अत्रापि बलं पञ्चविंशोपकाः अत्र दिवा

श्रीगर्गान्वयभूषणं गणितविचिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतो नंतमतिव्यधात्स्व
लमतध्वस्त्यैजनुः पद्धतिम् ॥ तत्सूनुः खलु नीलकंठविबुधो विद्वच्छ्रिवा
नुज्ञया योगान् पौडशहर्षभानि च तथा संज्ञाविवेकेऽभ्यधात् ॥ ७७ ॥
इति पौडशयोगाध्यायः समाप्तः ॥ ॥ ॥

	र	ध	म	बु	गु	शु	म
स्था.	०	०	०	०	०	०	०
उ. स्त.	०	०	०	०	५	०	५
त्रि.	५	०	०	५	०	५	५
दि.	५	०	५	०	५	०	०
योग.	१०	०	०	५	१०	५	१०

वर्षप्रवेशः अतः पुरुषग्रहाणां रविभौमगुरुणां चतुर्थं हर्षपदं प्राप्तम् । अत्रापि बलं पञ्चविंशोपकाः । एवं सर्वेषां ग्रहाणां हर्षस्थानानि तेषु प्रत्येकं बलानि तदैक्यानि लिख्यन्ते ॥ ७६ ॥ ७७ ॥ इति श्रीदिवाकरदैवज्ञात्मजविश्वनाथदैवज्ञविरचिते नीलकण्ठज्योतिर्विरक्तसंज्ञातंत्रपौडशयोगाध्यायः सव्याख्योदाहृतिः समाप्तः ॥ ॥

अथसहमानयनमाह ॥ तत्रादौचतुर्भिःश्लोकैः पंचाशत्सहमान्याह ॥ पुण्यमित्तिस्पष्टार्थः ॥ १ ॥ मांघ्ररोगं ॥ २ ॥ ३ ॥
 ॥ ४ ॥ अथपुण्यसहमसाधनमाह ॥ सूर्योनेति ॥ अह्निदिवसेवर्षप्रवेदशब्देचदाचंद्रमध्येरविःशोधयः । निशिरात्रीचेत्तदासूर्या
 पुण्यं१गुरु२ज्ञान३यशो४थमित्रं५माहात्म्य६माशाच७समर्थताच८ ॥ आता९ततोगौरव१०राज११
 तात१२माता१३सुतो१४जीवित१५मंत्रु१६कर्म१७ ॥ १ ॥ मांघ्रं१८मन्मथ१९कली२०परतःक्षमो
 का२१शास्त्रं२२संवंधुसहमं२३त्वथवंदकं२४ ॥ मृत्योश्चसद्म२५परदेश२६धना२७न्यदारा२८स्या
 दन्यकर्म२९सर्वणिक्३०त्वथकार्यसिद्धिः३१ ॥ २ ॥ उद्राह३२सूति३३संतापाः३४श्रद्धा३५प्रीति३६
 वलं३७तनुः३८ ॥ जाड्य३९व्यापारसहमे४०पानीयपतनं४१रिपुः४२ ॥ ३ ॥ शौर्यो४३पाय४४
 दरिद्रत्वं४५गुरुतां४६बुपथाभिधं४७ ॥ वंधनं४८दुहिता४९थश्च५०पंचाश
 त्सहमानिहि ॥ ४ ॥ सूर्योनचंद्रान्वितमहिलमंवीर्द्रकयुक्तंनिशिपुण्यसं
 ज्ञम् ॥ शोध्यर्क्षशुद्धाश्रयभांतरालेलभंनचेत्सकभमेतदुक्तम् ॥ ५ ॥
 चंद्रःशोधयः । लग्नयोज्यंराश्यादिपुण्यसंज्ञसहमंभवेत् ॥ अथसर्वत्रसहमानयनेविशेषसंस्कार
 उच्यते ॥ शोध्यर्क्षेति ॥ शोध्यर्क्षशुद्धाश्रयभयोंतरालेलभराशिश्चेन्नास्ति तदासहमेएकोराशिर्योज्यइति । तद्यथा । योगग्रहः

शुद्धाः ग्रहाः									
र	च	मं	बु	गु	शु	रा	ल		
९	५	८	८	८	७	६	०		
७	२२	१४	१२	२९	२४	६	१८		
३०	९	३२	१६	३५	३१	४८	३		
६	४७	३६	८	१३	४८	५४	५४		

योगग्रहः

शोधयते न्यूनः क्रियते सशोधः । तस्य कक्षराशिः शोध्यग्रहराशैः सकाशादित्यर्थः । शुद्ध्याश्रयभयावत् । तद्यथायस्मिन् ग्रहे शोध्योग्रहः शोधयते सशुद्ध्याश्रयो ग्रहः तस्य भंराशिः अनयोः शोध्यशोधकयो रंतरालमध्ये चेद्द्वयं भवति तदोक्तराश्यादिपुण्यसहस्रैकमेकराशिसहितं कार्यम् । यदि शोध्यशोधकयोर्मध्ये लघ्नं भवति तदैकराशिर्न योज्य इत्यर्थतः सिद्धम् ॥ अशोध्यक्षेत्राश्रये ग्रहे इत्युपलक्षणं भावसहमेपि बोध्यम् । अग्रे उक्तमस्ति वित्तपमर्थभावादिति पुण्याद्भौममितिक्षेत्रग्रहक्षमादिभवनं एते राशिपर्यायाह्नमिति योजकोपलक्षकं ज्ञेयं ॥ उदाह० ॥ सूर्यः ९।७।३०।६ चंद्रमध्ये ५।२।९।४७ शोधितः शेषं ८।१।४।३९।४१ लघ्नं ०।१।८।३।५४ युतं जातं पुण्यं ९।२।४।३।५४ ॥ ५ ॥ अथ गुरुविधायशः सहमानां साधनमाह ॥ व्यत्यस्तमिति ॥ अस्मा

व्यत्यस्तमस्माद्गुरुविद्ययोस्तु संसाधनं पुण्यवियुक् सुरेज्यः ॥ दिवा विलोमं नि
शि पूर्ववत्तु यशोभिधं तत्सहमं वदति ॥ ६ ॥ ॥

पुण्यसहस्राधना व्यत्यस्तं विपरीतं गुरुविद्ययोः सहमयोस्तु संसाधनं कार्यम् । तद्यथा दिवारविमर्धे चंद्रः शोध्यः लघ्नं योज्यम् । रात्रौ विपरीतं शोधे चंद्रमध्यै राविः शोध्यः लघ्नं योज्यम् ते गुरुविद्यासहमे भवतः ॥ पुण्यसहमेन वियुक् जनः सुरेज्यो गुरुः कार्यो दिवा । निशिरात्रौ विलोमं विपरीतं पुण्यसहममध्ये गुरुः शोध्यः । पूर्ववदिति लघ्नयोगः ॥ शोध्यक्षेत्रादि संस्काराश्च सर्ववसहमे कार्यः । तद्यशोभिधं यशः सहमं बुधावदति ॥ उदाहरणम् ॥ राविमध्ये ९।७।३०।६ चंद्रः ५।२।९।४७ शोधितः शेषम् ३ । १५।२०।१९ लघ्नयुतम् ४।३।२।४।१३ सैकं जातं गुरुसहमम् ५।३।२।४।१३ इदमेव विद्यासहमम् ५।३।२।४।१३ पुण्यसहमम्

९।२।४३।३५ गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ शोधितेशोपम् ११।२६।५१।३८ लग्नयुतं जातं यशःसहस्रम् ०।१४।५५।३२ ॥ ६ ॥
 अथ मित्रसहस्रमाधनमाह ॥ पुण्यसद्भोति ॥ दिवागुरुसद्भतः गुरुसहस्रतः पुण्यसद्भपुण्यसहस्रं त्यजेत् । निशिरात्रौ व्यत्ययो वि-
 परीतं पुण्यसहस्रमध्ये गुरुसहस्रं शोधयेत् । ततः सितेन शुक्लेणाश्वितं युक्तं कार्यम् । अत्र लग्नयोगेन कार्यः । शुक्रयुक्तत्वात्तनुवत्
 उक्तीति तैः सैकताकार्या । सायथा । शोधयैश्शुद्धाश्रयभांतरालेशुक्लेन चेदिति तत्तुधाः मित्रनामसहस्रं विदुः । उदाहर-
 णम् । पुण्यसहस्रं ९।२।४३।३५ गुरुसहस्रमध्ये ५।३।२४।१३ शोधितेशोपं ८।०।४०।३८ शुक्लेण ७।२४।३१।४८ युतं सैकं

पुण्यसद्भगुरुसद्भतस्त्यजेद्यत्ययोनिशिसिताश्वितं च तत् ॥ सैकतात्तनुवदुक्तीति तोमित्र-
 नामसहस्रं विदुर्बुधाः ॥ ७ ॥ पुण्याद्भौमं शोधयेदुक्तवत्स्यान्माहात्म्यं तत्र क्रमस्माद्विलो-
 मम् ॥ शुक्रमंदादह्निनक्तं विलोममाशारं यस्यादुक्तवच्छेषमूह्यम् ॥ ८ ॥

जातं मित्रसहस्रम् ४।२५।१२।२६ ॥ ७ ॥ अथ माहात्म्याशासहस्रमयोरानयनमाह ॥ पुण्यादिति । पुण्यसहस्राद्भौमं शोधयेत्
 दिवा ततः उक्तवद्भग्नयोगः सैकताचकार्या । नक्षत्रात्रौ अस्माद्विलोमं विपरीतं भौममध्ये पुण्यसहस्रं शोधयेत् । तन्माहात्म्यसहस्रं
 स्यात् । अथाह्निदिवसे मंदाच्छनिमध्ये शुक्रं विशोधयेत् । नक्षत्रात्रौ विलोमम् । शुक्रमध्ये शनिः शोधयेत् । शोपं लग्नयोगाद्युक्त-
 वद्द्वयं उक्तीत्याज्ञेयम् । तदाशासहस्रमिच्छासहस्रं स्यात् । उदाहरणम् । पुण्यसहस्रमध्ये ९।२।४३।३५ भौमे ८।१४।३२।३६
 शोधितेशोपम् ०।१८।१०।५९ लग्नयुतं सैकं जातं माहात्म्यसहस्रम् २।६।१४।५३ शनिमध्ये ७।२४।३१।४८।

शोधितेशेषम् १०।१२।१५।६ लग्नयुतं जातं आद्या सहस्रम् ११०।१९।० ॥ ८ ॥ अथ सामर्थ्यं भ्रातृ सहस्रयोरानयनमाह ॥
सामर्थ्यमिति ॥ आराद्भौमात्तनुपंलग्नस्वामिनिं विशोध्य दिवसेन कंरात्रौ लग्नस्वामिमध्ये भौमं विशोधयेत् लग्नयोगः सैकताच्च पूर्व
वत्तत्सामर्थ्यसहस्रं स्यात् । लग्नस्वामी चेद्भौमस्तदा किं कार्यमत आह ॥ तनुपइति ॥ लग्नस्वामिनिभौमे सति जीवा द्विशुद्ध्यैत् सततं
दिवारान्नौ च तत्सामर्थ्यसहस्रं स्यात् । अथ सदा होरात्रमा किं हीना तं शनिरहितां दुरुतः पुरावत्पाक् संस्कारसहितात् भ्राता भ्रातृ
सहस्रं स्यात् ॥ उदाहरणम् । भौमात्तनुपं विशोध्य इत्युक्तं । अत्र लग्नस्वामी भौमोस्ति । अतः कारणात् गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३

सामर्थ्यमारात्तनुपं विशोध्य नक्तं विलोमं तनुपे कुजेतु ॥ जीवा द्विशुद्ध्यैत् सततं पुरावद्भ्राता
किं हीना दुरुतः सदोह्यः ॥ ९ ॥ दिने गुरोश्चंद्रमपास्य नक्तं रविं क्रमादकं विधूच देयौ ॥ रीत्यो
क्त्या गौरवमर्कमार्कैरपास्य वामं निशिराजतासौ ॥ १० ॥ ॥

भौमे ८।१४।३२।३६ शोधितेशेषम् ०।१५।२६।३७ लग्नयुतं सैकं जातं सामर्थ्यसहस्रम् २।३।६।३१ गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३
शनौ ६।६।४८।५४ शोधितेशेषम् २।२२।४६।१९ लग्नयुतं सैकं जातं भ्रातृसहस्रं ४।१०।५०।१३ ॥ ९ ॥ अथ गौरवराजता
तसहमानयनमाह ॥ दिनइति ॥ दिने दिवसे गुरुमध्ये चंद्रः शोधयः रविर्योज्यः । नक्तं रात्रौ गुरुमध्ये रविः शोधयश्चंद्रयोगः
कार्यः उक्त्या रीत्या सैकता च कार्यं तत् गौरवसहस्रं भवति ॥ तद्यथा शोधयश्चंद्राश्रयभांतराले क्रमेण दिवारान्नौ सूयं चंद्रानचे
तदा सैकता कार्येत्यर्थः । दिने वर्षप्रवेशे आर्कः शनिमध्ये अर्कसूर्यं विशोध्य निशिरात्रौ वामं विपरीतं सूर्यमध्ये शनिमपास्य लग्नयो

गःसैकताचकार्याराजतातसहमेभवतः । उदाहरणं । गुरुमध्ये ८।२९।३५।१३ चंद्रे ५।२२।९।४७ शोधितेशेपं ३।७।२५।२६ रविणा ९।७।३०।६। युतंसैकजातंगौरवसहमम् १।१४।५।३२ शनिमध्ये ६।६।४८।५४ सूर्येशोधिते ९।७।३०।६ शेपं ८। २९।१८।४८ लग्नयुतंजातराजसहमं ९।१७।२२।४२ तातसहमंच ९।१७।२२।४२ ॥ १० ॥ अथमातृपुत्रजीवितांबुसहमा नामानयनमाह ॥ मातेति ॥ दिवसेइदुतश्चंद्रमध्येसितंशुक्रमपास्यसंशोध्यविलोमंनकरात्रौशुक्रमध्येचंद्रःशोधःलग्नयोगःसैकताचकार्यतन्मातृसहमंस्यात् । अहर्निशंदिवारत्रौवर्षप्रवेशेसति गुरुमध्येचंद्रःशोधःलग्नयोगःसैकताचकार्यतत्पुत्रसहमं

मातृदुतोपास्यसितंविलोमंनक्तंमुतोऽहर्निशमिंदुमीज्यात् ॥ स्याजीविता

ख्यंगुरुमार्कितोह्रिवामंनिशदिंसमंवयांबु ॥ ११ ॥

स्यात् । अथाह्निदिवसेशनिमध्येगुरुःशोधः निशिवामंगुरुमध्येशनिःशोधःलग्नयोगःसैकताचकार्यतज्जीविताख्यंसहमंस्यात् । अंवयासमंचमातुःसहमतुल्यंअंबुसहमम् । उदाहरणं । चंद्रमध्ये ५।२२।१।४७ शुके शोधिते ७।२५।३१।३८ शेपम् ९।२७।३७।९ लग्नयुतंजातंमातृसहमं १०।१५।४१।३। गुरुमध्येचंद्रेशोधितेशेपं ३।७।२५।२६ लग्नयुतंसैकजातंपुत्रसहमं ४। २५।२९।२० शनिमध्येगुरौशोधितेशेपं ९।७।१३।४१ लग्नयुतंजातंजीविताख्यंसहमम् ९।२५।१७।३५ मातुःसहममेवांबुसहमम् १०।१५।४१।३ ॥ ११ ॥

॥ ॥

अथकर्मरोगमन्मथसहमानामानयनमाह । दिवाभौममध्येबुधःशोधयः निशिरात्रौवामंबुधमध्येभौमःशोधयः
लग्नयोगःसैकताचकार्या तत्कर्मसहमंस्यात् । सदैवदिवारारौचतनुतः लग्नमध्येचंद्रःशोधयः लग्नयोगःसैकताचकार्या तद्रोग
सहमंस्यात् । दिवसेचंद्रमध्येलग्नस्वामीशोधयः वामंनिशिलग्नस्वामिमध्येचंद्रःशोधयः लग्नयोगः सैकताचकार्या तन्मन्मथो
मदनस्तस्यसहमंस्यात् । इंदुंतनुपंलग्नस्वामीचंद्रश्चेत्तदाऽहोरात्रं अर्कोलग्नस्वामीचंद्रःशोधयः लग्नयोगःसैकताचकार्या मन्मथ
सहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येबुधेशोधितेशपं ०।२।१६।२८ लग्नयुतंसैकजातंकर्मसहमम् १।२०।२०।२२ लग्नमध्ये

कर्मज्ञमारानिशिवाममुक्तंरोगाख्यमिंदुतनुतःसदैव ॥ स्यान्मन्मथोलग्नपमिंदुतोऽहिवामं
निशींदुंतनुपंसदार्कात् ॥ १२ ॥ कलिक्षमेस्तोगुरुतोविशुद्धेकुजेविलोमंनिशिपूर्वरीत्या ॥
शास्त्रंदिनेसौरिमपास्यजीवाद्गमंनिशिज्ञस्ययुतिःपुरावत् ॥ १३ ॥

चंद्रेशोधितेशपं ६।२५।५४।७ लग्नयुतंजातंरोगसहमम् ७।१३।५८।१ चंद्रमध्येलग्नस्वामिनिभौमेशोधितेशपं ९।७।३७।११
लग्नयुतंजातंमदनसहमं ९।२५।४१।५ ॥ १२ ॥ अथकलिक्षमाशास्त्रसहमानामानयनमाह । कलिक्षमइति । दिवागुरुमध्ये
भौमःशोधयः विलोमंनिशिभौममध्येगुरुःशोधयः पूर्वरीत्येतिलग्नयोगःसैकताचकार्या तत्कलिसहमंक्षमासहमंचभवतः । दिने
गुरुमध्येशानिःशोधयः रात्रौशानिमध्येगुरुःशोधयः इत्ययुतिःबुधयोगःकार्यः पुरावदितिशोधयर्क्षशुद्ध्याश्रयभांतरालेबुधोनचे
त्तदासैकताचकार्या । तच्छास्त्रसहमंस्यात् । उदाहरणं । गुरुमध्येभौमेशोधितेशपम् ०।१५।२।३७ लग्नयुतंसैकजातंकलिसह

मम् २।३।६।३१। क्षमासहमंच २।३।६।३१ गुरुमध्ये शर्नाशोधितेशेपं २।२।४।६।१९ बुधयुतं जातं शास्त्रसहमम् १।१।५।२।
 २७ ॥ १३ ॥ अथ वंधुवंदकमृत्युसहमानामनयनमाह । दिवानिशमिति । दिवारात्रौ वर्षप्रवेशे सति बुधमध्ये चंद्रः शोध्यः
 लग्नयोगः सैकताचकार्या तद्बुधसहमं स्यात् । निशिवर्षप्रवेशे तद्बुधसहमं वंदकसहमं स्यात् । दिवाचामं विपरीतं चंद्रमध्ये
 बुधः शोध्यः लग्नयोगः सैकताचकार्या तदा वंदकं स्यात् । दिवारात्रौ वर्षप्रवेशे सति अष्टमक्षात् अष्टमभावमध्ये चंद्रः शोध्यः
 शर्निर्योग्यः उक्तवत्सैकताचकार्या मृत्तिसहमं स्यात् ॥ उदाहरणम् ॥ बुधमध्ये चंद्रशोधितेशेपम् २।२।०।६।२१ लग्नयुतं सैकं

दिवानिशं ज्ञान्छशिनं विशोध्य वंध्वाख्यमेतन्निशिवंदकं स्यात् ॥ वामं दिवैतन्मृत्तिरष्टमक्षा
 दिदुं विशोध्योक्तवदार्कियोगात् ॥ १४ ॥ देशांतराख्यं नवमाद्विशोध्य धर्मेश्वरं संततमुक्तव
 तस्यात् ॥ अहर्निशं वित्तपमर्थभावाद्विशोध्य पूर्वोक्तवदर्थसद्म ॥ १५ ॥ ॥

जातं वंधुसहमं ४।८।१०।१५ चंद्रमध्ये बुधशोधितेशेपं ९।९।५।३९ लग्नयुतं जातं वंदकसहमं ९।२।७।५।३३ अष्टमभाव
 मध्ये ७।१३।४९।३० चंद्रशोधितेशेपं १।२।१।३९।४३ शनियुतं जातं मृत्युसहमं ७।२।८।२।३७ ॥ १४ ॥ अथ देशांतरार्थ
 सहमयोरानयनमाह ॥ देशांतरेति ॥ सततं दिवारात्रौ वर्षप्रवेशे सति नवमाद्वयमभावमध्ये धर्मेश्वरं नवमभावस्वामिनां विशोध्य
 उक्तवद्द्वययोगः सैकताचकार्या तद्देशांतरसहमं स्यात् । अहर्निशं दिवारात्रौ वर्षप्रवेशे सति अर्थभावाद्जनभावाद्वित्तपंधनस्वा
 मिनां विशोध्य पूर्वोक्तवद्द्वययोगः सैकताचकार्या अर्थसहमं स्यात् ॥ उदाहरणं ॥ नवमभावमध्ये ८।९।२।६।३८ नवमभावस्वा

मिनंगुलं ८।२९।३५।१३ विशोध्यंशेषं ११।९।५।१२५ लग्नयुतंजातंदेशांतरसहमं ११।२७।५।१९ धनभावमध्ये १।१३।
 ४९।३० धनभावस्वामिनंशुक्रंविशोध्यशेषं ५।१९।१७।४२ लग्नयुतंजातंद्रव्यसहमं ६।७।२१।३६। ॥१५॥ अथपरदारान्य
 कर्मवणिकसहमानामानयनमाह । सितादपास्यार्कमिति । सदाहोरात्रंशुक्रमध्येसूर्यःशोध्यः प्राग्वदितिलग्नयोगःसैकताच
 कार्या । अन्यदाराह्वयंसहमंस्यात् । अथदिवसेचंद्रमध्येदशनिशिचंद्रमध्यवामंनिशायांशनिमध्येचंद्रःविशोध्यः लग्नयोगःसैकता
 चकार्या अन्यकर्मसहमंस्यात् । शश्वद्विवारात्रौदिनेचंद्रकसहममित्युक्तयारीत्यासाध्यं तद्वणिकसहमंस्यात् । तद्यथा दिवा

सितादपास्यार्कमथान्यदाराह्वयंसदाप्राग्वदथान्यकर्म ॥ चंद्राच्छनिंवाममथोनिशायांश
 श्वद्रणिज्यंदिनचंद्रकोक्त्या ॥१६॥शनेर्दिवाकनिशिचंद्रमार्कंविशोध्यसूर्यदुभनाथयोगात्॥
 स्यात्कार्यसिद्धिःसततंविशोध्यमंदंसितात्स्याचुविवाहसन्न ॥ १७ ॥

रात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रमध्येबुधःशोध्यःलग्नयोगः सैकताचकार्यावणिकसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ शुक्रमध्येसूर्यशोधितेशेषं
 १०।१७।१।४२। लग्नयुतंजातंपरस्त्रीसहमं ११।५।५।३६। चंद्रमध्येदशनौशोधितेशेषं ११।१५।२०।५३ लग्नयुतंजातंअन्यकर्म
 सहमं ०।३।२४।४७ चंद्रमध्येबुधेशोधितेशेषं ९।९।५।३९ लग्नयुतंजातंवणिकसहमं ९।२७।५।३३ ॥ १६ ॥ अर्थकार्य
 सिद्धिविवाहसहमयोरानयनमाह । शनेरिति । दिवसेदशनिमध्येऽर्कंविशोध्यसूर्यराशिस्वामीयोज्यः रात्रौशनिमध्येचंद्रःशो
 ध्यःचंद्रराशिस्वामीग्रहोयोज्यः । सैकताचकार्या तत्कार्यसिद्धिसहमंस्यात् । सततंदिवारात्रौवर्षप्रवेशेसतिशुक्रमध्येशनिः

शोध्यःसैकताचकार्यतद्विवाहसहमंस्यात् ॥ उदाहरणम् ॥ शनिमध्येसूयेशोधितेशपं ८।२९।१८।४८ सूर्यराशिखामीशानिः
तेनयुतंजातंकार्यसिद्धिसहमं ३।६।७।४२ शुक्रमध्येशनौशोधितेशपं १।१७।४५।५४। लग्नयुतंसंकजातंविवाहसहमं ३।५।४६
।४८ ॥ १७॥ अथप्रसवसंतापसहमयोरानयनमाह । गुरोरिति । दिवसेगुरुमध्येबुधःशोध्यःनिशिवाभंबुधमध्येगुरुःशोध्यः
लग्नयोगःसैकताचकार्यतत्प्रसूतिसहमंस्यात् । सदैवदिवारात्रौशनिमध्येचंद्रःशोध्यःपष्ठक्षिपेत्पष्ठभावोयोज्यःउक्तदिशासैक
ताकार्यतत्संतापसहमंस्यात् । आरमपास्यशुक्रादित्यग्निमश्लोकैकनसंबंधः । उदाहरणम् ॥ गुरुमध्येबुधेशोधितेशपम् ०।१७।

गुरोर्बुधं प्रोज्झ्य भवेत्प्रसूतिर्वांमनिशीदुंशनि तोविशोध्य ॥ पष्ठक्षिपेदुक्तदिशा सदैव संताप
सद्भाऽरमपास्यशुक्रात् ॥ १८ ॥ श्रद्धासदाप्रोक्तदिशाऽथ पुण्यं विद्याख्यतः प्रोज्झ्य सदापुरो
त्तया ॥ प्रीत्याख्यमुक्तंवलदेहसंज्ञेयशःसमेजाब्जमपास्यभौमात् ॥ १९ ॥

१९।५ लग्नयुतंसंकजातंप्रसूतिसहमं २। ५।२२।५९ शनिमध्येचंद्रेशोधितेशपं ०।१४।३९।७ रिपुभावेन ५।१३।४५।१ द्युतं
सैकंजातंसंतापसहमं ६।२८।२४।२३ ॥ १८ ॥ अथश्रद्धाप्रीतिवलदेहसहमानामानयनमाह । श्रद्धेति । सदाहोरात्रंशुक्रम
ध्येआरंभौमंविशोध्य । प्रोक्तदिशालग्नयोगःसैकताचकार्यतच्छ्रद्धासहमंस्यात् । सदादिवारात्रौविद्यासहममध्येपुण्यसहमं
विशोध्यपुरोत्त्यालग्नयोगःसैकताचकार्यतत्प्रीतिसहमंस्यात् । अथपूर्वयद्यशःसहममुक्तंदेववलदेहसंज्ञंसहमद्वयंतत्रवलंसे
न्यंननुसामर्थ्यतत्सपूर्वकधितत्वात् । देहःशरीरम् । जाब्जमपास्यभौमादीत्यग्निमश्लोकैकनसंबंधः । उदाहरणम् । शुक्रमध्ये

भौमेशोधितेशपं ११९।५९।१२ लग्नयुतंजातंश्रद्धासहमं ११२८।३।६ विद्यासहममध्येपुण्यसहमेशोधितेशपं ८।०।४०।३८
लग्नयुतंजातंम्रीतिसहमं ८।१८।४४।३२ पूर्वोक्तंयशःसहमतदेववलसहमं ०।१४।५५।३२ देहसहमं च ०।१४।५५।३२ ॥ १९॥
अथजाब्यव्यापारपानीयपातसहमानामानयनमाह । शनिरिति । दिवसेभौममध्येशनिःशोध्यःचांद्रैर्बुधस्ययोगः विलोमं
निशिशानिमध्येभौमःशोध्यः बुधोयोज्यःसैकताचकार्याजाब्यसहमंस्यात् । शश्वद्विवारात्रौभौममध्येबुधःशोध्यःलग्नयोगःसै
कताचकार्या तद्व्यापारसहमंस्यात् । दिवाशानिमध्येचंद्रःशोध्यःरात्रौचंद्रमध्येशनिःशोध्यः पूर्ववत्स्यादितिलग्नयोगःसैकता

शनिर्विलोमंनिशिचांद्रयोगाद्यापारमाराज्जमपास्यशश्वत् ॥ पानीयपातःशशिनंविशोध्य
सैरेर्विलोमंनिशिपूर्ववत्स्यात् ॥ २० ॥ मंदकुजात्प्रोज्झयिषुर्विलोमंरात्रौभवेद्भौमविहीनपु
ण्यात् ॥ शौर्यविलोमंनिशिपूर्ववत्स्यादुपायईज्यंशानितोविशोध्य ॥ २१ ॥

चकार्यातत्पानीयपातसहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येशनौशोधितेशपं २।७।४३।४२ बुधयुतंजातंजाब्यसहमं १०।१९।
५९।५० भौममध्येबुधेशोधितेशपं ०।२।१६।२८ लग्नयुतंसैकंजातंव्यापारसहमं १।२०।२०।२२ शानिमध्येचंद्रेशोधितेशपं ०।१४
३९।७ लग्नयुतंसैकंजातं पानीयपातसहमं २।२।४३।११ ॥ २० ॥ अथशत्रुशौर्योपायसहमानामानयनमाह । मंदमिति ।
दिवसेभौममध्येशनिःशोध्यःरात्रौविलोमंशानिमध्येभौमः शोध्यःलग्नयोगःसैकताचकार्यातद्रिपुसहमंस्यात् । दिवसेपुण्यसहम
मध्येभौमःशोध्यः रात्रौभौममध्येपुण्यसहमंशोध्यं पूर्ववत्स्यादितिलग्नयोगःसैकताचकार्याशौर्यसहमंभवति ॥ उपायईज्यं

शानितोविशोध्यइत्यग्निमश्लोकेनसंबंधः ॥ उदाहरणं ॥ भौममध्येशनौशोधितेशपं २।७।४३।४२ लग्नयुतंसंकजातंशत्रुसहमं ३।२५।४७।३६ पुण्यसहममध्येभौमेशोधितेशपं ०।१८।१०।५९ लग्नयुतंसंकजातंशौर्यसहमं २।६।१४।५३ ॥ २१ ॥ अथ दरिद्रगुरुतासहमयोरानयनमाह ॥ वाममिति । दिवसेशनिमध्येइज्योगुरुःशोध्यः रात्रौगुरुमध्येशनःशोध्यःलग्नयोगःसै कताचकार्यातदुपायसहमंस्यात् । दिवसेपुण्यसहममध्येबुधःशोध्यः रात्रौबुधमध्येपुण्यसहमंशोध्यंबुधयुक्तं कार्यसैकताचकार्यातद्वरिद्रसहमंस्यात् । दिवसेसूर्योच्चमध्येसूर्यःशोध्यः नक्तंरात्रौचंद्रोच्चमध्येचंद्रःशोध्यःपुरोक्त्यालग्नयोगः

वामंनिशिशंतुविशोध्यपुण्याज्ज्ञयुग्विलोमंनिशितद्वरिद्रम् ॥ सूर्योच्चतःसूर्यमपास्यनक्तंच
द्रंतदुच्चाद्वरुतापुरोक्त्या ॥२२॥ कर्कार्धतः ३।१५ प्रोज्झयशनिस्याज्जलाध्वान्यथानिशि ॥
पुण्याच्छनिंविशोध्याह्वामंनिशितुबंधनम् ॥ २३ ॥

सैकताचकार्यातद्वरुतासहमंस्यात् ॥ उदाहरणं ॥ शनिमध्येगुरौशोधितेशपं ९।७।१३।४१ लग्नयुतंसंकजातंउपायसहमं ९।
२५।१७।३५ पुण्यसहममध्येबुधेशोधितेशपं ०।२०।२७।२७ बुधयुतंजातंदारिद्र्यसहमं ९।२।४३।३५ सूर्योच्चमध्ये ०।१०
सूर्येशोधितेशपं ३।२।२९।५४ लग्नयुतंसंकजातंगुरुतासहमं ४।२०।३३।४८ ॥२२॥ अथजलपथबंधनसहमयोरानयनमाह ॥
कर्कार्धतइति ॥ दिवाकर्कार्धतः सार्धराशित्रयमध्ये ३।१५। शनिशोध्यअन्यथानिशिरात्रौशनिमध्येसार्धराशित्रयं ३।१५
विशोध्यलग्नयोगः सैकताचकार्या । जलाध्वा जलपथसहमंस्यात् । अह्नदिवसेपुण्यसहममध्येशनःशोध्यः रात्रौशनिम

ध्येपुण्यसहस्रं शोधं लघ्नयोगः सैकताचकार्यातिद्वंधनसहस्रं स्यात् ॥ उदाहरणं ॥ सार्धराशित्रयमध्ये ३।१५ शनौ शोधितेशेपं
 ९।८।११।६ लघ्नयुतं जातं जलपथसहस्रं ९।२६।१५।० पुण्यसहस्रं मध्यं शनौ शोधितेशेपं २।२५।५६।४१ लघ्नयुतं सैकं जातं बंध
 नसहस्रं ४।१४।०।३५ ॥ २३ ॥ अथ कन्याश्वसहस्रं मयोरानयनमाह । चंद्र इति । सदा दिवारान्त्रीशुक्रमध्ये चंद्रः शोध्यः उक्तव
 दितिलघ्नयोगः सैकताचकार्या तत्कन्यासहस्रं स्यात् ॥ दिवसे पुण्यसहस्रं मध्ये सूर्यः शोध्यः रात्रौ सूर्यमध्ये पुण्यसहस्रं शोध्यं । आ
 यभावएकादशभावो योज्यः सैकताचकार्या तदश्वसहस्रं स्यात् ॥ उदाहरणं ॥ शुक्रमध्ये चंद्रेशोधितेशेपं २।२।२२।१ लघ्नयुतं
 सैकं जातं कन्यासहस्रं ३।२०।२५।५५ पुण्यसहस्रं मध्ये सूर्येशोधितेशेपं १।१२५।१३।२९ एकादशभावेन १०।९।२६।३८ युतं

चंद्रः सितादपास्योक्तं सदा कन्याख्यमुक्तवत् ॥ पुण्यादर्कमपास्याययोगादथोऽन्यथानि शि ॥ २४ ॥

जातं अश्वसहस्रं १०।४।४०।७ अस्मिन्सहस्रद्वये संमतिर्नास्ति समरसिंहेनानुक्तत्वात् । अस्मिन्संज्ञातंत्रेशोध्यशोधकयोर्म
 ध्ये लघ्नं चेन्न भवति तदा सहमे एकौ राशियोज्यः इत्युक्तमस्ति । तर्हि अत्रार्थे संमत्तिवाक्यं कुत्रापि न लभ्यते । यवनानां मते पिसैक
 तानास्ति । समरसिंहे लघ्नद्वितीय भवनादित्यपि पाठस्तिष्ठति । अस्मिन्पाठे सैकता समायाति । अत्र ग्रंथकर्त्रालघ्नद्वितीय भव
 नादिति पाठं धृत्या सहमे पुंसैकतोक्ता परंतु समरसिंहे तथा यवनताजिकेतथामनुग्यताजिकेतथा द्वितीय भवनादित्येव पाठोस्ति ।
 अस्मिन्पाठे सैकतानास्ति । एवं पुरस्कृत्य सर्वैराचार्यैः सहमे पुंसैकतानोक्ता । अत्रोदाहरणं । यदाह समरसिंहः । दिवसे दिन
 पतिभोग्याच्छशिभुक्तानं शकांश्च संमीलय । अंतस्थितराशियुतां स्त्रियलत्येकतः कृत्वा ॥ १ ॥ यद्यंतराश्यं तर्न भवति लग्नं त

दाऽस्यभुक्तांशाः । मध्येक्षेप्या मध्यस्थितेतुभोग्यांशकाःपाल्याः । लग्नाद्वितीयभवनान्निशत्प्रत्येकतःशोधितेयत्रविश्राम्यति
तत्रर्क्षेचिज्ञेयंपुण्यसहमिति । दिवसेवर्षप्रवेशेसतिसूर्यस्वराशित्यक्त्वा अंशादिकंस्थाप्य अंशाखिगदंशमध्येशोध्याः कलादि
कंपष्टिमध्येशोध्यंअंशादिकंयदवशिष्टंतद्भोग्यंतन्मध्येचंद्रराशित्यक्त्वा अंशादिकंयोज्यंतदनंतरंसूर्याधिष्ठितराशेःसकाशा
दग्निमोयोराशिस्तस्माद्गणनयायत्संख्याकश्चंद्राधिष्ठितराशेःसकाशात्पूर्वराशिर्भवतितावत्यःसंख्याःपूर्वानीतांशोपरिस्थाप्याः ।
तदनंतरंप्रत्येकतःकृत्वात्रिंशत्प्रत्येकंप्रत्येकमितित्रिंशत्प्रत्येकतः राशीनामंशाःकार्याः । अधःस्थांशयुताः तदनंतरं
सूर्यराशेः सकाशाच्चंद्रराशिर्यावदनयोर्मध्येलग्नराशिश्चेन्नभवति तदालग्नस्वराशित्यक्त्वांशायोज्याः । अनयोर्मध्येलग्नरा
शिश्चेत्भवति तदालग्नस्यभोग्यांशाःशोध्याः तदनंतरंयदास्यभुक्तांशाद्युक्तास्तदालग्नगणनाक्रमः । यदालग्नस्यभोग्यांशाः
शोधिताः तदाधनभावाद्गणनाक्रमः अनयारीत्यागणनयाप्रतिराशौत्रिंशच्चोधिपेयस्मिन्राशौत्रिंशन्नशुध्यति तस्मिन्
राशौपुण्यसहमंज्ञेयम् । लग्नाद्वितीयभवननादितिपाठेसूर्यचंद्रयोर्मध्येलग्नंनभवति अथवाभवति तदाधनभवननादेवगणना
क्रमः नतुलग्नात् ॥ उदाहरणं ॥ सूर्यः ९।७।३०।६ चंद्रः ५।२।२।९।४७ लग्नं ०।१८।३।५४ सूर्यस्यभोग्यांशमध्ये २२।२९।५४
चंद्रस्यभुक्तांशाः २२।२।९।४७ युक्ताः जाताः ४४।३९।४१ सूर्यचंद्रयोर्तरालराशिभिर्युक्ताःजातोयमंकोराश्यादिः ३।१४।
३९।४१। अस्यांशाः १०४।३९।४१ सूर्यचंद्रयोर्मध्येलग्नंनस्ति इतिकारणाह्नस्यमुक्तांशैः १८।३।५४ युक्ताजाताः १२२।
४३।३५लग्नात्रिंशत्प्रत्येकतः शोधितेजातंसिहराशौपुण्यसहमं ४।२।४।३५ धनभवनान्निशत्प्रत्येकतःशोधितेजातंकन्या
राशौपुण्यसहमं ५।२।४।३५ अनयारीत्यासैक्तासमायाति । एवंपाठयोर्विवादः लग्नाद्वितीयभवननादितिपाठेएतावतीयु
क्तिरस्ति यदालग्नस्यभुक्तांशाःयुक्तास्तदालग्नस्यभोग्यमवशिष्टं इतिकारणाह्नगणनाक्रमः तत्रलग्नसंबंधस्तिष्ठति यदालग्न

गुण्य	गुरु	विद्या	यदा	मित्र	महा	आशा	साम	भ्राता	गौरव	राज	सात	माता	सुत	जीव	अंबु	कर्म	रोग	मद	कलि	क्षमा	शास्त्र	बंध	बंदक	मृत्यु
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	१३	१४	१५	१६	१७	१८	१९	२०	२१	२२	२३	२४	२५
९	५	५	०	४	२	११	२	४	१	९	९	१०	४	९	१०	१	७	९	२	११	४	४	९	७
२	३	३	१४	२५	६	०	३	१०	१४	१७	१७	१५	२५	२५	१५	२०	१३	२५	३	५	८	६	२७	२८
४३	२४	२४	५५	१२	१४	१९	६	५०	५५	२२	२२	४१	२९	१५	४१	२०	५८	४१	६	६	२	१०	५७	२८
३५	१३	१३	२२	२६	५३	०	३१	१३	३२	४२	४२	३	२०	३५	३	२२	१	५	३१	३१	२७	१५	३३	३७
देसा	घन	अन्य	अक	वणि.	का.	विवा.	प्रसू.	संवा.	अद्वा	प्रीति	दल	देह	जाड्य	व्या	पानी	शत्रु	शौर्य	उपाय	दरिद्र	गुरु	जल	बंध	कन्या	अन्न
२६	२७	२८	२९	३०	३१	३२	३३	३४	३५	३६	३७	३८	३९	४०	४१	४२	४३	४४	४५	४६	४७	४८	४९	५०
११	६	११	०	९	३	३	२	६	११	८	०	०	१०	१	२	३	२	९	९	३	९	४	३	११
२७	७	५	३	२७	६	५	५	२८	२८	१८	१४	१४	१९	२०	२	२५	६	२५	२	२०	२६	१४	२०	४
५५	२१	५	२४	५७	७	४८	२२	२४	३	४४	५५	५५	९	२०	४३	४७	१४	१७	४३	३३	१५	०	२५	४०
१९	३६	३६	४७	३३	४२	४८	५९	२३	६	३२	३२	३२	५०	२२	१	३६	५३	३५	३५	४८	०	३५	५५	७

स्वभोग्यांशःशोधितास्तदालम्बसंबंधोनास्ति इतिकारणाद्धनभवनाद्गुणनाक्रमःअत्रलम्बशेषंकिमपिनास्ति एतावतियुक्तिरस्ति सर्वप्रथेपुंसंमतिरस्ति संमतेरभावाद्धनद्वितीयभवनादित्यपिपाठः । तथाचोक्तंमनुष्यजातके “ भोग्यादुक्तममूनियावदखिला न्यंतर्भयुक्तान्यतोल्बेवाह्यगतेऽस्यभुक्तंसहितंभोग्योनमंतःस्थिते ॥ कृत्वाराशिमपासितेस्वदहनैर्लम्बाद्वितीयाच्चतत्पुण्याद्या निभवंतितत्रसहमान्यंशेविरामोयतः” ॥ २४ ॥ अथसहमोत्पत्तिमभिधायतत्फलान्यभिधास्यमानोवर्षप्रवेशात्कतिदिवसैःसहमफलावाप्तिः स्यादित्याकांक्षांपरिहरंस्तत्प्राप्तिदिवसानयनमाह । स्वनाथहीनमिति । यस्यसहमस्यशुभाशुभफलावाप्तिदिवसाज्ञातुमिष्टास्तत्सहमराश्यादिकेकर्मभूमौस्थाप्यं । स्वनाथेनस्त्रीयस्वामिनाग्रहेणहीनमूनंकार्यमवशिष्टस्यांशःकार्यास्ते

स्वनाथहीनंसहमंतदंशःस्वीयोदयमाविहतास्त्रिशत्या ॥ तत्सन्नपाकोदिवसैर्हि लब्धैःस्यात्तदशायांतदसंभवेवा ॥ २५ ॥

तत्सहमाक्रांतराशिस्वीयोदयेनविनिम्नाः त्रिशत्याशतत्रयेणविहृताभक्ताः यल्लब्धादिवसास्तैःकृत्वातेपांसन्नानांसहमानांपाकः फलंपाककालःस्यात् ॥ अत्रागतैर्दिवसैःत्रिंशत्भक्तैःवर्षप्रवेशकालिकोराश्यादिः स्पष्टसूर्ययुक्तस्तावतिसूर्यमुक्तेसतितत्सहमस्यफलपाककालोभवतीति । केचित्सुसहमेश्वरमहादशाप्रवृत्तिदिनादेवतावद्भिरानीर्तैर्दिवसैःतदशायां अन्यदशायांवाफलपाकइति ॥ ननुसहमसहमेश्वरयोर्यदाराश्यादिसाम्यस्यात्तदांतराभावादेवतत्सहमदिवसेलब्धेकथंसहमफलादिनज्ञातंस्यादित्यतआह । तदशायामिति । सत्यं तदसंभवेवांतराभावादिवसाप्राप्तौसत्यांतत्सहमनाथदशायामेवसहमफलप्राप्तिःस्यात्

तत्रापिसूक्ष्मकालज्ञानं त्वं तर्दशायां वा विदशायां वास्यादिति निष्कर्षः ॥ उदाहरणं ॥ पुण्यसहस्रं ५।५।२५।१ स्वस्वामिना बुधेन
३।६।१४।१२ हीनं शिष्टं १।२९।१०।४९ अस्यां शाः ५९।१०।४९ कन्यास्थसहस्रमभितिकन्योदयेन ३३५ गुणितं जातं १९।
८२५।२३।३५ त्रिशत्या ३०० भक्तं लब्धादिवसाः ६६ घटी ५ पलानि ४ वर्षप्रवेशदिवसादेतावत्सुदिनेष्वतीतेषु पुण्यसह
स्रफलपाकः । अथवा पुण्यसहस्राधीशबुधमहादशायां बहुदिनवत्यांबुधमहादशाप्रवेशदिनादेतावत्सुदिनेष्वतीतेषु पुण्यसह
स्रफलपाकः यद्यल्पदिनवत्वं यदावासहस्रमेश्वरः ॥ २५ ॥ अथसहस्रानां फलानिव्याख्यायंते ॥ स्वोच्चादीति । सहस्रपः सहस्र
राशिस्वामी स्वोच्चादिस्वगृहस्वोच्चस्वहृद्वास्वत्रैराशिकस्वमुसहृद्एतत्स्थानस्थः सन् अथवासत्पदगतः शुभस्थानस्थः सन् उपल

स्वोच्चादिसत्पदगतो यदिलग्नदर्शी वीर्यान्वितः सहस्रमपोयदिनेक्षते गम् ॥ नासौ वलीरविश
शिश्नितभेशदर्शपूर्णतिलग्नपचलस्य विचारणे तथम् ॥ २६ ॥ ॥

क्षणत्वा निमग्नगृहगतः सुहृत्सौम्यदृष्टो युतो वा यदिलग्नदर्शी लग्नपश्यति तदा वीर्यान्वितः वीर्येण चलेनान्वितो युक्तः वलीत्यर्थः ।
सहस्रस्वामी स्वोच्चादिसत्पदगतः सन् यदि अंगलग्ननेक्षते न पश्यति तदा असौ वलीन भवति निर्वल इत्यर्थः । रविशशीति । रवि
शशिभ्यामाश्रिते ये भेराशीतयोः राश्योः ईशौ स्वामिनौ । तद्यथा । जन्मकाले सूयायस्मिन् राशावस्ति तद्राशिस्वामी । तथा ज
न्मकाले चंद्रोयस्मिन् राशावस्ति तद्राशिस्वामी । जन्मकालादतीता गता मावास्यायावत् घटी परिमिताऽस्ति तस्मिन्काले तात्का
लिकसूर्या तिलग्नं साध्यं तत्स्वामी । तथा जन्मकालातीतपूर्णतिलग्नस्वामी । एते पांचतुर्णां वलस्यैवं विचारः । हिल्लाजे आशुदा

यानयने तथा मनुष्यजातके आयुर्दायानयने एतेषां बलविचारस्योपयोगः । प्रकृते अत्र प्रयोजनाभावेऽपि प्रसंगादुक्तम् ॥ २६ ॥
 अधनिर्वलसवलत्वलक्षणमाह ॥ पंचवर्गाति ॥ पंचवर्गावलं प्रागुक्तं तेन ऊनः शरो नो हीनवल इत्युक्तः । नंदत्रिपडित्यादि च त्वा
 रिहर्षस्थानानि प्रागुक्तानि तन्मध्ये एकमपि हर्षस्थानं नाश्रितः । तथालग्न्यादर्शीलघ्नमपि चेन्न पश्यति तदा अयं ग्रहः अवलः नि
 र्वलो ज्ञेयः । चेत्स्वल्पेपदेऽस्ति तदा वली । स्वगृहस्योच्चस्थाने ग्रहे सति महाधिकारः । स्वहृदायां ग्रहे सति मध्यमोऽ
 धिकारः । स्वत्रैराशिके स्वमुसल्लहे सति स्वल्पोऽधिकारः । अतएव प्राज्ञैर्वलतारतम्यमुक्तं त्रिंशत्स्वभेदविंशतिरात्मतुंगे इत्यादि ।

पंचवर्गावले नो नो न हर्षस्थानमाश्रितः ॥ अवलोऽयं लग्न्यादर्शी वली स्वल्पेऽस्ति चेत्पदे ॥ २७ ॥

स्वस्वामिना शुभखगैः सहितं च दृष्टं स्वामी वली च यदितत्सहमस्य वृद्धिः ॥ यत्स्वामिना शुभ

खगैश्च न युक्तं दृष्टं तत्संभवो न हि भवेदिति चित्यमादौ ॥ २८ ॥ ॥

पदं स्थानं एवं स्वल्पेपि पदे त्रैराशिकमुसल्लहाख्ये स्थानं स्थितः स नू लग्नं पश्यति तदा वली ग्रहो ज्ञेयः ॥ २७ ॥ एवं सहमाधिपस्य
 वलावलं ज्ञात्वेदानीं सहमस्य वृद्धिश्चासावाह । स्वस्वामिनेति । यत्सहमं स्वस्वामिना सहितं दृष्टं वा अथ या शुभग्रहैः सहितं दृष्टं वा
 भवति यदि प्रागुक्तप्रकारेण सहमस्वामी वली स्यात् तदा तत्सहमस्य वृद्धिः फलदा तु त्वे सामर्थ्य स्यात् । यत्सहमं चेत्स्वामिना
 अथ वा शुभग्रहैर्न युक्तं न दृष्टं तदा तत्सहमस्य न संभवः फलदा तु त्वसामर्थ्यं न भवेत् नाम स दृशं फलं न ददातीत्यर्थः । इत्यादौ प्रथम
 तश्चित्यं विचार्यम् ॥ २८ ॥ ॥ ॥

अथान्यत्सहमासंभवलक्षणमाह ॥ अष्टमेति ॥ यत्सहमं वर्षं द्वादशमाधिपतिना अष्टमराशिस्वामिनायुतं ईक्षितं दृष्ट्वा ।
 अथवा पापग्रहेण दृष्टं युतं वा । अथवा तैरष्टमराशिस्वामिना पापग्रहैर्वा इत्थं शालीमुखशिलं करोति । तदा स्वस्वामिना शुभ
 खगैः सहितमित्यादिसहस्यफलप्राप्तिर्संभवेऽपि विलयं नांशयति । सहमं नाम सदृशं फलं न ददातीत्यर्थः । तेन कारणेन जन्म
 निजन्मकाले प्रथमतः इदं सहस्यबलावलमीक्ष्यतां विचार्यताम् ॥ २९ ॥ अथचलिष्ठसहस्यसाधनं निर्वलस्य निराकरणमि
 त्यत आह ॥ आदाविति ॥ आदौ प्रथमतः जन्मनि जन्मकाले सर्वपापं चाशत्सहमानां बलावलं विमृश्य ज्ञात्वा ये पां फलप्राप्तिसं

अष्टमाधिपतिनायुतेक्षितं पापदृग्युतमथेत्यशालितैः ॥ संभवेऽपि विलयं प्रयाति तत्तेन जन्म
 निपुरेदमीक्ष्यताम् ॥ २९ ॥ आदौ जन्मनि सर्वपापं सहमानां बलावलम् ॥ विमृश्य संभवोये
 पां तानि वर्षे विचिंतयेत् ॥ ३० ॥ सवले पुण्यं सहमे धर्मसिद्धिर्धनागमः ॥ शुभस्वामीक्षितयु
 ते व्यत्यये व्यत्ययं विदुः ॥ ३१ ॥

भवस्तानि वर्षे विचिंतयेत् ॥ येषां तु सहस्यस्वामिनां सर्वप्रकारेण नैर्बल्यं ज्ञातं तानि वर्षे कदापि निविचारयेदित्यर्थः ॥ ३० ॥ एवमु
 क्तप्रकारेण सहमानां सवलत्वे सति फले दातृत्वमुक्तं । इदानीं समस्तसहमानां फलानि उच्यन्ते । तत्रादौ पुण्यसहस्यफलमाह ।
 सवलेति । सवले पुण्यसहमे सति शुभग्रहैः स्वामिना च दृष्टयुते सति धर्मस्य सिद्धिर्धनागमः धनप्राप्तिः । व्यत्यये सहस्यनिर्वल
 त्वे सति पापग्रहदृष्टयुते सति व्यत्ययं धर्मनाशः धननाशश्चेति फलं विदुः वदंति ॥ ३१ ॥

अथास्याशुभफलं सापवादमाह ॥ लग्नादिति ॥ वर्षलग्नात्पष्ठाष्टमद्वादशास्थानस्थं पुण्यसहस्रं गदाभवति तदा धर्मभाग्ययशसां
नाशकं भवेत् । एतत्स्थानस्थितं सत् शुभग्रहेण स्वाभिनावाहृतं तदा प्राते वर्षति सुखधर्मादिसंभवः प्राप्तिः स्यात् । अर्थाद्वर्षपूर्वा
धैः अशुभफलम् ॥ ३२ ॥ अथ पापशुभग्रहसंबन्धेन युतिदृष्ट्योः फलमाह ॥ पापयुगिति । तत्पुण्यसहस्रं पापयुक्तं शुभदृष्टं च चेद्भ
वति तदा प्राक्पूर्वाधैः अशुभं भवेत् । वर्षस्योत्तरार्धे शुभं स्यात् । यदा तु पुण्यसहस्रं शुभयुक्तं पापदृष्टं चेत्तदा दौर्बर्षपूर्वाधैः शुभं स्यात् ।
परैर्वर्षस्योत्तरार्धे असत् अशुभं स्यात् । यदा तु पापयुक्तं पापदृष्टं चेत्तदा संपूर्णवर्षं शुभं भवेत् । यदा तु शुभग्रहयुक्तं शुभग्रहदृष्टं चे

लग्नात्पष्ठाष्टरिः फलं धर्मभाग्ययशोहरम् ॥ शुभस्वामिदृशां प्राति सुखधर्मादिसंभवः ॥ ३२ ॥
पापयुक्शुभदृष्टं चेदशुभं प्राकृततः शुभम् ॥ शुभयुक्तं पापदृष्टमादौ शुभमसत्परं ॥ ३३ ॥
यत्राब्दे पुण्यसहस्रं शुभं सोऽत्र शुभावहः ॥ अनिष्टे सिन्नुभो नेति पुण्यमादौ विचारयेत् ॥ ३४ ॥
सूतौ पष्ठाष्टरिः फलं मध्ये पापहतं पुनः ॥ पुण्यं धर्मार्थसौख्यं पत्न्यौदग्धे फलं तथा ॥ ३५ ॥

तदा संपूर्णवर्षं यतः शुभफलं भवतीत्यर्थतः सिद्धम् ॥ ३३ ॥ अथ पुण्यसहस्रं प्रशंसामाह ॥ यत्राब्दे इति । यत्राब्दे यस्मिन् वर्षे
पुण्यसहस्रं शुभं शुभफलजनकं सोऽब्दः शुभावहः । तद्वर्षं शुभफलदं ज्ञेयमित्यर्थः । यस्मिन् वर्षे पुण्यसहस्रं मे अनिष्टे सति तदा शुभो
नेति शुभफलं वर्षमध्ये न ददातीत्यर्थः । अशुभमेव ददातीत्यतः कारणात् पुण्यसहस्रमादौ प्रथमतः विचारयेत् ॥ ३४ ॥
अथ पुण्यसहस्रमस्य जन्मलग्नोत्पत्तिस्थानस्थितस्याशुभफलमाह ॥ सूतविति । सूतौ जन्मसमयलग्नोत्पत्तिपरिः फलं रिः फलं

नद्वादशस्थानं एतत्स्थानस्थितंचेतुण्यं पुण्यसहस्रं भवति । अन्धदेवैर्पुनः पापहतं पापयुतं दृष्ट्वा तदा धर्मार्थसौख्यानां घातकं भवति । पत्न्यपुण्यसहस्रस्वामिनिदग्धेऽस्तंगते तथा फलं धर्मार्थसौख्यानां घातकं भवति ॥ ३५ ॥ सहमानीति । अखिलानि स मन्त्राणि सहमानि इत्यममुना प्रकारेण सूतौ जन्मलक्ष्मणैर्वैचर्चितयेत् । मांघ्र्यरोगः । अरिः शत्रुः । कलिः शकटकः । मृत्युः प्रसिद्धः । अशुभसहस्रमस्योपलक्षणत्वाद्द्वारिद्व्यसहस्रमपि । अतएव ग्रन्थकर्ता अभेदवक्ष्यति । 'दारिद्र्यमृतिमांघ्र्यारिकलिपूकोविपर्ययः' इति । एषु सहस्रेषु व्यत्ययात् पुण्यसहस्रमफलाद्विपरीतं फलमादिशेत् । तद्यथा । पुण्यसहस्रवत् स्वोच्चादिसत्पदगतो यदिलग्नदंशोत्ये

सहमान्यखिलानीत्यसूतौ वैचर्चितयेत् ॥ मांघ्र्यारिकलिमृत्यूनां व्यत्ययादादिशेत् फलम्

॥ ३६ ॥ कार्यसिद्धिसहस्रं युतं शुभैर्दृष्टमूथशिलगंजयप्रदम् ॥ संगरेऽथं शुभपापदृष्टियुक्ते

शतोजयं दीरितो बुधैः ॥ ३७ ॥

॥

॥

तच्छोकमारभ्य सूतौ पञ्चाष्टरिः कस्यमित्येतावत्पर्यंतं विचारे क्रियमाणे यदि मांघ्र्यारिकलिमृत्यूनां सहमानां शुभफलमागतं तदा अशुभफलं वाच्यम् । यदित्वशुभफलमागतं तदा शुभफलं वाच्यमित्यर्थः ॥ ३६ ॥ अथ कार्यसिद्धिसहस्रशुभाशुभफलमाह । कार्यसिद्धीति । कार्यसिद्धिसहस्रं शुभैः शुभग्रहैर्युतं दृष्ट्वा । तथा शुभग्रहैर्मूथशिलश्चेत्कृतस्तदा संग्रामे जयप्रदं शत्रुनाशः स्वोत्कर्षश्च भवतीत्यर्थः । अथेत्यनंतरं तत्कार्यसिद्धिसहस्रं शुभपापप्रहृष्टयुक्तं चातदाक्लेशतोऽत्यायासेन बुधैः पंडितैर्जयं दीरितः । संगरेऽत्युपलक्षणं विवादादेरपि ॥ ३७ ॥

॥

॥

॥

॥

अथ कलिसहस्रशुभाशुभफलमाह । कलीति । कलिः झकटकस्तस्य सहस्रं मिश्रखगैः शुभपापग्रहैर्दृष्टसंयुतं वानभवति । तथा यदि पापमुद्यशिलगंपापग्रहकृतमुद्यशिलयोगश्चेद्भवति तदा कलेः कलहप्रसंगान्मृत्तिभरणं प्राप्नोति । अथेत्यनंतरं तत्र कलिसहस्रं सौम्यैः शुभग्रहैः सहिते युक्तेऽवलोकिते दृष्टे वासति कलौ कलहे जयमेति स्योत्कर्षं प्राप्नोति । यदि मिश्रदर्शितः शुभपापग्रहदृष्टिश्चेद्भवति तदा कलिव्यथे कलिश्च न्यथा च कलिव्यथे कलिः कलहः व्यथा दुःस्वंच ते भवतः ॥ ३८ ॥ अथ विवाहसहस्रमस्य शुभाशुभफलमाह ॥ विवाहेति । विवाहसद्वत्सहस्रं अधिपेन स्वाभिनायुतं दृष्टं वा । तथाऽन्यैर्वासौम्यैः शुभग्रहैर्दृष्टं युक्तं वा स्यात्त

कलिसद्वत्समिश्रखगदृष्टिसंयुतं यदि पापमुद्यशिलगंकलेर्मृत्तिम् ॥ अथ तत्र सौम्यसहिता वलोकिते जयमेति मिश्रदर्शितः कलिव्यथे ॥ ३८ ॥ विवाहसद्वत्समिधपसौम्यदृष्टं युतं शुभमूद्यशिलं शुभासिम् ॥ कुर्याद्यदा मिश्रसमेतदृष्टंकष्टादथ क्रूरमृतीश्वरेर्न ॥ ३९ ॥ यशोधिपेनैधनगेखलेन युतेक्षिते सद्यशसो विनाशः ॥ पापान्नितस्यायशसोऽस्तिलाभेनष्टजसि स्यात्कुलकीर्तिनाशः ॥ ४० ॥

धाशुभमूद्यशिलं शुभैः शुभग्रहकृतमुद्यशिलयोगश्चेत्तदा शुभासिं विवाहप्राप्तिं कुर्यात् । यदा मिश्रसमेतदृष्टं मिश्रैः शुभाशुभग्रहैः युक्तं दृष्टं वा चेत्तदा कष्टात्क्लेशेन विवाहप्राप्तिं कुर्यात् ॥ अथ क्रूरैः पापैर्विवाहसहस्रं युतं दृष्टं वा मुद्यशिलीकृतं वा तथा मृतीश्वरेण वर्तमाना द्विवाहसहमाद्याष्टमस्थानाधीश्वरेण युतं दृष्टं वा मुद्यशिलीकृतं वा स्यात्तदान तस्मिन् वर्षे विवाहो नैव भवेत् ॥ ३९ ॥ अथ यशःसहस्रस्याशुभफलमाह ॥ यशइति ॥ यशोधिपेयशः सहस्रमस्वामिनिनैधनगेऽष्टमस्थानगते खलेन पापग्रहेण युते दृष्टे वासति

अनेककार्जितस्य सद्यशसो विनाशः स्यात् । किंतु पापसंबन्धेनार्जितस्यायशसोऽस्ति लाभः । तादृशेऽष्टमस्थिते सति पुनर्नष्टो जसि अस्तंगते सति कुलकीर्तिनाशः स्यात् ॥ ४० ॥ अथ पुनरपि यशः सहमस्य शुभाशुभफलमाह ॥ शुभेति ॥ यशः सहमपत्तिना सह शुभेत्थशाले शुभग्रहेण साकं मुथशिलयोगे सति शुभदृग्युते वा सति वलान्विते वलिष्ठे सति यशसोऽभिवृद्धिः स्यात् । तथा युद्धे जयः स्यात् । तथा वाहनानां गजाश्वादीनां शास्त्राणां च लाभः स्यात् । तथा यशः सहमपत्तेः पापग्रहेण सह ईसराफयोगे सति अयशोर्थनाशश्च स्यात् ॥ ४१ ॥ अथाशासहमस्य शुभाशुभफलमाह ॥ आशासहंलगात्पष्ठाष्टमरिः फवर्जितं एतत्

शुभेत्थशाले शुभदृग्युते वा वलान्विते स्याद्यशसोऽभिवृद्धिः ॥ युद्धे जयो वाहनशस्त्रलाभः पापेसराफादयशोर्थनाशः ॥ ४१ ॥ आशातदीशश्च पडहरिः फविवर्जितः सौम्ययुते क्षितश्च ॥ स्याद्वांछिताश्या वरवाहनादिलाभः खले क्षायुतितोऽतिदुःखम् ॥ ४२ ॥ मांघाधिपः पापयुते क्षितश्च पापः स्वयं रोगकरो विचिंत्यः । चेदित्यशालो मृत्तिपेन मृत्युस्तदा भवेद्धीनवलेतिकष्टात् ॥ ४३ ॥

स्थानस्थितं न भवति । तथा तदीशश्च आशासहमाधिपतिश्च एतत्स्थानविवर्जितो भवति । इयमपि सौम्यैः शुभग्रहे युते रीक्षितौ दृष्टौ वा स्यातां । तदा वांछितानामर्थानां सुवर्णादिद्रव्याणां अंशराणां च स्वाणां वाहनादीनां च लाभः स्यात् । खले न पापग्रहेण दृष्टेयुते सति तदा वांछितार्थादीनामपि दुःखम् ॥ ४२ ॥ अथ रोगसहमस्याशुभफलमाह ॥ मांघाधिप इति ॥ मांघाधिपः रोगसहमाधीशः स्वयं पापग्रहः । पापयुते क्षितश्च पापग्रहेयुतः दृष्टः तदा स रोगकरो विचिंत्यो ज्ञेयः । चेन्मृत्तिपेन लग्नादष्टमस्थानाधिप

तिनासहरोगसहमाधीनाइत्यशालोमुधशिलंकरोति तदामृत्युमरणंस्यात् । यदितुतादृशोमांघ्रसहमस्वामिनिहीनवलेसति
 अतिकष्टान्मरणंभवेत् ॥ ४३ ॥ अथपुनरपिमांघ्रसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ स्वस्वामीति ॥ मांघ्रेमांघ्रसहमेस्वस्वा
 मिनासौम्यग्रहैर्यादीक्षणंतद्भजतितादृशोसतिउपलक्षणत्वाद्युक्तेवासति तथानाथेसवीर्येसतिमांघ्राधिपउकरीत्यासवलेसति
 अष्टपडंत्यवर्जोपडद्विदशस्थानस्थितिरहितसतितदारोगो नैवभवति । यदाशुभपापैर्युतेईक्षितेदृष्टेवासतिकिंचिद्गुणमयंरोग
 भयमस्तीतिज्ञेयम् ॥ ४४ ॥ अथार्थसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ अर्थार्यसहमंशुभेननाथेनस्वामिना

स्वस्वामिसौम्येक्षणभाजिमांघ्रेनाथेसवीर्येऽष्टपडंत्यवर्जे ॥ रोगस्तदानैवभवेद्विमिश्रंयुतेक्षिते
 रुग्णमयमस्तिकिंचित् ॥ ४४ ॥ अर्थार्यशुभनाथदृष्टसहितंद्रव्यागमात्सौख्यदंपापैर्दृष्टयुतं
 चचित्तविलयंकुर्यादथोपापयुक् ॥ सदृष्टंचशुभेत्यशालियदितत्पूर्वधनंनाशयेत्पश्चादर्थसमु
 द्भवंचससुखंव्यत्यासतोव्यत्ययः ॥ ४५ ॥

इदंयुतंवेद्भवतितदाद्रव्यागमात्द्रव्यमाह्याकृत्वासौख्यदं । यदापापग्रहैर्दृष्टयुतंवाचेत्तदावित्तस्यद्रव्यस्यनाशंकुर्यात् ।
 अथार्थसहमंपापयुक् सदृष्टंचपापग्रहैर्युक्तंसद्भिःशुभग्रहैर्दृष्टंचभवति । तथाशुभेत्यशालियुगमहणसहसुधशिलयोगंकरोतितदा
 सर्वधनंसर्वसंचितंधनंनाशयेत् । पश्चादर्थस्यद्रव्यस्यसमुद्भवंचससुखंसुखसहितंकुर्यात् । व्यत्यासतोव्यत्ययइति । अर्थसहमं
 शुभाशुभैर्दृष्टतथातैरेवमुधशिलयोगंगयदिकरोतितदाबहुधाशुभफलमेवईपत्तधननाशश्चस्यात् ॥ ४५ ॥

अथशशुमित्रदृष्टोःफलमाह ॥ रिपुदृष्टेति ॥ यत्सहमंशुभग्रहेणपापग्रहेणवारिपुदृष्ट्याशत्रुदृष्ट्यायदापश्यति तदारिपोःशत्रोः
सकाशान्नीतिर्भयंस्यात् तस्करार्देर्धनक्षयश्च । यत्सहमंशुभेनपापेनवामित्रदृष्ट्यापश्यति तदामित्रयोगाद्धनमानोयशःसुखं
प्राप्नोति ॥ ४६ ॥ अथपुत्रसहमस्यशुभाशुभफलमाह ॥ सत्त्वामिदृष्टमिति ॥ पुत्रसङ्गपुत्रसहमंसच्छुभग्रहैश्चस्वामिनाचदृ
ष्टयुतंवा । तदाआत्मजस्यपुत्रस्यलाभंपुत्रोत्पत्तितज्जनितसुखंयच्छति । यदिपुत्रसहमंपापान्वितंपापग्रहयुक्तंसौम्यग्रहैःसहेत्य

रिपुदृष्ट्यारिपोर्भीतिस्तस्कारादेर्धनक्षयः ॥ मित्रदृष्ट्यामित्रयोगाद्धनमानोयशःसुखम्
॥ ४६ ॥ सत्त्वामिदृष्टयुतमात्मजस्यलाभंसुखंयच्छतिपुत्रसङ्ग ॥ पापान्वितंसौम्यस्वर्गेत्य
शालीप्राग्दुःखदंपुत्रसुखायपश्चात् ॥ ४७ ॥ पापान्वितंपापकृतेसराफंनाशायपुत्रस्यगतौ
जसीशे ॥ सूतौसुतेशःसहमेश्वरोऽब्देपुत्रस्यलब्धैशुभमित्रदृष्टः ॥ ४८ ॥

शालंकरोतितदाप्राक्प्रथमतःपुत्रसंवंधिदुःखंपश्चात्सुखायपुत्रसौख्यंभवति ॥ ४७ ॥ अथपुनःसुतसहमस्यशुभाशुभफलमा
ह ॥ पापान्वितमिति ॥ यदिपुत्रसहमंपापग्रहैर्दुःखंपापग्रहकृतेसराफयोगम् । ईशेपुत्रसहमाधीशेगतौजसिनिर्वलेअस्तंगतेवा
सति । तदापुत्रस्यनाशः । अब्देवर्षप्रवेदसमयेपुत्रसहमाधीश्वरःसूतौजन्मकालेसुतेशःपंचमभावाधीश्वरोभवतिपुनःशुभग्र
हैर्मित्रेणचेदृष्टोभवतितदापुत्रस्यलब्धैर्प्राप्त्यैभवति ॥ ४८ ॥

अथपितृसहस्रशुभाशुभफलमाह ॥ पित्र्यमिति ॥ पित्र्यपितृसहस्रच्छुभप्रहरीक्षितं दृष्ट्युतं वा । अथवापत्यास्वामिना
 शुक्रं दृष्टं वा सत्तातस्य पितुर्धनां वरं मानसौख्यं च्छति । पत्यापितृसहस्रस्वामिनिगतौ जसिनिर्वले अस्तंगते वा । मृतौ लग्नादष्ट
 मस्थानस्थिते सति । खलेन कृतमूसराफयोगे च सति । तत्रापि चरगृहे चराशित्येमे पकर्तुलामकरराशित्ये सति । पितुः परदे
 शयानात् परदेशयात्रायां सत्यानादोभरणं भवेत् ॥ ४९ ॥ अधपुनरपि पितृसहस्रशुभाशुभफलमाह ॥ शुभइति ॥ पितृस
 हमे उपलक्षणत्वात् पुत्रसहमे श्वरस्यापिशुभप्रहृतइत्यशालयोगश्चेद्भवति पुनः पापप्रहयोगश्चेद्भवति तदा प्रथमं वर्षपूर्वाधिगदस्य

पित्र्यं सदीक्षितयुतं पतियुक्तदृष्टं तातस्य च्छति धनां विरमानसौख्यम् ॥ पत्यागतौ जसिमृतौ खलमू
 सराफेनाशः पितुश्चरगृहे परदेशयानात् ॥ ४९ ॥ शुभेत्यशाले खलखेटयेगे गदप्रकोपः प्रथमं महान्
 स्यात् ॥ पश्चात् सुखं विदति पूर्णवीर्येनाथे नृपान्मानयशोऽभिवृद्धिः ॥ ५० ॥ वंधनारुसहमंथुते
 क्षितं स्वामिनानहितदास्ति वंधनम् ॥ पापवीक्षितयुतेऽस्ति वंधनं पापजे मुखशिले विशेषतः ॥ ५१ ॥

रोगस्य प्रकोपोऽभिवृद्धिः महान् स्यात् । पश्चाद्द्वर्षोत्तरार्धे सुखं विदति प्रामोति । रोगरहितो भवतीत्यर्थः । नाथे पितृसहस्रस्वा
 मिनि पूर्णवीर्ये पंचदशविभ्याधिकचले सति नृपाद्राज्ञः सकाशान्मानयशोऽभिवृद्धिः स्यात् ॥ ५० ॥ अथ वंधनसहस्रशुभाशुभ
 फलमाह ॥ वंधनेति ॥ वंधनसहस्रस्वामिना युते क्षितं युतं दृष्टं वा तदा वंधनं कारागृहप्राप्तिर्नास्ति । तद्वंधनसहस्रं पापग्रहेण दृष्टं
 युतं तदा वंधनमस्ति । पुनर्वंधनसहस्रत्स्वामिनो वा पापप्रहृतो मुखशिलयोगश्चेत्तदा विशेषतः वंधनमस्ति ॥ ५१ ॥

अथगौरवसहस्यशुभाशुभफलमाह ॥ गौरवाख्येति ॥ गौरवसहसंस्वामिनाशुभग्रहैर्वायुतं दृष्ट्वा तदा सुखाप्तये सुखप्रार्थये
 स्यात् । राजगौरव्यशः अंवरानिवस्त्राणि ते पां प्राप्तिश्च । गौरवसहसं पापग्रहैर्युतं दृष्ट्वा स्यात् तदा पदस्याधिकारस्य क्षतिर्नाशः
 स्यात् ॥ ५२ ॥ अथ पुनर्गौरवसहस्यशुभफलमाह ॥ शुभाशुभैरिति ॥ गौरवसहसं शुभपापग्रहैर्दृष्ट्युतं वा । तथा खलैः पाप
 ग्रहैश्चेत्कृतमुथशिलं तदा पूर्ववर्षपूर्वाधेधननाशं च विधत्ते करोति । चरमेवर्षस्योत्तरार्धे गौरवसहसं शुभग्रहैः कृतमुथशि
 गौरवाख्यसहसं युते क्षितं स्वामिनाशुभखगैः सुखाप्तये ॥ राजगौरव्यशो वराप्तये पापवीक्षितयुते पदक्ष
 तिः ॥ ५३ ॥ शुभाशुभैर्दृष्ट्युतं खलैश्चेत्कृतं तथशालंधनमाननाशम् ॥ पूर्वविधत्ते चरमे शुभेत्यशाले
 सुखं वाहनशस्त्रलाभम् ॥ ५३ ॥ कर्मभावं सहमाधिपां शुभैः स्वामिनामुथशिलां वलान्विताः ॥ हेम
 वाजिगजभूमिलाभदाः पापदृष्ट्युति तोऽशुभप्रदाः ॥ ५४ ॥ दग्धावकाः कर्मवैकल्यदास्ते युक्ताह
 टाः सौरिणाते विशेषात् ॥ राज्यभ्रंशः कर्मनाशश्च राजकर्मेशौ चेन्मूसरीफौ खलेन ॥ ५५ ॥
 लं चेत्तदा सुखं वाहनशस्त्रलाभं च विधत्ते ॥ ५३ ॥ अथ कर्मसहस्यशुभाशुभफलमाह ॥ कर्मभावः कर्मसहसं च
 तयोश्चाधिपौ कर्मभावाधिपः कर्मसहमाधिपश्च एवं चत्वारो वलान्विताः शुभैः शुभग्रहैः स्वामिना च कृतमुथशिलाः । तदा हेमवा
 जिगजभूमिलाभदाः स्युः । एते कर्मभावसहमाधिपाः पापग्रहैर्दृष्ट्युताः तदा अशुभदाः स्युः ॥ ५४ ॥ अथ पुनरपि कर्मभावस
 हमाधिपानामशुभफलं चाह ॥ दग्धा इति ॥ कर्मभावसहमाधिपाः अस्तंगताः वकाः वक्रगति त्वं तदा कर्मवैकल्यदाः कर्मणः प्रार

अथशुभकार्यस्यैककृत्यमनिष्पत्तिस्तददतितादृशःस्युः । कर्मभायसहमाधिपाःसौरिणानैश्वरेणयुक्तादृष्टावातदाविशेषाद
यद्यमेवकर्मैककृत्यदाःस्युः । तथाराजकर्मेश्वराजसहमेश्वरकर्मभावेश्वरीखलेनयापग्रहेणमूसरीफौकृतमूसरीफयोगौचेत्तदा
राजयन्त्रंशोरायनानाःकर्मनानाश्च प्रारब्धशुभकार्यस्यनाशःस्यात् ॥ ५५ ॥ अधेकपांचित्संदिग्धार्थानांसहमानांनिःसंदिग्ध
मर्ममाह ॥ उपदेष्टेति ॥ गृणारगुपदिशतिगायत्र्यादिकमितिगुरुः सउपदेष्टेवात्रोच्यते । यद्यपिगुरुगीष्पतिपित्राद्यावित्य
मरकोशोस्ति तथापिपितृसहमस्यपार्थक्येनाभिधानाद्यात्रतद्वाचकता । बृहस्पतिवाचकत्वंतुततःफलप्राप्तेरसंभवाच्चैवसंभवति
अतःगुरुरूपदेष्टा । तथाविद्यासहमशब्देनज्ञानम् । शास्त्रशब्देनश्रुतिस्मृती । जाव्यशब्देनमोहः । अज्ञानमितियायत् ।

उपदेष्टागुरुज्ञानंविद्याशास्त्रंश्रुतिस्मृती ॥ मोहो जाव्यंवलंसेन्यमंगदेहोजलंद्भुतिः ॥ ५६ ॥
गुरुतामंडलेशत्वंगौरवमानशालिता ॥ निग्रहानुग्रहविभूराजाछात्रादिलिंगभाक् ॥ ५७ ॥

वलशब्दःसैन्यदेहशक्त्योःप्रसिद्धः । तदर्धनिर्णयमाह । वलशब्देनमैन्यं । देहशब्देनअंगं शरीरमितियायत् । जलशब्दे
नद्भुतिः कांतिरितियायत् ॥ ५६ ॥ अधगुरुशब्दाद्भावप्रत्ययोत्पत्तौसत्यांगुरुतागीरवशब्दयोर्निष्पत्तिः अन्ययोरर्थस्यै
करवात्पृथगसहमकथनमनुचितमितिमत्यातयोर्भेदमाह ॥ गुरुतेति ॥ अत्रतुलोकप्रसिद्धिःशरणं गुरुताशब्देनमंडलेशत्वं
देसस्वामिता गौरवशब्देनमानशालिताप्रतिष्ठाधिक्यम् । अधराजशब्दःक्षत्रियवाचकःप्रसिद्धोस्ति तदर्धनिर्णयमाह । निग्रहे
त्यादिनाअर्थेन । अत्रहिलोकप्रसिद्धाराजशब्देनपृथ्वीश्वरएवोच्येततल्लक्षणमाह । निग्रहेति । निग्रहोनामअनिष्टकरणम्

अनुग्रहोनामवाक्यस्येष्टकरणं तयोर्विभुःसमर्थः। कीदृशःछत्रादिलिंगभाक्छत्रप्रसिद्धं। आदिशब्देनचामरादियल्लिंगचिह्नं तन्मा
 कृभजतीति ॥ ५७ ॥ अथमाहात्म्यसामर्थ्यशौर्यणामर्थमाह ॥ माहात्म्यमिति ॥ महतोभावोमाहात्म्यं महत्त्वंच । मंत्र
 गांभीर्यं मंत्रएकांतेकृतविचारस्तस्यगांभीर्यमप्रकाशता । नन्वप्रकाशःकथंभवत्यतआह । धृतिर्धैर्यबुद्धिःपरिणा
 मजाप्रज्ञाआभ्यांशालतेतत्शालि युक्तमित्यर्थः । अस्वभावःशालिता । एतद्रूपमाहात्म्यमित्यर्थः । सामर्थ्यशब्देनदेहजा
 शक्तिः । शौर्यशब्देनशत्रुनिग्रहेयलः प्रयत्नः ॥ ५८ ॥ आशौति ॥ आशशब्देनइच्छोक्ता । श्रद्धाशब्देनधर्म्यामतिः । धंद

माहात्म्यंमंत्रगांभीर्यधृतिबुद्ध्यादिशालिता ॥ सामर्थ्यदेहजाशक्तिःशौर्ययत्नोऽरिनिग्रहे ॥ ५८ ॥
 आशौच्छोक्तामतिर्धर्म्याश्रद्धावंदःपराश्रयः ॥ पानीयपतनंवृष्टिर्जलेऽकस्माच्चमज्जनम् ॥ ५९ ॥
 आधिव्याधीतापमांघ्र्येसर्पिंडावंधवःस्मृताः ॥ सत्यालीकंवणिगवृत्तिराधानंप्रसवःस्मृतः ॥ ६० ॥
 दासत्वंपरकर्मोक्तमन्यत्स्पष्टस्वनामतः ॥ निरूप्याणियथायोग्यंकुलजातिस्वरूपतः ॥ ६१ ॥

शब्देनपराश्रयपराधीनता पानीयपतनशब्देनवृष्टिः अथवाऽकस्माज्जलेमज्जनम् ॥ ५९ ॥ आधीति ॥ तापशब्देनआधिः ।
 मांघ्र्यनामव्याधिः शरीरर्षीडाकरः । वंधुशब्देनसर्पिंडाःप्रोक्ताः । वणिक्शब्देनसत्यालीकवृत्तिः सत्यासत्यवृत्त्याजीवनं ।
 प्रसवशब्देनआधानम् ॥ ६० ॥ दासत्वमिति ॥ परकर्मशब्देनदासत्वमुक्तं अन्यत्सहमानिस्वनामतःस्पष्टानि । कुलजाति
 स्वरूपतःयथायोग्यंनिरूप्याणि ॥ ६१ ॥

शुभयोगेति । यत्सहस्रं शुभं ग्रहयुतं दृष्ट्वा तदा सौख्यं पत्युर्वीर्यानुसारतः सहस्रस्वामिनो यादृशं वलं तादृशं तत्सहस्रमजनि तं सौख्यं
 ज्ञेयम् । तद्यथा । यदा सहस्रस्वामी वलिष्ठस्तदा महत्सौख्यं । यदा मध्यमस्तदा मध्यमं सौख्यं । यदा हीनस्तदा सुखाभावः ।
 दारिद्र्यमतिमांघारिकलिपूक्तो विपर्ययः । एतत्सहस्रानां फलं विपरीतं ज्ञेयम् । तद्यथा । यदा शुभफलमागतं तदा अशुभं ज्ञेयं ।
 यदा तु शुभं फलमागतं तदा शुभफलं ज्ञेयम् ॥ ६२ ॥ जन्मपत्र्यभावे शुभसहस्रमविचारः केनोपायेन स्यादित्यत आह ॥ प्रश्नकाल
 इति ॥ प्रश्नकालसहस्रमिति जात्यभिप्रायेणैकवचनं सहस्रानीत्यर्थः । तानि पुण्यादीनि सहस्रानि प्रष्टुः प्रश्नकर्तुं रिच्छया विचा

शुभयोगेक्षणत्सौख्यं पत्युर्वीर्यानुसारतः ॥ दारिद्र्यमतिमांघारिकलिपूक्तो विपर्ययः ॥ ६२ ॥

प्रश्नकालेऽपि सहस्रं विचार्य प्रष्टुं रिच्छया ॥ सर्वपापयोगोत्रचित्रं पृच्छंति यजनाः ॥ ६३ ॥

इति सहस्रफलविचारः ॥ स्पष्टान्सलग्नान्स्वचरान् विधाय राशीन् विनात्यल्पलवं तु पूर्वम् ॥

निवेक्ष्य तस्मादधिकांशं क्रमादयं स्यात्तु दशाक्रमोन्दे ॥ १ ॥

र्याणि । अत्र सर्वेषां सहमानामुपयोगः यतो जनाश्चित्रं पृच्छंति ॥ ६३ ॥ इति सहस्रफलविचारः ॥ अथ दशानयनमाह ॥ तत्रा
 दौकृशांशासाधनमाह ॥ स्पष्टानिति ॥ तत्र चर्यप्रवेगसमये स्पष्टान्सलग्नान् विधाय राशिं त्यक्त्वा अंशादयः सर्वे स्थाप्याः
 तत्रात्यल्पलवाः तेषां मध्ये न्यूनां शोभः पूर्वनिवेक्ष्यः स्यात् ॥ तस्मादधिकांशं क्रमाद्विवेक्ष्यः । तद्यथा । यथा यथा
 स्वयस्य ग्रहस्याधिकाधिक्यं तथा तथा सप्तग्रहः सलग्नो निवेक्ष्यः स्यात् ॥ अयमब्दे दशाक्रमः स्यात् ॥ १ ॥

अथपात्यांशसाधनमाह ॥ ऊनस्वल्पमंशाद्यं ग्रहमधिगतोऽधिकांशाद्ब्रह्मात्क्रमेणविशोध्यः । तद्यथा । प्रथमं यथाल्पताएवस्याप्याततः प्रथमाद्वितीयातृतीयादित्यादिक्रमेणशोध्याः । तदनंतरं विद्युद्धांशकशेषकैक्यं परस्परशोधनेन सति येऽवर्तितांशस्तेषामैक्यं कार्यं तत्सर्वग्रहमध्येयोधिकांशोऽतिमग्रहस्तत्तुल्यमेवस्यादिति व्यासिः पश्चादनेनशेषांशयोगेनवर्षमिति सौरी ३६० सावनीया ३६५।१५।३१।३० भाज्यालब्धं सध्रुवांकः स्यात् ॥ २ ॥ अथदिवसानयनमाह ॥ शुद्धांशकानिति ॥ अनेनलब्धध्रुवांकैक्यं सध्रुवांशकागुणनीयाः । एवंकृते सतितत्तद्ग्रहस्यदिनादिकं दशायाः मानं भवेत् । एवं दशा

ऊनं विशोध्यधिकतः क्रमेण शोध्यं विद्युद्धांशकशेषकैक्यम् ॥ सर्वाधिकांशोन्मिमतमेव तत्स्यादनेन वर्षस्यमितिस्तुभाज्या ॥ २ ॥ शुद्धांशकांस्तान्गुणयेदनेनलब्धध्रुवांकैक्यं भवेद्दशायाः ॥ मानं दिनाद्यं खलुतद्ग्रहस्यफलान्यथासांनिगदेत्तुशास्त्रात् ॥ ३ ॥ शुद्धांशसाम्येवलिनोदशाद्यावलस्यसाम्येऽल्पगतेस्तुपूर्वा ॥ साम्येवलमस्यखगेनचित्यावलादिकालपतेर्वित्या ॥ ४ ॥

दिनान्यानीयशास्त्रात्फलानि शुभाशुभानि गदेत् ॥ ३ ॥ अथांशसाम्येदशानिर्णयमाह ॥ शुद्धांशेति ॥ द्वयोरंशैः साम्ये समत्वे सति बलिनः पंचवर्गीवलाधिकस्याद्याप्रथमादशा स्यात् ॥ अत्र शुद्धांशसाम्ये इत्ययं पाठः । हीनांशसाम्ये इति पाठः साधीया न्युक्तियुक्तः सर्वसंमतश्च ॥ अत्र दशाक्रमस्तु पूर्वमेव हीनांशेनैव भवति । तदनंतरं कृतशोधने कृतशुद्धांशा भवतीति नियमत्वात् द्वयोः शुद्धांशसाम्ये यस्य लमधिकं तस्य आद्या दशा तदनंतरं द्वितीयस्य । इदं कथं स्यात्तत्राह । बलसाम्ये न्यूनगतेः

पूर्वादिशाज्ञेया । चिलग्रस्यग्रहस्यचांशसाम्येकस्यप्रथमं दशोत्तराहं ॥ साम्येति । खगेनग्रहेणचिलग्रस्यसाम्येऽर्थादंशैः साम्ये च
लादिकावलगत्यादिकाचिंत्या । लग्नपतेर्लग्नपतिसंबन्धिनीबोधयेत्यर्थः । सौरदशायां वर्षप्रवेशसमये एव प्रथमं सौरदशाप्रवेशः

अथ सौरमानेनहीनांशः पात्यांशः										
	श	र	सु	मं	ल	चं	शु	गु	यो	
हीनांशः	६१	७	१२	१७	१८	२२	२७	३२	००	
	७८	३०	१६	३२	३	९	३१	३५	००	
	५४	६	८	३६	५४	५७	४८	१३	००	
पात्यांशः	६	०	७	२	३	७	२	५	२९	
	७८	४१	४६	१६	३१	५	२२	३	३५	
	५४	१२	३	२८	१८	५३	१	२५	१३	
दशाविशेषः	८२	८	५८	२७	४२	४९	२८	३१	३६०	
	५५	३१	०	४०	५१	५१	४७	३१	००	
	१८	१८	१९	२०	०	४७	५९	५२	००	
दशाविशेषः	९	०	०	२	३	४	२	७	९	
	७	०	८	६	४	१७	७	५	७	
	३०	२५	४६	४७	२७	१८	१०	५८	३०	
	६	२४	४२	१	२८	२८	१५	१०	६	

शानेरन्तर्दशा.										
	श	र	सु	मं	ल	चं	शु	गु	यो	
शानेरन्तर्दशा.	१९	१	१३	३	९	११	६	१४	८२	
	५	५५	२१	२२	५२	२९	३८	१०	५५	
	५८	२७	३८	३८	१२	८	४	२३	१८	
शानेरन्तर्दशा.	९	९	१०	१०	१०	११	११	०	०	
	२६	२८	११	१८	२८	९	१६	०	०	
	२६	३१	५३	१५	७	३६	१५	२५	०	
शानेरन्तर्दशा.	४	३१	९	३७	४९	५७	१	२४	०	

अथ सावर्मानेनकृशांशः पात्यांशः										
	श	र	सु	मं	ल	चं	शु	गु	यो	
कृशांशः	६	७	१२	१७	१८	२२	२७	३२	००	
	७८	३०	१६	३२	३	९	३१	३५	००	
	५४	६	८	३६	५४	५७	४८	१३	००	
पात्यांशः	६	०	७	२	३	७	२	५	२९	
	७८	४१	४६	१६	३१	५	२२	३	३५	
	५४	१२	३	२८	१८	५३	१	२५	१३	
दशाविशेषः	८२	८	५८	२७	४२	४९	२८	३१	३६०	
	५५	३१	०	४०	५१	५१	४७	३१	००	
	१८	१८	१९	२०	०	४७	५९	५२	००	
दशाविशेषः	९	०	०	२	३	४	२	७	९	
	७	०	८	६	४	१७	७	५	७	
	३०	२५	४६	४७	२७	१८	१०	५८	३०	
	६	२४	४२	१	२८	२८	१५	१०	६	

तदधोवर्षप्रवेशकालीनः स्पष्टः सूर्योलेख्यः प्रथमदशादिनादिप्रथमदशामेवशकालीनस्पष्टसूर्योलेख्यम् । तद्यथा । सूर्यस्वर्ग

शस्थानेदिवसायोज्याः कलास्थानेघटिकायोज्याः विकलास्थानेपलानियोज्यानि विकलाः पष्ट्याभक्ताः लब्धं कलासुयोज्यम् ।
 कलाः पष्ट्याभक्ताः लब्धमंशेषुयोज्यम् । अंशस्त्रिंशद्भक्ताः लब्धं राशिषुयोज्यं । राशयोद्वादशांकाधिकास्तदाद्वादशभिस्तथाः
 शेषं राशयः तादृशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशकालीनसूर्येद्वितीयदशादिनायोज्यं । तादृशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशएवमग्रेपि । एवं
 योजनेवर्षप्रवेशकालीनसूर्यतुल्यः अंतिमसूर्योभवति तदासौरदशाक्रमः शुद्धोऽन्यथाअशुद्धइति ॥ अथसावनदशायां
 वर्षप्रवेशसमयेसावनप्रथमदशाप्रवेशः । ततोवर्षप्रवेशवारादौप्रथमसावनदशादिनानियोज्यानि तस्मिन्मासेतावतिवारादौ
 द्वितीयदशाप्रवेशः । एवंद्वितीयदशाप्रवेशवारादौद्वितीयदशादिनानियोज्यानि तस्मिन्मासेतावतिवारादौतृतीयदशाप्रवेशः
 एवमग्रेपि । एवंयोजितेअग्निमयर्षप्रवेशवारादिकमायातितदादशाप्रवेशः शुद्धः अन्यथाअशुद्धः ॥ उदाहरणम् ॥ शनिः
 सर्वापेक्षयान्यूनशः अतःकारणात्तराशिं त्यक्त्वाप्रथमंशनिःस्थापितः ६।४८।५४ ततोर्कः ७।३०।६ ततोबुधः १२।१६।१८
 ततोभौमः १४।३२।३६ ततोलग्नं १८।३।५४ ततश्चंद्रः २२।१९।४७ ततःशुक्रः २४।३१।४८ ततोगुरुः २९।३५।१३ अथ
 प्रथमंयथास्थिताःशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ एतेरविहीनांश ७।३०।६ मध्येशोधिताःजाताःरविपात्यांशाः ०।४१।१२
 एवंपूर्वांशाअग्निममध्येशोधिताःजाताःसर्वेषांपात्यांशाः । बुधः २।१६।२८ लग्नं ३।३१।१८ चंद्रः ४।५।५३
 शुक्रः २।२२।१ गुरुः ५।३।२५ एतेषांयोगः २९।३५।१३ अनेनवर्षमितिः ३६० पष्टिसवर्णिता १२९६००० भाज्यभा
 जको १०६५१३ हरभक्ताजातोगुणकः १२।१०।३ अनेनशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ गुणिताःजाताशनिदशा दिनानि
 ८२।५५।१८ अथवापात्यांशयोगेन २९।३५।१३ वर्षमितिः ३६५।१५।३१ भक्ताजातोगुणकः १२।२०।४२ अनेनशनेः

पूर्वादिशाज्ञेया । विलम्बस्य ग्रहस्य चांशसाम्ये कस्य प्रथमं दशोत्तराहं ॥ साम्येति । खगेन ग्रहेण विलम्बस्य साम्येऽर्थादंशैः साम्ये व
लादिकावलगत्यादिकाचिंत्या । लग्नपतेर्लग्नपतिसंबन्धिनीचोध्येत्यर्थः । सौरदशायां वर्षप्रवेशसमये एव प्रथमं सौरदशाप्रवेशः

अथ सौरमानेन हीनांशाः पात्यांशाः										
	रा	र	सु	मे	ल	च	शु	गु	घो	
हीनांशाः	६७	१२	१३	१८	२२	२४	२९	००		
पात्यांशाः	४८	११	१४	१६	२१	२२	२५	२९		
दशादिक्साः	५५	१२	१५	१८	२१	२५	२९	००		
दशाप्रवेशाः	३०	२५	२४	२३	२२	२१	२०	१९		

शनेरन्तरदशाः										
	रा	र	सु	मे	ल	च	शु	गु	घो	
	१९	१	१३	६	९	११	६	१४	८२	
	५	५५	२१	२२	५२	२९	३८	१०	५५	
	५८	१०	३८	२८	३३	८	४	२३	१८	
	९	९	१०	१०	१०	११	११	०	०	
	२६	२८	११	१८	२८	९	१६	०	०	
	३६	३१	५३	१५	७	३६	१५	२५	०	
	४	३१	९	३७	४९	५७	१	२४	०	

अथ सावनमानेन कृशांशाः पात्यांशाः										
	रा	र	सु	मे	ल	च	शु	गु	घो	
कृशांशाः	६	७	१२	१४	१८	२२	२४	२९	००	
पात्यांशाः	४८	३०	१६	२२	३	९	३१	३५	००	
दशादिक्साः	५४	६	५८	३६	५४	४७	४८	१३	००	
	६	०	४	२	३	४	२	५	२९	
	४८	४१	४६	१६	३१	५	२२	३	१५	
	५४	१२	२	३८	१८	५३	१	२५	१३	
	८४	८	५८	२८	४३	५०	२९	३२	३६	
	७	२८	५१	४	२८	३५	१३	२५	१५	
	५२	१७	१५	४१	३०	२६	१२	५८	३१	

तदधो वर्षप्रवेशकालीनः तपष्टः सूर्योलेख्यः प्रथमदशादिनादिप्रथमदशाप्रवेशकालीनस्पष्टसूर्ययोज्यम् । तद्यथा । सूर्यस्व

शस्थानेदिवसायोज्याः कलास्थानेघटिकायोज्याः विकलास्थानेपलानियोज्यानि विकलाः षष्ट्याभक्ताः लब्धंकलासुयोज्यम् ।
 कलाः षष्ट्याभक्ताः लब्धमंशेषुयोज्यम् । अंशास्त्रिंशद्भक्ताः लब्धंराशिषुयोज्यं । राशयोद्वादशांकाधिकास्तदाद्वादशभिस्तथाः
 शेषंराशयः तादृशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशकालीनसूर्येद्वितीयदशादिनायोज्यं । तादृशिसूर्येद्वितीयदशाप्रवेशएवमग्रेपि । एवं
 योजनेवर्षप्रवेशकालीनसूर्यतुल्यः अंतिमसूर्योभवति तदासौरदशाक्रमः शुद्धोऽन्यथाअशुद्धइति ॥ अथसावनदशायां
 वर्षप्रवेशसमयेसावनप्रथमदशाप्रवेशः । ततोवर्षप्रवेशवारादौप्रथमसावनदशादिनानियोज्यानि तस्मिन्मासेतावतिवारादौ
 द्वितीयदशाप्रवेशः । एवंद्वितीयदशाप्रवेशवारादौद्वितीयदशादिनानियोज्यानि तस्मिन्मासेतावतिवारादौतृतीयदशाप्रवेशः
 एवमग्रेपि । एवंयोजितेअग्निमवर्षप्रवेशवारादिकमायातितदादशाप्रवेशः शुद्धः अन्यथाअशुद्धः ॥ उदाहरणम् ॥ शनिः
 सूर्यापेक्षयान्यूनशः अतःकारणात्त्राशित्यक्त्वाप्रथमंशनिःस्थापितः ६।४८।५४ ततोर्कः ७।३०।६ ततोबुधः १२।१६।१८
 ततोभौमः १४।३२।३६ ततोलग्नं १८।३।५४ ततश्चंद्रः २२।१।४७ ततःशुक्रः २४।३१।४८ ततोगुरुः २९।३५।१३ अथ
 प्रथमंयथास्थिताःशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ एतेरविहीनांशं ७।३०।६ मध्येशोधिताःजाताःरविपात्यांशाः ०।४१।१२
 एवंपूर्वांशाअग्निममध्येशोधिताःजाताःसर्वेषांपात्यांशाः । बुधः ४।४६।२ भौमः २।१६।२८ लग्नं ३।३१।१८ चंद्रः ४।५।५३
 शुक्रः २।२२।१ गुरुः ५।३।२५ एतेषांयोगः २९।३५।१३ अनेनवर्षमितिः ३६० पष्टिसवर्णिता १२९६००० माज्यभा
 जकौ १०६५१३ हरभक्ताजातोगुणकः १२।१०।३ अनेनशनिपात्यांशाः ६।४८।५४ गुणिताःजाताशनिदशा दिनानि
 ८२।५५।१८ अथवापात्यांशयोगेन २९।३५।१३ वर्षमितिः ३६५।१५।३१ भक्ताजातोगुणकः १२।२०।४२ अनेनशनेः

पात्यांशः ६।४८।५४ गुणिताःजातानिदशादिनानि ८४।७।५२ एवंजातानिसर्वपांशदशादिनानि ॥ ४ ॥ अथांतर्द
शानयनमाह ॥ दशमानमिति स्पष्टोऽर्थः ॥ यस्यग्रहस्यदशामध्येतर्दशाक्रियेततस्यदशामानंदिनघटीपलात्मकंतर्दे
यसमामानंप्रकल्प्यउक्तविधिनाअंतर्दशासाध्या उदाहरणम् ॥ शनिदशा ८३।५।१८ पात्यांशयोगेन २९।३।५।१३ भक्त्वा
जातोगुणकः २।४८।९ अनेनशनिपात्यांशागुणिताः जातशनिदशामध्येशनैरंतर्दशा १९।५।५८ एवंजातशनिदशामध्ये
सर्वेषामंतर्दशा ॥ ५ ॥ अथमासदिनप्रवेशानयनमाह ॥ एकैकेति ॥ जन्मकालीनःसूर्योयादृशोराराश्यादिर्भवति सएका

दशामानंसमामानंप्रकल्प्योक्तैर्नवर्त्मना ॥ अंतर्दशासाधनीयाप्राक्पात्यांशवशेनतु ॥

आदावंतर्दशापाकपतेस्तत्क्रमतोपरा ॥ ५ ॥ एकैकराशिवृद्ध्यावेचुल्योऽशाद्यैर्यदारविः ॥

तदामासप्रवेशोद्युप्रवेशश्चेत्कलासमः ॥ ६ ॥ ॥

दशधास्थायः । एकद्वित्र्यादिराशिवृद्ध्यायुक्तोयथावस्थितांशादितुल्योयस्मिन्मासघटीपलात्मकेकालेभवति । तदातत्सं
ख्याकोमासप्रवेशोज्ञेयः । एतदुक्तंभवति । प्रथममासप्रवेशस्तुवर्षप्रवेशएवजातः । तत्रजन्मार्कतुल्यएवार्कोऽस्ति । द्विती
यमासप्रवेशश्चेत्क्रियतेतदैकैकराशिसंयोजनात् अंशकलाविकलासमत्वं राशौयोजितेवतुल्यःसूर्यःयदिनेयस्मिन्समयेतदा
द्वितीयमासप्रवेशोभवति । एवमग्रेपिबोध्यम् । दिनप्रवेशश्चेत्क्रियतेतदैकांशसंयोजनात्कलाविकलासमत्वंयस्मिन्समये
तदाद्युप्रवेशोभवति ॥ ६ ॥ ॥ ॥

अथपंचांगान्मासप्रवेशघटिकाद्यानयनमाह ॥ मासार्कस्येति ॥ एकैकराशियोगेनजातोमासप्रवेशार्कः । अस्यासन्नपंचांगस्थितयदवध्यर्क्षस्तदवधिस्थार्कमासप्रवेशार्कयोस्तरंकार्यं । तस्यकलाःकार्याः । अवधिस्थार्कगत्याभाज्याः । फलंदिनाद्यंत्रिस्थंवासरघटीपलात्मकंग्राह्यं । तत्फलंअवधिस्थवारादौयुतोनिर्तंकार्यं । तद्यथा । अवधिस्थार्कतोमासप्रवेशार्कोऽधिकश्चेत्तदाअवधिस्थवारादौयुक्तंकार्यं । न्यूनेहीनंकार्यं । तस्मिन्वारादौवारघटीपलात्मकेकालेमासप्रवेशोभवति । एवमेवानयारीत्याद्युप्रवेशोदिनप्रवेशोज्ञेयः । अवधिस्थवारादावित्यत्रअवधिस्थघटिकानग्राह्याः कुतःयद्ग्रामस्थपंचांगंतद्ग्रामस्थचरदेशांतरसंस्कारस्यकृतत्वात्इतिकारणादवधिस्थवारादावित्यत्रसंस्काररहितोवारघटीपलात्मकोऽब्दपोग्राह्यः । सयथा यस्माद्ग्रंथा

मासार्कस्यतदासन्नपंक्तिस्येनसहांतरम् ॥ कलीकृत्वार्थगत्याप्तदिनाद्येनयुतोनितम् ॥७॥
तत्पंक्तिस्थंवारपूर्वमासार्कंऽधिकहीनके ॥ तद्वाराद्येमासवेशोद्युवेशोप्येवमेवच ॥ ८ ॥

त्पंचांगस्थितःसूर्यःसाधितः तस्माद्ग्रंथादब्दपःसाध्यः परंवेत्तावान्विशेषः । यदिग्रंथादावब्दपेउदयांतरभुजफलंचरसंस्कारश्चेत्कृतोभवति तदासंस्काररहितोऽब्देशःकार्यः । यथारामविनोदस्याब्दपेग्रंथादाबुदयांतरभुजफलकाशीस्थचरसंस्कारःकृतोऽस्ति । तथामकरंदस्याब्दपेग्रंथादौकेवलकाशीस्थचरसंस्कारःकृतोऽस्ति । इतिकारणात्संस्काररहितोऽब्दपःकार्यः । तदनंतरं अस्मिन्संस्काररहिताऽब्दपे यस्यमासप्रवेशःक्रियते तस्ययद्ग्रामेजन्मतद्ग्रामस्थचरदेशांतरउदयांतरभुजफलसंस्कारःकार्यः । सोऽब्दपःसूक्ष्मोभवति । परंतुएतत्संस्कारचतुष्टयमध्येजन्मकालीनसूर्योयावद्भिःसंस्कारैःसंस्कृतोभवतिता

यद्भिःसंस्कारैरब्दपःसंस्कार्यः । तदनंतरंमासप्रवेशार्थाविधिस्यार्कयोरंतरात्तत्पूर्वानीतवारादिकंतदस्मिन्नब्दपेडकरीत्यायु-
तो नंकार्यं ताःमासप्रवेशेसूक्ष्मघटिकाभवंति । यदिजन्मकालीनःसूर्योरामविनोदात्साधितोनास्ति, पंचांगस्थितोवधिस्यार्को
पिरामविनोदात्साधितोस्ति; अथवाजन्मकालीनस्तथाविधिस्यार्कयोःसाधनंमकरंदाच्चेत्कृतमस्ति तदासूक्ष्मघटिकाभवं
ति । ग्रंथमेरथूलघटिकाभवंति । अत्रोदाहरणम् । ग्रहलाघवाज्जन्मकालीनःस्पष्टोर्कः ९।७।३०।६ एकराशियुक्तोजातो
द्वितीयमासप्रवेशार्कः १०।७।३०।६ अस्यासन्नफाल्गुनकृष्णनवमी ९ भृगौरामविनोदस्यपंचांगस्थितोऽवधिस्यार्कः १०।
१०।१।३८। अनयोरंतरं ०।२।३१।३२। अस्यकलाः १५।१।३२ अवधिस्यार्कगतिकलाभिः ६०।३१ भक्ताःसवर्णिताभाज्य

भूः १ पंचचंद्राः १५ कुगुणः ३१ कुरामाः ३१ सिद्धा २४ गताब्दैर्गुणिताःसमेताः ॥

स्वेना० ब्धिदक्षै २४ गुणलोचनैश्च २३ तथानगै ७ रर्कमुखोऽब्दपः स्यात् ॥ १ ॥

भाजकौभाज्य ९०।९२ भाजकाः ३६।३१ भाजकेनहृतेभाज्येफलं २।३०।१३। दिनघटीपलात्मकम् ॥ ७ ॥ ८ ॥ अथरा-
मविनोदस्यपंचांगस्थितेग्रहेसतिअब्दपानयनमाह । भूरिति । यस्मिन्वर्षोरामविनोदःकृतोस्ति तस्मिन्वर्षेशकः १५।१२ अयं
इष्टशकमध्ये १५५० शोधितःशेषंगताब्दाः ३८ अयमंकः १।१५।३१।२४। गताब्दैः ३८ गुणितोजातः ४७।४९।५७।५३
।१२ एतन्मध्येऽयंक्षेपो ०।२४।२३। योजितः ४८।१४।२०।५३।१२ ऊर्ध्वोक्तिसप्ततष्टेजातोऽब्दपः ॥ ६।१४।२०।५३।१२
परंतुएतन्मध्येउदयांतरभुजफलचरफलसंस्कारःकृतोऽस्तिइतिकारणात् एतन्मध्येसंस्कारैरहितःक्रियते । तत्रादौउदयांतरसा

धनं ग्रन्थादौशकः १५१२ अस्मिन्शके मेपसंक्रांतिसमयेसूर्यः ०।०।०।०। अयनांशाः १६।२४।५४ ब्रह्मतुल्यात्साधित
मुदयांतरपलात्मकं ऋणं १३ ग्रहापेक्षयाब्देविपरीतमित्युक्तत्वात्जातं धनं १३ इदमब्दपेकनं जात उदयांतररहितोऽब्दपः
६।१४।८ अथ भुजफलमाह । सूर्यान्मंदफलं धनं २।७ अस्य कलाः १२७ भाजकेन ३६० भक्ताः लब्धघटिकाद्यं भुजफलं धनं
०।२१ विपरीतमित्युक्तत्वात्जातमृणं ०।२१ इदमुदयांतरसंस्कृताब्दपे ६।१४।८। शुतं जात उदयांतर भुजफलसंस्कृतोऽब्दपः
६।१४।२९ अथ चरं संस्कारमाह । काश्यां पलं भा ५।४५ चरखंडानि ५७।४६।१९ चरं ऋणं पलात्मकं ३१ विपरीतमित्युक्त
त्वात् जातं धनं ३१ इदमुदयांतर भुजफलं संस्कृताब्दपे ६।१४।२९ रहितं जातः उदयांतर भुजफलचरसंस्कृतोऽब्दपः ६।१३।५८

अब्दौघतः शैलनखै २०७ विनिघ्नात्पुनर्मनुघ्नं गतवर्षं दृढम् ॥ शराब्धिभक्तं ४५ घटिकादिलब्धं युतं
न भोश्च्यमि ३२० युतात्स्वखैभैः ८०० ॥ हृतादिनाद्यं गतवर्षयुक्तं सप्तोद्धृतं मेपमुखोऽब्दपः स्यात् ॥ २॥

अनयारीत्यासंस्कारसहितोऽब्दपोजातः । उदाहरणप्रदर्शनार्थं एतावत्प्रदर्शितम् । अथ सुगमोपायः कथ्यते । पूर्वग्रंथादाबुद
यांतर भुजफलचरमानीयते पात्रयाणां परस्परसंस्कारकृते सति त्रयोविंशति २३ पलानि ऋणानि जातानि एतानि स्थिराणि ।
अभीष्टवर्षे पूर्वोक्तश्लोकेनाऽब्दपथे स्ताध्यते तदा तस्मिन्नाब्दपपले पुत्रयोर्विंशति पलानि रहितानि कार्याणि । अभीष्टवर्षे सोऽब्द
पः संस्काररहितो भवति । यथा पूर्वार्वा नीतोऽब्दपः ६।१४।२१ अयं त्रयोविंशति पलैरहितः कृतः जातः पूर्वार्वा नीतसंस्काररहिताब्द
पतुल्यः ६।१३।५८ अब्दपः ॥ १ ॥ अथ वारामविनोदस्य पांचांगे अभीष्टवर्षे संस्कारत्रयरहिताब्दपानयनमाह । अब्दौघत इति ।

यस्मिन्परामर्शविनोदः कृतस्तस्मिन्वर्षे शकः १५१२ अयमिष्टशकः १५५० मध्ये शोधितः जाता निगतवर्षाणि ३८ एभिरयमं को २०७
गुणितो जातः ७८६६ गतवर्षगणः ३८ चतुर्दशभिर्गुणितः ५३२ अनेन ४५ भक्तः पलघटिकाद्यं ११४९ इदं पूर्वाक ७८६६
युतं ७८६६ ११४९ अस्मिन्नुर्ध्यां के ३२० अयमं को योजितः ८१८६ ११४९ अष्टशतैः ८०० भक्तं फलं दिनघटी पलात्मकं
१० १३ ५८ अस्योर्ध्वां के गतवर्षाणि ३८ युतानि ४८ १३ ५८ सप्तमिस्तृणानि शेषां कप्रमितो जातोऽब्दपः ६ १३ ५८ जन्म
कालीनसूर्यमध्ये चरदेशांतरसंस्कारः कृतोस्ति इति कारणत् अस्मिन्नब्दे पेस्वदेशीयचरदेशांतरसंस्कारः क्रियते अवधिस्थार्का
द्यरं पलात्मकं धनं ७८ पट्टिभक्तं जातं घटिकाद्यं ११८ विपरीतमित्युक्त्या जातं ऋणं ११८ इदमब्दपे ६ १३ ५८ रहितं जात
श्चरसंस्कृतोऽब्दपः ६ १३ ४० देशांतरयोजननिधनानि ३० चतुर्थांशो नितानि पलानि २२ विपरीतमित्युक्त्या जात
निराणानि २२ एतानि चरसंस्कृताब्दे परहिता निजातश्चरदेशांतरसंस्कृतोऽब्दपः ६ १३ १८ अवधिस्थार्कमासप्रवेशार्कयोरं
तरत्पूर्वं साधितवारादिकमिदं २ ३ ० १३ अवधिस्थार्कतः मासार्कस्य न्यूनत्वात् स्पष्टाब्दप ६ १३ १८ रहितं जातो मासप्रवेश
कालः ३ ४ २ ५ एवं जाताः फाल्गुनकृष्ण ६ भौमे द्वितीयमासप्रवेशे स्थूलघटिकाः ४ २ ५ कुतः ग्रहलाघवाज्जन्मकालीनः सूर्यः
साधितोऽस्ति रामविनोदस्य पंचांगस्थित अवधिस्थार्को गृहीतोऽस्ति । एकग्रं धादुभयोः साधनं चेत्क्रियते तदा सूक्ष्मघटिकाः भवं
ति । अतएव विचार्य ग्रंथभेदे सति पंचांगोपरिसुगमोपायत्वान्मासप्रवेशानयनं सर्वैः क्रियते । तदशुद्धं । अथ सूक्ष्मघटिकानयन
माह । यस्माद्ग्रंथान्मासप्रवेशांशानि सूर्योपायवद्भिः संस्कारैः संस्कृतोस्ति तावद्भिः संस्कारैस्तस्माद्ग्रंथान्मासप्रवेशार्कः मासप्रवेशादिवसे
सूर्यः साध्यः मासप्रवेशादिवसज्ञानं पंचांगोपरि अनुमानेन ज्ञातुं शक्यते । जन्मकालीनसूर्य एकराशौ योजिते जातो मासप्रवेशार्कः

मासप्रवेशदिवसेसूर्योयःसाधितोभवति तयोर्मासप्रवेशार्कयोःरंतरंकार्यतस्यकलाःकार्याः मासप्रवेशसमयेसूर्योयःसाधितोभवति तस्यगतिःकलाभिर्भाज्या फलंदिनघटीपलात्मकंग्राह्यमासप्रवेशोसूक्ष्मघटिकाःभवति । उदाहरणम् । ग्रहलाघवाज्जन्म कालीनचरदेशांतरसंस्कृतःस्पष्टोर्कः २।७।३०।६ जातःएकराशियुक्तोजातोद्वितीयमासप्रवेशोर्कः १०।७।३०।६ फाल्गुन कृष्ण ६ भौमेग्रहलाघवादहर्गणः ३६२४ चक्रं ९ सूर्योदयेमध्यमोऽर्कः १०।५।७।५५ देशांतरविकलाभि २२ युक्तो १०।५। ८।१७ मंदकेंद्रं ४।१२।५१।४३ मंदफलंधनं १।३५।४९। संस्कृतोर्कः १०।६।४४।६ चरंधनं १।२४ संस्कृतःजातोमासप्रवेशदिवसेस्पष्टोर्कः १०।६।४५।३० स्पष्टागतिः ६०।३५ उभयोरंतरं ०।०।४४।३६ अस्यकलाः ४४।३६ गतिकलाभिः ६०

आसीदसीमगुणमंडितपंडिताग्र्योव्याख्यद्भुजंगपगवीःश्रुतिविरसुवृत्तः ॥
साहित्यरीतिनिपुणोगणितागमज्ञश्चिन्तामणिर्विपुलगर्गकुलावतंसः ॥ ३ ॥

।३५ भक्ताःसर्वाणितीभाज्य २६७६ भाजकौ ३६३५ भाजनाल्लब्धंदिनघटीपलात्मकं ०।४४।१० एवंफाल्गुनकृष्ण ६ भौमेसूर्योदयाह्नतघटीपु ४४ पलेपु १० जातोद्वितीयमासप्रवेशः। अनयारीत्याचेत्साध्यतेतदामासप्रवेशोसूक्ष्मघटिकाःभवति । अस्मिन्समयेसूर्यः १०।७।३०।६अयंपूर्वतुल्योजातः । एवमग्रेपिबोध्यं । अनयारीत्यादिनप्रवेशःसाध्यः मासदिनप्रवेशसमयेग्रहभावाःसाध्याः पंचवर्गीफलादिकंविचार्यम् ॥ २॥ अयग्रंथालंकारस्तत्रपितामहवर्णनमाह ॥ आसीदिति ॥ चिन्तामणिश्चिन्तामणिसंज्ञकआसीत्वभूय । कथंभूतश्चिन्तामणिः । असीमगुणमंडितपंडिताग्र्यःअसीमानिर्मर्यादाःअनंतागुणाःसाधुत्वा

अथस्ववर्णनपूर्वकंसंज्ञातंत्रमाह ॥ पद्मांवेयेति । ततोऽनंतदैवज्ञात् पद्मांवया पद्मानाम्नी या अंवामाता तयेत्यर्थः । श्रीनी
लंकंठःपांडित्यादिशोभायुतोनीलकंकठरूपःपुत्रः असाविप्रसूतः । कथंभूतः । विपश्चित्पंडितः श्रुतिशास्त्रनिष्ठः वेदशास्त्रसं
पन्नः । संज्ञाविवेकंसंज्ञाविचारग्रंथव्यवधातुकृतवान् । कथंभूतं सहमावतंसं सहमनिरूपकशास्त्रमवतंसःभूषणंयस्यतं, अत्र
ग्रंथेसहमविचारंस्मयङ्गिरूपितवान् । पुनःकथंभूतंविद्वच्छिवप्रीतिकरंपंडितशिवस्यप्रीतिदम् ॥ ५ ॥ इतिश्रीदिवाकरदैवज्ञा

पद्मांवयाऽसाविततोविपश्चिच्छ्रीनीलकंकठःश्रुतिशास्त्रनिष्ठः ॥

विद्वच्छिवप्रीतिकरंव्यधातंसंज्ञाविवेकंसहमावतंसम् ॥ ५ ॥

इतिताजिकनीलकंकट्यांसंज्ञातंत्रसमाप्तम् ॥ ३ ॥

तमजविश्वनाथदैवज्ञविरचितेश्रीनीलकंकठज्योतिर्विकृतसंज्ञातंत्रेसहमाध्यायस्यव्याख्योदाहृतिःसमाप्ता ॥ अकारिचिश्चनाथे
नसंज्ञातंत्रप्रकाशिका । टीकाटीकाकृतिकुर्यात्सज्जालंज्जानुबंधनम् ॥ १ ॥ चंद्रवाणशरचंद्र १५५१ संमितेहायनेनयतिशा
खिवांहने ॥ मार्गशीर्षसितपंचमीतिथौविश्वनाथविंदुपासमापितम् ॥ २ ॥

श्रीगणेशायनमः ॥ यत्पादपद्मं सुरसिद्धदैत्या अभीष्टसिद्धेयप्रणमं तितित्यं ॥ तं विघ्नराजं मनसा स्मरामि भक्तप्रियं नागमुखं गणेशं ॥ १ ॥ गोदायरी तटे भाति गोलग्रामोऽति सुंदरः ॥ तत्रावसन् पूर्वजामेसिद्धां तां बुजमानवः ॥ २ ॥ अनेकविद्या कुशलं लोद्धुं जैद्रः संसेवितो भूमितले प्रसिद्धः ॥ दिवा करोदैव विदां वरिष्ठो वेदां तशास्त्राभिरुचिर्वन्मूव ॥ ३ ॥ तस्यात्मजाः पंचगुणैरुपेता जाता अमीपां प्रथमस्तुकुणः ॥ देवज्ञवर्यः सकलागमज्ञो विश्वेद्यापादाब्जरतो नितान्तं ॥ ४ ॥ तस्यानुजौ ख्यातशिरोमणी तौ यौ विष्णु मत्तार्यभिधौ पृथिव्यां ॥ त्रिरकं धपारंगमरंगमद्वौ श्रीकेशवस्याम्रजनी प्रसिद्धौ ॥ ५ ॥ तस्यानुजो गणितविद्वग्ननाग्रगण्यो महा रिसेवनसमुद्रतशास्त्रपण्यः ॥ सच्छास्त्रबुद्धि सुहृदांच महाशरण्यः श्रीविश्वनाथगणकः सुतरांच कास्ति ॥ ६ ॥ आसीद्वाम्नानी

स्वस्वाभिलापं न हिलब्धुमीशानिर्विघ्नमीशानमुखाः सुरौघाः ॥
विना प्रसादं किल यस्य नौमितं दुंदिराजं मतिलाभे हेतुम् ॥ १ ॥

लंकठो द्विजाग्र्यो ज्योतिःसिंधोः पारहरभाष्यवेत्ता ॥ तेनोद्दिष्टे वर्षपतंत्रे करोमिटीकां सम्यग्विश्वनाथो विविच्य ॥ ७ ॥ तत्र ग्रंथारंभे प्रारिप्सितनिर्विघ्नसमाप्त्यर्थं कृतं मंगलं शिष्यशिक्षायै निचक्ष्माति ॥ स्वस्वेति ॥ अहं नीलकंठस्तं दुंदिराजं नौमिनमस्करोमि । कथं भूतं । मतिलाभे हेतुं मतियुद्धिस्तस्यालामः प्रसिस्तत्र हेतुं कारणं । तं कं यस्य दुंदिराजस्य प्रसादमनुग्रहं विना ईशानमुखाः सुरौघाः ईशानो महादेवस्तदादयः सुरौघादेव समूहाः निर्विघ्नं यथा स्यात्तथा स्वस्वाभिलापं स्वीयमनोरथं लब्धुमीशानः समर्थाः न हि न भवंति किलेति निश्चयेन । श्रुत्यादौ श्रूयते अतो गणेशस्तुतिरावश्यकी ॥ १ ॥

तत्र प्रथमं संप्रयोजनं तदंशं प्रतिजानीते ॥ जातकेति । तत्तस्मात्कारणात् अब्दफलं वर्षांशुभाशुभफलं आदिताजिकात् प्रथ-
मं ताजिकं मयात् जात्यंभिप्रायेणैकवचनं पूर्वताजिकं ग्रंथेभ्य इत्यर्थः । ब्रुवेवदामि । कस्मात्कस्मात् यतो यतो यस्मात्कारणात्
जातकशास्त्रोक्तदशाशुभाशुभफलं नृणां मनुष्याणां स्थूलकालफलं स्थूलकालेन वर्षाधिककालेनोत्सर्गतः फलं ददाति इति स्फु-
जातकोदितदशाफलं च यत्स्थूलकालफलं स्फुटं नृणाम् ॥ तत्र न स्फुरति दैवविन्मतस्तदुद्ब्रुवेऽब्दफलमादि-
ताजिकात् ॥ २ ॥ गताः समाः पादयुताः प्रकृतिघ्नसमागणात् ॥ खवेदासघटीयुक्ता जन्मवारादि संयुताः ॥ ३ ॥
अब्दप्रवेशवारादिः सप्ततष्टत्रिनिर्दिशेत् ॥ शिवघ्नोऽब्दः स्वखाद्रीदुलबाढ्यः स्वामिशेषितः ॥ ४ ॥ जन्मतिथ्या
न्यितं सप्तत्रिंशति यावद्प्रवेशनं ॥ तत्काले को जन्मकालरविणा स्याद्यतः समः ॥ ५ ॥ एकैकराशिपृच्छा चेत्तु
ल्योशाद्यैर्यदारविः ॥ तदा मासप्रवेशोद्युप्रवेशश्चेत्कलं समः ॥ ६ ॥ तात्कालिकास्तु खचराः सुधिया विधेयाः
स्पष्टा विलम्बमुखभावगणो विधेयः ॥ वीर्यतथोक्तविधिनानि खिलग्रहाणामब्दाधिपस्य विधेयकथयामि यु-
क्तिम् ॥ ७ ॥ द्विघ्नं प्रशांगभागाद्यं शरलब्धं स्फुटं तिहा ॥ प्रशांगं द्वायनफले तु यैशो लम्बपो भवेत् ॥ ८ ॥
८ । यत्तत्तत्र ग्रहाणामायुदायात्मकदशाः वर्षसमूहात्मका गणितेनागच्छंति तत्र तस्मिन्फले दैवविन्मतिः दैवज्ञानां बुद्धिः न स्फुर-
ति कस्मिन्समये किं फलं भवति सूक्ष्मविचारे बुद्धिः स्फुटान भवति अतो वर्षमध्ये फलज्ञानार्थं मिदं वदामीत्यर्थः ॥ २ ॥ गताः समा-
इत्यादिपंचश्लोकाः संज्ञातंत्रदीकार्या व्याख्याताः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥

श्रीगणेशचरणप्रतिशार्तवर्षेभ्वरनिर्णयमाह ॥ जन्मेति वलीपइति दृगादिसाम्यइतिच ॥ जन्मकालेयल्लभतस्यस्वामी अब्द
॥ १ ॥ इमेदृशकालिकलभस्यामी मुखहाधिपः मुखहावक्ष्यमाणातस्याः स्वामीति । एतदनंतरं त्रिराशिपः संज्ञांतत्रोक्तत्रैराशिक
मंसेवितोततः अद्विचसेयप्रवेशेसतिपूर्वराशिपतिः सूर्याधिष्ठितराशिस्वामी । निशिरात्रौवर्षप्रवेशेसतिचंद्रभाधीश्वरः
अमींशंतराशिस्वामी इदंपंचकंविमृश्यविचार्य एषांपंचानामध्येयएकतरस्तनुंपश्यतिवर्षप्रवेशकाललग्नंक्षमाणः पश्यन्वली
पंचयमींशज्यधिकः सप्रदः पंचान्यतमः वर्षस्वामी वर्षलग्नमनीक्षमाणः अपश्यन्वलाधिकोपिनैवयर्षेभ्वरः । वलस्यतुल्यत्वंह

(जन्मलग्नपतिरब्दलग्नपोमुखहाधिपइतित्रिराशिपः ॥ सूर्यराशिपतिरद्विचंद्रभाधीश्वरोनिशि
विमृश्यपंचकम् ॥ १ ॥ वलीयएपांतनुमीक्षमाणः सवर्षपोलग्नमनीक्षमाणः ॥ नैवाब्दपोहृष्य
तिरेकतः स्याद्वलस्यसाम्येविदुरेवमाद्याः ॥ १० ॥ दृगादिसाम्येप्यथनिर्वलत्वेवर्षाधिपः स्या
न्मुखेभ्वरस्तु ॥ पंचापिनोचेत्तनुमीक्षमाणावीर्याधिकोऽब्दस्यविभुर्विचित्यन् ॥ ११ ॥

यतिरेकतः दृग्धाधिक्यमादब्दयोभवति । एवमित्याद्याः पुरातनाआचार्याः विदुः आहुः । दृगादिसाम्येदृष्टिसाम्येआदिपदा
स्तत्साम्येगिअनयोः समतायां । अथवानिर्वलत्वेपंचानालग्रदशित्वेपिपंचविंशोपकोनपंचवर्गीवलवत्तायां । उभयत्रमुथहास्वा
भ्येवयर्षेभ्वरोभवति । चेद्यदिपंचाधिकारिणोप्रहाजपियर्षलग्नक्षमाणाः पश्यंतोनभयंतितदेषामध्येयोवलधिकः सएवयर्षस्य
विभुः स्वामीविचारणीयः । वलयोः साम्येमुखेभ्वरएवेतिज्ञेयं ॥ ९ ॥ १० ॥ ११ ॥

अथमतोतरे चंद्रस्य वर्षे श्वरत्वसंभावनायां विशेषमाह ॥ बलेति ॥ पंचाधिकारिग्रहान्यतमयोर्वलहृद्योः समतायां अह्निदिवसे
वर्षप्रवेशे सति सूर्याक्रांतराशिस्वामी । अतिमाधिकारीग्रहो वर्षस्य स्वामी । निशिरात्रौ वर्षप्रवेशे सति इंद्रुराशींद्रचंद्राक्रांतराशि
स्वामी । अतिमाधिकारीग्रहो वर्षस्य स्वामी भवतीत्येवं केचिदाचार्या आहुः । पूर्वोक्तप्रकारावगतो वर्षस्वामी चंद्रो येन ग्रहेण सप्ता
न्यतमे इत्यंशालीमुखशिलकारीसग्रहो वर्षस्वामी । अनेकग्रहमुखशिलकारीचेत्तदा तद्ग्राहणं मध्ये यो वलाधिकः । बलसाम्ये मुख
हे श्वर इति सुधियो ह्यं । चंद्रस्य मुखशिलामावे निर्णयमाह ॥ चंद्रभपइति ॥ अन्यथात्वे चंद्रस्य मुखशिलाभावे सति चंद्राक्रांत

बलादिसाम्ये रविराशिपोऽह्निनिशीदुराशीडितिकेचिदाहुः ॥ येनेत्यंशालोऽब्दविभुः शशीस
वर्षाधिपश्चंद्रभपोन्यथात्वे ॥ १२ ॥ अंदाधिपो व्ययपडष्टमभिन्नसंस्थोलब्धोदयोऽब्दजन्योः
सदृशो वलेन ॥ निःशेषमुत्तमफलं विदधातिकार्येनैरुज्यराज्यवल्लब्धिरतीव सौख्यम् ॥ १३ ॥

राशिस्वामी वर्षे श्वरो भवति । अनेन प्रकारेण कर्कस्थे चंद्रमसि चंद्रएव वर्षे श्वरो नान्य इति ज्ञेयम् ॥ १२ ॥ अथ वर्षे श्वरस्थिति वेशे
न फलमाह ॥ अंदाधिप इति ॥ अंदाधिपो वर्षस्वामी ग्रहः । व्ययपडष्टमभिन्नसंस्थः द्वादशपष्ठाष्टमस्थानव्यतिरिक्तस्थान
स्थितः । यद्यपि लग्नदंशित्वेन वर्षस्वाम्युक्ते वर्षस्वामी पष्ठाष्टमद्वादशस्थानेप्यनवस्थित एवेति वक्तुमनुचितं तदतिरिक्तस्थानस्य
इति । तथापि पंचापि चेन्नोत्तमोक्षमाणा इत्यादि प्रकारे पष्ठाष्टमद्वादशस्थानस्थितस्यापि वर्षे श्वरत्वसंभवः राशि कुंडल्यां हृष्टिस
द्भावेन तत्र लग्नद्रष्टु वर्षे श्वरस्य भावकुंडल्यांतत्स्थानस्थितत्वं संभावनाया ब्रह्मणोऽप्यनिवार्यत्वाच्चालब्धोदयः वर्षप्रवेशकाले ग्राहो

दयोत्तंगतइत्यर्थः । अब्दजनुयोः वर्षजनमकालयोः बलेन पंचवर्गविलेन सदृशस्तुल्यः अहीनबलइत्यर्थः । एतादृशो वर्षेभ्वरोनिः
शेषं समग्रं उत्तमफलं करोति तदेवाह । कायेत्यादिस्पष्टम् ॥ १३ ॥ अथ वर्षेभ्वरफलं पंचवर्गविलानुरोधोद्भवतीत्याह ॥ वलेति ॥
वर्षस्वामिनिबलेन पंचवर्गविलेन पूर्णं सति शुभफलं पूर्णं भवति । मध्यबले शुभमध्यं भवति । अधमेहीनबले दुःखरोगादीत्यादि
स्पष्टम् ॥ १४ ॥ अथ वर्षेभ्वरस्य सूर्यबलपूर्णतायां फलमाह ॥ सूर्येऽब्दपदिति ॥ विनश्यतीत्यंतं स्पष्टं फलं । इदमुक्तं फलं जनि
खेदयुक्त्या जन्मकालग्रहविचारेण वाच्यं । एतदुक्तं भवति । वर्षेभ्वरग्रहो जन्मकाले उत्तमबलश्चेदत्राप्युत्तमबलस्तदोत्तमोत्तमं ।

बलपूर्णं ऽब्दपे पूर्णं शुभं मध्ये च मध्यमं ॥ अधमे दुःखशोकारिभयानि विविधाः शुच्यः ॥ १४ ॥ अथ सूर्यः ॥

सूर्ये ऽब्दपे बलिनिराज्यसुखात्मजार्थलाभः कुलोचितविभुः परिवारसौख्यम् ॥ पुष्टयशोगृहसुखं विवि
धाप्रतिष्ठाशत्रुर्विनश्यति फले जनिखेदयुक्त्या ॥ १५ ॥ मिथ्ये रवौ फलमिदं निखिलं तु मध्यं स्वल्पं सुखं स्वज
नतोपि विवादमाहुः ॥ स्थानच्युतिर्न च सुखं कृशताशरीरे भीतिर्नृपान्मुथशिलो न शुभेन चेतस्यात् ॥ १६ ॥

मध्यमबलश्चेदुत्तमं । अधमबलश्चेन्मध्यमं । जन्मकाले मध्यमबलश्चेत्क्रमेणोत्तमं मध्यममधमं च भवति । जन्मकाले हीनबलश्चे
त्क्रमेण मध्यमाधमाधमानि भवन्ति ॥ १५ ॥ अथ वर्षेभ्वरार्कस्य मध्यबलत्वे फलमाह ॥ मध्यइति ॥ इदं उत्तमबलसंबन्धियत्फ
लं प्रागुक्तं तत्समं मध्यमं भवति । स्वल्पमित्यादि नृपादित्यंतं स्पष्टं । अनिष्टफलं तदा स्याद्यदा शुभग्रहेण वर्षेभ्वरस्य मुथशिलो
न स्यादर्थान्छुभग्रहमुथशिलं अनिष्टस्यादित्यपवाद उक्तः ॥ १६ ॥

॥ ॥

हीनवलाकस्यफलमाह ॥ सूर्यइतिरपष्टम् ॥ १७ ॥ अथयेनेत्यशांलोब्दविभुरितिदाढ्यार्धपुनर्वदंस्तद्वर्षश्वरस्यकंबूलयोगेरात्रिजन्मनोवर्षमुत्तमंतदित्याह ॥ चंद्रेति ॥ चंद्रेऽब्दपेसतियेनग्रहेणचंद्रोमुयशिलः असौवर्षेश्वरः । असौवर्षेश्वरस्यचंद्रेणकंबूलचंद्रातिरिक्तग्रहेणमुयशिलमित्यर्थः । रात्रौजन्मतदावर्षमुत्तमंज्ञेयमित्यर्थः ॥ १८ ॥ अथचंद्रस्यपूर्णवलस्यफलमाह ॥

सूर्यचलेनरहितेऽब्दपतौविदेशयानंधनक्षयशुचोऽरिभयंचतंद्रा ॥ लोकापवादभयमुग्ररुजोतिदुःखं पित्रादितोऽपिनसुखंसुतमित्रभीतिः ॥ १७ ॥ चंद्रेऽब्दपेमुयशिलयेनासावब्दपोऽस्यचेत् ॥ कंबूलमिदुनाजन्मनिशिवपतदोत्तमम् ॥ १८ ॥ अथचंद्रः ॥ वीर्यान्वितेशशिनिवित्तकलत्रपुत्रमित्रालयस्यविधंसुखमाहुरार्याः ॥ स्रगंधमौक्तिकदुःखलसुखानिभूतिलाभःकुलोचितपदस्यनृपैःसखित्वं ॥ १९ ॥ द्विर्षाधिपेशशिनिमध्यवलेफलानिमध्यान्यमूनिरिपुतांसुतमित्रवर्गैः ॥ स्थानांतरेगतिरथोकृशताशर्षीरेश्वरेश्वमोद्भवश्चयदिपापकृतेसराफः ॥ २० ॥ नष्टेऽब्दपेशशिनिशीतकफादिरोगश्रौर्यादिभीःस्वजनविग्रहमप्युशंति ॥ दूरेगतिःसुतकलत्रसुखाप्तयश्चस्यान्मृत्युतुल्यमतिहीनवलेशशांके ॥ २१ ॥

वीर्यान्वितइतिरपष्टम् ॥ १९ ॥ अथचंद्रस्यमध्यवलस्यफलमाह ॥ वर्षाधिपइत्यादिनाश्लेष्मोद्भवश्चेत्यंतस्पष्टम् । यदिपापग्रहेणेताराफयोगश्चंद्रस्यस्यात्तदाश्लेष्मोत्पत्तिः ॥ २० ॥ अथनष्टातिहीनवलस्यचंद्रस्यफलमाह ॥ नष्टइति ॥ नष्टेसूर्याक्रांत

त्वेनास्तंगते । उत्तरार्धेहीनवलस्यफलं ॥ २१ ॥ अथभौमस्त्वलपूर्णस्यफलमाह ॥ भौमइतिस्पष्टम् ॥ २२ ॥ अथभौमस्य
मध्यधूलस्यफलमाह ॥ मध्यइतिस्पष्टं ॥ २३ ॥ अथभौमस्यहीनवलस्यफलमाह ॥ हीनइति ॥ असृजिभौमेवर्षेशहीनबले

अथभौमः ॥ भौमेऽब्दपेवल्लिनीकीर्तिजयारिनाशःसेनापतित्वरणनायकताप्रदिष्टा ॥ लाभःकुलो
चित्तघनस्यनमस्यताचलोकेपुमित्रसुतवित्तकलत्रसौख्यम् ॥ २२ ॥ म्रिध्येऽब्दपेऽवनिसुतेरुधिरस्रुति
श्चकोपोऽधिकोऽकटशस्त्रहतिक्षतानि ॥ स्वामित्वमात्मगणतोवलगौरवंचमध्यंमुखंनिखिलमुक्तफलं
विचिंत्यम् ॥ २३ ॥ हीनेऽब्दपेसृजिभयंरिपुतस्करामिलोकापवादभयमात्मधियांविनाशः ॥ कार्य
स्यविघ्नमतिरोगभयंविदेशयानंक्षयोऽपनयतोगुरुदृष्ट्यभावे ॥ २४ ॥ अथबुधः ॥ सौम्येऽब्दपेवल्लवति
प्रतिवांदलेख्यसञ्छास्त्रसद्यवहृतौविजयोऽर्थलाभः ॥ ज्ञानंकलागणितवैद्यभवंगुरुत्वंराजाश्रयेणनृप
तानृपमंत्रितावा ॥ २५ ॥ अब्दाधिपेशशिसुतेखलुमध्यवीर्यस्यान्मध्यमंनिखिलमेतदथाध्वयानम् ॥
वाणिज्यवर्तेनमयात्मजमित्रसौख्यंसौम्येत्यशालवशतोपरथानसम्यक् ॥ २६ ॥

सतिभयमित्यादिविदेशयानमित्यंतस्पष्टं । गुरुदृष्टिहीनेभौमेसति अपनयतःअनीतितःक्षयोनाशः ॥ २४ ॥ अथोत्तमबलि
नोदुधस्यफलमाह ॥ सौम्यइतिस्फुटार्थं ॥ २५ ॥ अथमध्यवलस्यबुधस्यफलमाह ॥ अब्दाधिपइति ॥ एतत्त्रागुक्तं सर्व

मध्यमस्यात् । शुभग्रहसुखशिलांजुरीधंतः आत्मजभिन्नयोः सुखं भवति । अपरथा अशुभग्रहे सराफेनतयोः सम्यक्शुभं न स्यात् ॥ २६ ॥ अथ हीनवलस्य बुधस्य फलमाह ॥ सौम्य इति । स्पष्टार्थः ॥ २७ ॥ अथ गुरो रुक्मबलिनो वषे श्वरस्य फलमाह ॥

सौम्येऽब्देऽधमवले वलबुद्धिहानिर्धर्मक्षयः परिभवो निजवाक्यदोषात् ॥ निक्षेपतो विपदतीवमृषैव साध्यं हानिः परव्यवहृतेः सुतवित्तमित्रैः ॥ २७ ॥ अथ गुरुः ॥ जीवेऽब्देऽपे वलयुते परिवारसौख्यं धर्मो गुणप्रद्विलता धनकीर्तिपुत्राः ॥ विश्वास्यता जगति सन्मतिविक्रमासिर्लाभो निर्धेनुपतिगौरवमप्यारिम्न ॥ २८ ॥ अब्दाधिपे सुरगुरौ किल मध्यवीर्ये स्थान्मध्यमं फलमिदं नृपसंगमश्च ॥ विज्ञानशास्त्रपरताप्यशुभे सराफेदारिद्र्यमर्थविलयश्च कलत्रपीडा ॥ २९ ॥ जीवेऽब्देऽधमवले धनधर्मसौख्यहानिस्त्यजं तिसु तमित्रजनाः सभार्याः ॥ लोकापवादभयमाकुलता तिकष्टवृत्तिस्तनौ कफरुजोरिपुभीः कलिश्च ॥ ३० ॥ अथ शुक्रः ॥ शुकेऽब्देऽपे वलिनिनीरुजता विलाससञ्छास्त्ररत्नमधुराशनभोगतोषाः ॥ क्षेमप्रतापविजयावनिता विलासोहासं नृपाश्रयवशेन धनं सुखं च ॥ ३१ ॥ ॥ ॥ ॥

जीवइति स्पष्टम् ॥ २८ ॥ मध्यवलि नस्तस्य फलमाह ॥ अब्दाधिप इति ॥ इदं प्रागुक्तं फलं मध्यमं । अशुभग्रहेणे सराफे सति दारिद्र्या मित्यादि श्लोकांतं फलं शेषं स्पष्टम् ॥ २९ ॥ हीनस्य तस्य फलमाह ॥ जीवइति स्पष्टम् ॥ ३० ॥ अथ शुक्रस्योत्तमवलि

हीनवलिनः शनैर्वर्षशस्यफलमाह ॥ मंदइति ॥ सौम्येत्यशालयुजिशुभग्रहमुथशिलेशुभग्रहयोगेवाइत्युक्किंचिद्वर्षसौख्यमपि भवति । शेषस्पष्टम् ॥ ३६ ॥ वर्षेश्वरइति ॥ योग्रहोवर्षेश्वरोभवति सग्रहः संपूर्णवर्षदशाधिपोज्ञेयः । तद्वर्षसंपूर्णतस्यद शेत्यर्थः । अस्यवर्षशस्यवर्षजन्मकालयोः बलपंचवर्गावलंचित्यंविचार्य । उत्तममध्यमाधमादिभेदेनवीर्यानिवृत्तेषुभयत्रबलि षेसतिवर्षशुभफलत्वं । समत्वेजन्मनिवीर्यानिवृत्तेवर्षमध्यवलेहीनवलेवाजन्मनिमध्यवलेहीनवलेवा वर्षवीर्यानिवृत्तेजन्मनिम

मंदवलेनरहितेऽन्दपतौ क्रियाणां वध्यत्वमर्थविलयोविपदोरिभीतिः ॥ स्त्रीपुत्रमित्रजनवरक दन्नमुक्तसौम्येत्यशालयुजिसौख्यमपीपदाहुः ॥ ३६ ॥ वर्षेश्वरोभवतियः सदशाधिपोन्देज्ञे योखिलेन्दजनुर्पोर्बलमस्यचित्सम् ॥ वीर्यानिवृत्तेत्रनिखिलंशुभमन्दमाहुर्हीनत्वनिष्टफलता समतासमत्वे ॥ ३७ ॥ येनेत्यशालोन्दपतेर्ग्रहोऽसौस्वीयस्वभावात्सुफलंददाति ॥ शुभेस राफेशुभमस्तिक्किंचिदनिष्टमेवाशुभमूसराफे ॥ ३८ ॥ ॥ ॥ ॥

ध्यवलेवर्षहीनवलइत्यादौतारतम्येउत्तमाधमपक्षफलापेक्षयावर्षमध्यफलदाता ॥ ३७ ॥ येनेति ॥ वर्षेश्वरस्ययेनग्रहेणमुथ शिलः असौमुथशिलकारीग्रहः स्वीयस्वभावात्आत्मीयप्रागुक्तसंज्ञातंत्रोक्तस्वरूपवशतः सुफलंशुभफलंददाति । शुभग्रहकृ तेसराफेसतिवर्षेक्किंचित्सुखंवर्तते । अशुभग्रहकृतेसराफेसतिअनिष्टमेवाशुभफलमेवभवति ॥ ३८ ॥ ॥ ॥

हृदइति ॥ यःवर्पस्वामीग्रहःयादृशिमित्रशत्रुग्रहसंबंधिनिहृदहृदांशोभवति । अत्रअस्मिन्मित्रशत्रुग्रहेअत्रवर्पेअरइतिके
चित् । योग्रहःचकारान्मित्रशत्रुदृशा महःउक्तांशरूपंतेजःआदत्तेधारयतिमुथशिलकारीभवति जन्मकालेवर्पप्रवेशकाले
पितादृगुक्तप्रकारसदृशः असौवर्पग्रहस्तदातदानीमात्मफलदःशुभाशुभफलदातास्यात् ॥ ३९ ॥ यइतिव्यत्यासइतिच ॥
जन्मनियोग्रहःस्वभावजंदातुंकर्तुंविशुःसमर्थःस्वभावंपश्यन्नधिष्ठितोवा अस्यग्रहस्ययदिअब्दलग्नाब्दपभवः वर्षलग्नस्वामिवर्प
स्वामिनोरुत्पन्नःमूसरिफःईसराफयोगःस्यात्ताह्वस्मिन्वर्पेतफलजन्मकालीनभावोत्पन्नफलंन तत्फलनाशोभवतीत्यर्थः ।

हृदयादृशियःसेटआधत्तेऽत्रचयोमहः ॥ जन्मन्यब्देचतादृक्चेत्तदालफलदस्त्वसौ ॥ ३९ ॥

योजन्मनिफलंदातुंविभुर्मूसरिफोस्यचेत् ॥ अब्दलग्नाब्दपभवस्तस्मिन्नब्देनतत्फलम् ॥ ४० ॥

व्यत्यासेफलमादेश्यमित्यशालेविशेषतः ॥ नोभयंचेत्तदाप्यस्तिजन्माश्रयमितिस्फुटम् ॥ ४१ ॥

व्यत्यासेईसराफाभावेफलजन्मकालिकंभावजंफलंआदेश्यंकथनीयं । इत्यशालेमुथशिलेसतिविशेषतःअत्यंततत्फलंस्यात् ।
उभयमीसराफमुथशिलीनस्यातांयदितदपिजन्माश्रयंजन्मकालीनभावजंफलमस्तिभवतिइतिस्फुटं । बाधकाभावात्तत्फलं
केननिधारणीयमित्यर्थः । यद्यपिव्यत्यासेफलमादेश्यमित्यनेनपौनरुक्त्यंतथापितस्स्पष्टत्वार्थमिदमुक्तं । अन्यथोक्तत्रिष्वेक
तमवैयर्थ्यापत्तेः । दस्तुतस्तुग्रंथकृतोत्रग्रमादः ॥ ४० ॥ ४१ ॥ ॥

प्रथमश्लोकस्तुटार्थबोधायोदाहरति ॥ पुत्राधिपइति ॥ जन्मनिजन्मकालेपुत्राधिपःपंचमभावस्वामीपुत्रभावंपंचमभावंपु-
त्रयन्नसौपुत्रस्वामीग्रहःपुत्रफलंदातुंसमर्थःशक्रः । सःफलदाताग्रहःवर्षेयत्रकुत्राप्यवस्थितोवर्षेशेनेसराफीअतःइहास्मिन्नब्देपु-
त्रस्यनाशोभवति । एवमन्यभोवेपिवर्षलग्नेशेसराफेनाप्युदाहार्यं ॥ ४२ ॥ हवेयादशीत्यादिसोदाहरणंस्पष्टवति ॥ अब्दे-
श्वरइति ॥ वर्षेश्वरोबृहस्पतिः जन्मनिस्वमित्रस्यहृदंशेतस्मिन् मित्रदृष्ट्याचंद्रःमहःउक्तंजःअधात्धारयति । मुथशिलका

उदाहरणम् ॥ पुत्राधिपोजन्मनिपुत्रभावंपश्यन्सुतंदातुमसौसमर्थः ॥ वर्षेयपुत्राधिपमू-
सरीफेपुत्रस्यनाशोभवतीतिवर्षे ॥ ४२ ॥ अब्देश्वरोगुरुर्मित्रहृदिमित्रदृशाशशी ॥ महोत्रा-
धादमूहवसर्वर्षेऽब्दस्तेनशोभनः ॥ ४३ ॥ एवमुन्नेयमन्यच्चशुभाशुभफलंबुधैः ॥ बलावल-
विवेकेनयोगत्रयविमर्शतः ॥ ४४ ॥ इत्यब्दपफलाध्यायः ॥

रीत्यर्थः । वर्षेअमूहवसर्वर्षेअमुंरूपयति असौअमूहवः । अयमर्थः । स्वमित्रादिहृदिस्थितेगुरौयदिचंद्रोमुथशिलद्वारांमहः
धारयति सर्वर्षेश्वरस्तेनकारणेनअब्दःवर्षकालःशुभः । केचित्तुअब्देश्वरइतितुयोगांतरं । अमूहवइत्यस्यार्थस्तुअमुंचंद्रप-
श्यतीतितन्न । उदाहरणप्रकरणपठितत्वेनयोगांतरासंभवात् मूलवाक्याभावाच्च ॥ ४३ ॥ उपसंहरति ॥ एवमिति ॥
अनयोक्तरीत्याअन्यत् शुभाशुभफलंबलावलविवेचनेनयोगत्रयविमर्शतः । मुथशिलकंबुलेसराफेतियोगत्रयाणांविचारेण
बुधैर्ज्ञेयं ॥ ४४ ॥ इतिदिवाकरविरचितायावर्षफलाध्यायः ॥

अथमुग्रहाफलार्थमुग्रहानयनमाह ॥ स्वजन्मलगादिति ॥ संज्ञातंत्रव्याख्यायां स्पष्टम् ॥ ४५ ॥ अस्याऽपपत्त्याग्रहवद्भूतिरस्तीत्याह ॥ प्रत्यहमिति । प्रतिसौरदिनसामुंथा अनुपाततः पृथ्यधिकशतत्रयसौरांशैरेकराशिकलास्तदैकसौरदिनेनैका इत्यनुपातात्पंचकलाभिर्वर्धते । अनयारीत्यासौरमासेसार्धांशद्वयं वर्धते च इत्येवंकेपि पंडिताः वदन्ति स्वमते पूर्वग्रंथमध्ये मुंथाचल

अथमुग्रहानिरूपणं ॥ स्वजन्मलगात्प्रतिवर्षमैककराशिभोगान्मुग्रहाभ्रमेण ॥ स्वजन्मलग्नं रवितष्टयातशरद्युतं साभमुखे न्यहास्यात् ॥ ४५ ॥ प्रत्यहं शरलिप्ताभिर्वर्धते सानुपाततः ॥ सार्धमंशद्वयमासे इत्याहुः केपि सूरयः ॥ ४६ ॥ स्वामिसौम्ये क्षणात्सौख्यं क्षुतदृष्ट्या भयं रजः ॥ भावालो कनसंयोगात्फलमस्यानिरूप्यते ॥ ४७ ॥ वर्षलगात्सुखास्तां त्यरिपुरं भ्रेज्ज्वशोभना ॥ पुण्यकर्मायगास्वाम्यदत्तेन्यत्रोद्यमाद्धनम् ॥ ४८ ॥ शत्रुक्षयमानसुताश्च लाभं प्रतापवृद्धिर्नृपतेः प्रसादं ॥ शरीरपुष्टिविविधोद्यमाश्च ददाति वित्तं मुग्रहातनुस्था ॥ ४९ ॥ उत्साहतो यागमनयशश्च स्वबंधुसन्माननृपाश्रयाश्च मिष्टान्नभोगो वलपुष्टिर्सौख्यं स्यादर्थभावे मुग्रहाय दान्दे ॥ ५० ॥

नानुर्केवर्षाते एवाग्निमराशा बुद्धीयगच्छतीति यावद्वचनं हि वाचनिकमिति न्यायात्तत्त्वमंगीकृतम् ॥ ४६ ॥ स्वामिसौम्येति ॥ स्वामि शुभमहर्षनात्सुखं । क्षुतदृष्ट्यारुजः भयं । अस्यामुग्रहायाः फलं भावालो कनसंयोगाच्चिरूप्यते ॥ ४७ ॥ वर्षलगादि तिस्रष्टम् ॥ ४८ ॥ शत्रुक्षयमित्यादि मुंथाभावफलभ्रष्टोकाः द्वादशस्पष्टाः ॥ ४९ ॥ ५० ॥

पराक्रमाद्विजयशः सुखानि सौंदर्यसौख्यं द्विजदेवपूजा ॥ सर्वोपकारस्तनुपुष्टिकीर्तिर्नृपाश्रयश्चेन्मुथहा
 तृतीया ॥ ५१ ॥ शरीरपीडारिपुभीः स्वर्ग्यैर्वैरं मनस्तापनिरुद्धमत्वे ॥ स्यान्मुथहायां सुखभावगायां ज
 नापवादा मयवृद्धिदुःखम् ॥ ५२ ॥ यदीतिहापंचमगान्दवेशे सद्बुद्धिः सौख्यात्मजवित्तलाभः ॥ प्रताप
 वृद्धिर्विविधा विलासादेव द्विजार्चानृपतेः प्रसादः ॥ ५३ ॥ कृशत्वमंगेपुरिपूदयश्च भयं रुजस्तस्करतो नृ
 पाद्वा ॥ कायार्थनाशो मुथहारिणा चैद्बुद्धिवृद्धिः स्वकृतोनुतापः ॥ ५४ ॥ कलत्रबंधुव्यसनारिभीति
 रुत्साहभंगो घनघर्मनाशः ॥ धूनोपगार्चनेन्मुथहातनोः स्याद्भुजामनोमोहविरुद्धचेष्टा ॥ ५५ ॥ भयं रि
 पोस्तस्करतो विनाशो घर्मार्थयोर्दुर्व्यसनमयश्च ॥ मृत्युस्थिता चेन्मुथहानराणां वलक्षयः स्याद्भुजमनसु
 दूरे ॥ ५६ ॥ स्वामित्वमर्थोपगमो नृपेभ्यो धर्मोत्सवः पुत्रकलत्रसौख्यं ॥ देवद्विजार्चापरमं यशश्च भाग्यो
 दयो भाग्यगतेतिहायाम् ॥ ५७ ॥ नृपप्रसादं स्वजनोपकारं सत्कर्मसिद्धिं द्विजदेवभक्तिम् ॥ यशोऽभि
 वृद्धिं विविधार्थलाभं दत्तं श्वरस्यामुथहापदासिम् ॥ ५८ ॥ यदीतिहालाभगता विलाससौभाग्यनैरुज्य
 मनः प्रसादाः ॥ भवंति राजाश्रयतो धनानि सन्मित्रपुत्राभिमतासयश्च ॥ ५९ ॥

॥ ६० ॥ क्रूरैरिति ॥ क्षुतदृशा अशुभदृष्ट्या पापग्रहैर्दृष्टोयस्तन्वादिर्मविः । अत्र अस्मिन्भावे यदिमुथहा भवति तदा तद्भावं
मुथहा धिष्ठितभावस्थितं शुभफलं नश्येत् । तद्भावसंबन्धशुभफलं च वर्धते ॥ ६१ ॥ अस्याः फलमाह ॥ शुभमिति ॥ सावी
र्ययुक्ता मुंथाभावजं स्वाधिष्ठितभावसंबन्धिशुभफलं पोषयेद्बर्धयेत् । अशुभफलं तद्भावसंबन्धिन वर्धयेत् । अन्यथा त्वेशुभस्वामि
युक्तान भवति स्वामिसौम्येत्यशालं प्रपन्ना च न भवति । पापदृष्ट्या पापमुथशिला च भवति तस्यामित्यर्थः । अन्यथा भावः स्वभा

व्ययोऽधिको दुष्टजनैश्च संगोरुजातनौ विक्रमतोऽप्यसिद्धिः ॥ धर्मार्थहानिर्मुथहा व्ययस्यायं दातदास्या
जनतोऽपि वैरं ॥ ६० ॥ क्रूरैर्दृष्टः क्षुतदृशा यो भावो मुथहा न चेत ॥ शुभं तद्भावजनश्येदशुभं चापि वर्धते
॥ ६१ ॥ इति मुंथाभावफलं ॥ शुभस्वामियुक्ते क्षितावीर्ययुक्सेधिहा स्वामिसौम्येत्यशालं प्रपन्ना ॥
शुभं भावजं पोषयेन्नाशुभं साऽन्यथा त्वेत्यथा भावज्जह्यो विमृश्य ॥ ६२ ॥ जनुर्लभतोऽस्तां त्यपमृत्युवंधु
स्थितान्देहता क्रूरखेटस्तु सा चेत ॥ विनश्येत्सयत्रेऽन्थिहा भावएवं शुभस्वामिदृष्टौ न नाशः शुभं च ॥ ६३ ॥
वसंबन्धशुभफलं वर्धयेत् । शुभफलं तत्संबन्धिन वर्धयेदिति विपरीतभाव इत्यर्थः । शुभाशुभदृष्ट्या शुभाशुभमुथशिला च तदा वि
मृश्य शुभाशुभग्रहलवशाद्दिचार्यशुभमशुभं वा नैयमित्यर्थः ॥ ६४ ॥ जनुर्लभत इति ॥ जनमलगात्सप्तमद्वादशपष्टाष्टमच
तुर्थस्थानस्थिता मुंथावर्षे सा मुंथा चेत पापग्रहैर्दृष्टा युक्ता तदा वर्षसिन्भावे मुंथा सभावः विनश्येत् । एवमुक्तरूपत्वे शुभग्रहस्वामि
दृष्टौ सत्यां तस्य भावस्य नाशो न भवति शुभं च भवति ॥ ६३ ॥

यदेति ॥ यदा उभयत्र जन्मनि वर्षे च अनिष्टस्थानस्थाहतापापग्रहयुक्ता तदा समुंथायुक्तो भावः सर्वथा अवश्यं नश्येत् । उभयत्र जन्मनि वर्षे च शुभत्वे शुभग्रहयुक्त्वे असौ मुंथायुक्तो भावः वर्धते तरां सुतरामतिशयेन वर्धते ॥ ६४ ॥ वर्षे इति ॥ वर्षे लग्नकुंडल्यां अनिष्टस्थानस्य चतुर्थपष्ठसप्तमाष्टमद्वादशस्थिता अपिशब्दाज्जन्मलग्नादिपुस्थानेषु स्थिता तदा जनुपि जन्मकुंडल्यां यस्मिन् भावे स्थिता क्रूरोपघातात् वर्षे पापग्रहसंयुक्त्वात् तं जन्मस्थितमुग्रहायुक्तभावं नाशयेत् । वर्षे शुभग्रहयुक्ता चेच्छुभफलदा यदोभयत्रापि हताभावो नश्येत् स सर्वथा ॥ उभयत्र शुभत्वे तु भावोऽसौ वर्धते तराम् ॥ ६४ ॥

वर्षेप्यनिष्टगे हस्यायद्भवे जनुपि स्थिता ॥ क्रूरोपघातात् तं भावं नाशयेच्छुभयुक्शुभा ॥ ६५ ॥
जनुर्लग्नतस्तु र्यगासौ म्ययुक्ता न्दवेशो पितृस्वस्यलाभं विधत्ते ॥ नृपाद्भूतिदापापयुक्ता तिकष्टा
ष्टमादावपीत्यं विमर्शो विधेयः ॥ ६६ ॥ यस्मिन् भावे स्वाभि सौम्ये क्षिता चेद्भावो जन्मन्येपयस्त
स्य वृद्धिः ॥ एवं पापैर्नाशितस्तु तस्यैत्यूहं वीर्याद्वर्षः सौख्यमेव ॥ ६७ ॥

॥ ६५ ॥ उदाहरति ॥ जनुर्लग्नत इति ॥ जन्मलग्नाच्चतुर्थस्थानस्थिता वर्षप्रवेशकालेशुभग्रहयुक्ता तदा पितुर्द्रव्यस्य उपलक्षणाच्चतुर्थभावाच्चितासंधिफलस्येत्यर्थः । लाभं करोति । पापग्रहयुक्ता चेन्नृपाद्भयं करोति अतिकष्टफलदा भवति । इत्थं अनयो कुरीत्या विमर्शो विचारः अष्टमादौ चतुर्थस्थानव्यतिरिक्तानिष्टस्थानेषु विविधेयः । तदुक्तं भावफलस्य लाभो नाशो वा चकन्यः ॥ ६६ ॥ यस्मिंश्चित्ति ॥ वर्षे लग्नकुंडल्यां असौ मुंथायस्मिन् भावे अधिष्ठिता सती स्वाभि शुभग्रहाभ्यां दृष्टा एष वर्षसंबन्धी अयं

भायोजन्मलङ्कुल्ल्यांयोभावोभवति । मुंथाधिष्ठितवर्षभावस्ययोराशिर्जन्मभावंकुल्ल्यांयस्मिन्भावेभवतीत्यर्थः । तस्यतन्नावसंबंधिचित्तपदार्थस्यवृद्धिः । पापग्रहेः एवंदृष्टातस्यभावस्यजन्मसंबंधिनोनाशःकथितइत्येवंज्ञेयं । अस्यापवादमाह ॥ वीर्यादिति । वर्षस्वामिवीर्यात् वलवशात्सौख्यमेवकरोति नमुंथाकृतानिष्टफलं । वर्षेशेवल्लिष्टेसतिमुंथाजनिता निष्टफलवृत्तिर्भवतीत्यर्थः ॥ ६७ ॥ अथमुग्रहामहयोगवीक्ष्यग्रहराशिस्यितफलंवलकुल्ल्यामःप्रथमसूर्यस्याह ॥ यदीति ॥ मुग्र

ह्यिदीथिहासूर्यगृहयुतावासूर्येणराज्यंनृपसंगमंच ॥ दत्तेगुणानांपरममवाप्तिस्थानांतरस्येतिफलंहृ
शोपि ॥ ६८ ॥ चंद्रेणयुक्कंदुगृहहृष्टदुनापिवाधर्मयशोभिवृद्धिम् ॥ नैरुज्यसंतोपमतिप्रवृत्तिंददा
तिपापेक्षणतोऽतिदुःखम् ॥ ६९ ॥ कुजेनयुक्ताकुजभेकुजेनहृष्टाचपितोष्णरुजंकरोति ॥ शस्त्राभि
घांतरुधिरप्रकोपंसौरीक्षितासौरिगृहेविशेषात् ॥ ७० ॥ बुधेनशुक्रेणयुतेक्षितावातद्भेपिवास्त्रीमति
लाभसौख्यम् ॥ धर्मयशश्चाप्यतुलंविषत्तेकष्टचपापेक्षणयोगतःस्यात् ॥ ७१ ॥

हासूर्यग्रहेसिंहराशौअथवासूर्येणयुक्तातदाराज्यादिदत्ते गुणानांपरभागंउत्कृष्टांशस्थानांतप्राप्तिंचदत्ते दृशःसूर्यहृष्टेरपिइदं
फलमुक्तम् ॥ ६८ ॥ चंद्रस्याह ॥ चंद्रेणेति ॥ ददातीत्यंतस्पष्टं । पापग्रहदर्शनादतिदुःखंभवति ॥ ६९ ॥ भौमस्याह ॥
कुजेनेति ॥ रुधिरप्रकोपमित्यंतस्पष्टं । सौरीक्षिताशनिनाहृष्टाशनिराशौकुजयुक्ताहृष्टामुंथाभवतितदापूर्वोक्तफलंविशेषाद
धिकत्वेनभवति ॥ ७० ॥ बुधशुक्रयोराह ॥ बुधेनेति ॥ विषत्तेइत्यंतस्पष्टं । पापग्रहदर्शनात्तद्योगाद्वाकष्टफलंस्यात् ॥ ७१ ॥

युतेति ॥ भोगमित्यन्तस्पष्टं । इहपूर्वोक्तिगुरुराशौगुरुयुकादृष्टावामुयहेत्यर्थः । शुभग्रहमुथशिलयोगाद्रान्यप्राप्तिः ॥ ७२ ॥
 शनेरिति ॥ चातंस्पष्टं । गुरुद्वयांशुभफलप्राप्तिः ॥ ७३ ॥ अथराहुमुखगतमुथहाफलमाह ॥ तमोमुखइति ॥
 स्पष्टं । पदंस्थानम् ॥ ७४ ॥ अथराहोर्मुखपृष्ठपुच्छानालक्षणमाह ॥ भोग्याइति ॥ यस्मिन्राशौराहुरस्ति तस्यवक्रगत्याये
 भोग्यालयाः भोग्यभागास्तेमुखसंज्ञकाः । येगतालवास्तेनभुक्तालवास्तेपृष्ठसंज्ञकाज्ञेयाः । तद्यथा । राहुरिदानीकन्यायांद

युतेक्षितावागुरुणागुरोर्भेयदीथिहापुत्रकलत्रसौख्यं ॥ ददातिहेमांवररत्नभोगंशुभेत्यशाला
 दिहराज्यलाभः ॥ ७२ ॥ शनेर्गृहेतेनयुतेक्षितावायदीथिहावातरुजंविधत्ते ॥ मानक्षयंवह्नि
 भयंघनस्यहानिचजीवेक्षणतःशुभाप्तिं ॥ ७३ ॥ तमोमुखेचेन्मुखहाधनासियशःसुखंधर्मसं
 मुन्नार्तिच ॥ सितेज्ययोगेक्षणतःपदासिसुवर्णरत्नांवरलब्धयश्च ॥ ७४ ॥ भोग्याराहोर्लवास्तं
 स्यमुखंपृष्ठंगतालवाः ॥ ततःसप्तमंभंपुच्छंविमृश्येतिफलंवदेत् ॥ ७५ ॥

शभिरन्धैर्धकोऽस्ति । तत्रादिमादशर्जशामुखसंज्ञकाः । भोगस्यकरिष्यमाणत्वात् । अन्येभुक्काविशत्यंशःपृष्ठसंज्ञकास्ततो
 राह्वाक्रांतराशेःसकाशात्सप्तमंभंराशिःपुच्छं । यथाकन्यायाःसप्तमोराशिर्मौनाख्यःकेत्वाक्रांतराशिःपुच्छसंज्ञकःइतिविमृश्य
 विचार्यफलंवदेत् ॥ ७५ ॥

अथपृष्ठपुच्छमुर्धहायाःफलमाह ॥ तत्पृष्ठभागद्वतिस्पष्टार्थपद्यम् ॥ ७६ ॥ अथजन्मकालीनग्रहशाच्छुभाशुभफलमाह ॥
 येजन्मेति ॥ येग्रहाजन्मकालेवलिनस्तेग्रहाब्दकालेवर्षकालेचेद्बुधलागिर्वलास्तदातैर्ग्रहैःसमातिवर्षोत्तरार्धेअशुभफ
 लंवाच्यं । अर्थाद्विपूर्वार्धेतद्ग्रहफलंशुभं । विपर्ययेजन्मकालेचेद्ब्रह्मावुर्वलाःस्युः वर्षकालेसवलास्तदापूर्ववर्षपूर्वार्धेफलमनिष्ट
 मुक्तं । अर्थाद्विपूर्वोत्तरार्धेशुभंफलंवाच्यं । उभयत्रजन्मकालवर्षकालयोःसान्येतुल्यंफलंस्यात् । अयमर्थः । तेग्रहाःजन्मका

तत्पृष्ठभागेनशुभप्रदास्यात्तत्पुच्छभागाद्रिपुभीतिकष्टम् ॥ पापेक्षणादर्थसुखस्यहानिश्चेजन्म
 नीत्यंगृहवित्तनाशः ॥ ७६ ॥ येजन्मकालेवलिनोब्दकालेचेद्बुधलास्तैरशुभंसमाति ॥ विप
 र्ययेपूर्वमनिष्टमुक्तंतुल्यंफलंस्यादुभयत्रसान्ये ॥ ७७ ॥ पृष्ठेष्टमेऽत्येभुविर्विधेशोऽस्तगोऽथ
 वक्रोऽशुभदृष्टयुक्तः ॥ क्रूराच्चतुर्थास्तगतश्चभव्योनस्यादुजंयच्छतिवित्तनाशं ॥ ७८ ॥

उपर्यंकालयोश्चेत्सवलास्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतंशुभफलंस्यात् । उभयत्रापियदानिर्धलास्तदासंपूर्णवर्षपर्यंतमशुभंफलंस्यात् ॥ ७७ ॥
 अथशुभंमुधहास्यामिफलमाह ॥ पठति ॥ चेन्मुथहेशःपृष्ठेष्टमेऽत्येद्वादशे भुविचतुर्थस्थाने । एष्वनिष्टस्थानेषुभवति ।
 अथया अस्तंगतोवक्रीवातथाअशुभैःपापग्रहैर्दृष्टोयुक्तोवास्यात् । तथा क्रूरात्क्रूरग्रहस्थानाच्चतुर्थेअस्तेसप्तमेवागतःस्यात्
 तदाभव्यःशुभोनस्यात् किंचसमुपहेशोरुंजोरंगविचिन्नाशंचयच्छतिर्वदाति ॥ ७८ ॥

अथान्यदशुभं मुण्यहास्वामिफलमाह ॥ यदीति ॥ यदि अष्टमेशेन वर्षलगादष्टमस्थानाधीश्वरेणाशुभग्रहेण पापग्रहेण मुथहास्वामि युक्तः स्यात् । अथवा शुक्ताख्यहृष्ट्या चतुर्थसप्तमैक दशमहृष्ट्या हृष्ट्ये च दानशुभः अनिष्टफलद एव । अस्मिन्योगद्वये निधि न मरणमेव स्यात् । द्वयोर्मध्ये यदैको योगस्तदामृत्युसमत्वं मरण तुल्यं स्यादित्याहुः ॥ ७९ ॥ अथ मुथहायास्तत्स्वामिनश्च शुभाशुभफलमाह ॥ मुथहेति ॥ जन्मनि जन्मकुंडल्यां वर्षा विगतमुं धातस्याः स्वामी वा विकल्पेन शुभग्रहैः ईक्षितयुक्कृदृष्टयुक्त इति । यथा योगं यवपारं मेयपपूर्वाधिं शुभं शुभफलं दत्ते ददाति प्रत्येकं । अथ जन्मकुंडल्यामुक्ता संभावनांतरं चेद्यदि अन्वे वर्षकुंडल्यां

यद्यष्टमेशेन युतोऽथ हृष्टः क्षुताख्यहृष्ट्यानशुभस्तदापि ॥ योगद्वये स्यान्निधनं यदैको योगस्तदा मृत्युसमत्वमाहुः ॥ ७९ ॥ मुथहातत्पतिर्वापि जन्मनीक्षितयुक्कृशुभैः ॥ वर्षांरं भेशुभं दत्तेऽन्वे चेदं तेऽन्यथाऽशुभम् ॥ ८० ॥ इति मुथहा निरूपणम् ॥ ॥

पविगतमुं धातस्याः स्वामी वा शुभग्रहैर्हृष्टत्वाहृष्टत्वयुक्तः प्रत्येकं तर्हि अंतर्वर्षोत्तरार्धेशुभफलं ददाति शुभं दत्ते । अन्यथा पापग्रहैर्हृष्टयुक्तः प्रत्येकं जन्म वर्षकमेण वर्षस्पर्षपारार्धयोरशुभफलं ददाति । अन्यथेत्यत्राकारप्रश्लेषः । न स दितियुक्तः पाठः । उभयत्र संभवे वर्षशुभमशुभं वार्थसिद्धं नैकत्रार्धे उभयत्रा संभवे मध्यमं वर्षं अत्र हृष्टितारतम्यग्रह तारतम्यशुभाशुभग्रहदृष्टितारतम्यादिभिर्वर्षाधि योर्वर्षस्य वातरतमादिभेदो बहवः स्वबुद्ध्या सुधीभि रवगंतव्याः ॥ ८० ॥ इति वर्षपतंत्रदीकायां मुथहाध्यायः ॥

अत्र सत्यरिष्टयोगेवक्ष्यमाणं फलं दृष्टव्यं वेत्याह मणित्यः “वृथा फलं ह्यायनजं हियस्माद्भजीवनं ह्यायनरिष्टयोगात् । रिष्टानितस्मा
त्यथ संप्रवक्ष्ये पूर्वविधिज्ञैः कथितानि यानि” इति । प्रथमतो रिष्टाध्यायो व्याख्यायते । तत्रादौ लभे साद्य रिष्टमाह ॥ लभे श
इति । लभे शेषं पर्पलमस्यामिनि अष्टमगे अष्टमस्थानगे कुजे न भूमेने क्षिते दृष्टे सति । अथवा अष्टशेषे अष्टमस्थानाधीशे तनुस्ये लभ
स्य भूमेने न दृष्टे सति । अस्मिन् योगद्वये शब्दात्तः विपत्तज्वरादिदुःखं वामृतिर्वा स्यात् । अथवा ननु क्रयोर्बुधशुक्रयोरस्तगयोः
सूर्यसांनिध्यवशादस्तगतयोः सतोः । शस्त्रघातो विपन्नमृतिश्चेति ॥ ८१ ॥ अथान्यदाह ॥ अन्दलभे शरं भ्रंशौ

अथवर्परिष्टविचारः ॥ ॥ लभे शेषे अष्टमगेऽष्टशेषे तनुस्ये वा कुजे क्षिते ॥ इजीवयोरस्तगयोः शस्त्रघातो वि
पन्नमृतिः ॥ ८१ ॥ अन्दलभे शरं भ्रंशौ न्ययाष्टहिबुकोपगौ ॥ मुथहा संयुतो मृत्युप्रदो तद्भ्रातुकोपतः
॥ ८२ ॥ जन्मलभ्याधिपोऽवीर्यो मृतीशोलमपो यदा ॥ सूर्यदृष्टो मृतिं दत्ते कुष्ठकं ह्वत्तथापदः ॥ ८३ ॥

वर्पलभे शाष्टमस्थानाधीशौ न्ययाष्टहिबुकोपगौ द्वादशाष्टमचतुर्थस्थानानां मध्ये कस्मिंश्चित्स्थाने स्थितौ । तत्रापि मुथहा संयुतो
स्यातां तदा तद्भ्रातुकोपतः तयोर्ग्रहयोर्यौ धातू वा तपि चादीतयोः प्रकोपस्तदुत्पन्नविकारान्मृत्युप्रदौ स्यातां । त्रिभिर्मिलित्वा
एकएव योगः न पृथक् । यदा एकतमस्य योगस्तदा क्लेशमात्रम् ॥ ८२ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलभ्याधिपो जन्मकाली
नलभस्य स्वामी । अन्दे वर्षकाले अवीर्यः न विद्यते पंचवर्गं बलं यस्येति पंचवर्गी बलरहितः सन् । वर्षलभ्यादष्टमस्थानस्य राशेः स्वा
मी यदा यदि अस्तगो वर्षलभ्यात् सप्तमस्थाने वर्तमानः इति केचिदाहुः । अस्तगः सूर्यसाध्विध्यादस्तगतः सन् ।

एवंमतद्वयेसूर्येणहृष्टस्तर्हिप्रहोमृत्युदंदाति । कुष्ठकंङ्क आपदःतथासमुच्चयेददाति “जन्मलग्नाधिपोऽवीर्योमृतीशोऽन्देऽस्तगो
यदा । सूर्यहृष्टोमृतिदत्ते” इत्यत्र अस्तगोयदेतिपाठस्तुप्रामादिकएव । यतःग्रहस्यास्तंगतस्यसूर्यसहचारित्वाद्दृष्टश्चसंभवःसूर्य
हृष्टइत्यस्यैवैवध्यापत्तेः । तथाचसूर्यादितरद्वितीयद्वादशाराशिगतस्यअस्तत्वसंभवोऽहृष्टेस्तुनसंभवः । यद्वा । अस्तगइत्यत्र
प्रमगतइत्यर्थेमूलवचनाभावाद्वाग्नैवायोर्यमंतव्यः । वस्तुतस्तुअस्तगइत्यत्रलग्नइतिपाठः । मृतीशोवर्षलम्नादष्टमस्थानाधीशो
लग्नगःसूर्येणहृष्टस्तदामृत्युं । तथाचोक्तमणित्येन “वैज्जन्मनाथोविवलोमृतीशोलम्नगतोभास्करहृष्टमूर्तिः । शस्त्राभिघातंबहु
धाचकण्डकुण्डशरीरेमरणेनतुल्यम्” इति ॥ ८३ ॥ अथान्यदाह ॥ अस्तगाविति ॥ मुयंहालम्ननाथौमुयहास्वामीवर्षलम्नस्वा

अस्तगौमुयंहालम्ननाथौमदेक्षितौयदा ॥ सर्वनाशोमृतिःकष्टमाधिव्याधिभयरुजः ॥ ८४ ॥

क्रूरमूसरिफोऽन्देशोजन्मेशःक्रूरितःशुभः ॥ कंबूलेपिविपन्मृत्युरित्थमन्याधिकारितः ॥ ८५ ॥

मीएतौउभौअस्तगौसूर्यसांभिध्यवशादस्तगामिनौअस्तगतौमदेक्षितौयदामंदेनशनिनाईक्षितौहृष्टौस्यातांतदासर्वस्यस्त्रीपुत्रद्र
व्यादेर्नाशः । मृतिः स्वस्यमरणं । कर्ष्टपीडा । आधिर्मनसीव्यथा । व्याधिःशरीररोगः । भयभीतिः । एतेपदार्थाःस्युः
॥ ८४ ॥ अथान्यदाह ॥ क्रूरिति । अन्देशोवर्षस्वामीक्रूरमूसरिफःपापग्रहेणकृतईसराफोयस्यासौभवति । जन्मेशोजन्मल
म्स्वामीक्रूरितःअस्तंगतत्वादिनाक्रूरतांप्राप्तोभवति । तत्रवर्षेतदन्यतरस्यशुभग्रहैःकृत्वाकंबूलयोगेशुभग्रहेणमुथशिलीचंद्रस्ता
म्यांसहमुथशिलीचतदन्यतरोभवतीत्यर्थः । अपिशब्दाच्छुभकंबूलयोगेशरिष्टांभावाभासविपन्मृत्युः । नानाविधदुःखानु

भयेनमरणं भवति किंपुनः शुभकंबूलाभाये । इत्थमुत्तरीत्या अन्याधिकारितः वर्षेष्टस्थानेमुधहेशादकमधिकारिणंगृहीत्वा ।
जन्मेशः कूरितइत्यादिकेसिद्धेविपन्मृत्युः स्यादित्यर्थः । अवकेनचिच्छुभैः कंबूलेइत्यस्यवर्षस्वामिजन्मलक्षस्वामिनोर्मुथश्चिह्न
योगेत्तयोश्चंद्रवत्केनचिच्छुभग्रहेणमुथशिलयोगरूपकंबूलेसतीतिव्याख्यानंकृतंतच्छब्देनप्रतिपाद्यं जन्मलक्षवर्षस्वामिनोर्मुथ
शिलप्रतिपादकदाग्दाभावात् । द्वयोर्मुथशिलेताभ्यांचंद्रस्यमुथशिलेसतिकंबूलयोगाभिधानात्चंद्रेतरणमुथशिलेतस्ययोगस्य
भिन्नसंज्ञाभिधानाच्चेत्यलं ॥ ८५ ॥ अथान्यदाह ॥ कूराः पापग्रहाः धीर्याधिकाः पंचवर्गवलेनवल्लिष्टाः । सौम्याः

कूरावीर्याधिकाः सौम्यानिर्वलारिपुरं ध्रगाः ॥ तदाधिव्याधिभीतिः स्यात्कलिहानिस्तथाविपत् ॥ ८६ ॥
नीचे शुक्रोगुरुः शत्रुभागे सौख्यलवोपिन ॥ लमेशेष्टमगेशे तनौ वामृतिमादिशेत् ॥ ८७ ॥ निर्व
लौ धर्मवित्तेशौ दुष्टखेटास्तनौ स्थिताः ॥ लक्ष्मीश्रिरार्जितानश्येद्यदिशक्रोपिरक्षिता ॥ ८८ ॥

शुभग्रहाः निर्वलाः पंचवर्गवलेनहीनाः । रिपुरंध्रगाः पष्ठाष्टमस्थानगाश्चेत्तयुस्तदाधिव्याधिभीतिरित्याद्यशुभफलं स्यादिति
रपटं ॥ ८६ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचइति ॥ शुक्रोयत्किंचित्स्थानेस्थितः सनवीचेनीचराशावस्ति । गुरुर्यत्किंचित्स्थानेस्थि
तः सन्शत्रुभागे शत्रुनवांशेस्ति तदासौख्यलवोपिननास्ति अयमेकोयोगः । अथान्योलमेशइति । लमेशेवर्षलक्षस्वामिनि
जष्टमगेष्टमस्थानस्येसतिवाविकल्पेनअष्टमोष्टमस्थानाधीशेतनौलमेशेसतिष्वविधेयोगे मृतिमादिशेत् ॥ ८७ ॥ अथान्य
दाह ॥ निर्वलाविति ॥ धर्मवित्तेशौनयमद्वितीयस्थानांधीशौनिर्वलौ पंचवर्गवलेनहीनवतौ । दुष्टखेटाः पापग्रहाः तनीलमो

स्थिताः । एतादृशयोगे लक्ष्मीश्चिराजितानन्दयेदिति स्पष्टम् ॥ ८८ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचेचंद्र इति ॥ कचित्स्थाने स्थितश्च
 द्रोनीचेनी चराशावस्ति सौम्याः शुभग्रहाः बुधगुरुशुक्राः अस्तगाजसंगताः स्युस्तदाविद्योगइत्याद्यशुभं फलं स्यात् ॥ ८९ ॥ अथा
 न्यदाह ॥ अब्दलग्नमिति ॥ जन्मलग्नराशिभ्यां जन्मलग्नतः जन्मराशेश्च अब्दलग्नं वर्षलग्नमष्टमं यदा स्यात्तदा कष्टं महाव्याधि
 भयं फलं स्यात् । तादृशं वर्षलग्नपापग्रहैर्युतमीक्षितं दृष्ट्वा तदामृत्युरेव स्यात् ॥ ९० ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मनीति ॥ जन्मनि

नीचेचंद्रे स्तगाः सौम्यावियोगः स्वजनैः सह ॥ शरीरपीडामृत्युर्वासाधिव्याधिभयं हुतम् ॥ ८९ ॥

अब्दलग्नं जन्मलग्नराशिभ्यामष्टमं यदा ॥ कष्टं महाव्याधिभयं मृत्युः पापयुते क्षणात् ॥ ९० ॥

जन्मन्यष्टमगः पापो वर्षलग्नैरुगाधिदः ॥ चंद्राब्दलग्नौ नष्टवर्षे च स्यात्तदामृतिः ॥ ९१ ॥

जन्माब्दलग्नौ पापयुक्तौ पतितं भस्थितौ ॥ रोगाधिदामृत्युकरावस्तगौ नैक्षितौ शुभैः ॥ ९२ ॥

जन्मकालिकलग्नादष्टमगः अष्टमस्थाने पापः पापग्रहस्तिष्ठेत्सयदिवर्षलग्नैर्वर्षकालिकलग्ने स्यात्स रुजं रोगमार्धिमानसीं व्यथां च ददा
 ति । अयमेको योगः ॥ अथापरो योगः । चंद्राब्दलग्नौ चंद्रवर्षकालिकलग्नराशिस्वामिनौ पंचवर्ग्यां नष्टवर्षे पंचाल्पवर्षौ
 चैर स्यात्तदामृतिः स्यात् ॥ ९१ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मेति ॥ जन्माब्दलग्नौ जन्मलग्नस्वामी वर्षलग्नस्वामी च पापयुक्तौ
 पापग्रहैर्युक्तौ पतितं भस्थितौ पतितं बहुदृष्ट्यानं चतुर्थं पष्ठाष्टमद्वादशं तत्र स्थितौ स्यात्तदारां रोगाधिदौ भवतः । यदि तौ द्वावपि
 अस्तगौ सूर्यसाग्निध्यवशादस्तंगतौ - शुभैः शुभग्रहैर्नैक्षितौ नष्टौ - तदामृत्युकरौ भवतः ॥ ९२ ॥

अथान्यदाह ॥ व्ययेति ॥ एकर्क्षगाएकराशिगाः जन्मेशाब्दपमुंयहाः जन्मलग्नस्वामीवर्पस्वामीमुंयहाएतेव्ययांबुनि
धनारिस्याद्वादशचतुर्थाष्टमपष्ठस्थानेस्थिताः संतस्तदाअसतिप्रतिबंधंमृत्युः स्यात् । यद्येतेपापग्रहैः ध्रुतदृष्ट्याचतुर्थदशमे
कसप्तमस्थानस्थदृष्ट्यादृष्टास्तदासत्यपिप्रतिबंधंमृत्युः । केचिदेवंव्याकुर्वते । अब्दपइत्यत्रवर्प
लग्नस्वामीमुंयहाइत्यत्रमुंयहास्वामीतिइदमपिसंभवतिस्वामिप्रकरणपाठात् ॥ ९३ ॥ अथान्यदाह ॥ चंद्रइति ॥ व्ययेद्वा
दशस्थानेशनियुतश्चंद्रोभवेत् शुभः पष्ठस्थानस्थितोभवेत् तदार्धस्वद्रव्यस्यनाशकृत्स्यात् । अशुभेसराफात् । यदाअशुभे

व्ययांबुनिर्धनारिस्थाजन्मेशाब्दपमुंयहाः ॥ एकर्क्षगास्तदामृत्युः पापध्रुतदृष्ट्याशुभवम् ॥ ९३ ॥

चंद्रोव्ययेनानियुतः शुभः पष्ठोऽथनाशकृत् ॥ चित्तवैकल्यमशुभेसराफान्नशुभेक्षणात् ॥ ९४ ॥

चंद्रोऽर्कमंडलगतोरिपुरिः फाष्टवंधुगः ॥ त्रिदोषतस्तस्यरुजाविविधेज्यदृष्ट्याशुभम् ॥ ९५ ॥

नपापग्रहेणसांयोगकारकग्रहाणांयथासंभवमीसराफयोगश्चेत्तर्हिचित्तवैकल्यंबुद्धिविपर्यासः स्यात् । नशुभेक्षणात् तत्रशुभ
ग्रहदृष्टिश्चेत्तर्हिअर्थनाशचित्तवैकल्येनस्यातां । केचित्तुपापग्रहकृतः शनिशुक्राभ्यामेवेसराफयोगो नहिचंद्रेणसाकंचंद्रस्यशीघ्रग
तित्वाच्चदिति । तन्न अशुभग्रहस्येसराफयोगकर्तृत्वोक्तेरभावात् ॥ ९४ ॥ अथान्यदाह ॥ चंद्रइति ॥ अर्कमंडलगतोऽस्तंगत
श्चंद्रः रिपुरिः फाष्टवंधुगः पष्ठद्वादशाष्टमचतुर्थस्थानान्यतरस्थानस्थश्चेद्भवति तदात्रिदोषतः वातपित्तकफेभ्यस्तस्यैरुजाविवि
धानानामकारकोरोगः स्यात् ॥ यदिचंद्रोपरिइज्यदृष्ट्याशुरोर्दृष्टिश्चेत्तदासुखं स्यात् । रिपुरिः फाष्टवंधुगइत्यत्ररिः फाष्टमस्थित

इतियुक्तः पाठः । उक्तं च मणित्थेन । रात्रीश्वरेभास्करमंडलस्थे पष्ठे व्येयं वामृतिभावसंस्थे । त्रिदोषतासौ बहुभिः प्रकारैः करो-
 तिकष्टं विविधं दशायामिति ॥ ९५ ॥ अथान्यदाह ॥ हृद्देति ॥ हृद्वाहायनलमे शौवर्षसमयलमे हृद्वास्वामिवर्षलमस्वामिनौ
 सप्तमाष्टमां त्यस्थानस्थितौ सतौ खलान्वितौ चेत्पापग्रहैर्युक्तौ भवंतस्तदा तौ स्वांमिनौ स्वदशायामंतर्दशायां च निधनदौ मरणप्रदौ
 भवतः । यदा शुभग्रहैर्मित्रहृद्वाहटौ तदा शुभं वदेत् ॥ ९६ ॥ अथान्यदाह ॥ अब्दलमनादिति ॥ वर्षलमनाहज्वनूजमग्निव
 क्रिणौ द्वादशद्वितीयस्थानस्थितौ स्यातां । तद्यथा । द्वादशे मार्गो पापग्रहः । द्वितीये वक्रो पापग्रह इत्यर्थः । तदारुज्जारो गोत्प

हृद्वाहायनलमे शौसप्ताष्टाले खलान्वितौ ॥ स्वदशायां निधनदौ शुभदृष्ट्या शुभं वदेत् ॥ ९६ ॥

अब्दलमनाहज्वनूजव्ययार्थस्यैरुजातदा ॥ एवं वर्षाब्दलमे शजन्मेशरपिवंधनम् ॥ ९७ ॥

नीचे त्रिराशिपे पापदृष्टे कार्यं विनश्यति ॥ इत्थिहेशेऽब्दपेवारिभेऽस्तं याते रुजाविपत् ॥ ९८ ॥

तिः स्यात् । एवं मनुना प्रकारेण वर्षाब्दलमे शजन्मेशर्वस्वामिनो वा वर्षलमस्वामिनोश्चेत्पापग्रहकृतकर्तरी
 योगस्तदा बंधनं कारागृहमाप्तिः स्यात् ॥ ९७ ॥ अथान्यदाह ॥ नीचइति ॥ त्रिराशिपे वर्षलमे यस्त्रैराशिकस्वामी स यदि नीच
 राशिस्थितः सन् पापग्रहैर्दृष्टश्च तदा धितितं कार्यं विनश्यति नाशं प्राप्नोति । अयमेको योगः ॥ अथान्यः ॥ इत्थिहेशे मुंथहास्वा
 मिनि अब्दपे वर्षस्वामिनि वा अरिभे शत्रुराशौ अस्तं याते सूर्यसामिध्यादस्तंगते सति रुज्जारोगाधिक्येन विपत्स्यत् ॥ ९८ ॥

अथचंद्रारिष्टं तापवादं चाह ॥ चंद्रइति ॥ वर्षलघ्नतः रिः फपडष्टभूद्युनगतोद्वादशपष्ठाष्टमलघ्नसप्तमस्थानगतश्चंद्रः अशुभैः पापमर्हदृष्टः शुभमर्हन्नो ह्यस्तदासः अरिष्टमथवा मृत्युं विदधाति करोति । एकेन द्वाभ्यां दृष्टो रिष्टं करोति सर्वपापमर्हदृष्टो मृत्युं करोतीत्यर्थः । अत्रारिष्टमसंगे भूशब्देन चतुर्थस्थानमंगीकृत्य व्याख्यातं तदसत् । कुतः । भूशब्दस्य लघ्नवाचकत्वात् । यद्यपि भूशब्देन कचिच्चतुर्थस्थानमप्युच्यते तथापि चतुर्थचंद्रस्याशुभफलत्वं कुत्रापिनोक्तं सर्वत्र चतुर्थस्थानस्थितचंद्रस्य शुभफलत्वस्योक्तत्वाच्च । उक्तं च । लग्नास्तां पडष्टगोहिमरुचिरिति । अन्यच्च । निधनतनुमदारिद्र्यां त्यगः शीतरश्मिरिति । एवं सर्वग्रंथेषु । एतादृचंद्रोरिः फपडष्टभूद्युनगतोद्वादशभूभैः सोऽरिष्टं विदधाति मृत्युमथवा भौमेक्षणादग्निभीः ॥ शस्त्राद्वाशनिराहुर्केतुभिररेभीतिरुजं वायुजां दारिद्र्यं रविणा शुभं शुभदृशेज्यालोकनादादिशेत् ॥ ९९ ॥ क्रूरान्वितेक्षितयुताशननिर्नेत्थिहाधिव्याधिप्रदाजनुपिरिः फंसुखारिरंध्रे ॥ द्यूने च वर्पतनुनैधनगामृतिसादत्ते खलेक्षितयुतेत्यपि चित्यमार्गैः ॥ १०० ॥ ॥ इत्यरिष्टाध्यायः ॥

शब्धंद्रोभौमेन दृष्टोऽग्निभयं करोति शस्त्राद्वाभीतिम् । शनिराहुर्केतुभिर्हृष्टश्चंद्रः अरेः शत्रुतोभीतिं ददाति । रविणा सूर्येण दृष्टश्चंद्रः वायुजां वातसंधेन रुजं रोगं दारिद्र्यं धनरहितं करोति । अथ उक्तस्यापवादः ॥ चंद्रस्य शुभदृशा बुधगुरुशुक्राणां भिन्नदृष्ट्या शुभं शुभफलं वदेत् । केवलं इज्यालोकनात् बृहस्पतिर्हृष्टश्चेत् तथापि शुभफलमादिशेत् कथयेत् ॥ ९९ ॥ अथ मुथहाकृतमरिष्टयोगमाह ॥ क्रूरान्वितेति ॥ मुथहा क्रूरान्विता पापमर्हदृष्ट्या क्षिप्ता दृष्टा युता वातदाधिव्याधिप्रदा ॥ अयमेको योगः ॥

अथान्यः ॥ सामुथहाजनुपिजन्मलमेद्वादशचतुर्थपष्ठाष्टमसप्तमएतत्स्थानानांमध्येयत्रकुत्रापिस्थितासतीयदिवर्षतनुनैधन
गावर्षलमादष्टमस्थानगाविशेषतः खलेशितयुतापापग्रहैष्टायुतावास्यात्तदासामुंथामृतिमरणंदत्तेददाति इत्यपिआर्यैदेव
ज्ञैश्चित्यम् ॥ १०० ॥ इतिश्रीदिवाकरात्मजविश्वनाथविरचितायांवर्षतंत्रटीकायामरिष्टाध्यायः ॥ अथारिष्टभंगाध्यायो
न्याख्यायते ॥ लमाधिपइति ॥ लमाधिपोवर्षलमस्वामीवल्युतः पंचवर्गीवलेनवल्लिष्ठःयदाशुभेक्षितयुतः शुभग्रहेणईक्षि
तोदृष्टोयुतोवा अथवात्रिकोणकेन्द्रगः त्रिकोणंनवमपंचमं केन्द्रं १।४।७।१० एतत्स्थानस्थःसन् अरिष्टनाशयेच्चदशायांसु

अथारिष्टभंगः ॥ लमाधिपोवल्युतःशुभेक्षितयुतोपिवा ॥ केन्द्रत्रिकोणगोरिष्टनाशये
स्खलवित्तदः ॥ १ ॥ गुरुःकेन्द्रेत्रिकोणेवापापादृष्टःशुभेक्षितः ॥ लग्नचंद्रेधिहारिष्टविना
शार्थसुखंदिशेत् ॥ २ ॥ सुखंस्वामियुतंसद्भिदृष्टंसौख्ययशोऽर्थदम् ॥ लग्नेतृतीयेऽथगुरु
जन्मेद्रसौख्यार्थदःसुखे ॥ ३ ॥

खलित्तदःस्यात् ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ गुरुरिति ॥ गुरुःकेन्द्रेत्रिकोणेवा पापादृष्टःपापग्रहैरदृष्टः शुभग्रहैरदृष्टः एतादृशःसन्
लग्नचंद्रेधिहारिष्टनाशयेत् ॥ लग्नचंद्रमुथहोत्पन्नमरिष्टनाशयेत् । पश्चादर्थसुखंदिशेत् ॥ २ ॥ अथान्यदाह ॥ सुखमिति ॥
सुखंवर्षलग्नाच्चतुर्थस्थानंस्वामिनायुक्तंसद्भिः शुभग्रहैरदृष्टंसौख्ययशोर्थदंभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ गुरुलग्नेअ
थवातृतीयेस्थानेस्यात्तथासुखेचतुर्थस्थानेस्याज्जन्मेद्रजन्मलग्नस्वामी तदासौख्यार्थदःस्यात् ॥ ३ ॥

अथान्यदाह ॥ लग्नइति ॥ द्युनेशः सप्तमस्थानाधीशः लग्ने स्यात्सुरेज्यः बृहस्पतिरपितनुगः लग्नगः स्यात् क्रूरः पापग्रहैर्नदृष्टः शुभ
ग्रहेण मित्रग्रहेण यादृष्टस्तदा समहोरिष्टं निहंति दूरीकरोति स्वपाके स्वस्वदद्यायामर्थयशः सुखाश्चिन्तितप्रसादं दिशेत्तददाति ॥
॥ ४ ॥ अथान्यदाह ॥ बलान्निवृत्ताविति । धर्मधनादिनाथौ नवमद्वितीयस्थानस्याभिनावलान्वितौ पंचवर्गी बलेन वलिष्ठौ क्रूरः
पापग्रहैरदृष्टायेतादृशौ संतीतनुगौ लग्नगौ स्यातां तदारिष्टस्थानशः राज्यमित्यादि शुभफलं स्यात् ॥ ५ ॥ अथान्यदाह ॥ त्रिप

लमेद्युनेशस्तनुगः सुरेज्यः क्रूरैरदृष्टः शुभमित्रदृष्टः ॥ रिष्टं निहंत्य यशः सुखाश्चिन्ति दिशेत्स्वपाके नृपतिः
प्रसादम् ॥ ४ ॥ बलान्वितो धर्मधनादिनाथौ क्रूरैरदृष्टौ तनुगौ यदास्ताम् ॥ राज्यं गजाश्चांवरत्नपू
र्णरिष्टस्थानाशोऽप्यतुल्यं यशश्च ॥ ५ ॥ त्रिपष्ठलाभोपगतैरसौम्यैः केंद्रत्रिकोणोपगतैश्च सौम्यैः ॥ रत्नां
वरस्वर्णयशः सुखाश्चिन्ति नाशोऽप्यनिष्टस्य तनोश्च पुष्टिः ॥ ६ ॥ यदा सवीर्यो मुखहाधिनाथो लम्बाधिपो
जन्मविलम्बपोवा ॥ केंद्रत्रिकोणाय धनस्थितास्ते सुखार्थं हेमांवरलाभदाः स्युः ॥ ७ ॥

धेति । असांम्यैः पापग्रहैस्त्रिपष्ठलाभोपगतैस्तृतीयपष्ठेकादशस्थानस्थितैः सौम्यैः शुभग्रहैः केंद्रत्रिकोणोपगतैः अरिष्टस्थानाशो
भवति ॥ चकारः समुच्चयार्थः । रत्नांवरद्वित्यादिरप्यर्थम् ॥ ६ ॥ अथान्यदाह ॥ यदा मुखहाधिनाथः मुखहास्वामी
सवीर्यः पंचवर्गी बलेन वलिष्ठः अथ बालम्बाधिपः वर्षलग्नस्वामी वलिष्ठो वा जन्मलग्नस्वामी वलिष्ठः सन् केंद्रत्रिकोणाय धनस्थिताः
ते तुल्यार्थं हेमांवरलाभदाः स्युः । यदा वृक्षस्थानगाः सर्वे पितादृशाः संतस्तदा उक्तपदार्थानां लाभो भूयात् ॥ ७ ॥

अथधनलब्धिमाह ॥ तुंगेउच्छेशनिर्वा भृगुजःशुक्रःउच्छेवा गुरुर्बृहस्पतिरुच्छेसग्रहः शुभेत्थशालातशुभग्रहेणसाकं
 मुथशिलंचेत्कुर्वतितदायवनाद्धनासिंकुर्यात् ॥ यदातुसर्वेपिपताहशास्तदाग्लेक्लप्रभुतःमहतीप्राप्तिरित्यर्थतःसिद्धं ॥ अय
 मेकोयोगः ॥ अथापरः ॥ वित्तगःद्वितीयस्थानस्थितोबलिष्ठोभौमः यशोर्थेत्यादिशुभफलंदद्यात् ॥ ८ ॥ अथान्यदाह ॥
 सूर्येज्येति ! सूर्यबृहस्पतिशुक्राःमिथःपरस्परमित्थशालंमुथशिलंकुर्युःकुर्वेति तदाराज्ययशःसुखार्थाःस्युः ॥ अयमेकोयोगः ॥
 अथान्यः ॥ सूर्येइति । इंधिहायाःमुथहायुकस्थानादुपचयेत्रिपष्ठदशमैकादशस्थानयोर्मध्येयत्रकुत्रापिस्थितःसूर्योभौमो

तुंगेशनिर्वाभृगुजोगुरुर्वाशुभेत्थशालाद्यवनाद्धनासिम् ॥ बलीकुजोवित्तगतोयशोर्थेतेजांस्यकस्मा
 चंसुखानिदद्यात् ॥ ८ ॥ सूर्येज्यशुक्रामिथइत्थशालंकुर्युस्तदाराज्ययशःसुखार्थाः ॥ सूर्यःकुजो
 वोपचयेददातिभद्रयशोमंगलमिथिहायाः ॥ ९ ॥ शुक्रज्ञचंद्रहहस्वेपापाख्यायगतायदि ॥ स्ववा
 हुबलतोहेमसुखकीर्तीनरोऽश्रुते ॥ १० ॥

वाचेत्स्यात्तदाभद्रंकल्याणंयशोमंगलंविवाहादिकृत्यंददातिसमुद्भवेत् ॥ ९ ॥ अथान्यदाह ॥ शुक्रज्ञचंद्रादिति ॥ शुक्रबुधच
 द्राःपंचवर्ग्यास्वहृदायांचेत्युः पापाःसूर्यभौमदानयख्यायगतास्तृतीयकादशस्थानगतायदिस्युस्तदा नरःपुरुषःस्वबाहुबलतः
 स्वकीयपराक्रमेणसुवर्णसुखकीर्तीरश्रुतेभुनक्ति । अत्रचंद्रःस्वहृदायामित्युक्तंतर्हिचंद्रस्यहृदाचक्रमध्येगणनानास्तिएतदर्थेसं
 मतिवाक्यंकुत्रापिनास्तीतिकृत्वातेषामाशयंतएवजानंतु ॥ १० ॥

अथान्यंशुभयोगमाह ॥ बुधशुक्राविति ॥ यद्विबुधशुक्रौमुसरिफयोगंकुरुतःगुरुर्वृहस्पतिःविक्रमभावगस्तृतीयस्थानस्थितस्त
दाराज्ययशोहेममुक्ताविद्रुमलब्धयःस्युः ॥ ११ ॥ अथान्यदाह ॥ भौमइति ॥ भौमःअब्देशोवर्षेशःसन्मित्रगृहेतिष्ठ
तिस्वगृहादिगैःस्वगृहस्योचादिस्थानस्थितैर्महैःसहसुयशिलयोगं करोति । स्वगृहोच्चादिस्थानस्थितेनचंद्रेणापिसहसुयशिलं
करोति तदाकंबूलीरुच्यते । एतादृशोभौमोगजाश्वहेमांवरभूमिलाभंसुखाधिकंददाति ॥ १२ ॥ अथबलावलविचारे
णाराजयोगसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ इत्यमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणजन्मनिजन्मकालेवर्षकालेचराजयोगकर्तुंग्रह

बुधशुक्रौमुसरिफौगुरुर्विक्रमभावगः ॥ तदाराज्ययशोहेममुक्ताविद्रुमलब्धयः ॥ ११ ॥ भौमोमि
त्रगृहेऽब्देशःकंबूलीस्वगृहादिगैः ॥ गजाश्वहेमांवरभूलाभंधनेसुखादिकम् ॥ १२ ॥ इत्थंजन्मनि
वर्षचयोगकर्तुंर्वलावलम् ॥ विमृश्यकथयेद्राजयोगंतद्भगमेवच ॥ १३ ॥ अब्देथिहेशादिस्वगाःखले
श्रेयुतेक्षिताअस्तगनीचगावा ॥ सौम्यावलोनानृपयोगभंगंतदाभवेद्विस्तसुखक्षयांश्च ॥ १४ ॥

स्वलावलंपंचवर्ग्यावलिष्ठःस्वोच्चादिगः अथचानिर्वलेनएवलोनीचादिगःइतिविमृश्यविचार्य राजयोगंतद्भगंचकथयेत् ॥
॥ १३ ॥ अथराजयोगभंगमाह ॥ अब्देथिहेशादिस्वगाइति ॥ अब्देशोवर्षस्वामी इथिहेशोमुखहास्वामी आदिशब्देनवर्ष
लग्नजन्मलग्नस्वामीग्रहाःखलैःपापग्रहैर्युताःदृष्टाःसौम्याःशुभग्रहावल्लोनाःहीनबलाश्चेत्युस्तदाराजयोगभंगंवदेत् ॥ अयमेको
योगः ॥ अथान्यः । अस्तगःसूर्यसान्निध्येनास्तंगतःनीचगावानीचराशोगतावासौम्याःशुभग्रहाःवल्लोनाःपंचवर्गीवल्लेनहीनबला

श्वेत्युत्तदाराजयोगभंगवदेत् योगद्वयेऽपि फलं वित्तसुखक्षयं च वदेत् । यदि सौम्यग्रहाः स्वोच्चस्वगृहादिगताः केंद्रत्रिकोणाद्यग-
 ताश्चेत्सुत्तदाराजयोगकर्तार इत्याहमिति । यदीदृशसौम्येज्यसुरारिपूज्याः स्वोच्चंगताः स्वांशगतायदिस्युः ॥ त्रिकोणकेंद्रा-
 यगताः स्वमित्रैर्दृष्टाश्च युक्तानि जवर्गसंस्थाः ॥ गजांश्चरत्वांवरदेशलाभं स्त्रीपुत्रलाभं विविधं च सौख्यम् ॥ यच्छंति खेदाः परमर्द-
 नं च कुर्वन्ति सर्वे बलिनो नराणाम् ॥ १४ ॥ १५ ॥ इत्यरिष्टभंगाध्यायः ॥ अथ द्वादशभावविचाराध्यायो व्याख्यायते ॥ तत्रा-
 दौ तनुभावविचारः ॥ योभाव इति ॥ द्वादशभावानां मध्येयः स्वामी शुभग्रहः पापग्रहो वा सौम्याः शुभग्रहाः आभ्यां स्वामिशु-

इत्यरिष्टभंगाध्यायः ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणं गणितं विचिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिव्य-
 धात्स्वलमतध्वस्त्यैजनुः पद्धतिम् ॥ तत्सूनुः खलु नीलकंठविबुधो विद्वच्छिवानुज्ञयाऽवोच द्वर्ष-
 पमुंथहाफलमथारिष्टादिसद्योगयुक् ॥ १५ ॥ अथ भावविचारः ॥ योभावः स्वामिसौम्याभ्यां
 दृष्टो युक्तो यमेधते ॥ पापदृष्टयुतौ नाशो मिश्रैर्मिश्रफलं वदेत् ॥ १ ॥

भाभ्यां दृष्टो युक्तो वा सभावः एधते वृद्धिं करोति ॥ योभावः स्वामिव्यतिरिक्तपापग्रहैर्दृष्टो युतो वा स्यात्तदा तस्य भावस्य नाशः ।
 मिश्रैः शुभग्रहैः पापग्रहैश्च युक्तो दृष्टो वा योभावो भवति तस्य भावस्य मिश्रफलं शुभां शुभमिश्रितं फलं वदेत् कथयेत् ॥ गार्गिः ।
 नीचस्थोऽरिगृहस्यो वा ग्रहो भावविनाशकृत् ॥ उदासीनगृहे मध्यो मित्रस्थश्च त्रिकोणगः ॥ स्वोच्चगश्च ग्रहोऽवश्यं भाववृद्धिकरः
 स्मृत इति ॥ तत्र पष्ठाष्टमां त्यभावानां विपरीतानि फलान्याह वराहः ॥ संमुपचयं विपत्तीसौम्यं भावेऽपु सत्यः कथयति विपरीतरिः

कपपाटमेविवि ॥ १ ॥ अथलगाधिपस्यशुभाशुभफलमाह ॥ लगाधिपेवर्षलगास्वामिनिवीर्ययुतेपंचवर्गोदले
 नचलिष्टेसतिसुखानीत्यादिशुभफलंस्यात् । मध्यवीर्यमध्यवलेसतिसुखार्थलाभःअल्पःस्यात् । अल्पवीर्येहोनचलेसतिक्लेशाधि
 कृतंविपत्स्यात् ॥ २ ॥ अथवर्षाधिकारिग्रहेनष्टवलेसतिविशेषफलमाह ॥ जन्माब्दांगपतीजन्मलग्नस्वामी
 वर्षलग्नस्वामीवाइंधिहापतिःमुयहास्वामीवा समानायादिवर्षस्वामी आदिशब्दात्रैराशिकदिनरात्रिस्वामिनःअधिकारवान्ए
 लग्नाधिपेवीर्ययुतेसुखानिनैरुज्यमर्थगमनंविलासः ॥ स्यान्मध्यवीर्येऽल्पसुखार्थलाभःक्लेशाधिकृतंवि
 पदल्पवीर्ये ॥ ३ ॥ जन्माब्दांगपतींधिहापतिसमानायाद्यधीकारवान्सूयोनष्टवलस्त्वगक्षिविलयंकु
 र्यान्निरुत्साहताम् ॥ नीचत्वंपितृमातृतोप्यभिभवश्चंद्रेक्षिकार्यक्षयोदारिद्र्यंचपराभवोग्रहकलिव्याध्या
 धिभीतिस्तदा ॥ ३ ॥ भौमेचलत्वंभीरुत्वंबुधमोहपराभवौ ॥ जीवेधर्मक्षयःकष्टफलजीवनवृत्तयः ॥ ४ ॥
 शुक्रेविलाससौख्यानानाशःस्त्रीभिःसमंकलिः ॥ सौरेभृत्यजनादुःखरुजोवातप्रकोपतः ॥ ५ ॥
 तेव्यधिकारिपुसूर्यादिग्रहेदुयःकश्चिन्नष्टवलःपंचाल्पवलस्तस्यफलमाह । तत्रादौसूर्यश्चेन्नष्टवलस्तदात्वगक्षिविलयं त्वकत्वचा
 तस्याःकुष्ठादिनाविलयनाशंकुर्यात् । अक्षिविलयनेत्रयोरंधत्वेनविलयनाशंकुर्यात् । निरुत्साहतांउत्साहराहित्यंकुर्यात् । नीचत्वं
 अधमवृत्त्याजीवनंपितृतोमातृतोपिअभिभवःक्लेशः । अथचंद्रफलमाह । चंद्रइतिस्पष्टम् ॥ ३ ॥ अथभौमादोनंफलमाहःश्लोक
 द्वयेन ॥ भौमइति ॥ स्पष्टम् ॥ ४ ॥ ५ ॥ ॥

अथलभ्रफलमाह ॥ लभ्रमिति । लभ्रं वर्षलभ्रं पापभ्रहैर्युतंसौम्यैः शुभभ्रहैरदृष्टं असहितं तदानृणां मनुष्याणां विवादमित्यादि फलं विदति प्रामोति ॥ ६ ॥ अथाधिकारिणिवलिष्ठे सति फलमाह ॥ जन्मलभ्रस्वामी वर्षलभ्रस्वामी वर्षलभ्रमादष्टमस्थानस्वामी वा वर्षीयमुथहास्वामी वा एते वलिष्ठाश्चेत् पष्ठाष्टमां त्यगतानरस्युस्तदा अतुलं सर्ववर्षरम्यमुशंति वदंति सौख्यं यशोर्थागमश्च स्यात् । एते वलिष्ठाः संतः पष्ठाष्टमां त्यगता यदिस्युस्तदा दुःखप्रदा इत्यर्थः सिद्धं । इह पुनस्ते च त्वारो निर्वीर्याः बलर

लभ्रं पापयुतंसौम्यैरदृष्टं सहितं नृणाम् ॥ विवादं वचनांदुष्टमशनं चापि विंदति ॥ ६ ॥

जन्मलभ्रं दांगपरं भ्रपाब्दमुथहानाथा वलाब्धास्तदारम्यं वर्षमुशंति सर्वमतुलं सौख्यं यशोऽर्थो गमः ॥ पष्ठाष्टमां त्यगतानन्ने दिह पुनस्ते दुःखभीतिप्रदानिर्वीर्या यदिवर्षमेतद् शुभं वाच्यं शुभेक्षां विना ॥ ७ ॥ सूतौ धनप्रदः खेदो धनाधीशश्च तौ यदि ॥ वर्षेनष्टौ वित्तनाशान्यनिक्षेपापवादौ ॥ ८ ॥

हिताः संतः पष्ठाष्टमां त्यगताः स्युस्तदा दुःखभीतिप्रदाः स्युः शुभेक्षां विना यदिएते च त्वारः शुभग्रहैर्न दृष्टास्तदा एतद्वर्षं शुभं वाच्यं यदि शुभग्रहाः पश्यंति तदा पूर्वोक्तं शुभं वाच्यमिति ॥ ७ ॥ अथ धननाशयोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौ जन्मकाले जन्मलग्ने धनप्रदः खेदो धनप्राप्तिकर्ता योगग्रहः धनस्थानाधीशश्च तौ द्वाभौ यदिवर्षेनष्टवलौ भवतस्तदा वित्तनाशो भवति ॥ अन्यस्यापि तत् द्रव्यस्य अभिशापं ददाति दत्तेऽपि न त्वया दत्तमित्यभिशापं ददातीत्यर्थः । अर्थाद्यदि द्वावलिष्ठा वलिष्ठौ तदा धनप्राप्तिकरौ भवत इत्यर्थः

॥ ८ ॥ अथान्यदाह ॥ एवमुक्तरीत्यासूतौ जन्मकाले समस्त भावानां नाथास्तत्तद्भावफलदातारोग्रहास्तत्तद्भावस्वामिनश्च यदिवर्षे चलिष्ठाः स्युस्तदा तत्तद्भावपोषकाः पुष्टिकरा भवन्ति । यदा वर्षे नष्टवलाः स्युस्तदा तेषां तत्तद्भावानां नाशाय विचक्षणैर्देवैरूह्याः स्वयमेव ज्ञातव्याः ॥ ९ ॥ इति तनुभावः ॥ अथ धनभावः ॥ चित्ताधिप इति । जन्मनि जन्मकाले जीवो बृहस्पतिर्वित्ताधिपो धनभावस्वामी अब्दे वर्षे चित्तगो द्वितीयस्थानस्थितः सन् लघ्नपतीत्यशाली वर्षलघ्नस्वामिना सह युथशिलयोगं क

एवं समस्त भावानां सूतौ नाथाश्च पोषकाः ॥ अब्दे नष्टवलास्तेषां नाशायो ह्याविचक्षणैः ॥ ९ ॥
इति प्रथमभावविचारः ॥ ॥ अथ धनभावविचारः ॥ वित्ताधिपो जन्मनि वित्तगोऽब्दे जीवो यदालमपतीत्यशाली ॥ तदा धनासिः सकलेष्वर्षे कुरे सराफे धनधान्यहानिः ॥ १ ॥ जन्मन्यर्थावलोकीज्योऽब्दे देशो बलवान्यदा ॥ तदा धनासिर्वहुला विनायासेन जायते ॥ २ ॥

रोति तदा सकलेऽपि संपूर्णेऽपि वर्षे धनासिर्धनप्राप्तिः स्यात् ॥ यदा बृहस्पतिर्लघ्नस्वामिव्यतिरिक्तेन कुरे सराफे पापग्रहेण ईसराफयोगं करोति तदा संपूर्णवर्षे धनादीनां हानिः स्यात् ॥ १ ॥ अथ द्वितीयं धनलब्धियोगमाह ॥ जन्मनीति । जन्मकाले बृहस्पतिरर्थावलोकी अर्धद्वितीयभावमवलोकयतीति तादृशः सन् अब्दे वर्षे अब्दे देशो वर्षस्वामी भूत्या यदा बलवान् वलिष्ठो भवेत्तदा तस्मिन् वर्षे धनासिर्वहुला बहुप्रकारिका विनायासेन प्रयत्नेन विना धनासिर्जायते ॥ २ ॥

अथपूर्वोक्तमर्थं सर्वभावेषु अतिदिशति ॥ एवमिति ॥ एवममुना प्रकारेण जन्मनि जन्मकाले गुरुर्बृहस्पतिर्यद्भावपोयद्यत्सहजादिभावस्वामी अस्ति । तादृशः सन् अब्दे वर्षे तत्तद्भावगच्छेद्भ्रमशेनेत्यशालीलमस्वामिना सह मुथशिली स्यात्तदा तद्भावजं सुखं लभेत् ॥ ३ ॥ अथ पुनस्तदेवाह ॥ तथेति ॥ तथा तद्ब्रह्मनुपि जन्मकाले गुरुर्बृहस्पतिर्यद्भावपश्येत्तादृशः सन् अब्दे वर्षे अब्दपो गुरुर्बृहस्पतिस्तदा तद्भावजं तद्भावसंबन्धि सौख्यं ताजिकवेदिभिरुक्तं ॥ ४ ॥ अथाल्पधनप्राप्तियोगं दंडयोगं चाह ॥ जन्मपक्षाधिप इति ॥ जन्मकाले पक्षाधिपः पष्ठभावस्वामी सौम्यो बुधः अब्दे वर्षे लगे पष्ठः पष्ठभावगतस्तदा स्वल्पफलदः स्यात् ॥ गुरौ पापा

एवं यद्भावपो जन्मन्यन्दे तद्भावगो गुरुः ॥ लगे शेनेत्यशाली चेत्तद्भावजसुखं भवेत् ॥ ३ ॥

तथा जनुपियं पश्येद्भावमन्देऽब्दपो गुरुः ॥ तदा तद्भावजं सौख्यमुक्तं ताजिकवेदिभिः ॥ ४ ॥

जन्मपक्षाधिपः सौम्यः पष्ठोऽब्दे स्वल्पलाभदः ॥ पापादि ते गुरोरंध्रेऽर्थे वा दंडः पतेद्भुवम् ॥ ५ ॥

गुरुर्वित्तेशु भेदो युतो वाराज्यसौख्यदः ॥ जन्मन्यन्दे च मुथहारां शिपश्यन्विशेषतः ॥ ६ ॥

दिते पापग्रहैः पीडिते सति रंध्रे वर्षे लमादष्टमभावगते अधवाधनस्थे सति भुवं निश्चयेन दंडः राजकृतः पतेत् ॥ ५ ॥ अथान्यधनलाभयोगमाह ॥ गुरुरिति ॥ वित्ते धनस्थाने गुरुर्बृहस्पतिः शुभैः शुभग्रहैर्दृष्टो युक्तो वा स्यात्तदाराज्यार्थं सौख्यदः स्यात् ॥

अयमेको योगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मनि जन्मलगे अब्दे च वर्षे लगे मुथहारां शिपश्यन्विशेषतः राज्यसौख्यदः स्यात् ॥ ६ ॥

॥

अथशुक्रयोगेनधनयोगंचाह ॥ एवमिति ॥ पूर्वोक्तप्रकारेणसितःशुक्रःअब्दपोषस्वामीसनधनस्थानेशुभग्रहैर्दृष्टोयुतोवास्यात्
तदामूरियनंधान्यंचजायतेभवतीत्यर्थः॥तथाजन्मलक्ष्मेवर्षलक्ष्मेचमुग्रहाक्रांतरादौशुक्रेणदृष्टेयु फेवासतितदाविशेषतोषनधान्य
बहुतरंभवति ॥ अथधननाशयोगः ॥ धनभवेनेधनभवनस्वामिर्वर्षलक्ष्मस्वामिनौअनयोःसंयोगेएकराशाववस्थितौसतिविच
सौख्यविनाशदःस्यात् । ननुइदमयुक्तंधनभवनलक्ष्मेशयोर्धनभवेनसंयोगस्यशुभफलत्वेनोक्तत्वादितिचेदत्रायमाशयः ॥ एक
राशिसंयोगस्त्रिप्रकारकः । तत्रएकःमुयशिलकृतयोगःद्वितीयःईसराफयोगः । मुयशिलईसराफयोगाभावेकवलराशियोग

एवंसितेऽदपेभूरिद्रव्यंधान्यंचजायते ॥ वित्तलक्ष्मेशसंयोगोवित्तसौख्यविनाशदः ॥ ७ ॥

एवंविधेसर्वीयस्यास्त्रिपिज्ञानोद्यमैर्धनं ॥ जन्मलगताःसौम्यावर्षेऽर्थधनलाभदाः ॥ ८ ॥

मालसद्धानिवित्तेवावुधेज्यसितसंयुते ॥ तैर्वाट्टेधनंभूरिस्वकुलेराज्यमामुयात् ॥ ९ ॥

स्तृतीययोगः । एवंयोगत्रयमध्येकवलराशियोगोमुयशिलयोगश्चशुभःवित्तसौख्यदःग्रंथांतरेशुभफलत्वेनोक्तत्वात् ॥ अस्मि
न्ग्रंथेप्यमेवक्षयामिउर्वरितस्तुईसराफलत्वादययोगस्त्यशुभउक्तइति॥अथान्यौषनप्राप्तियोगोवाहा॥एवमिति ॥
एवमुक्तरीत्यावुधेवर्षस्वामिसर्वीयैबलिष्ठेधनभावस्थितेशुभग्रहैर्दृष्टेयुतेवा तथाजन्मलक्ष्मेवर्षलक्ष्मेचमुग्रहाक्रांतराशौबुधेनदृष्टे
युतेवासतिलिपिज्ञानोद्यमैर्धनंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मकालीनलगताःसौम्याःशुभग्रहाश्चेत्युस्तदावर्षेवर्षलक्ष्मे
अर्थेधनभावस्याभवंतितदातेधनलाभदाःस्युः ॥ ८ ॥ अथबहुधनप्राप्तियोगमाह ॥ मालसद्धानीति ॥ यवनभापयामाल

शब्देन धनं सद्गशब्देन सहमं एवं धनसहमे विचेत्वा धनमवनेवा बुधगुरुशुक्रसंयुते अथवा तैर्बुधगुरुशुक्रैर्हृष्टे सति धनं भूरि स्वकुले राज्यमाप्नुयात् ॥ ९ ॥ अथापरं धनलब्धियोगमाह ॥ अर्थार्थेति ॥ अर्थार्थसहमे शोधन भवनस्वामि धनसहमस्वामिनौ चेच्छुभैः शुभग्रहैर्मित्रदृष्ट्या हृष्टौ तदा सुखतोलाभप्रदौ स्यातां । यदा अरेर्हृशशत्रुदृष्ट्या हृष्टौ तदा लाभो यत्नाद्भवतीति वाच्यम् ॥ १० ॥ अथान्यौ धनयोगौ तन्नाशयोगावाह ॥ मित्रदृष्ट्येति ॥ अर्थगयोः । अर्थशब्देन धनभावः । अंगशब्देन वर्षलग्नं । अनयोः स्वामिनौ तयोर्मित्रदृष्ट्या मुथशिलयोगे सति सुखतः यत्नेन विना धनं भवति ॥ अथ तयोर्धनाधीशलग्नाधीशयोः मूसरीफ

अर्थार्थसहमे शौचेच्छुभैर्मित्रदृष्टौ ॥ वलिनो सुखतोलाभप्रदौ यत्नादरेर्हृश ॥ १० ॥
मित्रदृष्ट्या मुथशिलेऽर्थगयोः सुखतो धनं ॥ तयोर्मूसरीफे वित्तनाशदुर्नयभीतयः ॥ ११ ॥
जन्मनीज्योऽस्ति यद्राशौ सराशिवर्षलग्नगः ॥ शुभस्वामीक्षितयुतौ नैरुज्यस्वाम्यवित्तदः ॥ १२ ॥
सूतौ लग्नेरविर्वर्षे धनस्थो धनसौख्यदः ॥ शनौ वित्ते कार्यनाशो लाभोऽल्पोऽथ धनव्ययः ॥ १३ ॥

योगे वित्तनाशः दुर्नयेन दुष्टनीत्याभीतिर्भवति ॥ अयमर्थस्तु पूर्वमेव व्यक्तीकृतः ॥ ११ ॥ अथान्यं धनयोगमाह ॥ जन्मनीति ॥ जन्मनि जन्मलग्ने ईज्यो बृहस्पतिः यद्राशौ यस्मिन् राशौ अस्ति सराशिवर्षलग्नगः सन् शुभग्रहैः स्वामिना वा हृष्टो युक्तो वा स्यात्तदानीं रुज्यं स्वामित्वं वित्तं च स्यात् ॥ १२ ॥ अधान्यौ धनलाभधननाशयोगावाह ॥ सूताविति ॥ सूतौ जन्मकाले जन्मलग्नेरविर्वर्षे धनभावस्थस्तदा धनसौख्यदः स्यात् ॥ वित्ते धनभावे शनिश्चेत्तदा कार्यनाशादिकं स्यात् ॥ १३ ॥

अथशनिदौष्ट्यापवादधननाशयोगावाह ॥ भ्रातृसौख्यमिति ॥ धनभावस्थेशनौगुरुयुतेसति भ्रातृजनितंसौख्यं स्यात् । शुभे क्षणात् । तादृशं शनिं शुभग्रहाः पश्यंति तदा भूतयः ऐश्वर्याणि स्युः । पूर्वोक्तसर्वेषु धनलाभयोगेषु धनयोगकारकान् ग्रहानतिक्रूरयोगे क्षणात्पापग्रहयोगे सति अथाह एते सति तदा विपरीतं सर्वफलं भवेत् धनहानिरित्यर्थः ॥ १४ ॥ अथ जन्मकाले धनभावाधीशस्य गुरोर्वर्षलगादिद्वादशभावस्थानफलं श्लोकचतुष्टयेनाह ॥ चित्ते शइति ॥ यदि जन्मनि जन्मलग्ने गुरुर्वृहस्पतिर्वित्तेशोधनभावस्वामी सन् वर्षे वर्षकाले वर्षे दशतां वर्षे स्वामितां दधत् प्राप्तः स न्यद्भावगः यस्मिन् भावे तिष्ठति तं भावं आश्रित्य लाभदोभव

भ्रातृसौख्यं गुरुयुते भूतयः स्युः शुभे क्षणात् ॥ क्रूरयोगे क्षणात् सर्वविपरीतं फलं भवेत् ॥ १४ ॥
वित्तेशो जन्मनि गुरुवर्षे वर्षे दशतां दधत् ॥ यद्भावगस्तमाश्रित्य लाभदोलग्रआत्मनः ॥ १५ ॥
वित्तेशु वर्णरूप्यादेर्भ्रात्रादेः सहजर्क्षगः ॥ पितृमातृक्षमादिभ्यो वित्तं सुहृदि पंचमे ॥ १६ ॥
सुहृत्तनयतः पष्ठेऽरिवर्गाद्वानिभीतिदः ॥ स्त्रीभ्यो घूनेऽष्टमे सत्युरर्थहेतुः पथोऽकगे ॥ १७ ॥

ति ॥ तद्भावफलं ददातीत्यर्थः ॥ तदेव विशदयति ॥ लग्नइति ॥ लग्ने वर्तमानः सन् आत्मनः शरीरस्य पुष्टिं करोति ॥ १५ ॥
वित्तेशधनभावे सुवर्णरूप्यादेर्वृद्धिः । सहजर्क्षगस्तृतीयभावगो भ्रात्रादेः सुखं करोति । सुहृदि चतुर्थभावे पितृमातृक्षमाक्षेत्रं आदिशब्देन ग्रामादिकमेतज्जनितं सुखं । पंचमे पंचमभावे ॥ १६ ॥ सुहृत्तनयतः सुखं । पष्ठे पष्ठभावेऽरिवर्गात् शत्रुसमूहाद्वानिः । अतिभीतिदः । घूने सप्तमभवने स्त्रीभ्यः सुखं । अष्टमे अष्टमभावे मृत्युः । अंकगे नवमभावे अर्थहेतुः धनार्जकः पथो मार्गः ॥ १७ ॥

खेदशमभावेनृपादेःराज्ञःसकाशात्भाग्यवृद्धिः । आयेएकादशभावेनृपकुलाद्धनवृद्धिः । अत्येद्वादशभावेव्ययदोभवेत् । सुधियाइत्थममुनाप्रकारेणविमृश्यविचार्यवाच्यं वक्तव्यमित्यपरेआचार्याजगुरुकवंतः ॥ १८ ॥ इतिधनभावविचारः ॥ अथतृतीयभावविचारः ॥ तत्रसहजसंबंधिशुभाशुभफलमाह ॥ अब्देशेऽर्कइति ॥ अब्देशेवर्षस्वामिनिअर्केसूर्येसतिसितेवाशुक्रेवासतिसवलेचलिष्ठेसतिपापवर्जितेपापग्रहयोगदृष्टिरहितेसतिसोदराणामेकोदरप्रसूतानां भ्रातृणांमिथःपरस्परंसौख्यं स्यात् ॥ व्यत्ययादिति ॥ व्यत्ययादुक्तैपरीत्यात् । तद्यथा । सूर्यशुक्रेवावर्षस्वामिनिनिर्वलेसतिपापग्रहैर्युतेहृष्टेवासतिव्य

खेनृपादेर्नृपकलादार्येऽत्येव्ययदोभवेत् ॥ इत्थंविमृश्यसुधियावाच्यमित्थंपरेजगुः ॥ १८ ॥

इतिधनभावविचारः ॥ अथसहजभावविचारः ॥ अब्देशेऽर्केसितेवापिसवलेपापवर्जिते ॥

सौख्यंमिथःसोदराणांव्यत्ययाद्यत्ययंवदेत् ॥ १ ॥ दग्धेकलिःसहजपेऽब्दपतौतयोर्वाजीवेबलेनरहितेसहजेसहोत्थैः ॥ वैरंतृतीयभवनाधिपतीसराफेमांघं कलंस्वजनसोदरतश्चर्विद्यात् ॥ २ ॥

त्ययंभ्रातृणांपरस्परंविरोधादिकंवदेत्कथयेत् ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ दग्धेकलिरिति ॥ सहजपेतृतीयभावस्वामिनिअब्दपतौवर्षस्वामिनिसतिदग्धेअस्मंगतदुष्टस्थानादिदोषसहितेसतिकलिर्युद्धादिनाकलहःस्यात् । तयोर्वेतितयोःसूर्यशुक्रयोर्वामध्येकश्चिदेकोवर्षस्वामीभूत्वादग्धश्चेद्भवति तदाकलिःस्यात् । जीवइति । सहजेतृतीयभावेबलेनरहितेनिर्वलेजीवेगुरौसति सहोत्थैर्भ्रातृभिःसहवैरंस्यात् । तृतीयइति । वर्षस्वामीतृतीयभावस्वामिनासहईसराफयोगंचैत्करोति । तदामांघंशरीरेकष्टं

स्वजनतःसुहृद्गर्गतः सोदरतःसाक्षाद्भ्रातृतःकलिविद्यादामुयात् ॥ २ ॥ अथान्यदाह ॥ यदेति ॥ यंदावर्षलम्नस्वामिनावर्ष
स्वामिनावासहजेश्वरेणतृतीयभावस्वामिनासहइत्यशालः मुयशिलयोगश्चेत्तदासहजात्भ्रातुःसकाशात्सुखासिःस्यात् ।
अथवा गुरुर्बृहस्पतिस्तृतीयेत्तदापिभ्रातृतःसुखासिः । सारइति । तृतीयेतृतीयभावेविधौचंद्रसारेआरेणभौमेनसहविद्यमा
नेसारेभौमयुकेचंद्रसतिगुरुणायुकौदृष्टौवानभवतःतदाभ्रातृभिःसहकलहःस्यात् ॥ ३ ॥ अथान्यौभ्रातृसौख्ययोगावाह ॥
सहजइति ॥ सहजेतृतीयभावेस्वामिसंयुक्तेसहजस्यामिनासंयुक्तेअधिकारिपंचाधिकारिणामध्येएकाधिकारोभूत्वासहज

यदेत्यशालःसहजेश्वरेणगुरुस्तृतीयेसहजात्सुखासिः॥सारेविधौस्यात्कलहस्तृतीयेदृष्टौयुतौनोगुरु
णायदातौ ॥ ३ ॥ सहजेसहजाधीशेधिकारिणिसमापतेः ॥ लम्नपोवामुयशिलेमिथःसौख्यंसहो
त्ययोः ॥ ४ ॥ क्रूरसराफेकलहःशनौभौमक्षेगेरुजः ॥ क्षेप्तृज्यनुजेमांधंवेदत्सहजगेस्फुटम् ॥ ५ ॥

भावस्वामीसन्सहजभावेतिष्ठतीत्यर्थः । तादृशेनसहजसमापतेर्वर्षस्वामिनोलम्नपोवावर्षलम्नस्वामिनोचामुयशिलयोगश्चेत्क
रोति तदासहोत्ययोभ्रात्रोर्मिथःपरस्परंसौख्यंस्यात् ॥ ४ ॥ अथभ्रातृदोष्ययोगावाह ॥ क्रूरसराफइति ॥ क्रूरेपापग्रहेईस
राफेसहजभावस्वामिनासहईसराफयोगंचेत्करोति तदाभ्रातृणांपरस्परंकलहःस्यात् । तथाशनौभौमक्षेगेमेपवृश्चिकराशि
स्थितेसहजभावेसति भ्रातरिरुजोरोगाःस्युः । तथा असृजिभौमेक्षेमिथुनकन्याराशिस्थितःसन्सहजगेसहजभावस्थिते
सति अनुजेभ्रातरिस्फुटंनिःशंकंसांधंरोगादिकंवदेत्कथयेत् ॥ ५ ॥

अथान्यद्भ्रातृसौख्ययोगमाह ॥ मंदर्क्षगइति ॥ असृजिभौमेमंदर्क्षगेमकरकुंभराशिस्थितः सन्सहजे भ्रातृभावे सति तथा बुधे कुजर्क्षे मेपवृश्चिकराशिस्थे सति । सहजभावगोएवंयोगद्वयेपिशुभैः शुभग्रहैर्युते ईक्षिते वा दृष्टे सति सोदराणामेकोदरप्रसूतानां भ्रातृणां मिथः परस्परं बहुसुखं स्नेहश्च स्यात् । अयमेकोयोगइति ये वदन्ति तन्न संभवति । मंदकुजयोर्भिन्नराशिस्थयोरेकस्थान स्थितत्वासंभवात् ॥ ६ ॥ अथान्यं भ्रातृसौख्ययोगद्वयं चाह । जन्माब्दपानिति । जन्मकालवर्षकालयोर्बुधक्रौसवलौ सहजभावगौचेत्स्यातां गुरुश्च तथा गुरुर्वृहस्पतिः वलिष्ठः सन्सहजभावेति प्रतितदा सोदर्यो भ्राता वंधुगणस्तद्भिन्नाः पितृव्यपुत्राद

मंदर्क्षगेऽसृजिबुधे कुजर्क्षे सहजे शुभैः ॥ युते क्षिते सोदराणां मिथः सौख्यं सुखं बहु ॥ ६ ॥
जन्माब्दपौबुधसितौ सवलौ तृतीये सोदर्य वंधुगणसौख्यकरौ गुरुश्च ॥ वीर्यान्विते दृगृहगो
भृगुजोऽधिकारी सूत्यब्दयोः सहज वंधुगणस्य वृद्धौ ॥ ७ ॥

यस्तेषां सौख्यकरौ सौख्यकरश्च स्यात् । अयमेकोयोगः । वस्तुतस्तु जन्मनिलग्नेऽथ बुधे वधिकारिणीति समरधा कथये जन्मनि अर्थात् जन्मलग्ने वर्षलग्ने बुधे शुक्रे वा धिकारवति गृहहृदा धाधिकारवति सोदरे पुबुद्धिः । अतएव जन्माब्दयोर्बुधसितौ सवलेतृतीये इति युक्तः पाठः । उक्तं च समरसिंहेन । जन्मनिलग्नेऽथ बुधे त्वधिकारिणि सोदरे पुबुद्धिः स्यात् । योगसुधानिधौ । उभयत्र बुधेऽधिकारयुक्ते सहजस्येऽप्यथ वंधुवृद्धिरुक्ता इति । जन्माब्दपादिति पाठमंगीकृत्य व्याख्यातं तत्र जन्माब्दपौ जन्मलग्नवर्षलग्न स्वामिनौ तन्न शब्दार्थाभावात् । तादृगर्थे संमते रभावात् । अधान्यः ॥ सूत्यब्दयोर्जन्मकालवर्षकालयोरधिकारी सन्भृ

अथचतुर्थभावविचारः ॥ तुर्येइति ॥ तुर्येचतुर्थभावेरविःपापग्रहैर्युतःपापहृष्टोवातदापितुःपीडा । एवंविधुश्चंद्रश्चेत्तदामातुः
पीडास्यात् ॥ द्वयोःस्थित्याऽभयोरपिपीडास्यादित्यर्थः । अयमेकोयोगः । जन्मस्थसूर्यर्क्षगतेऽर्कपुत्रेजन्मका
लेसूर्योयस्मिन्राशवस्तिस्मिन्राशौवर्षेऽशनिश्चेत्तदाअवमाननालोकेभ्यःपितुर्मानहानिःस्यात् ॥ पित्रासहैवरकलीस्यातां
॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ एवमनयारीत्याचंद्राक्रांतराशौशनैसतिजनन्यामात्रासहैवरकलीस्यातां ॥ अथवंधौचतुर्थस्थानेसु

अथचतुर्थभावविचारः ॥ तुर्येर्वीदूपितुमातृपीडापापान्वितौपापनिरीक्षितौच ॥ जन्मस्थ
सूर्यर्क्षगतेऽर्कपुत्रेऽवमाननावैरकलीचपित्रा ॥ १ ॥ चंद्रजनन्यैवमुशंतिबंधौसुखाधिपेप्रीति
सुखानिपित्रोः ॥ तुर्याधिपेलग्नपतीत्थशालेवीर्यान्वितेसौख्यमुशंतिपित्रोः ॥ २ ॥ सौख्या
धिपोजनुपिनष्टबलोऽब्दसूत्योःपित्रोरनिष्टकृदथोसहमेतयोस्तु ॥ दग्धेतुरीयगृहगेचयदीथि
हायांनाशस्तयोःसहमयोरपिदग्धयोःस्यात् ॥ ३ ॥

स्वाधिपेचतुर्थभावंस्वामिनिसतिमातापित्रोःप्रीतिसुखान्युशंतिचदंति ॥ अथतुर्याधिपेचतुर्थभावस्वामिनिवीर्यान्वितेचलिष्टे
वर्षलग्नस्वामिनासहमुथशिलेसतिपित्रोःसौख्यमुशंति ॥ २ ॥ अथपित्रोरनिष्टयोगानाह ॥ सौख्येति ॥ जनुपिजन्मकाले
सौख्याधिपःचतुर्थभावस्वामीअब्दसूत्योर्वर्षकालजन्मकालयोःनष्टबलःचतुर्थभावस्वामीनष्टबलश्चेत्तदापित्रोर्मातापित्रोरनि

एकचतुःशंकरोति ॥ अथोइति ॥ तयोर्मातापित्रोःसहमेदग्धेक्रूरग्रहैःपीडितेसतियदिमुथहायाःसकाशासुरीयगृहेचतुर्थस्था
नस्येसतितदातयोर्मातापित्रोर्निशःस्यात् ॥ तथातयोर्मातापित्रोः सहमयोरपिदग्धयोरस्तंगतादिदोषाक्रांतयोःसतोःपित्रोर्ना
शःस्यात् ॥ ३ ॥ अधपित्रोःक्लेशयोगावाह ॥ जन्मनिजन्मकालेयदंबुगृहंचतुर्थस्थानंयश्चतत्पतिश्चतुर्थ
स्थानपतिस्तत्पदोपगौशन्यारौतयोः पदंस्थानंतत्रगतौशनिभौमौशुभमहैर्युतौदृष्टौवाचेन्नतदापित्रोःक्लेशदौ ॥ ४ ॥ अथ
शुभाशुभयोगावाह ॥ मानुरिति ॥ मातुःपितुश्चसहमेतनुपेत्यशालेवर्षलग्नस्वामिनाइत्यशालेमुथशिलयोगेकृतेसति

जन्मन्यंबुगृहंचतत्पतिस्तत्पदोपगौ ॥ शन्यारौक्लेशदौपित्रोर्नचत्सौग्यनिरीक्षितौ ॥ ४ ॥
मातुःपितुश्चसहमेतनुपेत्यशालेतुयंपिचेत्यमवगच्छसुस्वानिपित्रोः ॥ चेदष्टमाधिपतिनाकृ
तमित्यशालंपित्रोर्विपद्भ्यमनिष्टकृतेसराफे ॥ ५ ॥ इतिचतुर्थभावः ॥ ॥

पित्रोःसुखान्यवगच्छजानीहि ॥ इत्थममुनाप्रकारेणतुयंपिचतुर्थभावेवर्षलग्नस्वामिनाकृतेमुथशिलयोगेसतिपितुःसुखान्य
वगच्छ ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ मातृपितृसहमेअष्टमाधिपतिनावर्षलग्नदष्टमभावस्वामिनाचेत्कृतमित्यशा
लंमुथशिलयोगेकृतेसतिपित्रोर्विपत्स्यात् ॥ अनिष्टखगेसराफेयदिमातृपितृसहमेअष्टकृतईसराफयोगेसतिपित्रोर्विपत्स्यात्
॥ ५ ॥ इतिचतुर्थभावः ॥ ॥ ॥

अथपंचमभावः ॥ अथपुत्रसंचधिगुभाशुभफलमाह ॥ पुत्रायगइति ॥ चेद्वर्षपतिवर्षस्वामीगुरुर्बृहस्पतिःपुत्रायगःपंचमैका
दशस्थानस्थितश्चेत्तदासत्पुत्रसौख्यायभवेत् । अथवासूर्यःआरोभौमःसौम्योबुधःउशनाशुक्रःएषामध्येयःकश्चिद्वर्षस्वामीग्र
हःसन्पंचमैकादशस्थानस्थितोवास्यात्तदेतत्सत्पुत्रसौख्यकरइत्यर्थः । अथतेग्रहाःगुरुसूर्यभौमबुधशुक्राःखलैःपापग्रहरादि
ताःपीडिताश्चेत्स्युस्तदापुत्रतएवदुःखप्रदाश्चिंत्याः ॥ १ ॥ अथपुत्रप्राप्तियोगोवाह ॥ पुत्रइति ॥ पुत्रपंचमभावेषुतस्यसहमे
पुत्रसहमेसबलेचलिष्ठेसतिसुतासिःपुत्रप्राप्तिःस्यात् ॥ यदितत्रपंचमभावेष्वेद्वर्षस्वामीसौम्येक्षितेपिशुभग्रहैहृष्टेसतिअति

अथपंचमभावविचारः ॥ पुत्रायगोवर्षपतिगुरुश्चेत्सूर्यारसौम्योशनसोऽथवेत्थं ॥ सत्पुत्रसौख्याय
खलार्दितास्तेदुःखप्रदाःपुत्रतएवचिंत्याः ॥ १ ॥ पुत्रेसुतस्यसहमेसबलेसुतासिःसौम्येक्षितेऽप्यतिसु
खंयदितत्रवर्षेद ॥ सौम्येक्षितःसुतगृहेसकुजोबुधश्चेत्पुत्रायगःसुतसुखंविबलःसुतार्तिम् ॥ २ ॥
जीवोजन्मनियद्राशावन्देसौसुतगोवली ॥ पुत्रसौख्यायभौमोज्ञोवर्षेशोऽत्रसुतासिदः ॥ ३ ॥
सुखंस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सकुजोबुधःभौमयुक्तोबुधश्चेत्शुभग्रहेशुभग्रहाणांचंद्रबुधगुरुशुक्राणांराशौकर्कमिथुन
कन्याधनुर्मौनतुलानांमध्येयस्मिन्कस्मिंश्चिद्राशौस्थितःसन्सौम्येक्षितःशुभग्रहैहृष्टःसन्पुत्रायगःपंचमैकादशस्थानस्थितःसुत
सुखंपुत्रसुखंकरोति । चेद्भौमयुक्तोबुधोविबलोनिर्वलःप्रोकरथानेपुचेत्तदासुतार्तिसुतस्यपुत्रस्यआर्तिरोगंकरोति ॥ २ ॥
अथान्यौपुत्रप्राप्तियोगोवाह ॥ जीवइति ॥ जन्मनिजन्मकालेजीवोबृहस्पतिर्यद्राशौयस्मिन्राशावस्तिस्तराशिरब्देवर्षकाले

मुतगःपंचमस्यानेस्थितःमन्त्रलीचलिष्ठध्वंभवति तदापुत्रसौख्यायभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः । भौमोबुधोवा
 योदाःमन्त्रपंचमभावेसतितदासुतासिदः ॥ ३ ॥ अथपुत्रप्राप्तिपुत्रदौष्ट्ययोगावाह ॥ यत्रेज्यइति ॥ जनुपिजन्मकालेय
 त्रयस्मिन्स्थानेईययोवृहस्पतिरस्ति । तस्मानंनवर्षकालेविलग्नगृहंचेतलग्नस्थानंचेतस्यात् तदापुत्रादयैपुत्रप्राप्त्यैभवति । इत्थ
 ममुनाप्रकारेणबुधसितयोरप्यूहं । यथाबुधःशुक्रोवायस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिर्यर्षकालेलग्नस्थोभवेत्तदापुत्रादयैभवति ।
 अयंशुभयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ जनुपिजन्मकालेयद्राशौयस्मिन्राशौशनिःकुजश्चस्यात्सराशिरन्देवर्षकालेतनुसुतगो

यत्रेज्योजनुपिगृहेविलग्नमेतःपुत्रास्यैबुधसितयोरपीत्यमूह्यम् ॥ यद्राशौजनुपिशनिःकुजश्च
 सोऽदेपुत्रार्तितनुसुतगःकरोतिनूनम् ॥ ४ ॥ पुत्रेपुण्यस्यसहमंपुत्रास्यैशुभदृष्टियुक् ॥
 लग्नपुत्रेश्वरौपुत्रेपुत्रदौवलिनौयदि ॥ ५ ॥

भवेत् । तद्यथा । जन्मकालीनशन्याक्रांतरादिजन्मकालीनभौमाक्रांतरादिर्वायर्षलग्नगोभवति । अथवावर्षलग्नग्रातपंचम
 स्थानेजन्मकालीनशन्याक्रांतरादिर्भौमाक्रांतरादिर्वास्यात् ॥ अथवाद्वयोरेकत्रायस्थानंस्यात्तदानूनंनिश्चयेनपुत्रार्तिपुत्रपीडां
 करोति ॥ ४ ॥ अथान्यंसुतप्राप्तियोगमाह ॥ पुत्रइति ॥ पुत्रेवर्षलग्नग्रातपंचमस्थानेपुण्यस्यसहमंशुभग्रहैर्दृष्ट्युक्त्वास्यात्तदापु
 त्रादयैपुत्रप्राप्त्यैभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ पुत्रेवर्षलग्नग्रातपंचमस्थानेवर्षलग्नस्वामिपंचमभावस्वामिनौयदिवलि
 नीचेत्तिष्ठतस्तदापुत्रदौभवतः ॥ ५ ॥

अथशुभाशुभयोगावाहः ॥ चंद्रइति ॥ सुतेवर्षलग्नात्पंचमस्थानेचंद्रोवृहस्पतिर्वाशुक्रोवास्वोच्चगतःसन्चेत्तिष्ठति तदासुतदः
पुत्रप्राप्तिकरोति ॥ अयंशुभयोगः ॥ अथाशुभयोगः ॥ वक्रीति ॥ वक्रीभौमःसुतस्यःवर्षलग्नात्पंचमस्थानेचेत्तिष्ठतितदाउत्प
न्नसुतनाशनः ॥ ६ ॥ अथपुत्रप्राप्तितद्वांशयोगावाहः ॥ सुताधिपइति ॥ जन्मनिजन्मकालेसुताधिपः पंचमभावस्वामीभा
गीवःशुकः अब्देवर्षकालेपुत्रेपंचमस्थानेसन्विलग्नमाधिपतीत्यशालःवर्षलग्नस्वामिनासहसुथशिलयोगश्चेत्तदापुत्रदोभवति ।
अयंसुतप्राप्तियोगः । अथाशुभयोगः । जन्मकालेमंदपदस्यपुत्रेमंदःशनिःतस्यपदंस्थानंअत्रवर्षेत्पंचमंभवेत् । पापाधिका

चंद्रोजीवोऽथवाशुकःस्वोच्चगःसुतदःसुते ॥ वक्रीभौमःसुतस्यश्रेदुत्पन्नसुतनाशनः ॥ ६ ॥
सुताधिपोजन्मनिभार्गवोऽब्देपुत्रेविलमाधिपतीत्यशाली ॥ पुत्रप्रदोमंदपदस्यपुत्रेपापाधि
कारीक्षितआत्मजातिः ॥ ७ ॥ यद्राशिगोग्रहःसूतौसराशिस्तत्पदाभिधः ॥ वलीजन्मोत्थ
सौख्यायवर्षेतदुःखदोऽन्यथा ॥ ८ ॥ इतिपंचमभावः ॥ ॥ ॥

रीपापग्रहःपंचाधिकारिणामध्येवर्तमानःसन्ईक्षितेदृष्टसतिआत्मजातिःआत्मजःपुत्रस्तस्यातिःषीडास्यात् ॥ ७ ॥ अन्यदाह ॥
यद्राशिगइति ॥ सूतौजन्मकालेयद्राशिगोग्रहःयोग्रहःयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशितस्यपदाभिधःस्थानवाच्यः । फलमाह ॥
वलीति ॥ सराशिर्वर्षेतद्वायगःसन्वलीचेत्तदाजन्मोक्तसौख्यायजन्मकालीनतद्भावोत्थशुभफलदोभवति ॥ अन्यथातदुःख
दः । वर्षेउक्तस्थानस्थितराशिर्निर्वलश्चेत्तदातद्भावजनितशुभंशुभंस्यादित्यर्थः ॥ ८ ॥ इतिपंचमभावविचारः ॥ ॥

अथपष्ठभावविचारः ॥ मंदेऽब्दपइति ॥ मंदेदशनीअब्दपेवर्षस्वामिनि । अनृजुगतौवक्रिणपतितेपापग्रहैःपीडितेअरिगेपष्ठ
स्थानगतेसतिरुगार्तिःरोगेणआर्तिःपीडास्यात् ॥ सन्निपातोवातपित्तकफात्मकःएवंयुगपदेवदोषत्रयस्यउत्पत्तिस्तदुद्भवाभी
र्भरणंशूलंशूलपीडा गुल्ममुदररोगः अक्षिरोगोविषमज्वरःपृथ्योरोगेभ्योभीर्भयंस्यात् । एवंगुरौवर्षस्वामीभूत्वापष्ठस्थान
मेवक्रिणिपापादितेसत्यपिकंचूलशून्येचंद्रमसासहकंचूलयोगरहितेसत्यनिलरुजोवातरोगाःस्युः ॥ १ ॥ अथान्यदद्युभफल
माह ॥ स्यादिति ॥ स्यात्कामलाख्यरुगपीतिपूर्वेणसंबंधः ॥ इत्थमिति ॥ अमुनाप्रकरणेअसृजिर्भौमेवर्षस्वामिनिपष्ठगेप

अथपष्ठभावविचारः॥मंदेब्दपेऽनृजुगतौपतितेरुगार्तिःस्यात्सन्निपातभवभीररिगेऽत्रशूलं॥

गुल्माक्षिरोगविषमज्वरभीर्गुरौतुपापादितेऽनिलरुजोपिकंचूलशून्ये ॥१॥ स्यात्कामलाख्य

रुगपीत्थमसृज्यसृग्भीःपित्तंचरिःफगरवौहृदिशूलरोगः ॥ पित्तंपुनारिपुगृहेऽत्रभृगौनृभे

ऽरौश्लेष्माभयेक्षितयुतेऽपिकफोऽरिर्गैदौ ॥२॥

तितेवक्रिणिसतिअसृग्भीःरक्तविकाराख्योरोगः । र्वायिति । र्वावर्षस्वामिनिपष्ठस्थेपतितेपित्तंस्यात् । रिःफगरवौता
दशरवौद्वादशस्येहृदिनेत्रेशूलरोगःस्यात् ॥ तथातादृशेभृगौशुक्रेरिपुगतेपष्ठस्थेपुनःपित्तरोगःस्यात् ॥ यदानृभेनरराशौअ
रौपष्ठेत्त्रस्थितेशुक्रभयेक्षितयुतेपिभयेनपष्ठभावस्वामिनादृष्टेयुक्तेष्विभ्लेष्माख्योरोगःस्यात् ॥ एवंविधेचंद्रेऽरौपष्ठस्थानेगस
त्तिकफसंबंधीरोगःस्यात् ॥ २ ॥

अथबुधस्यफलमाह ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणबुधेऽब्दपेवर्पस्वामिनिभूत्वा अरौपष्ठस्थानेपापग्रहैर्युकेवक्रिणिसति यातजनितरोगःस्यात् ॥ जनीति ॥ जनमकालीनलघ्नस्वामीपापग्रहःसन्अब्दपेनवर्तमानवर्पस्वामिनाधुतदृष्टिदृष्ट्यर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्यादृष्टस्तदारोगप्रदःस्यात् ॥ सपापोमृत्युकरःसजन्मकालीनलघ्नस्वामीपापग्रहःसन्वर्पकालेपापग्रहयुक्कोवर्पस्वामिनाधुतदृष्ट्यादृष्टोमृत्युप्रदःस्यादित्यर्थः ॥ ३ ॥ अथशानिकृतारिष्टयोगमाह ॥ सूत्यार्कैर्भइति ॥ सूतौजन्म

एवंबुधेपापयुतेऽब्दपेरौवातोत्थरोगोजनिलघ्ननाथः ॥ पापोऽब्दपेनधुतदृष्टिदृष्टोरो
गप्रदोमृत्युकरःसपापः ॥ ३ ॥ सूत्यार्कैर्भेलघ्नगतेरुक्षशीतोष्णरुग्भयं ॥ शनीक्षिते
याप्यतास्यात्सपापेमृत्युमादिशेत् ॥ ४ ॥ एवंभौमेधुतदृशारक्तपित्तरुजोऽग्निभिः ॥
ततोऽन्येबहुलारोगाःशुभदृष्टौरुगल्पता ॥ ५ ॥

कालेआर्कैर्भेशन्याक्रांतराशौलघ्नगतेवर्पकालीनलघ्नस्येसतिरुक्षशीतोष्णरुग्भयंस्यात् । यदिजन्मकालीनशन्याक्रांतराशौवर्प
कालेशनिनाधुतदृशादृष्टेसतिमृत्युमादिशेत् ॥ ४ ॥ अथभौमकृतारिष्टयोगमाह ॥ एवमिति ॥ एवममुनाप्रकारेणजन्म
कालेभौमोयस्मिन्राशौतिष्ठतिसराशिर्यदिवर्षेवर्पकालीनलघ्नगतोभवेत् । भौमधुतदृश्यादृष्ट्येत्तदारकेत्या
दिरोगाःइत्यंतफलंस्पष्टं । सलघ्नगतराशिः शुभग्रहैर्दृष्ट्येत्तदारोगाल्पतास्यात् ॥ ५ ॥

अथान्यदरिष्टयोगमाह ॥ लम्नाधिपः चर्पलग्रस्वामी । अब्दपतिर्वर्पस्वामी ॥ पष्ठपतिः पष्ठभाचस्वामी
 अनयोः परस्परमित्थशालोमुथशिलयोगश्चेत्तदाखचरग्रहयुकेचेत्स्यात्तदापिमदनसंबंधीरोगः स्यात् ॥ जन्मकालेशुक्रोयस्मिन्
 राशाचस्ति स राशिर्वर्षकाले पष्ठो भावः स्यात्तस्मिन् भावे सूर्ये सति तथाशुक्रपतिते पष्ठाष्टमद्वादशस्थानान्यतमस्थे सति कांदर्पिकाम
 यभयं मदनसंबंधीरोगः स्यात् । अयमर्थो मूलवाक्यानुसारेण ॥ तद्वाक्यं च ॥ शुक्रस्थान इत्यादि ॥ ६ ॥ अथान्यौ रोगोत्पत्ति
 योगावाह ॥ सपाप इति ॥ सपापे पापग्रहयुक्ते गुरोरंघ्रगेवर्पलम्नादष्टमस्थाने सति ॥ आरेभौ मेलने सति ॥ सतंद्रास्ति ॥ मूर्च्छा

लम्नाधिपाब्दपतिपष्ठपतीत्थशालोरोगप्रदः खचरधातुविकारतः स्यात् ॥ कांदर्पिकामयभयं प
 तिते सितेऽर्कस्थानेऽथ पष्ठइह रुक्मसहसं सपापं ॥ ६ ॥ सपापे गुरोरंघ्रगे लम्ना आरे सतंद्रास्ति मूर्च्छा
 गनाशः सचंद्रे ॥ खलाः सूतिकेऽन्दले रुगास्यैकोऽयं घ्नौ रीक्ष्यमाणे सिते स्यात् ॥ ७ ॥

तंद्रा आलस्यं तत्सहिता मूर्च्छा चेष्टाराहित्यं भवति ॥ सचंद्रे चंद्रयुक्तभौ मेलग्रस्थे ॥ पुनश्चंद्रयुक्तपापयुक्तगुरावष्टमस्थे सति ॥
 अंगनाशः कुत्रचिदंगस्य विशेषेण नाशः स्यादयमेको योगः ॥ अथान्यः ॥ सूतिकेद्रं सूतौ जन्मकाले या निचत्वारिकेन्द्राणि ते पुख
 लाः पापग्रहाः स्युस्ते अन्दले भवर्षकालीनलमे स्युः ॥ तदारुगास्यै रोगप्राप्त्यै भवन्ति ॥ तथा सितेशुक्रे द्व्यंघ्नौ रीक्ष्यमाणे राशिस्थितैः पाप
 ग्रहै रीक्षमाणे दृष्टे सति कफोत्पत्तिः स्यात् ॥ ७ ॥

॥

॥

अथान्यदाह ॥ दिनेदिवसेप्रवेशोवर्षप्रवेशः स्याद्यदाविलम्बेऽब्दसूत्योर्वर्षकालजन्मकालयोर्लग्नस्थस्यरवेः सूर्यस्य वाकुजस्यभौमस्यवाहकोद्रेक्काणः हृदास्वगृहाधिकारः प्राप्तः स्यात्तदात्रवर्षेज्वरात्पीडा स्यात् ॥ अयमर्थः पंचाधिकारिणामध्ये अधिकारीभूत्यासूर्येभौमेवालम्बेसत्तिज्वरात्पीडा स्यादित्यर्थः ॥ हृदासौम्यखेटोत्थयात्रताहशिलम्बे शुभग्रहैर्दृष्टे सति अंते परिणा मेमुखासिः स्यात् ॥ ८ ॥ अथरोगनाशरोगोत्पत्तियोगावाह ॥ निशीति ॥ निशिरात्रासूतौ जन्मचेत्स्यात्तत्रवर्धमाने शुक्लपक्षी यउपचीयमाने चंद्रे वर्षकालीनभौमेन सह इत्थं शालतो मुखशिलयोगे सति रूक्मरोगः नश्येत् नानां प्राप्नोति ॥ यदि शुक्लपक्षस्योपची

दिनेऽब्दप्रवेशो विलम्बेऽब्दसूत्योर्दहागृहाद्योऽधिकारः ॥ रवेर्वाकुजस्यात्र पीडा ज्वरात्स्याद्दृशासौम्यखेटोत्थयान्ते सुखासिः ॥ ८ ॥ निशिसूतौ वर्धमाने चंद्रे भौमेत्थं शालतः ॥ रुम इयेदधते मंदेत्थं शालाद्यत्ययोऽन्यथा ॥ ९ ॥ रवावीह शिवित्केतुयुतेऽब्दं निखिलं गदाः ॥ अधिकारीवलीसूतावन्दे केतुज्ञयुक्तथा ॥ १० ॥ ॥ ॥

यमाने चंद्रे मंदेत्थं शालात्शनिना सह मुखशिलयोगे सति रूक्मरोगः एधते बृद्धिप्राप्नोति ॥ व्यत्ययोन्यथेति ॥ दिवसे जन्मस्यात्कुष्णपक्षरथचंद्रे भौमेन सह मुखशिलयोगे सति रोगवृद्धिः स्यात् ॥ पुनस्तादृशे चंद्रे शनिना सह मुखशिलयोगे सति रोगनाशः स्यादित्यर्थः ॥ ९ ॥ अथान्यद्योगद्वयमाह ॥ रवाविति ॥ केतुबुधयुते रवावीह शिभौमेन सह मुखशिलयोगे सति अब्दं निखिलं संपूर्णं वर्षं गदो रोगः स्यादयमेको योगः ॥ अथान्यः ॥ सूतौ जन्मकाले कश्चिद्ग्रहः अधिकारीवावलीसन्संग्रहः अब्दे वर्षकाले केतुबुधयु

रश्चेत्तदासंपूर्णवंपरोगप्रदं स्यात् ॥ १० ॥ अथ शूलयोगमाह ॥ चतुर्थ इति ॥ वर्षलघ्ने चतुर्थस्थाने अस्ते सप्तमस्थाने वा मुथहा स्यात् क्षनिना धुत दृष्ट्या चतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्या र्दक्षिता दृष्टासती तदा शूलपीडा स्यात् ॥ तादृशी मुथहा पापमर्हदं दृष्टासती तत्परिणामजातस्य परिणामः शूलस्य नाशः ततो जाता शूलनाशोत्तरं शूलपीडा स्यादित्यर्थः ॥ ११ ॥ अथ सकलग्रहवशेन पिटिकादियोगमाह ॥ जन्मस्थेति ॥ जन्मकाले जीवसितराशिगते महीजे जीवो बृहस्पतिः सितः शुक्रो वायसिन् राशावस्ति वर्ये

चतुर्थेऽस्ते च मुथहा धुत दृष्ट्या शनीक्षिता ॥ शूलपीडा पापसंगे दृष्टे तत्परिणामजम् ॥ ११ ॥

जन्मस्य जीवसितराशिगते महीजे सूर्याशुगे पिटकशीतलिकादिमांघ्रम् ॥ शीतोष्णगंडभव

रुक्मसुधे च सैदौ कुष्ठभंगंदररुजोऽपि संगंडमालाः ॥ १२ ॥ जन्मलघ्ने धिहानाथौ पष्ठौ पापान्विते

क्षितौ ॥ निर्वलौ ज्वरपीडांगवैकल्याद्यतिकष्टौ ॥ १३ ॥ ॥

तस्मिन् राशौ महीजे भौमश्चेत् स्यात् ॥ कीदृशो भौमः ॥ सूर्याशुगे अस्तंगतो भवेत्तदा पिटकशीतलिकादिमांघ्रं शीतोष्णगंडभवरु कृचस्यात् ॥ बुधे च सैदौ एयं जन्मकालिक जीवसिता धिष्ठितराशौ चंद्रयुक् बुधे सति कुष्ठभंगंदररुजोऽपि संगंडमालाख्या रोगाः स्युः ॥ १२ ॥ अथान्ययोगमाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलघ्ने धिहानाथौ जन्मलग्नस्यामि मुथहा स्वामिनौ वर्षलग्नत्वात् पष्ठौ पापान्विते क्षितौ पापमर्हदौ दृष्टौ वा निर्वलौ स्यातां तदा ज्वरपीडांगवैकल्याद्यतिकष्टौ भवेतां ॥ १३ ॥ ॥

अधरोगप्राप्तिस्त्रीप्राप्तिरोगावाह । मुथहालमंचतद्वाधौतयोर्मुथहालमयोर्नाधौएतेचत्वारःपापांतःस्थाःपापग्रहमध्येस्थिताः
स्युस्तदारोगदाःस्युः ॥ अनयोर्मध्येकश्चिदेकःपापग्रहमध्यगतस्तदारोगप्रदःस्यात् ॥ अयमशुभयोगः ॥ अथशुभयोगः ॥
पष्ठोपष्ठभावस्वामिनिःसौम्येशुभग्रहःसन्पष्ठगेपष्ठस्थानेसतितदास्त्रियाःप्राप्तिःइतीर्यतेज्ञायते ॥ अस्मिन्नर्थेवामनः ॥ पष्ठा
धिपेशुभेपष्ठस्थितेप्राप्तिःस्त्रियाभवेदितिकेचित् ॥ तन्न । यतोऽत्ररोगप्रकरणाद्गमिन्यारोगप्राप्तिरुचिता ॥ ननुकेवलंतत्र
स्त्रियाःप्राप्तिर्याधितत्वात् ॥ एतदर्थेसमरसिंहोपि ॥ पष्ठाधिपेचपष्ठप्राप्तेसौम्येस्त्रियांगदप्राप्तिरिति ॥ १४ ॥ अथरोग

मुथहालमतन्नाथाःपापांतःस्थास्तुरोगदाः ॥ पष्ठोपष्ठगेसौम्येस्त्रियः प्राप्तिरितीर्यते ॥ १४ ॥ रोगक
र्तायत्रराशावंशेस्यादनयोर्वली ॥ तत्स्थानंतस्यरोगस्यवाच्यंराशिस्वरूपतः ॥ १५ ॥ जन्मपष्ठाधि
पेभौमेवपेपष्ठगतेरुजा ॥ क्रूरैर्यशालेविपुलःशुभहृग्योगतस्तनुः ॥ १६ ॥ इतिपष्ठभावः ॥

स्थानमाह ॥ रोगकर्तेति ॥ पूर्वोक्तरोगकर्ताग्रहोयत्रराशावंशेस्यात् यस्मिन्राशावंशेनवमांशे स्यादनयोर्वलीराशिनवमांश
योर्मध्येचलीसराशिस्तस्यरोगस्यराशिस्वरूपतःवातपित्तकफप्रयुक्तैःकृत्वाततत्स्थानंवाच्यम् ॥ १५ ॥ अथान्यदाह ॥ जन्मे
ति ॥ जन्मपष्ठाधिपेजन्मकालीनपष्ठभावस्वामिनिभौमेसतिवपेपष्ठगतेपष्ठस्थानेचेत्तदारुजंरोगंकरोति ॥ क्रूरैर्यशाले पापग्रहे
णसहसुथशिलयोगेसतिविपुलोभूयान्नरोगःस्यात् ॥ शुभहृग्योगतःशुभग्रहैर्दृष्टःयुक्तोवातदातनुःस्वल्पोरोगःस्यात् ॥ १६ ॥
इतिपष्ठभावः ॥ ॥ ॥

अथमसमभावः ॥ वलीसित इति ॥ वलीसितः शुक्रः अन्दाधिपोषस्वामी सन्सरस्यः सप्तमरधाने चेत्तदा स्त्रीपक्षतः सौख्यकरो
 विंगित्यज्ञेयः ॥ ईज्येक्षित इति तादृशः शुक्रो नृहस्पतिना दृष्टस्तदा अत्यंतसौख्यं करोति ॥ कुजेन भौमेन अधिकारिणा पंचाधिका
 रिणां मध्ये अधिकारी भूत्वा दृष्टस्तदा मिथः परस्परं प्रीतिकरः स्यात् ॥ १ ॥ अथ जारता विवाहो गवाह ॥ बुधेक्षित इति ॥
 तस्मिन् शुक्रे च स्वामिनि सप्तमरये सति ॥ बुधेक्षिते बुधेन दृष्टे सति ॥ लब्ध्वा अल्पवयस्कया सह जारता स्यात् ॥ परविवाहितां
 भुङ्क्त इत्यर्थः ॥ तादृशे शुक्रमेदेन दानिना दृष्टे सति वृद्धयानार्या सह जारता स्यात् ॥ तादृशे शुक्रे गुरुदृष्ट्या बृहस्पतिना दृष्टेन वा भा

अथ सप्तमभावः ॥ वलीसितोऽन्दाधिपतिः सरस्यः स्त्रीपक्षतः सौख्यकरो विचिंत्यः ॥
 ईज्येक्षितोऽत्यंतसुखं कुजेनाधिकारिणा प्रीतिकरो मिथः स्यात् ॥ १ ॥ बुधेक्षिते जारता
 स्यात् लब्ध्वा भेदेन वृद्धया ॥ गुरुदृष्ट्या नवाभार्या संततिस्त्वरितंततः ॥ २ ॥

र्यां नयीना विवाहिता स्त्री भवति ॥ ततस्तस्याः सकाशात् त्वरितं दोग्रं संततिः स्यात् ॥ एवं सति गुरुदृष्ट्या इति पाठः प्रामादिकः
 ईज्येक्षित इति पूर्वोपरो उक्तत्वादिति तत्त्वं ॥ अत्र गुरुशुक्रेन वा भार्येति पाठः साधुः पूर्वग्रंथानुरोधात् ॥ उक्तं च जातकसारे ॥
 संगुके सुरपूजितेन वयधूमाप्तिश्च सद्दंशत इति ॥ वामनः ॥ गुरुशुक्रेन वा भार्या संततिस्त्वरितंततः ॥ ताजिकयोगसुधानिधौ ॥
 गुरुयुतेऽपि च नूतनवत्तभा भवति तत्र च संततिराशुन द्वि इति ॥ २ ॥

अथस्त्रीसौख्यविवाहयोगावाह ॥ जन्मेति ॥ जन्मलग्नाधिपेजन्मलग्नास्वामिनिर्वर्णवलान्वितेवल्लिष्टेऽस्तस्थेऽसप्तस्थानेऽसति
 दारसौख्यंस्त्रीजनितं सुखं स्यात् । जन्मकालेशुक्रक्षंशुक्रोयसिन्नाशौतिष्ठतिसराशिरब्देवर्षकालेऽस्तेऽसप्तस्थानेऽसतिसितेशु
 क्रेऽब्दपेवर्षस्वामिनिसतितदास्त्रीलाभायस्त्रीप्राप्तयेभवति ॥ इदमवधेयं ॥ जन्मशुक्रक्षमिति तत्र जन्मशुक्रक्षमस्तेतत्र चेच्छु
 क्रोऽब्दपोवर्षस्वामीतदास्त्रीसुखमित्यत्र संमतेरभावः ॥ यथासमरसिंहः ॥ जातकलग्नाधिपतौवर्षस्थेवल्लिनिदारसुखं ॥ शुक्र
 स्थानेवर्षेपरिणयतिगृहस्थतांयातीति ॥ ताजिकालंकारे ॥ जनुर्लग्नाधीशेशरदिमदसंस्थेवल्लुतेभृशंयोपित्तोपःसितयुतगृहे
 स्यात्परिणयः ॥ ताजिकयोगसुधानिधौ ॥ जननलग्नपतौशरदस्तगेवल्लुतेप्रमदासुखमीरितं ॥ जननशुक्रगराशिगतेजनुस्त

जन्मलग्नाधिपेऽस्तस्थेदारसौख्यंवलान्विते ॥ जन्मशुक्रक्षमस्तेऽब्देस्त्रीलाभायसितेऽब्दपे ॥ ३ ॥

लग्नास्तनाथयोरित्थशालेस्त्रीलाभमादिशेत् ॥ सहमेशोभावपोवाविनष्टःकष्टदःस्त्रियः ॥ ४ ॥

नुपतौसवलेपरिणायनं ॥ वामनः ॥ जन्मलग्नाधिपेवर्षेऽलग्नात्सप्तमगेसति ॥ उदितेसवलेचैवंदारसौख्यं प्रजायते ॥ शुक्रोजन्म
 नियद्राशौवर्षेऽलग्नेश्वरोयदि ॥ तद्राशौसप्तमस्थेऽपिपुंसःपरिणयस्तदेति ॥ अत्रपूर्वपरामर्शाह्मेश्वरोजन्मलग्नेश्वरइति ॥ नच
 वर्षेश्वरोयदीतिपाठः ॥ पूर्वश्लोकविरोधात् ॥ तादृगर्थसंमतेरभावाच्च । एवंसतिमूलंनिर्मूलमितिमतव्यं ॥ ३ ॥ अथस्त्रीला
 भयोगंस्त्रीकष्टयोगंचाह ॥ लगेति ॥ लग्नवर्षलग्नं ॥ अस्तं सप्तमभावः अनयोर्नाथयोःस्वामिनोरित्थशालेमुथशिलयोगेसति ।
 स्त्रीलाभंविवाहादिद्वारास्त्रीप्राप्तिमादिशेत् कथयेत् ॥ सहमेशइति । सहमेशःस्त्रीसहमस्वामीभावपोवा । सप्तमभावस्वामी

याधिनष्टेत्तदास्त्रियाः कष्टदोदुःखदोभवति ॥ विनष्टग्रहलक्षणं वामनेनोक्तं । क्रूराकांतः क्रूरयुतः क्रूरदृष्टश्च यो ग्रहः । विर-
मितां प्रपन्नश्च विनष्टोऽपि स्मृत इति ॥ ४ ॥ अथ स्त्रीस्वल्पसुखमहत्सुखयोगावाह ॥ नष्टेदाविति । शुक्रपदगेशुक्राधिष्ठि-
तरादिस्थिते वर्षे नष्टे प्रागुक्तविनष्टलक्षणाकांते इंदोचंद्रे सति स्वल्पमैथुनमादिशेत्कथयेत् । तथा जन्मशुक्रर्क्षगोभौ मः जन्मकाले
शुक्रो यस्मिन्नाशायस्ति तस्मिन्नाशो वर्षकाले भौमो वलीभवेत्तदा स्त्रीमुखोत्सवकृत् ॥ ५ ॥ अथ स्त्रीसौख्ययोगचतुष्टयमाह ॥
जन्मास्तपइति ॥ जन्मकालीनलग्नात्सप्तमस्थानस्यामिनि अब्दपक्षिते न वर्षस्वामी शुक्रस्तेन युगीक्षिते युको दृष्टो वा तदा स्त्रीसं-

नष्टेन्दौ शुक्रपदगे मेथुनं स्वल्पमादिशेत् ॥ जन्मशुक्रर्क्षगोभौ मः स्त्रीमुखोत्सवकृद्वली ॥ ५ ॥
जन्मास्तपेऽब्दपक्षिते न युगीक्षिते स्यात्स्त्रीसंगमो बहुविलाससुखप्रधानः ॥ केन्द्रत्रिकोणगुरौ
जनिशुक्रभस्ये स्त्रीसौख्यमुक्तमिति हृदविवाहयोश्च ॥ ६ ॥ ॥

गमो बहुविलासगुप्तप्रधानः स्यात् ॥ अयमेको योगः ॥ केन्द्रेति ॥ जन्मकाले शुक्रभस्येशुक्राधिष्ठितराशिस्थिते वर्षकालीनगुरौ
केन्द्रत्रिकोणगते सति स्त्रीसौख्यमुक्तं ॥ अयं द्वितीयो योगः ॥ इति हृदविवाहयोश्चेति ॥ अमुना प्रकारेण वर्षपल्लवे य आगतो हृद्वा
स्यामी स जन्मकालीनशुक्राकांतरादिगतः सन् केन्द्रत्रिकोणगोभवेत्तदा स्त्रीसौख्यं स्यात् ॥ अयं तृतीयो योगः ॥ तथा वर्षकाले यदि
वाहसहर्मतस्वामी वा जन्मकालीनशुक्राधिष्ठितराशिगतः सन् केन्द्रत्रिकोणगोभवेत्तदापि स्त्रीसौख्यं स्यात् ॥ अयं चतुर्थो योगः ॥
केन्द्रमित्यत्र लग्नं विहाय चतुर्थसप्तमदशमान्युक्तानि समरसिंहेन ॥ तद्वाक्यं च ॥ शुक्रस्थाने वा स्यान्नवमेऽस्ते पंचमे चतुर्थे खे-

जीवेसतिपूर्णफलं विवाहयेद्धनाथेच ॥ फलसाम्याद्युक्तापवातग्रंथकृतालमृकमिति बोध्यम् ॥ ६ ॥ अथ स्त्रीक्लेशविवाहयोगावाह ॥ अधिकारीति ॥ पंचाधिकारिणामध्येयस्य कस्यचिदधिकारिणः पदस्थे स्थाने अर्कसूर्ये सति स्त्रीभ्योऽनिशं निरंतरं व्याकुलता स्यात् ॥ एवं इति हाधिकृतस्थाने इति हा मुथहा अधिकृतस्थाने अधिकारिग्रहस्य स्थाने गुरुदृष्ट्या गुरुणा दृष्टा सती विवाहकर्त्री स्यात् ॥ ७ ॥ अथ स्त्रीक्लेशयोगावाह ॥ इति हेति । द्यूनेवर्षलघ्नात् सप्तमस्थाने इति हा मुथहा अकार्युक् अर्कः सूर्यः आरो भौमस्तेन युक्ता चेत्तदा स्त्रीपुत्रेभ्यः कष्टं भवेत् ॥ पापग्रहदृष्ट्या विशेषतः कष्टं स्यात् ॥ अयमेको योगः ॥ स्त्रीसहमेकूरिते

अधिकारिपदस्येऽर्कस्त्रीभ्यो व्याकुलताऽनिशं ॥ इति हा धिकृतस्थाने गुरुदृष्ट्या विवाहकृत् ॥ ७ ॥
इति हा कार्कर्युग्द्यूने क्रूरिते सहमे स्त्रियाः ॥ स्त्रीपुत्रेभ्यो भवेत्कष्टं पापदृष्ट्या विशेषतः ॥ ८ ॥ सूतौ द्यू
नाधिपः शुक्रोऽदे द्यूने चलवान् भवेत् ॥ लग्नेशेनेत्यशालश्चेत् स्त्रीलाभं कुरुते ध्रुवं ॥ ९ ॥

पापाक्रांते वर्षलघ्नात् सप्तमस्थाने सति स्त्रीपुत्रेभ्यः कष्टं स्यात् । पापग्रहदृष्टे सति विशेषतः कष्टं स्यात् । केचित् क्रूरिते इत्यस्य योगद्वयेऽप्यन्ययः ॥ क्रूरिते द्यूने इति हा कार्कर्युगिति वदन्ति । तन्न । अकार्युगित्यनेनैव द्यूनस्य क्रूरितत्त्वोपपत्तेः ॥ अन्यथा योगद्वयकल्पनमपि व्यर्थं स्यादिति ॥ ८ ॥ अथ विवाहयोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौ जन्मकाले द्यूनाधिपः सप्तमभावस्वामी शुक्रः अन्वे वर्षकाले चलवान् वलिष्ठः सन् द्यूने सप्तमस्थाने भवेद्लग्नेशेनेत्यशालश्चेत् वर्षलघ्नात् मिनासह मुथशिलयोगश्चेत्तदा स्त्रीलाभं सुखं च कुरुते ॥ ९ ॥

अथत्रीन्स्त्रीप्राप्तियोगानाह ॥ भौमेऽब्दपेवर्षस्वामिनि सितदृशाशुक्रेणदृष्टेसतिस्त्रीलाभयोगएकः ॥ तथाशुक्रे
ब्ददेशेवर्षस्वामिनि कुजेक्षयाभौमेनदृष्टेसतिस्त्रीलाभयोगोद्वितीयः ॥ अथवादारसहमेवर्षीयस्त्रीसहमेतदृष्टेताभ्यांशुक्रभौमा
भ्यांदृष्टेसतिप्रियंनिश्चयेनस्त्रीलाभोभवति ॥ अयंतृतीययोगः ॥ १० ॥ अथपुनर्विवाहयोगद्वयमाह ॥ सूताविति ॥ वाप्रका
रांतरेण सूतौजन्मकालेदारसहमेस्त्रीसहमेतदृष्टेशुक्रभौमाभ्यांदृष्टेसतियोपित्स्त्रीप्राप्यते ॥ उक्तंचसमरसिंहेन ॥ जन्मनिह
द्वौसत्यांस्त्रीसहमाघौचपरिवारः ॥ अयमर्थः ॥ यथावर्षकालेस्त्रीसहमंतर्धैवजन्मकालेप्रश्रकालेचस्त्रीसहमंकार्यमिति संज्ञातं

भौमेऽब्दपेसितदृशाशुक्रेऽब्ददेशे कुजेक्षया ॥ तदृष्टेदारसहमेस्त्रीलाभोभवतिध्रुवम् ॥ १० ॥

सूतोवादारसहमेतदृष्टेयोपिदाप्यते ॥ स्वामिदृष्टस्त्रीसहमंशुक्रेदृष्टंविवाहकृत् ॥ ११ ॥

सूतोद्यूनार्धाधिपेवर्षसहमेशेस्त्रियाः सुखम् ॥ जन्मास्तपेधिहानाथवर्षेशः खेद्युनेतथा ॥ १२ ॥

त्रेसहमप्रकरणे उक्तमस्ति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अधान्यः ॥ स्त्रीसहमंस्वामिनादृष्टशुक्रेदृष्टं तदविवाहकृत् ॥ ११ ॥ अथस्त्री
मुखमाप्तियोगायाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेद्यूनार्धाधिपेसप्तमभावस्वामिनि वर्षेवर्षकालेसहमेशेस्त्रीसहमस्वामीभवेत्त
दास्त्रियः सुखंस्त्रीतः सुखंस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अधान्यः ॥ जन्मास्तपेजन्मकालीनसप्तमभावस्वामी इंधिहानाथः वर्षका
लीनमुपहास्वामी वर्षेशेवर्षस्वामी एतेखेदशमस्थाने तथाद्यूनेसप्तमस्थानेऽप्युत्तदास्त्रीतः सुखंस्यात् ॥ उक्तंचताजिकयोगसुधा
निधौ ॥ जन्मास्तनाथेऽब्दपतौचमुंथेशेऽस्तंगतेव्योमगतेऽपितद्वत् ॥ अतएववर्षेशाथेइत्यनेनतथेतिपाठकल्पनमपि निरस्तां ॥ १२ ॥

अथसप्तमस्थानस्यमार्गस्थानत्वाद्विदेशगमनयोगमाह ॥ मुथहातइति ॥ वर्षेस्वगृहस्वोच्चगतःशशीचंद्रोमुथहाधिष्ठितस्था
नात् द्यूनस्थःसप्तमस्थानेस्यात्तदाविदेशगमनंकुर्यात् ॥ एतादृशचंद्रःपापेक्षणात् पापग्रहैर्दृष्टश्चेत्तदाक्लेशदोभवेत् ॥ १३ ॥
इतिसप्तमभावविचारः ॥ ॥ अथाष्टमभावविचारः ॥ भौमइति ॥ भौमेअब्दपेवर्षस्वामिनिसतिक्रूरहतेयुद्धादिनापीडितेवल्लो
ज्जितेनिर्वलेयत्किंचित्स्थानगतेसति अयसालोहेनघातोभवेत् ॥ तथाभौमेअग्निभेवहिराशौसंज्ञांतत्रोक्तेमेषसिंहधनुष्याख्ये
स्थितेसतिअग्निभीर्वह्निबंधाद्भौतिर्भयंभवति ॥ तथाभौमेद्विपदभेमिथुनकन्याधनुःपूर्वाधराशिस्थेकूरनरात् उग्रस्वभावम

मुथहातोद्यूनसंस्थःस्वगृहोच्चगतःशशी ॥ विदेशगमनंकुर्यात्क्लेशःपापेक्षणाद्भवेत् ॥ १३ ॥
इतिजायाभावविचारः ॥ अथाष्टमभावविचारः ॥ भौमेऽब्दपेकूरहतेऽयसाघातोवल्लोज्जिते ॥
अग्निभीरमिमेकूरनराद्विपदभेमृतिः ॥ १ ॥ वियत्यवनिपामात्यरिपुतस्करजंभयम् ॥ तुयै
मातुःपितृव्यादामातुलात्पितृगुरोः ॥ २ ॥

तुष्याद्यौरादितोमृतिर्मरणंस्यात् ॥ १ ॥ अथतादृशस्यभौमस्यविशेषस्थानगतस्ययोगावाह ॥ वियतीति ॥ वर्षस्वामिनि
भौमेनिर्वलेकूरहतेएतादृशेयदिवियति दशमस्थानगतेसति तदा अवनिपामात्याद्राजप्रधानतोरिपुतःशत्रुतःतस्करतश्चौ
रतोभयंघकव्यं ॥ अथतादृशेभौमेतुयैचतुर्थस्थानस्येसतिमातुःपितृव्याद्वा मातुलात्पितृतःगुरोःपितुःसकाशाद्गुरोःसका
शाद्भयंघाच्यम् ॥ २ ॥

अथमहामृत्युयोगानाह ॥ लघ्वेधिहापतिसमापतयोमृतीद्याइति ॥ वर्षलघ्नस्वामी मुखहास्वामी वर्षस्वामी एतेत्रयोमृतीशाश्चे
दित्यशालिनः अष्टमभायस्वामिनासहमुखशिलयोगश्चेत्तदानीधनप्रदामरणप्रदाःस्युः ॥ चेत्पाकरिष्टस्यदशारिष्टस्यसमयेमृति
रेवस्यात् ॥ अयमर्थः ॥ जन्मकालिकपापग्रहदशायां पापग्रहस्यांतदशाचेद्भवतितदामरणमेवस्यादित्यर्थः ॥ अन्यदाह ॥
तत्रेति ॥ तत्रवर्षकालेदिवसेऽब्दवेशेऽदिवावर्षप्रवेशेऽसति सार्ककुजेसूर्यसहितेभौमेसति नृपभयं राज्ञः सकाशाद्भयं स्यात् ॥ ३ ॥
अथचतुरोमृत्युयोगानाह ॥ सूर्येजनेजन्मकालेसितेनथुकेणसहसूरिफयोगेऽसति ॥ तथावर्षेअधिकारीपंचाधि

लघ्वेधिहापतिसमापतयोमृतीशाश्चेदित्यशालिनइमेनिधनप्रदाःस्युः ॥ चेत्पाकरिष्टसमयेमृ
तिरेवतत्रसार्ककुजेनृपभयं दिवसेऽब्दवेशे ॥ ३ ॥ सूर्येमूसरिफेसितेनजननेवर्षेधिकारीतथा
केंद्रेराजगदाद्भयंचरुगसृक्स्थानेऽधिकारीदुजे ॥ सौम्येऽक्रूरदशाकुजस्यरुगसृग्दोषोदिनांशु
स्थितेदग्धेवंधमृतीविदेशतइतिप्राहुर्बुधेतादृशे ॥ ४ ॥

कारिणामध्येअधिकारीभवति केंद्रेऽसति राजगदाद्भयंचराज्ञः सकाशात् तथारोगाद्भयं स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथद्वितीयः ॥
जन्मकालेअसृक्स्थानेभौमाक्रांतराशौअधिकारिणिवर्षपंचाधिकारिणामध्येअधिकारिणिइंदुजेबुधेसतिरुक्कुरोगः स्यात् ॥ अथ
तृतीयः ॥ अथवासौम्येबुधेअधिकारिणिसतिः क्रूरदशाकुजस्यभौमस्यक्रूरदशाचतुर्थदशैर्भक्तसप्तमदृष्ट्यादृष्टेसतिअसृक्दोषा
दिनारक्तविकारजनितदोषादिनारुक्कुरोगः स्यात् ॥ अथचतुर्थोयोगः ॥ पुनरपितादृशेबुधेअधिकारिणिः क्रूरदृष्ट्याभौमे

नदृष्टेऽंशुस्थिते अर्थात्कुजस्यांशुस्थिते कुजरदिमस्थिते दग्धे सति कुजेन युद्धादिना पीडिते इत्यर्थः ॥ तदा विदेशतः परदेशे बंधन
मृती स्यातामिति बुधाः प्राहुः ॥ उक्तं च समरसिंहेन ॥ दग्धे चरदम्यधः स्यात्परदेशबन्धनं मरणमिति ॥ ताजिकालंकारे ॥ सौम्ये
क्रूरदशाक्षतिः कुजदृशादग्धं चतद्रदिमभिर्निर्वधेहननं विदेशमरणं मृत्योर्लभेन्निश्चितमिति ॥ केचित्तु इनांशुस्थिते सूर्यसन्निध्ये
नास्तंगते सूर्यमंडलगते इत्यर्थः ॥ दग्धे पापाक्रांते कुजपदसन्निध्ये न कुजयुक्त इत्यर्थः ॥ अतएव वामनः ॥ भौमयुक्ते बुधे सार्कं
विदेशे बंधनं मृतिरिति ॥ तन्न ॥ भिन्नराशिस्थितस्यापि बुधस्यास्तंगतत्वेन सार्कत्वाभावात् समरवाक्ये सूर्यपदसंनिध्याभावेन
सूर्यस्याप्रसक्त्या सूर्यरदम्यधः स्यादित्यर्थकल्पनस्यान्याय्यत्वाच्च ॥ न च वामनवाक्यस्य कागतिरिति वाच्यं ॥ भौमयुक्ते बुधे इ

भौमस्थानेऽधिकारी दौगुसंतृपभयं रुजः ॥ मंदोऽधिकारी खे लोहहते पीडाकरः स्मृतः ॥ ५ ॥

भौमेऽष्टमे भयं वह्नेः प्रहारो वानृपाद्भयम् ॥ आरेखस्थे च तुष्पाद्भ्यः पातो दुःखं रुजो सृजा ॥ ६ ॥

त्यस्य स्वोक्तार्थविरुद्धार्थत्वाभावेन सार्कत्वं स्यादधिकोक्तया विरोधाभावादिति ॥ ४ ॥ अथ रोगयोगावाह ॥ भौमस्थान इति ॥
जन्मकाले भौमस्थाने भौमोयस्मिन् राशावस्थितस्मिन् राशौ वर्षे अधिकारिणि इदौ चंद्रे सति गुप्तमप्रकाश्यं नृपभयं राज्ञः सकाशा
द्भयं रुजो रोगाः स्युः ॥ अयमेको योगः ॥ अथान्यः । मंदः शनैश्चरः अधिकारी पंचाधिकारिणां मध्ये अधिकारी भूत्वा खेदश
मस्थाने चेत् स्यात्तदालोहहते लोहप्रहारात् पीडाकरः स्मृतः ॥ ५ ॥ अथाल्पमृत्युयोगावाह ॥ भौम इति ॥ वर्षलंघनादष्टमस्थाने
भौमे सति वह्नेः सकाशात् भयं प्रहारो वा शस्त्रादिना घातो वा नृपात् राज्ञः सकाशाद्भयं वा स्यात् ॥ अयमेको योगः ॥ अथान्यः

आरेभौमेखस्थेदशमस्थानेसतिचतुष्पाद्भ्यश्चतुष्पदेभ्यःपातःपतनंदुःखं असृजःरक्तविकारजनितरुजोरोगाःशुः ॥६॥ अथ
ननाशविवादयोगावाह ॥ विष्ठाष्टगेति ॥ यदिअब्देशःवर्षेशः ईज्योगुरुःविष्ठाष्टगःद्वितीयेअष्टमस्थानेवासन् अशुभेक्षितः
पापग्रहदृष्टस्तदाधननाशकर्तास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ मंदेशनौद्यनेसप्तमस्थानेसतिदुर्वचनापवादकलि
भर्त्सनंधिकारंप्राप्नोति ॥ ७ ॥ अथमहाल्पमृत्युयोगावाह ॥ पतितइति ॥ पतितेशेबुधेक्रूरदशाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्याआरे
भौमेत्थशालेमुधशिलयोगंकरोतितदामृतिवदेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ तादृशेबुधेकुजहृदास्थिते भौमहृदायां

विष्ठाष्टगेज्योधनहायद्यब्देशोऽशुभेक्षितः ॥ मंदेद्यनेदुर्वचनापवादकलिभर्त्सनम् ॥ ७ ॥
पतितेशेक्रूरदशाऽऽरेत्थशालेमृतिवदेत् ॥ कुजहृदास्थितेनाशःसौम्यदृष्ट्याशुभंभवेत् ॥८॥
लम्नाधिपेनष्टदग्धेयोपिद्वादोऽशुभान्विते ॥ जन्मन्यष्टमगोजीवोनाधिकारीकलिःपृथुः॥९॥

स्थितेनाशःद्रव्यस्यस्यादित्यपरोयोगः । शुभदृष्ट्यातादृशेबुधेयोगद्वयेपिष्टथेत्तुभवंदेत् ॥८॥ अथझकटकयोगावाह ॥ लम्ना
धिपइति ॥ लम्नाधिपेवर्षलक्षस्वामिनिनष्टदग्धेनष्टहीनवलेदग्धेअस्तंगतेअशुभान्वितेअशुभैःपापग्रहैरन्वितेयुक्तेसतियोपिद्भिः
अन्यस्त्रीभिःसहवादःकलहःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ जन्मनिजन्मकालेअष्टमगोऽष्टमस्थानेजीवोबुहस्पतिश्च
सर्वर्पेनाधिकारी पंचाधिकारिणामध्येअधिकारीनस्यात् तदापृथुर्महान्कलिःकलहःस्यात् ॥ ९ ॥

अथजयवादयोगावाह ॥ जयइति ॥ प्रागुक्ताद्दशैर्गुरैश्चक्रेक्षणात्शुक्रेणदृष्टेसतिस्त्रीविवादेप्रत्युत्तरवशेनजयउक्तःकथितः ॥
 अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ भौमेऽत्यगेभौमेअत्यगेवर्षलब्धाद्वादशस्थानेसति धनेद्वितीयस्थानेसूर्येसति तदावादात्क्षेत्रंवि
 निर्दिशेत् ॥ १० ॥ अथान्यौकलिरोगयोगावाह ॥ रिपुगइति ॥ अब्दयेवर्षस्वामिनि कुजहतेभौमेनपीडितेसति रिपुभिःश
 त्रुभिर्गोत्रैःस्ववंशस्थैःसहकलिःस्यात् ॥ संख्येसंग्रामेभीतिर्भयंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ जन्मांगपोजन्मका
 लीनलग्नस्वामीवर्षेदग्धोऽस्तंगतःसन्नष्टमोऽष्टमस्थानेचेद्भवति तदारोगकली दिशेत्कथयेत् ॥ ११ ॥ अथकलहयोगावाह ॥

जयःशुक्रेक्षणादुक्तःप्रत्युत्तरवशेनतु ॥ भौमेऽत्यगेधनेसूर्येवादात्क्षेत्रंविनिर्दिशेत् ॥ १० ॥
 रिपुगोत्रकलिर्भौतिःसंख्येकुजहतेऽब्दपे ॥ दग्धोजन्मांगपोवर्षेऽष्टमोरोगकलीदिशेत् ॥ ११ ॥
 सूत्यब्दयोरधिकृतौभौमस्थानेगुरुहतः ॥ पापैर्वादिःस्फुटोप्येवंतादृशीदौशनेःपदे ॥ १२ ॥
 सूत्यब्दयोरधिकृतेचंद्रबुधपदेहते ॥ क्रूरैर्विदेशगमनंवादःस्याद्विमनस्कता ॥ १३ ॥

सूत्यब्दयोरिति ॥ गुरुर्बुधस्पतिः सूत्यब्दयोर्यजन्मकालवर्षकालयोरधिकृतोअधिकारीभूत्वाभौमस्थानेजन्मकालिकभौमाक्रां
 तराशिस्यःसन्नहतःपापैःग्रहैर्हतश्चेन्नवतितदालोकैःसहस्फुटोवादिःस्यादयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ शनेःपदेजन्मकालिकश
 न्याक्रांतराशौ तादृशिजन्मकालवर्षकालयोरधिकारिणि पापग्रहैश्चहतेइदौचंद्रेतिष्ठतिसति एवमेवंफलःस्फुटःकलहःस्यात्
 ॥ १२ ॥ अथविदेशगमनादियोगमाह ॥ सूत्यब्दयोरिति ॥ सूत्यब्दयोर्यजन्मकालवर्षकालयोः अधिकृतेअधिकारंप्राप्तेचंद्रे

बुधपदेजन्मकालीनबुधाक्रांतराशौस्थितेहते क्रूरः पापग्रहैर्हतेसति विदेशगमनंवादः विमनस्कतावास्यात् ॥ १३ ॥ अथाल्प
मृत्युयोगावाह ॥ मेयइति ॥ आरेभौमेमेपेसिहेधनुषिधूपेरेध्रेअष्टमस्थानेसतिअसितः खड्गाद्भयंस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥
अथान्यः ॥ मृतौअष्टमस्थानेमृतीक्षलमेशौअष्टमस्थानस्वामिर्षपलग्रस्वामिनौपापद्वयुतौपापग्रहैर्दृष्टौयुतौवासत्यांमृत्युदौम
रणदौभवतः ॥ १४ ॥ अथसामान्यवर्षयोगमाह ॥ यत्रर्क्षइति ॥ जन्मनिजन्मकालेकुजोभौमः यत्रर्क्षेयस्मिन्नराशौस्यात्सरा
शिर्यदाअब्दलग्नोपगः वर्षलग्नेभवेत्तत्रबुधोवर्षपतिर्वर्षस्वामीसन्नष्टबलोभवेत्तदानशोभनंशुभफलदोनस्यात् ॥ १५ ॥ अथवाह

मेपेसिहेधनुष्यारेधूपेरेध्रेऽसितोभयम् ॥ मृतौमृतीक्षलमेशौमृत्युदौपापद्वयुतौ ॥ १४ ॥
यत्रर्क्षेजन्मनिकुजः सोऽब्दलग्नोपगोयदा ॥ बुधोवर्षपतिर्नष्टवलस्तत्रनशोभनम् ॥ १५ ॥
सार्केक्षनौभौमयुतेखाष्टस्येवाहनाद्भयम् ॥ सार्केभौमेऽष्टमस्थेतुपतनंवाहनाद्भवेत् ॥ १६ ॥
सारेऽब्दपेऽष्टमेमृत्युश्चंद्रेत्यारिमृतौमृतिः ॥ उदितेमृतिसंज्ञेशोनिर्वलेजीवितेमृतिः ॥ १७ ॥

नाद्भयपतनयोगावाह ॥ सार्केक्षनौसूर्ययुक्तशनौ भौमयुतेसभौमेखाष्टस्येदशमाष्टमस्थानस्थेसतिवाहनाद्भ
यंभवति ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सार्केभौमेसूर्ययुक्तभौमेऽष्टमस्थानस्थेसतिवाहनात्पतनंवेदकथयेत् ॥ १६ ॥ अथ
महामृत्युयोगावाह ॥ सारेऽब्दपइति ॥ सारेऽब्दपेआरेणभौमेनसहवर्तमानेसारेएतादृशेअब्दपेवर्षस्वामिनिअष्टमेसतिमृति
र्भरणंस्यात् । तथाअंत्यारिमृतौद्वादशपष्ठाष्टमस्थानेपुचंद्रेसतिमृतिर्मरणं ॥ अथान्यः ॥ मृतिसंज्ञेशेमृत्यु

सहस्रस्वामिनिगदितेउदयंप्राप्तोनिर्चलेचलरहितेसतिजीवितेमृतिःस्यात् ॥ १७ ॥ अथान्यौमहामृत्युमोगावाह ॥ पुण्यसद्मो
 श्वरइति ॥ पुण्यसद्मोश्वरःपुण्यसहस्रस्वामीपुण्यसहस्रस्थानादष्टमस्थानस्यःपापहृग्युतःपापग्रहैर्द्विष्टोयुक्तोवास्यात्तदामृतिः
 स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सूत्यष्टमेशःसूतौजन्मकालेअष्टमेशः अष्टमस्थानस्वामीपुण्यस्थः पुण्यसहस्रमस्था
 नस्यः पापग्रहेणदृष्टोयुतोवास्यात्तदामृतिर्मरणंस्यात् ॥ १८ ॥ अथान्यौमृत्युयोगावाह ॥ सूत्यष्टमगतइति ॥ सूत्यष्टमग
 तोराशिःसूतौजन्मकालिकलझादष्टमराशिर्वर्षकालीनपुण्यसद्मनिपुण्यसहस्रस्थानस्थोभवन्नाथयुक्स्वस्वामिनायुक्तश्चेत्तदामृ

पुण्यसद्मोश्वरःपुण्यसहमादष्टगोयदा ॥ सूत्यष्टमेशःपुण्यस्थोमृतिदःपापहृग्युतः ॥ १८ ॥
 सूत्यष्टमगतोराशिःपुण्यसद्मनिनाथयुक्॥अब्दलमाष्टमर्क्षेवाचेदित्थंस्यान्मृतिस्तदा॥१९॥
 पुण्यसद्माशुभाक्रांतंमृतीशोऽत्यारिरंभ्रगः ॥ मुखेहेशोऽब्दपोवापिमृत्युतत्रविनिर्दिशेत्॥२०॥

स्युःस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ तथाअब्दलमादष्टमर्क्षअष्टमोराशिरित्थंपुण्यसहस्रस्वामिनायुक्तश्चे
 त्तदामृत्युःस्यात् ॥ १९ ॥ अथान्यमृत्युयोगावाह ॥ पुण्यसद्मपुण्यसहस्रंअशुभाक्रांतंपापग्रहैर्युक्तंस्याद्यदि
 मृतीशःअष्टमस्थानस्वामीअंत्यारिरंभ्रगःद्वादशपष्ठाष्टमस्थानस्यश्चेद्भवतितदामृत्युंवदेत् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥
 मुखेहेशः मुखद्वादशपष्ठाष्टमस्थानश्चेत्तदामृत्युंविनिर्दिशेत् ॥ २० ॥

अथमहामृत्युयोगानाह ॥ सकूरइति ॥ जन्मपेजन्मलक्षणस्वामिनिसकूरेवर्षेपापग्रहयुकेमृत्यौअष्टमस्थानस्थेसतिमृतिर्मरणं
 स्यात् ॥ चेदिधिहामुधहायत्रकुत्रापिस्थितःआर्कियुक्ताशनियुक्तातदामृतिः ॥ भौमक्षुतेक्षणाद्भौमेनक्षुतदृष्ट्याचतुर्थदशमै
 कसप्तमदृष्ट्यादृष्टासतीतत्रईदृशेयोगेआत्मघाततोमृत्युःस्यात् ॥ २१ ॥ अथमहामृत्युयोगंसर्वमृत्युयोगंपरिहारंचाह ॥ मंद
 इति ॥ मंदःशनैश्चरःअष्टमेवर्षलग्नादष्टमस्थानेस्थितः मृतीशेत्यशालात् मृतीशःअष्टमभावस्वामीतेनसहमुथशिलयोगा
 न्मृत्युकरःस्मृतःकथितः ॥ अथैतद्योगानामपवादमाह ॥ सर्वेपिमृत्युयोगाःशुभेत्यशालात् यद्यरिष्टकारकाणांग्रहाणांशुभ
 सकूरेजन्मपेमृत्यौमृतिश्चेदिधिहार्कियुक् ॥ भौमक्षुतेक्षणेतत्रमृत्युःस्यादात्मघाततः ॥ २१ ॥ मंदोऽष्टमे
 मृतीशेत्यशालान्मृत्युकरःस्मृतः ॥ शुभेत्यशालात्सर्वेऽपियोगानांशुभदायकाः ॥ २२ ॥ सूतिरंघ्रपतिर्म
 दोऽष्टमोऽब्देलग्नपेनचेत् ॥ इत्यशालीकूरदृशातत्कालंमृत्युदायकः ॥ २३ ॥ पुण्यसद्मनिविधुस्तनौतथा
 ऽस्तेखलोमृतिरथार्थरिण्फगौ॥मृत्युदौखलखगवथोजनुर्वपेशतनुपौमृतौमृतिः॥ २४ ॥ इत्यष्टमभावः॥
 ग्रहैःसाकंमुखशिलयोगस्ताहिअशुभदायकाअनिष्टदायकानभवति ॥ २२ ॥ अथमहामृत्युयोगमाह ॥ सूतिरंघ्रपतिरिति ॥
 सूतौजन्मकालेरंघ्रपतिः अष्टमभावस्वामीमंदःशनिः अब्देवर्षेवर्षलग्नादष्टमस्थानस्थःसन् लग्नपेनवर्षलग्नस्वामिनाचेत्कूरद
 शाचतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्या इत्यशालीमुखशिलयोगंकरोति तदातत्कालेतस्मिन्समयेमृत्युदायकोभवति ॥ २३ ॥ २४ ॥
 इतिअष्टमभावविचारः ॥ ॥ ॥ ॥ ॥ ॥

अथनवमभावविचारः ॥ तत्रनवमभावेमार्गधर्मविचारस्तावद्गमनयोगमाह ॥ भौमेऽद्वये भौमेवर्पस्वामिनि
 त्रिनयगेतृतीयगेनवमस्थानेवाक्रूरयुक्तेक्रूरैःपापग्रहैर्युक्तेयोगरहितेवलान्वितेवललिष्ठेसतितदामार्गःगमनंगुणावहःलाभादिषु
 लकरः ॥ चरंकार्यत्वरयासाध्यमपिकार्यं ततःतस्मात्स्थिरंविलंबसाध्यंभवति ॥ १ ॥ अथान्यदाह ॥ त्रिधर्मस्यइति ॥
 सूर्यःअद्वदपःवर्पस्वामीभूत्वाकंबूलीकंबूलयोगवान्सन्त्रिधर्मस्थः तृतीयनवमस्थानस्यस्तदामार्गसौख्यदः सचेन्नाधिकृतःपं
 चाधिकारिणामध्य अधिकारीनभवेत्तदाअन्यप्रेषणेनयानंगमनंस्यात् ॥ २ ॥ अथान्यांगमनयोगान्सार्धश्लोकेनाह ॥ शुक्र

अथभाग्यभावविचारः॥भौमेऽद्वपेत्रिनवगेक्रूरयुक्तेवलान्विते॥गुणावहस्तदामार्गश्चिरंकार्यस्थिरं
 ततः॥१॥ त्रिधर्मस्थोऽद्वपःसूर्यःकंबूलीमार्गसौख्यदः ॥ अन्यप्रेषणयानंस्यात्सचेन्नाधिकृतोभवेत्
 ॥२॥ शुक्लेऽद्वपेत्रिनवगेमार्गसौख्यंविलोमगे ॥ अस्तेवाक्रुगतिःसौम्येदेवयानातथाविधे ॥ ३ ॥

इति ॥ क्रूरार्दितइति ॥ शुक्लेऽद्वपेवर्पस्वामिनित्रिनवगेतृतीयनवमस्थानेसति मार्गेगमनंसौख्यदंस्यात् ॥ अथतादृशेशुक्ले
 विलोमगेयक्रिणिअस्तेवा अस्मंगतेवासतिकुगतिःकुत्तिसतगतिःकुगमनंकार्यसिद्धिर्नस्यादित्यर्थः ॥ तथाबुधेतादृशेवर्पस्वामि
 निसवलेत्रिनवगेसौम्येबुधेसति देवयानादेवोद्देशेनयानास्यात् ॥ इदंतीर्थयानादेरप्युपलक्षणं ॥ तादृशेशुक्लेक्रूरार्दितेपा
 पग्रहैःपीडितेयुक्तेवासति कुयानंकुत्तिसतगमनंस्यात् ॥ एवममुनाप्रकारेणवर्पस्वामिनित्रिनवगेगुरौसतिदेवयानांविचिंतये
 ररुधयेत् तस्मिन्गुरौक्रूरार्दितेतुकुयानंस्यात् ॥ ३ ॥

अथचिन्तितयात्रायोगमुत्तरार्धेनाह ॥ इत्थशालइति ॥ लग्नधर्मपत्योःवर्षलग्नस्वामिनासहनवमभावस्वामिनःइत्थशालेमुथ
शिलयोगेसतिअचिन्तिताअकस्मात्प्राप्तास्यात् ॥ ४ ॥ अथविपरीतंमुथशिलस्यान्यत्रातिदेशमाह ॥ लग्नेशइति ॥ लग्नेशो
वर्षलग्नस्वामीधर्मपेननवमभावस्वामिनामुथशिलयोगं करोति तदाचिन्तितगमनं । एवममुनाप्रकारेणलग्नान्दपयोर्योगेवर्षल
ग्नस्वामीअनयोर्योगेसतितथापुनहस्वामी अंगपेवर्षलग्नस्वामीअनयोर्योगेसतिमुथशिलपूर्वोक्तस्यात् ॥ ५ ॥ अथसद्यात्रायो
गावाह ॥ गुरुस्थानइति ॥ गुरुस्थानेजन्मकालेगुरुवृहस्पतिर्यस्मिन्प्राज्ञावस्तिस्मिन्प्राज्ञावर्षकालीनेकुजेभौमेधर्मे नवम

क्रूरार्दितेकुयानंस्याद्भुरावेवंविचिन्तयेत् ॥ इत्थशालेलग्नधर्मपत्योर्प्राप्तास्त्यचिन्तिता ॥ ४ ॥

लग्नेशोधर्मपयच्छन्स्वमहश्चिन्तिताध्वदः ॥ एवंलग्नान्दयोर्योगेमुथहांगपयोरपि ॥ ५ ॥

गुरुस्थानेकुजेधर्मेसद्यात्राभृत्यवित्तदा ॥ ज्ञस्थानेलग्नपोभौमोदृष्टःसद्यानसौरुयदः ॥ ६ ॥

स्वस्थानगोवावलवान्लमदर्शिसुयानदः ॥ जन्माधिकारीज्ञोभंदस्थानेक्रूरयुतोयदा ॥ ७ ॥

स्थानगतेसति सद्यात्रासमीचीनायात्रा भृत्यःसेवकःचित्तंभृत्यद्रव्यप्राप्तिकारिकास्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥
ज्ञस्थानेजन्मकालेबुधोयस्मिन्प्राज्ञावस्ति तस्मिन्प्राज्ञावर्षकालीनेभौमेलग्नपेलग्नस्वामिनादृष्टःसन्सद्यानसौरुयदःस्यात् ॥ ६ ॥
अथान्यंसद्यात्रायोगंश्लोकार्धेनाह ॥ स्वस्थानगइति ॥ जन्मकालेभौमःस्वस्थानगोमेपवृश्चिकगतोवर्षपिमेपवृश्चिकराशिगतः
सन् नवमेवलयान्स्यात् लग्नदर्शिलग्नंपश्यति तदासुयानदःशुभयमनंदोभवेत् ॥ अथशुभयात्रायोगान्सार्धश्लोकेनाह ॥

जन्माधिकारीति ॥ श्लोबुधःजन्माधिकारीजन्मकालेअधिकारीभूत्वा मंदस्थाने जन्मकालीनशन्याक्रांतराशिगतःसन्वर्षेन
यमस्थानगतःऋरयुतःपापग्रहयुकोयदाभवेत्तदारिपोःशत्रोर्ज्ञकटकात् कलहप्रसंगात्पंथाःमार्गगमनंस्यात् ॥ गुरुरध्वेति ॥
इंदुजीवयोः जीवोवृहस्पतिः अमुनाप्रकारेणजन्मकालेअधिकारीभूत्वाजन्मकालीनशन्याक्रांतराशिगतःसन्वर्षेनवमस्थान
गतयोःपापग्रहयुतयोःसतोःशत्रुकलहादुरधूयानध्वामार्गःस्यात् ॥ धर्मेइति ॥ वर्षेनाधिकारीपंचाधिकारीरहितः शनिर्धर्मेन
यमस्थानेसन्नशुभंपंथानंवदेत्कथयेत् ॥ ७ ॥ ८ ॥ अथदूरयात्रायोगावाह ॥ इत्थमिति ॥ इत्थममुनाप्रकारेणवर्षे अधिकार

पंथारिपोर्ज्ञकटकादुरध्वंदुजीवयोः ॥ धर्मेशननिर्नाधिकारीपंथानमशुभंवदेत् ॥ ८ ॥

इत्थंगुरौदूरयात्रानृपसंगस्तोगुणः ॥ कुजेऽब्दपेनष्टवलेस्वजनाहूरुतोगतिः ॥ ९ ॥

द्यूनैथिहाधर्मइंदौसवलेऽच्वाविदेशगः ॥ वर्षेशोवलवान्पापायुतःकेंद्रेऽधिकारवान् ॥ १० ॥

रहितेनवमस्थानगतेगुरौसति दूरयानंस्यात् । नृपसंगःराज्ञासहमेहनंस्यात् । ततोऽगुणः ततःराज्ञःसकाशोद्गुणःद्रव्यप्राप्तिश्च
स्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ कुजेभौमे अब्दपेवर्षस्वामिनिनष्टवलेनवमस्थानगतेसति स्वजनात्स्वकीयकुटुंबवर्गा
दूरेगतिर्गमनंस्यात् ॥ ९ ॥ अथप्रवलविदेशयात्रायोगंश्लोकपूर्वार्धेनाह ॥ द्यूनैथिहेति ॥ द्यूनेसप्तमस्थानेइंथिहामुथहा धर्म
इंदौधर्मेनवमस्थानेइंदौचंद्रेसवलेवल्लिष्ठेसतिविदेशगः परदेशगमनप्रयोजकः अध्वामार्गोभवति ॥ अथवर्षाधीशस्यकेंद्रगत
त्वेनविशेषफलमेतच्छ्लोकोत्तरार्धाग्रिमश्लोकपूर्वार्धाभ्यामाह ॥ वर्षेशोवर्षस्वामीचलवान्वलिष्ठः पापायुतःपाप

प्रहर्नयुतः अधिकारवान्पाधिकारिणामध्ये अधिकारीभूत्वाकंद्रे सति अधिकारो गतिः प्राप्तिः स्यात् संख्येसंग्रामे सेनापत्यं
 वदेत् ॥ अधान्यदाह ॥ एवमुक्तप्रकारेण बुधे कुजे भौमे वा वलयुते अर्का निर्गते उदिते जीवयुते बृहस्पतियुते कंद्रे व
 तिनिसतिपुनः परसैन्योपरि गतिर्गमनं स्यात् ॥ तत्सकाशाज्यः ख्याति सुखावहः स्यात् ॥ अधोत्तरार्धेन विशेषमाह ॥ जीवा
 दिति ॥ जीवात्तुर्वाक्रांतराशेः सकाशाश्रयमगेन भौमे सति नृणां मनुष्याणां यात्रा शुभा भवेत् ॥ १० ॥ ११ ॥ १२ ॥

अधिकारो गतिः संख्ये सेनापत्ये पि वा वदेत् ॥ एवं बुधे कुजे जीवयुते कार्त्तिके निर्गते पुनः ॥ ११ ॥

परसैन्योपरि गतिर्जयः ख्याति सुखावहः ॥ जीवान्नवमगे भौमेशु भायात्रा नृणां भवेत् ॥ १२ ॥

इति नवमभावविचारः ॥ अथ दशमभावविचारः ॥ स च लेऽब्दपतौ स्वस्थे राज्यार्थसुखकीर्तयः ॥

स्थानांतराप्तिरन्यस्मिन्कंद्रे गृहसुखाप्तयः ॥ १ ॥ इत्थं वलीरविर्भूस्थः पूर्वार्जितपदा सिद्धत् ॥

एकादशेऽस्मिन्सख्यं स्यान्नृपामात्यगणोत्तमैः ॥ २ ॥

इति नवमभावविचारः ॥ अथ दशमभावविचारः ॥ स च ले वलिष्ठे अब्दपतौ वर्षस्वामिनि स्वस्थे दशमस्थानस्थे
 सति राज्यार्थसुखकीर्तयो भवन्ति ॥ अयमेको योगः ॥ अथान्यः ॥ अन्यस्मिन्कंद्रे दशमव्यतिरिक्तस्थाने स्थानांतराप्तिः
 गृहसुखाप्तयश्च भवन्ति ॥ १ ॥ अथ स्थानविशेषेण वर्षस्वामिनः सूर्यस्य विशेषफलमाह ॥ इत्थमिति ॥ इत्थममुना प्रकारेण
 वर्षस्वामीभूत्वा वली वलिष्ठोरविः सूर्यः भूस्थः चतुर्थस्थानस्थः पूर्वार्जितपदा सिद्धत् ॥ अस्मिन्नेतादृशे सूर्ये एकादशस्थानस्थे सति

नृपामात्यगुणोत्तमैःसख्यंस्यात् ॥ २ ॥ अथराज्यप्राप्तियोगंनृपाद्वंधनयोगंचाह ॥ रविस्थानेधिहेति ॥ रविस्थानेजन्मका
लीनसूर्याधिष्ठितराशौ वर्षकाले इंधिहामुथहाभवेत् लघ्वेवर्षलघ्वेदशमस्थानेवाराज्यप्राप्तिसौख्यदास्यात् ॥ अयमेकोयो
गः ॥ अथान्यः ॥ तथाअर्कःसूर्यःनीचेनीचराशिगतःपापसंयुक्तःपापग्रहयुक्तःसन्दशमस्थानगतश्चेत्तदाभूपाद्राज्ञःसकाशा
द्वंधःबंधनंनचदिशेत्कथयेत् ॥ ३ ॥ अथान्यौस्थानप्राप्तियोगावाह ॥ सिंहइति ॥ सिंहेरविःमूलवाक्यानुरोधोज्जन्मनी
तिपदमन्त्राध्याहार्य ॥ जन्मकालेसिंहराशिगतःसूर्योवर्षकालेवलीबलिष्ठःसन्खस्थःदशमस्थानस्थश्चेत्तदास्थानपदं तस्यला

रविस्थानेधिहालमेखेवाराज्याप्तिसौख्यदा ॥ नीचेऽर्कःपापसंयुक्तोभूपाद्वंधवधंदिशेत् ॥ ३ ॥
सिंहेरविर्वलीखस्थःस्थानलाभोनृपाश्रयः ॥ स्थानंतराधिकारासिरिंदुरारपदेवली ॥ ४ ॥
खेशलमेशवर्षेशेत्यशालोराज्यदायकः ॥ वर्षेशोराज्यसहमेऽर्केत्यशालेमहानृपः ॥ ५ ॥

भोनृपाश्रयःराजाश्रयश्चस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ एवंजन्मकालेआरपदेभौमाक्रांतराशौ वर्षेत्तद्राशिगतः इंदु
श्रंद्रःवलीचेत्तदास्थानंतरेअधिकारप्राप्तिःस्यात् ॥ ४ ॥ अथान्यौराज्यप्राप्तियोगावाह ॥ खेशइति ॥ खेशःवर्षकालीनद
शमस्थानस्वामीलघ्वेशःवर्षलग्नस्वामीवर्षेशःएतेपांइत्यशालेपरस्परमुथशिलयोगेसतिराज्यदायकःराज्यप्रदोभवति ॥ अयमे
कोयोगः ॥ अथान्यः ॥ वर्षेशेवर्षस्वामिनिराज्यसहमेराज्यसहमस्थानगतेसतिअर्केत्यशालेसूर्येणसहमुथशिलयोगेसतिमहा
नृपोराजास्यात् ॥ ५ ॥

॥

अथान्यद्रव्यनाशयोगमाह ॥ शनिस्थानइति ॥ जन्मकाले शनिस्थाने शन्याक्रांतं राशौ वर्षकाले कुजो भौमः दशमगः सन्यदिमु
धहापदयति तदा पापकर्मतः नृपभीतिं विचिन्तांश्च दद्यात् ॥ ६ ॥ अथ पापपुण्यवृद्धियोगावाह ॥ ईदृशइति ॥ ईदृशे जन्म
कालीन शन्याक्रांतं राशौ वर्षे त्रिनवस्ये तृतीयनवमस्थानस्येऽस्मिन् भौमे दग्धेऽस्तंगते नष्टे हीनवले अघसंचयः अघस्य पापस्य संचयो
वृद्धिः स्यात् ॥ अयमेको योगः ॥ अधान्यः ॥ मंदः शनैश्चरः अब्दपः वर्षस्वामी अधिकारीपंचाधिकारिणां मध्ये अधिकारी भूत्वा
त्रिधर्मगः तृतीयनवमस्थानस्थे तत्सदा धर्मवृद्धिदो भवति ॥ ७ ॥ अथ दुष्टयोगौ शुभयोगं चाह ॥ तस्मिन्निति ॥ तस्मिन्व

शनिस्थाने कुजः पश्यन्मुथहापापकर्मतः ॥ नृपभीतिं विचिन्तांश्च दद्याद्दशमगो यदि ॥ ६ ॥

ईदृशे त्रिनवस्येऽस्मिन् दग्धनष्टेऽघसंचयः ॥ मंदोऽब्दपोधिकारी त्रिधर्मगो धर्मवृद्धिदः ॥ ७ ॥

तस्मिन् दग्धे विनष्टे च पापकृद्भर्मनिंदकः ॥ ईदृशि हव फलं सूयें गुराविति नयार्थभाक् ॥ ८ ॥

पस्वामिनि शनौ अधिकारिणि दग्धे वा विनष्टे वा सति पापकृद्भर्मनिंदकश्च भवेत् ॥ अयमेको योगः ॥ अधान्यः ॥ ईदृशि सूयें वर्ष
स्वामिन्यधिकारिणि त्रिनवग्रे दग्धे वा विनष्टे वा सति ईदृक् फलं पापकृद्भर्मनिंदकश्च पुरुषः स्यात् ॥ अथ शुभयोगः ॥ गुराविति
मिति ॥ इत्थममुना प्रकारेण वर्षस्वामिन्यधिकारिणि तृतीयनवमग्रे दग्धे वा विनष्टे वा गुरौ सति नयार्थभाक् नयेन नीतिमार्गेणा
र्धद्रव्यं प्राप्नोति ॥ ८ ॥ ॥ ॥

अथमुधहासंवंधिशुभाशुभफलंश्लोकपूर्वार्धेनाह ॥ तत्रस्थेति ॥ तत्रस्थेति ॥ तत्रस्थातृतीयनवमस्थानस्थामुधहापुण्यागमनं करोति ॥
अथराज्यप्राप्तियोगमाह ॥ सूताविति ॥ सूतौजन्मकालेखेदशमभावस्वामिनि रवौसूर्यं वर्षेवर्षकालेखस्थेदशमस्थानेस्थि
तःसन् यदिलग्राधिपेनवर्षलग्नस्वामिनासहमुथदिलंमुथदिलयोगोभवेत्तदावीर्यानुमानतःसूर्यस्यविश्वात्मकवलानुमानेनरा
ज्यासिःराज्यप्राप्तिरुक्ताकथिता ॥ अथधर्मराज्यनाशयोगौश्लोकस्योत्तरार्धेनाह ॥ धर्मेति । धर्मकर्माधिपौनवमभावस्वामी
दशमभावस्वामीएताबुभौदग्धौस्यातांतदार्धमराज्यक्षयावहौनाशकर्तारौभवतः ॥ नवमभावस्वामीदग्धवलश्चेत्तदार्धमना

तत्रस्थामुथहापुण्यागमंपापंखलाश्रयात् ॥ सूतौखेशरवौखस्थेवर्पेमुथशिलंयदि ॥ ९ ॥
लमाधिपेनराज्यातिरुक्तावीर्यानुमानतः ॥ धर्मकर्माधिपौदग्धौधर्मराज्यक्षयावहौ ॥ १० ॥
इतिराज्यभावविचारः ॥ ॥ अथाऽयभावविचारः ॥ अन्दपेज्ञेऽर्थगलाभोवाणिज्याच्छुभदृश्यु
ते ॥ संधिहेऽस्मिन्नगतेलाभः पठनलेखनात् ॥ १ ॥ ॥

ज्ञः ॥ दशमभावाधीशश्चेद्दग्धवलस्तदारज्यनाशः ॥ ९ ॥ १० ॥ इति दशमभावविचारः ॥ अथाथभावविचारः ॥ तत्रला
भयोगमाह ॥ अब्दपेक्षइति ॥ अब्दपे वर्षस्वामिनि नेबुधेऽर्धगेघनभावेगेशु भट्टयुते शुभग्रहे हृष्टयुके सति वाणिज्याह्लाभः
स्यात् ॥ अयमेको योगः ॥ अथान्यः ॥ अस्मिन्बुधे वर्षस्वामिनि शुभग्रहे हृष्टयुके संधिहाइं धिहा युक्तः लग्नगते वर्षकाली नलग्न
गते सति पठनलेखनाह्लाभः ॥ १ ॥ ॥ ॥

अथाशुभंफलमाह ॥ अस्मिन्निति ॥ अस्मिन्बुधेवर्षाधीनोपष्टाष्टांत्यगतेपष्टाष्टमंद्वादशस्थानगते सकूरेपापग्रहयुक्तेसतिनी चकर्मकृत् पुरुषःस्यात् ॥ तादृशोबुधोवर्षस्वामीसन्पष्टाष्टांत्यगेकूरेक्षणेपापग्रहैष्टेसतिलाभोनास्तीतिवाच्यम् ॥ वा अस्त गतेसति लिखनादितःलेखनतःलाभोनास्ति ॥ २ ॥ अथाशुभशुभयोगावाह ॥ जीवइति ॥ जीवेगुरौअब्दपेवर्षस्वामिनिक्कूरहतेपापग्रहपीडितेलमेवर्षलमेसतिहानिर्द्रव्यनाशःनृपाद्राज्ञःसकाशात्भयंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ अस्मिन्गुरौअधिकृतेपंचाधिकारिणांमध्येअधिकारीसन् दूनेसप्तमस्थानेसतिव्यवहाराद्वणिक्कर्मणाधनाप्तयःद्रव्याप्तिःस्यात् ॥ ३ ॥

अस्मिन्पष्टांत्यगतेसकूरेनीचकर्मकृत् ॥ कूरेक्षणेनवालाभोऽस्तंगतेलिखनादितः ॥ २ ॥
जीवेऽब्दपेकूरहतेलग्रहानिर्भयंनृपात् ॥ अस्मिन्नधिकृतेदूनेव्यवहाराद्वनाप्तयः ॥ ३ ॥
लग्नायेशेत्थशालेस्याह्लाभःस्वजनगौरवम् ॥ सर्वेपिलाभेवित्तास्यैसवलानिर्वलानतु ॥ ४ ॥
सर्वीर्योज्ञःसमुथहोलमेऽर्थसहमेशुभाः ॥ तदानिखातद्रव्यस्यलाभःपापदशानतु ॥ ५ ॥

अथप्राप्तियोगावाह ॥ लग्नायेशेत्थशालइति ॥ वर्षलग्नस्वामी ॥ आयेदशः लाभभावस्वामी अनयोस्तिथशालेपरस्परमुथशिलयो गेसतिलाभःस्यात् स्वजनेपुगौरवंचस्यात् ॥ अयमेकोयोगः ॥ अथान्यः ॥ सर्वेपिसर्वग्रहाः सबलाःसंतः लाभेएकादशस्था नेसन्तोविचाह्यैद्रव्यप्राप्त्यैर्भवन्ति ॥ यदिलाभस्थाःसर्वग्रहाःनिर्वलास्तदाद्रव्यप्राप्त्यैर्नभवन्ति ॥ ४ ॥ अथनिखातद्रव्यप्राप्ति योगमाह ॥ सर्वीर्यइति ॥ शोबुधःसर्वीर्यः वलयुक्तः ॥ पुनःकीदृशः ॥ समुथहामुथहायुकोलग्रमेवर्षलग्नमेस्यात् ॥ वलिष्ठोमुथहास

हितोबुधोवर्षलग्नस्त्येति ॥ अर्थसहमेद्रव्यसहमेपिशुभाः शुभग्रहालग्नस्त्येति स्थापितद्रव्यस्य ला
 भो भवेत् ॥ पापहशा एतादृशलग्नस्थयोगोपाग्रहैर्दृष्टेति निखातद्रव्यस्य लाभो न स्यान्नास्त्येव ॥ ५ ॥ इत्यायभावविचारः ॥
 अथव्ययभावविचारः । अथ सार्धश्लोकेन व्ययविचारमाह ॥ लग्नाब्दपाविति ॥ लग्नाब्दपौवर्षलग्नस्वामीवर्षस्वामिनौ हतवला
 निर्वला व्ययपण्मृतिर्यौ द्वादशपष्ठाष्टमस्थानगतौ सतौ यद्राशिगौ यस्मिन् राशावास्थितौ स्यातां ॥ तदा तदनुसारिफलं तस्मि
 न्स्थाने यादृशं फलमुक्तं तादृशं फलं विचिंत्य ज्ञातव्यं ॥ यथा वर्षस्वामी पष्ठगतः स चतुष्पदराशिगतश्चेत्तदा चतुष्पदनाशो वाच्यः ॥
 एवमष्टमद्वादशस्थयोरपीत्यर्थः ॥ अथ पष्ठस्थानस्थितस्य शुक्रस्य विशेषमाह ॥ शुक्रइति ॥ भृगुसुते शुक्रेऽब्दपेवर्षस्वामिनिप

इत्यायभावविचारः ॥ अथ व्ययभावविचारः ॥ लग्नाब्दपौहतवलौ व्ययपण्मृतिर्यौ यद्राशिगौ तदनु
 सारिफलं विचिंत्यम् ॥ पष्ठेऽब्दपे भृगुसुतेऽथ विनष्टवीर्ये दृष्टे खलैः क्षुतदृशा द्विपदक्षसंस्थे ॥ १ ॥

पष्ठस्थाने ॥ विनष्टवीर्ये हीनबले खलैः पापग्रहैः क्षुतदृशा चतुर्थदशमैकसप्तमदृष्ट्या दृष्टे द्विपदक्षसंस्थे नृराशिसंस्थे सति भृत्य
 क्षतिः सेवकानां नाशः स्यात् ॥ तादृशे शुक्रे चतुरंगिभस्ये चतुष्पदराशिगते सति तुरगहा अश्वहानिकरः स्यात् ॥ अश्वइत्युपल
 क्षणं ॥ अन्यचतुष्पदहानिरपि द्रष्टव्या ॥ एवमन्यस्मिन्नपि अब्दनाथे वर्षस्वामिनि पष्ठाष्टमद्वादशस्थाने पुनरपि तद्राशिगे सति
 इदमुदितं पूर्वोक्तभृत्यनाशादिफलं वाच्यं ॥ अथ वर्षस्वामी भौमस्तस्य स्थानविशेषे फलं श्लोकस्योत्तरार्धे नाह ॥ खल्यइति ॥ वर्ष
 स्वामिनि कुजे भौमे राशियुते चंद्रयुके खल्ये दशमस्थानस्ये सति अश्वदीनां नाशः मनसि व्याकुलत्वं च स्यात् ॥ अथ तादृशे

चंद्रयुकेवर्षस्वामिनिभीमेअशुभोपहतेपापग्रहहतेव्ययेद्वादशस्थानस्थेसतिअश्वादीनांनाशादिफलंवाच्यं ॥ अत्रशशियुतेइ
तिपाठः स्वयुद्धयाग्रंधकत्राकृतः । वस्तुतस्तु स्वयेकुजेशनियुतइतिपाठः पूर्वग्रथानुरोधत् ॥ उक्तंचसमरसिंहेन ॥ शनियु
जिकुजेगगनेवहाकुल्यंतुरंगनाशश्चेति ॥ ताजिकालंकारे ॥ भीमेमंदयुतेस्थितेचदशमेस्यादाकुलत्वंमनस्वश्चानांक्षतिरे
धेति ॥ तथाचस्वयेकुजेशनियुतेतुरगादिनाशः आकुलत्वंच ॥ अयमेकोयोगः ॥ अधान्यः ॥ कुजेअशुभोपहतेव्ययेसती
त्यर्थः ॥ अथवापापाक्रांतेव्ययभवनेसति ॥ तुरगादिनाशइत्यादि ॥ १ ॥ २ ॥ अथसूर्यशन्योरप्यब्दपयोरद्युभस्थानगतयोः

भूत्यक्षतिसुरगहाचतुरंग्रिभस्थेऽन्यसिन्नपीदमुदितंफलमब्दनाथे ॥ स्वयेकुजेशशियुतेतुरगादि
नाशः स्याद्रथाकुलत्वमशुभोपहतेव्ययेवा ॥ २ ॥ पष्ठेखलहतेचतुरंग्रिभस्थेभृत्यैःसमंकलिरथाष्ट
मरिःफगेऽपि ॥ मंदेऽब्दपेवल्युतेरिपुरिःफसंस्थोभूवासनद्रुमजलाशयनिर्मितिश्च ॥ ३ ॥

फलमाह ॥ पष्ठेइति ॥ रवीसूर्ये वर्षस्वामिनिपष्ठेपष्ठस्थानेखलहते पापग्रहाक्रांतेचतुरंग्रिभस्थे चतुष्पदराशिसंस्थे अथाष्ट
मरिःफगेपि अष्टमस्थानगतेऽधवाद्वादशस्थानगतेसतिभृत्यैःसेवकैःसहकलिःकलहःस्यात् ॥ अथमंदेनौअब्दपेवर्षस्वामि
निचल्युते रिपुरिःफस्थे पष्ठद्वादशस्थानसंस्थेसति भूवासनंउज्जटभूमौग्रामनिर्मितिःतस्मिन्भूमौद्रुमाणांजलाशयानांकूप
तडागानांनिर्मितिश्चस्यात् ॥ ३ ॥

॥

॥

॥

अथस्थानांतरगतानां ग्रहाणां फलमाह ॥ स्वर्शोच्चगइति ॥ सूर्यपुत्रे शनौ चर्पस्वामिनि स्वर्क्षं स्वराशौ मकरं कुंभसंस्थे स्वोच्चैस्तु लाराशौ स्थिते कर्मणि दशमस्थाने सति नैरुज्यं शरीरे आरोग्यमर्थार्थं धिगमः द्रव्यप्राप्तिश्च स्यात् ॥ एतादृशे जीवे गुरौ चर्पस्वामिनि धनुर्मीनकर्कस्थे दशमगते सति आरोग्यं द्रव्यप्राप्तिश्च स्यात् ॥ तादृशे सूर्यसिंहे मेषस्थे सति दशमस्थे राशौ नृपात्सकाशादर्थप्राप्तिः ॥ एतादृशे कुजे भौमे चर्पस्वामिनि मेषवृश्चिकमकरगते सति दशमस्थे स्वबाहुबलाद्द्रव्यप्राप्तिः स्यात् ॥ एतादृशे बुधे चर्पस्वामिनि मिथुनकन्यास्थे सति दशमस्थे भिषक्कुज्योतिषकाव्यशिल्पैः कृत्वा द्रव्यप्राप्तिः स्यात् ॥ ४ ॥ अधनिर्वलशनेः फलं श्लोकपूर्वा

स्वर्शोच्चगे कर्मणि सूर्यपुत्रे नैरुज्यमर्थार्थं धिगमश्च जीवे ॥ सूर्ये नृपाद्बाहुबलात्कुजेऽर्थो बुधे भिषग्ज्योतिषकाव्यशिल्पैः ॥ ४ ॥ मंदेऽब्दे पेगतवले नैराश्रयंदौःस्थ्यमादिशेत् ॥ सूर्येऽब्दे शशिशिस्थाने मंदेऽब्दे जनुपोर्हते ॥ ५ ॥ सर्वकर्मसु वैकल्यं वक्रेऽस्ते च तथा पुनः ॥ कर्मकर्मेशसहमनाथाः शनियुते क्षिताः ॥ ६ ॥

धेनाह ॥ मंदइति ॥ मंदे शनैश्चरे अब्दपे चर्पस्वामिनि गतचले निर्वले दशमस्थिते सति नैराश्रयं आशाराहित्यंदौःस्थ्यं चंचलचित्तत्वमादिशेत्कथयेत् ॥ अथ वर्षे शसूर्यस्य फलमाह ॥ श्लोकोत्तरार्धोत्तरश्लोकपूर्वार्धार्थ्यां ॥ सूर्येऽब्दे शेषचर्पस्वामिनि सति मंदे शनैश्चरे अब्दजनुपोः अब्दे चर्पस्वामिनि जनुपि जन्मकालीनराशिस्थाने चंद्राक्रां तराशि गते तथा हते चर्पकालजन्मकालयोर्हते पापग्रहैः पीडिते सति सर्वकर्मसु वैकल्यं ज्ञानादिराहित्यं स्यात् ॥ तथा तादृशे पुनः शनौ चक्रे अस्तंगते वा सति सर्वकर्मसु वैकल्यं स्यात् ॥ अथ कर्मभावकर्मेश्वरकर्मसहमे श्वराणां शनियुतिदृष्टिन्यामशुभफलमुत्तरार्धेनाह ॥ कर्मेति ॥ कर्मभावकर्मेशकर्मभावस्वामि

सहमनाथाः कमसहमाधीशाः शनियुतेक्षिताः शनिनायुक्ताष्टाश्चेद्भवंतितदा सर्वकर्मसु वैकल्यं स्यात् ॥ ५ ॥ ६ ॥ अथ दुष्टस्या
नस्थस्य वर्षे शस्यफलमाह ॥ पडष्टव्ययगइति ॥ अब्दे शेषे स्वामिनि पडष्टव्यये पष्ठगे ऽष्टमगते द्वादशगते वासति ॥ तथा कर्म
शेषे च दशमभाय स्वाभिनि सूतावब्दे च सूतौ जन्मकाले अब्दे वर्षकाले च वलो जिज्ञेते निर्वले न शुभं स्यात् ॥ तत्राऽब्दे तस्मिन् वर्षे मृतिपे
अष्टमभावस्वामिनि तथा तद्दशगते निर्वले वासति नैव शुभं स्यात् ॥ ७ ॥ अथ वर्षे सामान्यतः शुभाशुभफलमाह ॥
यत्र भावइति ॥ जन्मनि जन्मकाले यत्र यस्मिन् भावे शुभफलदो दुष्टफलदो वायः कश्चिद्ब्रह्मोऽस्ति स म्रहो वर्षे ऽपि तद्भावगः सन् तादृ

पडष्टव्यये ऽब्दे शेषे कर्मशेषे च वलो जिज्ञेते ॥ सूतावब्दे च न शुभं तत्राऽब्दे मृतिपे तथा ॥ ७ ॥

यत्र भावे शुभफलो दुष्टो वा जन्मनि ग्रहः ॥ वर्षे तद्भावगस्तादृकृतफलं यच्छति शुभम् ॥ ८ ॥

ये जन्मनि स्युः सवला विवीर्यार्थे शुभं प्राचरमेत्वं निष्टम् ॥ दद्युर्विलोमं विपरीततायां तुल्यं

फलं स्यादुभयत्र साम्ये ॥ ९ ॥ इति व्ययभावविचारः ॥

शस्तफलं शुभाशुभफलं ध्रुवं निश्चितं यच्छति ददाति ॥ ८ ॥ अथ वर्षे ग्रहाणां फलपाककालमाह ॥ ये जन्मनि स्युरिति ॥ जन्म
नि जन्मकाले ये ग्रहाः सवलाः वलिष्ठाः स्युस्ते ग्रहाः वर्षे विवीर्यानिर्वलाः स्युस्तदा ते ग्रहाः प्राग् वर्षस्य पूर्वार्धे सुखं दद्युः ॥ चरमे वर्षे
स्योत्तरार्धे तु निष्टं अशुभफलं दद्युः ॥ अथ विपरीतायां उक्तैः परीत्ये विलोमं विपरीतं फलं दद्युः ॥ तद्यथा ॥ ये ग्रहाः जन्मकाले
निर्वलाः वर्षकाले सवलास्ते वर्षपूर्वार्धे अनिष्टं फलं दद्युः ॥ वर्षोत्तरार्धे सुखं दद्युः ॥ उभयत्र साम्ये तुल्यं फलं स्यात् ॥ तद्यथा ॥

येग्रहाजन्मकालेवर्षकालेपिवलिष्ठास्तेसंपूर्णवर्षेषुभंफलंदधुः ॥ येग्रहाजन्मकालेवर्षकालेचनिर्वलास्तेसंपूर्णवर्षेदुःखमेवदधुः
ग्रहजनितंसर्वफलंतत्तद्ग्रहदशायामंतदशायांवाच्यमितितत्त्वम् ॥ ९ ॥ इतिव्ययभावविचारः ॥ ॥ अथाधिकारोपसंहारमाह ॥
श्रीगर्गेति ॥ स्पष्टम् ॥ १० ॥ इतिदिवाकरविरचितवर्षतंत्रटीकायांद्वादशभावविचारःसमाप्तः ॥ ॥ अथदशाध्यायोव्या

श्रीगर्गान्वयभूषणोगणितविचिंतामणिस्तत्सुतोऽनंतोऽनंतमतिर्व्यधात्खलमतिध्वस्त्यैजनुः
पद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञयासत्तुष्ट्यैव्यदधाद्विवेचनमिदंभावे
पुसत्ताजिकात् ॥ १० ॥ अथदशाक्रमविचारः ॥ स्पष्टान्सलग्नान्खचरान्विधायराशीन्विना
त्यल्पलंबतुपूर्वम् ॥ निवेश्यतस्मादधिकाधिकांशंक्रमादयंस्यात्तुदशाक्रमोऽब्दे ॥ ११ ॥ ऊनंवि
शोध्याधिकतःक्रमेणशोध्यविरुद्धांशकशेषैक्यम् ॥ सर्वाधिकांशोन्मितमेवतत्स्यादनेनवर्ष
स्यमितिस्तुभाज्या ॥ २ ॥ शुद्धांशकास्तान्गुणयेदनेनलब्धध्रुवोकेनभवेद्दशायाः ॥ मानं
दिनाद्यंखलुसद्ग्रहस्यवलान्यथासांनिगदेत्तुशास्त्रात् ॥ ३ ॥

ख्यायते ॥ तत्रदशासाधनपूर्वमेवोक्तं ॥ अथदशाफलान्याह ॥ तत्रपूर्णमध्याधमनष्टवलानांग्रहाणांफलपद्यानिस्पष्टार्थानि
॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥

शुद्धांशसाम्येवलिनोदशाद्यावलस्यसाम्येऽल्पगतेस्तुपूर्वा ॥ साम्येविलम्बस्यखगेनचित्त्वावलाधिका
 लग्नपतेर्वित्त्वा ॥ ४ ॥ हेममुक्ताफलद्रव्यलाभमारोग्यमुत्तमम् ॥ कुरुतेस्वामिसन्मानंदशालम्बस्य
 शोभना ॥ ५ ॥ लाभदृष्टेनवित्तस्यमानहीनस्यसेवनं ॥ मनसोविकृतिंकुर्याद्विशालम्बस्यमध्यमा ॥ ६ ॥
 विदेशगमनंक्लेशवृद्धिनाशंकदव्ययम् ॥ मानहानिकरोत्येवकष्टालम्बदशाफलं ॥ ७ ॥ क्रूरलग्नदशा
 मध्यासौर्यस्वल्पंघनव्ययं ॥ अंगपीडांस्त्वपुष्टिचकुरुतेमृत्युविग्रहम् ॥ ८ ॥ अथरविदशाफलं ॥ दशा
 रवेःपूर्णचलस्यलाभंगजाश्वहेमांवररत्नपूर्णम् ॥ मानोदयंभूमिपतेर्ददाति यशश्चदेवद्विजपूजनार्देः
 ॥ ९ ॥ दशारवेर्मध्यचलस्यपूर्वमिदंफलंमध्यममेवदत्ते ॥ ग्रामाधिकारव्यवसायधैर्यैःकुलानुमानाच्च
 सुखादिलाभः ॥ १० ॥ दशारवेरल्पचलस्यपुंसांददातिदुःखंस्वजनैर्विवादात् ॥ मतिभ्रमंपितरुजं
 स्वतेजोविनाशनंघर्षणमप्यरिभ्यः ॥ ११ ॥ दशारवेर्नष्टचलस्यपुंसांनृपाद्रिपोर्वाभयमर्थनाशम् ॥
 स्त्रीपुत्रमित्रादिजनैर्विवादंकरोतिबुद्धिभ्रममामयंच ॥ १२ ॥ ॥ ॥

अथसूर्यस्वस्थानविशेषावस्थित्याफलतारतम्येनदशाफलमाह ॥ लग्नाद्रविःसूर्यःनिंद्योपिनष्टवल्लोपित्रिदशाय
संस्थःपष्ठतीयदशमैकादशस्थानसंस्थःसप्तर्धमेवशुभफलंस्वदशायांदत्तेददातीत्यर्थः । एवंपट्टत्रिदशायसंस्थोरविरूनःहीन
वल्लोपिसन्मध्यमंमध्यमफलदःस्यात् ॥ एवमुपचयस्थानगतोमध्योमध्यमवल्लोपिशुभतांचशुभफलंददाति ॥ इत्थममुनाप्र

लग्नाद्रविःपट्टत्रिदशायसंस्थोनिंद्योपिदत्तेशुभमर्धमेव ॥ मध्यत्वमूनःशुभताचमध्योयातीत्यमत्यंत
शुभःशुभःस्यात् ॥ १३ ॥ अथचंद्रदशाफलम् ॥ इंदोर्दशापूर्णवलस्यदत्तेशुक्लांवरस्रद्धाणिमौक्तिका
द्याम् ॥ स्त्रीसंगमंराज्यसुखंचभूमिलाभंयशःकांतिवलाभिवृद्धिम् ॥ १४ ॥ इंदोर्दशामध्यवलस्यसर्व
मिदंफलंमध्यममेवदत्ते ॥ वाणिज्यमित्रांवरगेहसौख्यंमतिकर्षणतोऽन्नलाभम् ॥ १५ ॥ इंदोर्द
शास्वल्पवलस्यदत्तेकफामयंकांतिविनाशमाहुः ॥ मित्रादिवैरंजननंकुमार्याधर्मार्थनाशंसुखमल्प
मत्र ॥ १६ ॥ इंदोर्दशानष्टवलस्यलोकापवादभीतिधनधर्मनाशम् ॥ शीतामयंस्त्रीसुतमित्रवैरंदौ
स्थयंचदत्तेविरसान्नुक्तिम् ॥ १७ ॥ ॥

कारेणोपचयस्थानगःशुभःपूर्णवलःअत्यंतशुभःस्यात् ॥ एतत्स्थानरहितोरविःअन्यस्मिन्स्थानेयथोक्तफलदःस्यात् । एवं
सर्वत्रव्याख्या ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ ॥

पष्ठाष्टमांस्वेतरराशिसंस्थोर्निद्योपिदत्तेऽर्थसुखंदशायाम् ॥ मध्यत्वमूनःशुभतांचमध्योयातीत्यमिंदुः
 सुशुभःशुभःस्यात् ॥ १८ ॥ ॥ अथभौमदशाफलम् ॥ दशापतिःपूर्णवल्लोमहीजःसेनापतित्वंतनुते
 नराणाम् ॥ जयंरणेविद्रुमहेमरत्नवस्त्रादिलाभंप्रियसाहसत्वम् ॥ १९ ॥ दशापतिर्मध्यवल्लोमहीजः
 कुलानुमानेनधनंददाति ॥ राजाधिकारोप्यथतत्परत्वंतजस्विताकांतिवल्लाभिवृद्धिं ॥ २० ॥ दशा
 पतिःस्वल्पवल्लोमहीजोददातिपित्तोष्णरुजंशरीरे ॥ रिपोर्भयंवधनमास्यतोऽसृक्स्वंचवरंस्वजनैश्च
 शब्धत् ॥ २१ ॥ दशापतिर्नष्टवल्लोमहीजोविवादमुग्रजनयेद्रणंवा ॥ चौराद्भयंरक्तुरुजंज्वरंचविप
 त्तिमन्यस्वहर्तिचखर्जूम् ॥ २२ ॥ त्रिपट्टायगतोभौमोनष्टवीर्यःशुभार्धदः ॥ मध्योहीनशुभोमध्यः
 शुभोऽत्यंतशुभावहः ॥ २३ ॥ अथबुधदशाफलम् ॥ दशापतिःपूर्णवल्लोबुधश्चेद्यशोऽभिवृद्धिगणि
 ताःसुशिल्पात् ॥ तनोतिसेवांसफलान्पुनर्पादैर्दूल्यंचवैदूष्यगणोदयंच ॥ २४ ॥ दशापतिर्मध्यवल्लोबु
 धश्चेद्दुरोःसुहृद्भ्योलिपिकाव्यशिल्पैः ॥ धनासिदायीसुतमित्रवंधुसमागमान्मध्यममेवसौख्यम् ॥ २५ ॥

दशापतौ स्वल्पबले बुधे स्यान्मानस्य नाशः स्वजनापवादः ॥ अकार्यकोपस्वलनाद्यनिष्टं धनं व्य-
 यंरो गभयं च विद्यात् ॥ २६ ॥ दशापतौ हीनबले बुधे स्यात्स्वबुद्धिदोषो वधबंधभीतिः ॥ दूरे गतिर्वा-
 तकफामयार्चिर्निखातवित्तस्य च नापिलाभः ॥ २७ ॥ पडष्टां त्येतरक्षस्थो नष्टोऽर्धशुभप्रदः ॥
 मध्यो हीनः शुभो मध्यः शुभोऽत्यंतं शुभावहः ॥ २८ ॥ अथ गुरुदशाफलं ॥ गुरोर्दशापूर्णवलस्य द-
 ते मानोदयं राजसुहृदुरुभ्यः ॥ कीर्त्यर्थलाभोपचयं सुखानिराज्यं सुतातिरिपुरोगनाशम् ॥ २९ ॥
 गुरोर्दशामध्यवलस्य धर्ममतिं सखित्वं नृपमंत्रिवर्गैः ॥ तनोति मानार्थं सुखाभिलाभं सिद्धिं सदु-
 त्साहवलातिरेकम् ॥ ३० ॥ दशागुरोरल्पवलस्य दत्ते रोगंदरिद्रत्वमथारिभीतिम् ॥ कर्णामय-
 धर्मधनप्रणाशं वैराग्यमर्थचगुणं न किंचित् ॥ ३१ ॥ गुरोर्दशानष्टवलस्य पुंसां ददाति दुःखानिरु-
 जं कफार्तिम् ॥ कलत्रपुत्रस्वजनारिभीतिं धर्मार्थनाशं तनुपीडनं च ॥ ३२ ॥ पडष्टरिः फेतर-
 गो गुरुर्निदोर्धसत्फलः ॥ मध्यो हीनः शुभो मध्यः शुभोऽत्यंतं शुभावहः ॥ ३३ ॥

॥ २६ ॥ २७ ॥ २८ ॥ २९ ॥ ३० ॥ ३१ ॥ ३२ ॥ ३३ ॥

॥ ३३ ॥

॥

अथशुक्रदशाफलं ॥ दशाभृगोःपूर्णवलस्यसौख्यंस्वगंधहेमांवरकामिनीभ्यः ॥ हयादिलाभःसुत
 कीर्तितोपानैरुज्यगंधर्वरतिःपदाप्तिः ॥३४॥ दशाभृगोर्मध्यवलस्यदत्तेवाणिज्यतोरार्थागमनंकृपेश्च ॥
 मिष्टान्नपानांवरभोगलाभंमित्रांश्चयोपित्सुतसौख्यलाभम् ॥ ३५ ॥ दशाभृगोरल्पवलस्यदत्तेमति
 भ्रमंज्ञानयशोऽर्थनाशम् ॥ कदन्नभोज्यंव्यसनामयार्तिस्त्रीपक्षवैरंकलिमध्यरिभ्यः ॥ ३६ ॥ दशा
 भृगोर्नष्टवलस्यदत्तेविदेशयानंस्वजनैर्विरोधम् ॥ पुत्रार्थभार्याविपदोरुजश्चमतिभ्रमोपिव्यसनंमहच्च
 ॥३७॥ पडष्टरिःफेतरगोभृगुर्निद्योर्ध्वसरफलः ॥ मध्योहीनःशुभोमध्यःशुभोऽत्यंतशुभावहः ॥३८॥
 अथशनिदशाफलम् ॥ दशाशनेःपूर्णवलस्यदत्तेनवीनवेदमांवरभूमिसौख्यम् ॥ आरामतोयाश्रयनि
 र्मितिश्चम्लेच्छातिसंगानृपतेर्धनाप्तिः ॥३९॥ दशाशनेर्मध्यवलस्यदत्तेखरोष्ट्रपाखंडजतोधनाप्तिम् ॥
 वृद्धांगनांसंगमदुर्गर्क्षाधिकारचिंताविरसान्नभोगः ॥ ४० ॥ दशाशनेःस्वल्पवलस्यपुंसांतनोति
 दुःखंरिपुतस्करेभ्यः ॥ दारिद्र्यमात्सीयजनापवादरोगंचशीतानिलकोपमुग्रम् ॥ ४१ ॥

॥ ४२ ॥ ४३ ॥ अथलग्नदशाफलं वक्तुं कामस्तायल्लग्नस्वामिफलानि चरादिलग्नगतद्रेक्काणवशेन फलतारतम्यं श्लोकाभ्यामाह ॥
दशातनोरिति ॥ तनोर्लग्नस्य दशास्वामिवलेन तुल्यं स्वस्वामिनो यादृशं वलं तादृशं फलं ददाति ॥ अथ लग्नदशायां परोवि-
शेषः ॥ चरेचरलग्नसति प्रथमे द्रेक्काणे यदि तदा शुभा शुभफलदादशा स्यात् ॥ यदि द्वितीये द्रेक्काणे लग्नं तदा मध्यफलदाद-
शा स्यात् ॥ यदि तृतीये द्रेक्काणे लग्नं तदा मध्यमफलदादशा स्यात् ॥ द्विमूर्तिभे द्विस्वभावलग्ने अस्माच्चरलग्नद्विपरीतमूह्यम् ॥

दशाशनेर्नष्टवलस्य पुंसामनेकधा तु व्यसनानि दत्ते ॥ स्त्रीपुत्रमित्रस्वजनैर्विरोधं रोगाभिघृद्धिं
मरणेन तुल्यम् ॥ ४२ ॥ त्रिपष्ठलाभोपगतो मंदो निधोर्धसत्फलः ॥ मध्योहीनः शुभो मध्यः
शुभोऽत्यंतं शुभावहः ॥ ४३ ॥ दशातनोः स्वामिवलेन तुल्यं फलं ददातीत्यपरोविशेषः ॥ चरे
शुभामध्यफलाधमाचद्विमूर्तिभेस्माद्विपरीतमूह्यम् ॥ ४४ ॥ अनिष्टमिष्टं च समस्थिरक्षैः क्रमाद्वृ-
त्तकणैः फलमुक्तमाद्यैः ॥ सत्स्वामियोगेक्षणतः शुभं स्यात्पापेक्षणात्कष्टफलं च वाच्यम् ॥ ४५ ॥

तद्यथा ॥ द्विस्वभावराशौ लग्नं प्रथमे द्रेक्काणे दशा अधमफलदा ॥ द्वितीये द्रेक्काणे तदा दशममध्यमफलदा ॥ तृतीये द्रेक्काणे
तदा शुभफलदा स्यादित्यर्थः ॥ ४४ ॥ अनिष्टमिति ॥ स्थिरक्षैः स्थिराशौ लग्नं गते यदि प्रथमे द्रेक्काणे लग्नं तदा निष्टमनिष्टफलदा
दशा ॥ यदि द्वितीये द्रेक्काणे लग्नं तदा इष्टं च समफलदादशा ॥ यदि तृतीये द्रेक्काणे लग्नं तदा सममध्यमफलदादशेत्यर्थः ॥ क्रमादाद्यैः

पूर्वाचार्यैर्द्रक्काणयशाह्मदशायाःफलमुक्तं ॥ अथापवादमाह ॥ सत्स्वामीति ॥ तल्लग्नसच्छुभग्रहःस्वामिनाचयोगे
क्षणतःयुतमीक्षितं चेत्स्यात्तदाअशुभफलमपिशुभं स्यात् ॥ शुभंचेच्छुभतरं स्यात् ॥ यदि तल्लग्नपापेक्षणात् पापग्रहैःस्वामिव्य
तिरिक्तैर्दृष्टं युतं वा चेत्स्यात्तदाकष्टफलं वाच्यम् ॥ अत्र चतुर्विधग्रहवलदशादृशाफलं वाच्यं ॥ तद्यथा ॥ पंचदशविंशोपकाधिको
ग्रहो विंशत्यंशवधिपूर्णवलः दशविंशोपकाधिको ग्रहः पंचदशविंशोपकाविधिमध्यवलः पंचविंशोपकाधिको दशावधिअधमव

दशामानंसमामानं प्रकल्प्योक्तं न वर्तमाना ॥ अंतर्दशाः साधनीयाः प्राक्पात्यांशवशेन तु
॥ ४६ ॥ आदावंतर्दशापाकपतेस्तत्क्रमतोऽपराः ॥ शुभेक्षणान्वयान्मैत्र्यात्तत्फलंपरिचिं
तयेत् ॥ ४७ ॥ चंद्रारजीवाः सौम्येज्यशुक्रारविविधूतथा ॥ मंदेज्यशुक्रसूर्येदुर्भौमाः सौ
म्येज्यसूर्यजाः ॥ ४८ ॥ जीवन्नशुक्राः सूर्यादिः शुभा अंतर्दशाहमाः ॥ अन्येषामशुभाज्ञेया
इति वामनभाषितं ॥ ४९ ॥ इति ग्रहदशाफलानि ॥ ॥ ॥

लः पंचविंशोपकादूनेनष्टवल इति ॥ उक्तं च वामनेन ॥ पूर्णमध्याधमानष्टान्ग्रहोक्षान्वादशाफलं ॥ तत्क्रमेणैव वक्ष्यामि प्रत्येकं
च चतुर्विधमिति ॥ इति दशाफलानि ॥ ग्रहदशास्वंतर्दशासाधनपूर्वमेवोक्तम् ॥ ४५ ॥ ४६ ॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥
इति द्वादशाकरविरचिते दशांतर्दशाध्यायः ॥ ॥ ॥

अथ सकलभावस्थग्रहफलान्याह ॥ तत्र तावद्व्यग्रस्थितसकलग्रहफलमाह ॥ सूर्यभौमशनयः प्रत्येकं सामुदायिकं वातनुगालग्रगताय दिश्युस्तदा ज्वरार्तिज्वरपीडा धनक्षयं च कुर्युः ॥ इत्थममुना प्रकारेण पापयुग्मिन्दुः पापग्रहयुक्त इदं दुश्चेत्तथापि ज्वरार्ति धनक्षयं च कुर्यात् ॥ यदा चंद्रः पुष्टतनुः वर्धमानतनुः शुभान्वितः शुभग्रहैर्युक्तश्च लग्नगः सन्सौख्यं करोति ॥ तथा जीवन्मनुशु

अथ भावस्थग्रहफलान्युच्यंते ॥ सूर्यारमंदास्तनुगाज्वरार्ति धनक्षयं पापयुग्मिन्दुरित्थम् ॥ शुभान्वितः पुष्टतनुश्च सौख्यं जीवन्मनुशुक्रा धनधान्यलाभम् ॥ ५० ॥ चंद्रज्ञजीवास्फुजितो धनस्था धनागमं राज्य सुखं च दद्युः ॥ पापा धनस्था धनहानिदाः स्युर्नृपाद्भयं कार्यं विधातमार्किः ॥ ५१ ॥ दुश्चिक्वगाः खलु खगा धनधर्मराज्यलाभप्रदा वलयुताः क्षितिलाभदाः स्युः ॥ सौम्याः सुखार्थं सुतमानयशो विलासलाभाय हर्षमतुलं किल तत्र चंद्रः ॥ ५२ ॥ चंद्रः सुखे खलयुतो व्यसनं रुजं च पुष्टः शुभेन सहितः सुखमात्तनोति ॥ सौम्यः सुखं विविधमत्र खलाः सुखार्थं नाशं रुजं व्यसनमप्यतुलं भयं च ॥ ५३ ॥ पुत्रवित्तसुखसंचयं शुभाः पुत्रगाभृगुसुतोऽतिहर्षदाः ॥ पुत्रवित्तधनबुद्धिहारकास्तस्करामयकलिप्रदाः खलाः ॥ ५४ ॥

कालग्रगाश्चेत्स्युस्तदा धनराज्यलाभं कुर्युः ॥ ५० ॥ अथ धनभावस्थितसकलग्रहफलमाह ॥ चंद्रेति स्पष्टं ॥ अष्टमभावफलपर्यंतं स्पष्टं ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥ ५४ ॥

॥

॥ ५५ ॥ ५६ ॥ ५७ ॥ अथनयमभायगतमकलप्रहकलमाह ॥ तपसीति ॥ तपसिनवमस्थानेखलगेपापग्रहेसतिसोदरभी
 पशुपीडनंनस्यात् ॥ अत्रनेद्रनिःसूर्यस्तदातिमुदःहर्षयुक्तोभवति ॥ रयेस्तत्रहर्षस्थानस्थितत्वात् ॥ शुभखगाःशुभग्रहानवमस्था
 पष्ठेपापावित्तलाभंगुह्यासिभोमेऽस्यंतहर्षदःशत्रुनाशं ॥ सोम्याभीतिवित्तनाशंकलित्तचंद्रोरोगंपापपु
 कःकरोति ॥ ५५ ॥ सपापःशशीसप्तमोन्याधिभीतिखलाःस्त्रीविनाशंकलिभृत्यभीतिम् ॥ शुभाःकुर्वते
 वित्तलाभंगुह्यासिपयशोराजमानोदगंधुसौख्यम् ॥ ५६ ॥ चंद्रोऽष्टमेनिधनदःखलखेटयुक्तःपापाश्च
 तत्रमृतितुल्यफलंचविद्यात् ॥ सोम्याःस्वधातुवशतोरुजमर्थहानिमानक्षयंमुयशिलेशुभजेशुभंच
 ॥ ५७ ॥ तपसिसोदरभीःपशुपीडनंखलखगेतिमुदोरविरत्रवेत् ॥ शुभखगाधनधर्मविद्यद्विदाःखल
 खगेपिशुभान्यपरेजगुः ॥ ५८ ॥ गगनगोरविजःपशुवित्तहारविकुजौव्यवसायपराक्रमौ ॥ धनसुखा
 निपरेनधनात्मजाऽनिसंगमुह्यानिवितन्वते ॥ ५९ ॥ लाभेधनोपचयसौख्ययशोभिवृद्धिसन्मित्र
 संगवलपुष्टिकराश्रसर्वं ॥ क्रूराचलेनरहिताःसुतवित्तवृद्धिनाशंशुभास्तुतनुतांस्वफलस्यकुर्युः ॥ ६० ॥
 नरधाःधनधर्मविवृद्धिदाः खलगतगेपिनवमस्थानस्येमत्तिशुभाशुभफलदाइत्यपरेजगुः ॥ ५८ ॥ द्वादशपर्यंतंस्पष्टं हर्षविद्यु
 द्भिर्ननेतिद्वादशाननेर्हर्षस्थानस्यात् ॥ ५९ ॥ ६० ॥

॥ ६१ ॥ ६२ ॥ इतिवर्षतंत्रटीकायांभावफलाध्यायः ॥ अथमासदिनप्रवेशफलाध्यायः ॥ तत्रसंज्ञातंत्रोक्तप्रकारेणमांसदि
नप्रवेशकालौनिर्णयअधिकारिनिर्णयंश्लोकपट्टेनाह ॥ मासप्रवेशकालेषूर्वोक्तप्रकारेणग्रहान्भावश्चांत
न्यादिद्वादशभावांश्चसाधयेत् ॥ तदनंतरंमासपतिनिर्णयार्थपडधिकारिणोविचार्यास्तद्यथा ॥ तत्रएकःमासतनोर्नार्थोमास
लग्नस्वामी ॥ द्वितीयःमुख्येशोवर्षकालीनमुख्यहासाधर्द्धयांशगणितगतमाससंख्ययायुतासांमासमुख्यहाशेयातस्याःस्वामी ॥

पापाव्ययेनेत्ररुजंविवादहानिंधनानानृपतस्करादेः ॥ सौम्याव्ययंसद्यवहारमार्गेकुर्युःशनिहर्षवि
वृद्धिमत्र ॥ ६१ ॥ इतिभावस्थग्रहफलानि ॥ श्रीगर्गान्वयभूषणोगणितविचिंतामणिस्तसुतोऽनं
तोऽनंतमतिव्यधात्स्वलमतिध्वस्त्यैजनुःपद्धतिम् ॥ तत्सूनुःखलुनीलकंठविबुधोविद्वच्छिवानुज्ञया
भावस्थग्रहपाकदौःस्थ्यसुखतायुक्तंफलंसोऽभ्यधात् ॥ ६२ ॥ ३ ॥ अथमासप्रवेशफलानि ॥ मासा
र्कस्यतदासन्नपंक्तिस्थेनसहांतरम् ॥ कलीकृत्वाकंगत्यासंदिनाद्येनयुतो नितम् ॥ १ ॥

तथातृतीयोजन्मलग्नस्वामी ॥ चतुर्थस्त्रिराशिपःत्रिराशिकस्वामी ॥ तथादिननिशोर्धीदुभपतिःपंचमःदिवसेमासप्रवेशश्चे
त्तदासूर्याकांतराशिस्वामी रात्रौमासप्रवेशश्चेत्तदाचंद्राकांतराशिस्वामी । तथावर्षप्रवेशलग्नस्वामीपष्ठः । एपांपण्णामधिका
रिणांमध्येवीर्याधिकःबलाधिकःसन् तनुंलग्नंपश्यन्सःमासपतिः सएवमासस्वामीज्ञेयः ॥ लग्नमनीक्षमाणेत्यादिपूर्ववज्ज्ञेयम् ॥

इतःमासपतेः सकाशाच्छुभाशुभफलंवाच्यं ॥ अत्रापरेआचार्याः मासलग्नस्वामिनमेवमासस्वामीत्युचिरेल्लक्तवन्तः ॥ तेषांम
तेपूर्वोकाधिकारिणःसंत्येव ॥ तथाअन्येषांमतेदिनलग्नशंदिनप्रवेशलग्नस्वामिनंदिनेशं विचक्षणाःदैवज्ञाप्रोचुः ॥ अत्रापि
अधिकारिनिर्णयोनास्त्येव ॥ एवंनिर्णीतयोर्मासदिनप्रवेशस्वामिनोःफलंवर्षशवहुधैर्वाच्यम् ॥ १ ॥ २ ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥

तत्पंक्तिस्थंवारपूर्वमासार्केऽधिककहीनके ॥ तद्वाराद्येमासवेशोद्युवेशोप्येवमेवहि ॥ २ ॥ मासप्रवेश
कालेज्ञोग्रहान्भावांशसाधयेत् ॥ तत्रमासतनोर्नाथोमुंथहोजन्मपस्तथा ॥ ३ ॥ त्रिराशिपोदिननि
शोरवीदूभपतिस्तथा ॥ अब्दप्रवेशलग्नशेषांवीर्याधिकस्तनुम् ॥ ४ ॥ पश्यन्मासपतिर्ज्ञेयस्ततोवा
च्यंशुभाशुभम् ॥ अपरेमासलग्नशंमासाधिपतिमूचिरे ॥ ५ ॥ दिनेशंदिनलग्नशंताम्रोचुर्विच
क्षणाः ॥ मासघस्येशयोर्वाच्यंफलंवर्षशवहुधैः ॥ ६ ॥ लग्नांशाधिपतिर्विलग्नपनवांशेशेनमैत्रीदृशा
दृष्टोवासहितःशशीचयदितौमैत्रीदृशालोक्ते ॥ तस्मिन्मासितनौसुखंवहुविधैर्नैरुज्यमित्थंफलंता
वद्यावदिमेस्युरित्यमथतान्संचार्यवाच्यंफलम् ॥ ७ ॥

॥ ६ ॥ अथमासफलमाह ॥ लग्नांशाधिपतिरिति ॥ लग्नांशगतनवांशस्वामी विलग्नपनवांशेशेनमासल
ग्नस्वामीप्रहाक्रांतराशितन्नवांशस्वामिना शुभमंदेष्टेणपापमंदेष्टेणवा मैत्रीदृशामित्रदृशा तृतीयैकादशनवमपंचमदृष्ट्यादृष्टोवा

युक्तश्चेत्स्यात् । चपुनः शशीचंद्रः यदि तौ मासलं ग्रास्वामिमासलं न वांशस्वामिनौ मैत्रीदृशामित्रदृश्या आलोकते पश्यति तदा तस्मिन्मासितनौ शरीरे नानाविधं बहुप्रकारं सुखं नीरोगं तावत्स्यात् ॥ इत्थममुना प्रकारेण मासफलं तावत्कालपर्यंतं स्यात् यावदि मेघग्राहः लग्ननवांशस्वामिलग्नोऽश्वरांशस्वामिनौ चंद्रश्च इत्थमेवं प्रकारकाः स्युः ॥ अयमर्थः ॥ एषां त्रयाणां प्रत्यहं गच्छतां यावत्तद्वाशिसंचारस्तावत्कालपर्यंतं शुभफलं वाच्यं ॥ ७ ॥ अथानिष्टफलमाह ॥ तौ चेच्छत्रुदृशेति ॥ तौ लग्नांशनाथलग्नोऽश्वरांशनाथौ चेत्तमिथः परस्परं शत्रुदृशा चतुर्थदशमैकसप्तदृश्या हृष्टौ पुनस्तादृशौ शशिना चंद्रेणापिशत्रुदृश्या हृष्टौ संतौ मनोदुःखदौ

तौ चेच्छत्रुदृशामिथश्च शशिना हृष्टौ मनोदुःखदौ रोगाधिक्यकरौ च कश्चिदनयोर्नीचोऽस्तगोवायदि ॥ कष्टात्सौख्यमिह द्वयं यदि पुनर्नीचास्तं गस्यान्मृतिः सत्यब्दोद्भविरिष्टो मृतिसमं स्यादन्यथेत्यूचिरे ॥ ८ ॥

मनसोदुःखकरौ रोगाधिक्यकरौ च स्यातां ॥ अनयोर्लग्नांशनाथलग्नोऽश्वरांशनाथयोर्मध्येयः कश्चिन्नीचो नीचराशिगतोऽस्तंगतो वायदि स्यात्तदा कष्टात्सौख्यं कष्टं प्राप्य पश्चात्सौख्यदः स्यात् ॥ इह यदि द्वयं तौ द्वावपि पुनः नीचास्तगौ नीचगामिनौ अस्तंगतौ वा अथवा एकः नीचगः अपरः अस्तंगतो वा तदा मृतिर्मरणं स्यात् ॥ सूतौ जन्मकाले अब्दे वर्षकाले च रिष्टयोगोत्पत्तिः स्यात् ॥ अन्यथा जन्मकालवर्षकालयोरिष्टयोगाभावस्तदा मृतिसमं कष्टं स्यादित्यूचिरे च कवंतः ॥ ८ ॥

अथमासलग्नसंवंधिभुभाशुभफलमुक्त्वाइदानीं धनभवनविद्वाद्दशांतेषुभावेयुतादृशमेवशुभाशुभफलमाह ॥ भावांशाधिप
तिरिति ॥ भावांशाधिपतिः मासलग्नयद्भावविचारःक्रियते तद्भावनवांशस्वामीस्वभावपनवांशेशेन तद्भावस्वामिनानवांश
स्वामिनामैत्रीदृशामित्रदृष्ट्यादृष्टोवाभवेत्तत्रशदीचंद्रोपियदितौद्वौभावनवांशस्वामिभावस्वामिनवांशस्वामि
नौमित्रदृष्ट्यालोक्तेपश्यतितदातद्भावोत्थमुखंतस्मिन्मासिभवति ॥ अथतद्भवत्यासतःविलोममिति ॥ तद्यथा ॥ यदा
तौद्वौग्रहौशशुदृष्ट्यादृष्टौयुक्तौवाभवतस्तौचेचंद्रोपिशत्रुदृष्ट्यापश्यति ॥ तदाविलोमविपरीतंतद्भावसंवंधिकष्टतस्मिन्मासि

भावांशाधिपतिः स्वभावपनवांशेशेनमैत्रीदृशादृष्टोवासहितः शशीचयदितौमैत्रीदृशालोक
ते ॥ तद्भावोत्थमुखंविलोक्यमथतद्यत्यासतः कीर्तितं नीचास्तादिफलंचलग्नवदिदंविद्वद्भि
रूह्यधिपा ॥ ९ ॥ लग्नेशमासेशसमेश्वरांशनाथायदंशाधिपमित्रदृष्ट्या ॥ दृष्टायुतावाश
शिनाचतत्तद्भावोत्थसौख्यापनचेदनिष्टम् ॥ १० ॥

कीर्तितंकथितं ॥ इदं नीचास्तादिफलंचलग्नवत्पधियाबुद्ध्याविद्वद्भिरूह्यज्ञातव्यम् ॥ तद्यथा ॥ तयोर्द्वयोर्भध्येएकोनीचगः
अस्तगोवाभवेत्तदातद्भावसंवंधिदुःखमनुभूयपश्चात्सुखंप्राप्नोति ॥ यदातुद्वाचपिनीचगावस्तगौवातदातस्मिन्मासितद्भावोत्थ
दुःखप्राप्तिरेवस्यात् ॥ ९ ॥ अथप्रकारांतरेणतद्भावसौख्यमाह ॥ लग्नेशोत्थपलम्नस्वामी ॥ मासेशः मासस्वामी
समेश्वरोत्थस्वामीअंशनाथः मासलग्नस्यांशस्वामीएते चत्वारोयतयस्ययस्यभावस्यांशाधिपनवांशस्वामिनास्वामिभ्यांस्वामीवा

मित्रदृष्ट्यादृष्टोयुतोवा तथैतेपुनः शशितार्चद्वेणमित्रदृष्ट्यादृष्टोयुक्तावाचेत्सुखमात्राबोत्थसौख्याय तस्यतस्यभावस्यधनसह
जादेःसौख्यंस्यात् ॥ नचेदनिष्टमिति ॥ अनिष्टंभवति ॥ १० ॥ अथकेवललक्षणवांशवशादेवतत्तद्भावजशुभांशुभफलमाह ॥
निर्वलाइति ॥ एषांव्ययपष्ठाष्टांशपाः व्ययभावपष्ठभावाष्टमभावानामनिष्टानांभक्षणाःनवांशस्वामिनश्चेन्निर्वलाःस्युस्तदास
त्फलदायकाः तद्भावेभ्यःशुभफलदायकाःस्मृताः ॥ अन्येउर्वरितभावानांनवांशस्वामिनःसवीर्यावलिष्टाश्चेत्स्युस्तदात
त्तद्भावेभ्यःशुभदाः शुभफलदातारःस्युः ॥ व्यत्ययेव्यत्ययइति यदाव्यत्ययेनपष्ठाष्टमभावनवांशस्वामिनःसचलाश्चेत्स्युस्त

निर्वलाव्ययपष्ठाष्टांशपाःसत्फलदायकाः ॥ अन्येसवीर्याःशुभदान्यत्ययेव्य
त्ययःस्मृतः ॥ ११ ॥ लग्नेशमासेशसमेशमुंथाधीशाःपडष्टोपगताःसपापाः ॥
दृष्टाःखलैःशत्रुदृष्टात्रमासेव्याध्यादिविद्विड्भयदुःखदाःस्युः ॥ १२ ॥ ॥

दादुष्टफलदातारःस्युः ॥ तथाअन्यभावनवांशस्वामिनश्चेन्निर्वलाःस्युस्तदादुष्टफलदातारइत्यर्थः ॥ ११ ॥ अथाधिग्रहाणां
विरुद्धस्थानावस्थित्यानिष्टफलमाह ॥ लग्नेशेति ॥ लग्नेशःवर्षलग्नस्वामी मासेशःमासस्वामी समेशोवर्षस्वामी मुंथाधीशो
मुंथास्वामीएतेचत्वारःपडष्टोपगताःपष्ठाष्टमस्यानस्थिताःसंतःसपापाःपापग्रहयुक्ताःखलैःपापग्रहैः शत्रुदृष्टाचतुर्थदशमैकसप्त
मदृष्ट्यादृष्टाः अत्रअस्मिन्मासेव्याधिविद्विड्भयदुःखंन्याधिशत्रून्भवदुःखदाःस्युः ॥ १२ ॥ ॥

अथेपात्रेयअधिकारिग्रहाणांविहितस्थानावस्थित्याशुभाशुभफलमाह ॥ केंद्रत्रिकोणायेति ॥ वर्षलघ्नेशमासेशवर्षेश्वराःबलि
नःकेंद्रत्रिकोणायगताःकेंद्राणिलघ्नेचतुर्थसप्तमदशमस्थानानित्रिकोणंनवमपंचमंआयमेकादशमेतदन्यतमस्थानस्थिताः । क्रमे
णान्वयः । सर्वेषांशुभस्थानानांसाधारण्यात् । शेषंस्पष्टं ॥ १३ ॥ अथमतांतरमाह ॥ इंधिहालग्नयोरिति ॥ इंधिहामासमुंधहा
लग्नपयोर्मसलग्नपयोर्मध्येवलीराशिःतत्रतस्मिन्राशौयेहद्वांशस्वमिनःतेस्वांशतुल्यैर्दिनैर्दशास्वामिनोभवति पाठक्रमेण ॥
एवमागमान्मूलशास्त्राकैश्चिदुक्तं ॥ १४ ॥ अथान्यैरेतद्दूषितमित्याह ॥ सर्वोद्धोरिति ॥ परेआचार्याःएतत्पूर्वमतंसूर्यचंद्र

केंद्रत्रिकोणायगतास्तुल्यमासाब्दपावीर्ययुतानराणाम् ॥ नैरुज्यशशुक्षयराज्यलाभमानोदयात्यहु
तकीर्तिदाःस्युः ॥ १३ ॥ इंधिहालग्नपौराशिर्योवलीतत्रहृपाः ॥ दशेशाःस्वांशतुल्याहैरिलुक्तंकैश्चि
दागमात् ॥ १४ ॥ सर्वोद्धोरसमावेशान्नैतद्युक्तंपरेजगुः ॥ दशांतरदशाच्छेदफलमाब्दंतुयुज्यते ॥ १५ ॥
दिनप्रवेशकालेऽपिखेटान्भावांश्रसाधयेत् ॥ चंद्रलग्नांशकाभ्यांतुफलंतत्रवदेद्बुधः ॥ १६ ॥

योःअसमावेशात्संग्रहाभावात् ॥ युक्तंसत्नजगुःनेत्याहुः ॥ अथमासदशांतदशयोःफलमाह ॥ दशांतरदशाच्छेदइति ॥
दशांतर्दशायांवर्षदशांतरदशाविभागीत्याकृतविभागेवर्षोक्तंदशाफलंवक्तुंभवेति ॥ १५ ॥ अथदिनेशफलमाह ॥ दिन
प्रवेशेति ॥ दिनप्रवेशसमयेपिमासप्रवेशकालेनसमुच्चयार्थः । खेटान्सूर्यादिग्रहान्लग्नमदिद्वादशांशादिभावात्साधयेत्कुर्यात् ॥
तत्रदिनप्रवेशेचंद्रलग्नयोर्नवांशाभ्यांबुधःपंडितःफलंशुभाशुभंकथयेत् ॥ १६ ॥

अथदिनस्वामिनिर्णयमाह ॥ चतुष्कमिति ॥ इथिहेतादिचतुष्कंमुथहेश, जन्मलघ्नेश, त्रैराशिकेश, दिनरात्रीशइतिच
त्यारः । दिनमासाब्दलग्नाः दिनलघ्नेशमासलघ्नेशवर्षलघ्नेशादिति त्रयः इत्येपांसप्तानां मध्ये यो वली दिनलग्नं पश्येत्स दिनस्वामी बुधै
रुक्तः ॥ १७ ॥ १८ ॥ १९ ॥ अथदिनेग्रहाणां शुभाशुभफलमाह ॥ लग्नांशकः दिनलग्नांशराशिः सौम्यख

चतुष्कमिथिहेशादिदिनमासाब्दलग्नाः ॥ एपांवलीतनुं पश्यन्दिनेशः परिकीर्तितः ॥ १७ ॥ त्रिको
णैकेंद्रायगताः शुभाश्चेंद्रात्तनोर्वावलिनः खलास्तु ॥ पटत्र्यायगास्तत्रदिने सुखानि विलासमानार्थ
यशोयुतानि ॥ १८ ॥ पडष्टरिः फोपगतादिनाब्दमासेन्थिहेशाः खलखेटयुक्ताः ॥ गदप्रदामानयशो
हराश्चकेंद्रत्रिकोणायगताः सुखाप्त्यै ॥ १९ ॥ लग्नांशकः सौम्यखगैः समेतो हृष्टोपि वा मित्रहृष्टौ दुनापि ॥
नैरुज्यराज्यादिशरीरपुष्टिर्मासोक्तिवहुः खमतोऽन्यथात्वे ॥ २० ॥ यदंशपः सौम्ययुतेक्षितो वा स्त्रिगधे
क्षणाद्भावजसौख्यकृत्सः ॥ दुःखप्रदः प्रोक्तवदन्यथात्वे सर्वेषु भावेष्विव मेवरीतिः ॥ २१ ॥

गैः शुभग्रहैः समेतो युक्तोऽथवा हृष्टो मित्रहृष्टानृतौ यैकादशनचमपंचमहृष्ट्या चेंद्रेणापि युक्तस्तदृष्ट्या हृष्टस्तदनैरुज्येत्यादिस्पष्टं ॥
अतः अस्मात्कारणात् अन्यथात्वे मासोक्तिवत् चेत्तौ शत्रुहृष्टौ तिमासोक्तरीत्या वैपरीत्ये दुःखं स्यात् ॥ २० ॥ अथोक्तरीतिभा
यफलार्थमिति दिशति ॥ यदंशपइति । यदंशपः कस्य भावस्य नवांशराशिः शुभग्रहैर्युक्तः सौहृष्ट्या हृष्टो वा सभावांशः तद्भावज

नितसौख्यकृत्स्यात् ॥ अन्यथात्वेवैपरीत्येप्रोक्तवत् ॥ पूर्वोक्तरीत्यादुःखदःस्यात् । इयंरीतिःसर्वेषुभावेपुज्ञेया ॥ २१ ॥
 अधपष्ठदाशभाययोर्विशोयमाह ॥ पष्ठांशकइति ॥ पष्ठांशकःपष्ठभावस्वनवांशराशिः सौम्ययुक्तःशुभग्रहयुक्तःरोगदःरोग
 प्रदःस्यात् ॥ पापयुक्पापग्रहयुक्तः शुभःशुभफलदः ॥ व्ययांशेव्ययभावनवांशराशौशुभग्रहदृष्टेशुभदृष्टातृतीयैकादशपंच
 मनचमस्थानदृष्ट्यादृष्टस्तदासद्वयःभवेत् ॥ पापतः पापग्रहयुक्तदृष्टःअसत् असन्मार्गेव्ययःस्यात् ॥ २२ ॥ जायांशइति ॥
 जायांशःजायाभावस्यशंशकःशुभयुगदृष्टः तदाक्षीविलासादिसौख्यंस्यात् ॥ पापैःयुक्दृष्टःगृहकलिर्दुःखंस्यात् ॥ पापांतस्ये

पष्ठांशकःसौम्ययुतोरोगदःपापयुक्शुभः ॥ व्ययांशेशुभयुगदृष्टेसद्वयःपापतस्त्वसत् ॥ २२ ॥
 जायांशःसौम्ययुगदृष्टःस्वस्त्रीसौख्यविलासकृत् ॥ पापैर्गृहकलिर्दुःखंपापांतस्येमृत्तिवदेत् ॥ २३ ॥
 शुभमध्यस्थितेत्र्यंशेचहुलं कामिनीसुखं ॥ स्वस्वारतिगुरावन्यस्वर्गेऽन्यासुरतिवदेत् ॥ २४ ॥
 मृत्यंशेमृत्युगेसौम्यैर्युगदृष्टेमरणरणे ॥ मिश्रैर्मिश्रंखलैःसौख्यंवल्लभांनुसारतः ॥ २५ ॥

पापग्रहमध्यवर्तीचेत्तदामृत्तिवदेत् ॥ २३ ॥ अधान्यदाह ॥ शुभमध्यस्थितेत्र्यंशइति ॥ सप्तमभावनवांशराशिःशुभग्रहम
 ध्यस्थितःबहुलं कामिनीसुखंस्यात् ॥ त्र्यंशस्थितेगुरौस्वस्यांस्वकीयकामिन्यांरतिप्रीतिवदेत् ॥ अन्यस्वर्गेत्र्यंशस्येअन्यासुर
 कीय कामिनीपुरतिवदेत् ॥ २४ ॥ अथाष्टमभावफलमाह ॥ मृत्यंशइति ॥ मृत्यंशेअष्टमभावनवांशराशिः मृत्युगैःसौम्यैः
 विनप्रवेशलोअष्टमस्थानस्थितैःशुभग्रहैर्युगदृष्टेमरणंभवेत् ॥ मिश्रैःशुभपापग्रहमिश्रमिश्रितैर्युगदृष्टैर्भिश्चितंफलंभवेत् ॥

खलैः पापग्रहैर्युग्दृष्टेसौख्यं स्यात् ॥ वर्षलग्नानुसारतः ॥ २५ ॥ अथकर्तरीयोगफलमाह ॥ द्विर्द्वादशदिन
प्रवेशलग्नाद्वितीयद्वादशस्थानेखलाः पापग्रहास्तदाहानिद्रव्यादिनाशः ॥ व्ययेद्वादशस्थानेसौम्याः शुभग्रहाः तदाशुभव्ययंस
द्वयमित्यर्थः ॥ पापजापापग्रहजनिताकर्तरीरोगं करोति ॥ शुभजाशुभग्रहजनिताकर्तरीशुभं शुभफलदास्यात् ॥ २६ ॥ अथ
चंद्रकृदनिष्टफलमाह ॥ लग्नइति ॥ लग्ने अष्टमस्थानेवाक्षीर्णेदुः पापग्रहयुतः पापग्रहदृष्टियुक्तः मृत्युदः ॥ अन्यत्स्पष्टम् ॥ २७ ॥

द्विर्द्वादशेखलाहानिव्ययेसौम्याः शुभव्ययम् ॥ कर्तरीपापजारोगं करोति शुभजाशुभम् ॥ २६ ॥
लग्नेऽष्टमेवाक्षीर्णेदुर्मृत्युदः पापग्रहयुतः ॥ रोगोवाग्रहणं वापिरिपुतः शत्रुभीरपि ॥ २७ ॥ चंद्रसभौमेनि
धनारिसंस्थेनृणां भयं शस्त्रकृतं रिपोर्वा ॥ पापैर्मुखस्यैः पतनं गजाश्वयानात्तनौ स्याद्बहुलाचपीडा ॥
॥ २८ ॥ शुभाद्यनेविजयदाद्यूतादर्थसुखावहाः ॥ नवमेधर्मभाग्यार्थराजगौरवकीर्तिता ॥ २९ ॥
दिनप्रवेशेऽस्तिविधुरवस्यायांतुयादृशि ॥ तदवस्थानुल्यमसौ फलदत्तेन संशयः ॥ ३० ॥

अथान्यदाह । चंद्रसभौमइति । स्पष्टं ॥ २८ ॥ अथशुभफलमाह ॥ शुभाः शुभग्रहाः धूनेसप्तमस्थानेस
तिद्यूतात् जयदाजयप्रदाः ॥ अर्थेद्वितीयेस्थानेसुखावहाः नवमेनवमस्थानेधर्मेत्यादिस्पष्टं ॥ २९ ॥ अथदिनप्रवेशेचंद्राव
स्यामाह ॥ दिनप्रवेशेऽस्तीति ॥ दिनप्रवेशेयादृशि अवस्यायां विधुधं द्रः अस्ति तदवस्थानुल्यं फलं असौ दत्तेददाति न संशयः
संदेहो नास्तीत्यर्थः ॥ ३० ॥

॥

॥

॥

अथावस्थानयनमाह ॥ विहायराशिंचंद्रस्येति ॥ चंद्रस्यराशिंविहायत्यवस्थाशेषभागाद्विभागाः कार्यः शरोद्धृताः पंच
भिर्भक्ताः लब्धाः प्राप्तागता अवस्थाः स्युः यामोग्याप्यवस्थाः फलमादिशेत्कथयेत् ॥ ३१ ॥ अथश्लोकद्वयेनफलमाह ॥
प्रवासइति ॥ प्रवासावस्थायांगतेरात्रिनाथेचंद्रेप्रवासः स्यात् ॥ नष्टोपेनष्टावस्थायांअर्धनाशः द्रव्यनाशः ॥ मृतावस्थायां
मृत्युभीतिः स्यात् ॥ जयायामवस्थायांजयः ॥ हास्योपगेहास्यावस्थायां कामिनीभिर्विलासः ॥ रतौरत्यवस्थायांरतिः विषय

विहायराशिंचंद्रस्यभागाद्विभागाः शरोद्धृताः ॥ लब्धंगता अवस्थाः स्युर्भोग्यायाः फलमादिशेत्
॥ ३१ ॥ प्रवासः प्रवासोपगेरात्रिनाथेऽर्थनाशस्तुनष्टोपगेमृत्युभीतिः ॥ मृतावस्थिते स्याज्ज
यायांजयस्तुविलासस्तुहास्योपगेकामिनीभिः ॥ ३२ ॥ रतौ स्याद्रतिः क्रीडितासौख्यदानी
प्रसुतापिनिद्राकल्लिदेहपीडां ॥ भयंतापहानीसुखंस्यात्तुभुक्त्वाज्वराकंपितासुस्थितासुक्रमे
ण ॥ ३३ ॥ अथमृगयाविचारः ॥ सवीर्यैर्गुजज्ञौनृपाखेटसिद्धयेनसिद्धिर्यदावीर्यहीनावि
मोस्तः ॥ ॥ जलाखेटमाहुः सवीर्यैर्ग्रहक्षैर्जलाख्यैर्नगाख्यैर्नगाखेटमाहुः ॥ ३४ ॥

सौख्यं स्यात् ॥ क्रीडितावस्थासौख्यदानी ॥ प्रसुताप्रसुतावस्थानिद्रां कल्लिदेहमपिकुरुते ॥ भुक्तावस्थादेहपीडां ।
ज्वरावस्थाभयं । कंपितावस्थातापहानी ॥ सुस्थितावस्थासुखंक्रमेणस्यादित्यन्ययः ॥ ३२ ॥ इतिदियाकरविर
चितेमासदिनप्रवेद्यादिविचारः ॥ ३३ ॥ अथमृगयाविचारः ॥ सवीर्याविति ॥ कुजज्ञौभीमवुधौसवीर्यावलिष्ठौतदानृपाखेट

सिद्धैराज्ञामृगयासिद्धौ भवतः ॥ अथयदातौवीर्यहीनौनिर्वलौतदामृगयासिद्धिर्नस्यात् ॥ जलाख्यैःजलसंज्ञकराशिभिः
कर्कवृश्चिकमीनाख्यैःजलाखेटंमाहुःजलसंवंधिआखेटंमृगयामाहुःपर्वतसंज्ञकराशिभिःमेघसिंहधनुर्धराख्यैः ॥ नगाखेटंपर्व
तसंवंधिमृगयांप्राहुः ॥३४॥ अथान्यदाह ॥ लग्नास्तनाथौलग्नसप्तमभावस्वामिनौकेंद्र १।४।७।१०
एतदन्यतमस्थानस्थितौविचलौनिर्वलौतदामृगयाक्लेशदायिनीउक्ताकथिता ॥ पुनर्यदितौवीर्याढ्यौवल्लिष्ठौतदामृगयाशुभ

लग्नास्तनाथौकेंद्रस्यौनिर्वलौक्लेशदायिनी ॥ मृगयोक्ताशुभफलावीर्याढ्यौयदितौपुनः ॥
॥३५॥ अथभोजनचिंता ॥ लग्नाधिपोभोज्यदातासुखेशोभोज्यमीरितं ॥ बुभुक्षामदपः
कर्मपतिभोक्तित्तिचिंतयेत् ॥ ३६ ॥ लग्नेलाभेचसत्खेटयुतदृष्टेभुभोजनम् ॥ जीवेल्लेसिते
वापिसुभोज्यदुःस्थितावपि ॥ ३७ ॥ मंदेतमसिवालमेसूर्येणालोकितेयुते ॥ लभ्यतेभोज
नंनात्रशस्त्रभीतिस्तदाक्वचित् ॥ ३८ ॥

फला ॥३५॥ अथभोजनचिंता ॥ लग्नाधिपइति ॥ लग्नस्वामीभोज्यदाताभोजनदाता ॥ सुखेशः चतुर्थस्थानस्वामीभो
जनंभोजनवस्तुईरितंउक्तं ॥ मदपःसप्तमस्थानस्वामीबुभुक्षामोक्तुमिच्छा ॥ कर्मपतिःदशमस्थानस्वामीभोक्ताभोजनकर्ता
इतिचिंतयेत् विचारयेत् ॥३६॥ अथान्यदाह दुःस्थितावपिभोजनप्राप्त्यसंभवज्ञानेपि अकस्मात्सुभोजनप्राप्तिः ॥३७॥३८॥

॥ ३९ ॥ ४० ॥ ४१ ॥ स्थिराशिगतेसतिसकृदेकवारं द्विस्वभावराशिगतेद्विवारम् ॥ ४२ ॥ मूलेति ॥ यस्मिन्कासि

रविदृष्ट्युतं वापिलग्नं नयदितत्रहि ॥ उपवासस्तदावाच्यो नक्तं वा विरसाशनम् ॥ ३९ ॥ चंद्रे
कर्मगते भोज्यमुष्णं शीतं सुखे कुजे ॥ तुर्ये खेटस्य वसतो भोज्यान्नेरसमादिशेत् ॥ ४० ॥ स्निग्ध
मन्नं सिते तुर्यै तैलसंस्कृतमर्कजे ॥ नीचोपगेकदशनं विरसनं च संस्कृतं ॥ ४१ ॥ सूर्यादिभिर्लग्न
गतेः सवीर्यै राजादिगेहे भुजिमामनंति ॥ सुखे सुखे शेषवले सुभोज्यं चरादिकं स्यादसकृत्सकृद्धिः
॥ ४२ ॥ मूलत्रिकोणे खेटे लग्ने पितृगृहेऽशनम् ॥ मित्रालये मित्रभक्ष्ये शत्रुगेहेऽरिगेहगे ॥ ४३ ॥ शुभे
क्षितयुते लग्ने वलाब्धे स्वगृहे भुजिः ॥ गृहराशिस्वभावेन यत्नादन्यत्र चिंतयेत् ॥ ४४ ॥ तिलान्न
मर्कहिमगौ सुतंडुलाभौ मेमसूराश्रणकाश्च भोज्यम् ॥ बुधे समुद्राः खलुराजमापागुरौ सगोधूम
भुजिः सवीर्यं ॥ ४५ ॥ शुक्रे यवा वाजरिका युगंधराः शनौ कुलित्वा दिसमापमन्नम् ॥ भोज्यं
तृणान्नं शिखिराहुवीर्याच्छुभे क्षणालो कनतः सहर्षम् ॥ ४६ ॥

श्चिखेटे मूलत्रिकोणस्थलग्नस्येति पितृगेहे भोजनम् ॥ ४३ ॥ अन्यदा समाप्तिस्पष्टम् ॥ ४४ ॥ ४५ ॥ ४६ ॥

सूर्यमूलं पुष्पमिदौ कुजे स्यात्पञ्चशाखा चापि शाकं सवीर्यं ॥ शुक्रेज्यज्ञैर्व्यजनं भूरिभेदं मदेनेत्थं
सामिपराहुकेत्वोः ॥ ४७ ॥ अथ स्वप्नचिन्ता ॥ लम्बांशगेऽर्कतनुगेऽपि वास्मिन्दुः स्वप्नमीक्षेत यथा
र्कविवम् ॥ रक्तांबरं वह्निमथापि चंद्रे शुभाश्वरत्वांवरपुष्पवज्रम् ॥ ४८ ॥ स्त्रियः सुरूपाश्च कुजे सु
वर्णरक्तांबरसङ्गमणि विबुधाणि ॥ बुधे हयस्वर्गति धर्मवार्ता गुरोरति धर्मकथा सुरेक्षा ॥ ४९ ॥
सद्वंधुसंगश्च सितेजलानां पारे गतिर्देवरतिर्विलासः ॥ शनावरण्याद्रिगतिश्च नीचः संगश्च रा
हौ शिखिनीत्यमेव ॥ ५० ॥ सहजधीमदनायरिपुस्थितो यदि शशी गुरुमानुसि ते क्षितः ॥ नव
मर्केद्रगतेषु शुभग्रहे स्ववलयामनुजोरम ते तदा ॥ ५१ ॥ इति स्वप्नचिन्ता ॥ आसीदसीमगुणमं
डितपंडिताग्र्यो व्याख्याद्भुजंगपगवीः श्रुतिवित्सुवृत्तः ॥ साहित्यरीतिनिपुणो गणितागमज्ञ
श्चिन्तामणिर्विपुलगर्गकुलाचतंसः ॥ ५२ ॥ तदात्मजो नंतगुणोऽस्त्यनंतो योऽधोऽक्षसदुक्तिकि
लकामर्धेनुम् ॥ संतुष्टये जातकपद्धतिचन्यरूपयद्दुष्टमंतं निरस्य ॥ ५३ ॥

॥ ४७ ॥ ४८ ॥ ४९ ॥ ५० ॥ ५१ ॥ ५२ ॥ ५३ ॥

॥

॥

॥

॥ ५४ ॥ ५५ ॥ इतिदियाकरदैवज्ञात्मजश्रीविश्वनाथदैवज्ञविरचितायां वर्पतंत्रटीकायां स्वप्नविचारः समाप्तः ॥ समाप्त

पञ्चावयासाविनतो विपश्चित् श्रीनीलकण्ठः श्रुतिशास्त्रनिष्ठः ॥ विद्वच्छिवप्रीतिकरं व्यधासीत्स
माविवेकं मृगयावतंसम् ॥ ५४ ॥ शार्केन दाम्रवाणेंदु १५०९ मित आश्विनमासके ॥
शुक्लेऽष्टम्या समातंत्रं नीलकण्ठबुधोऽकरोत् ॥ ५५ ॥ इति श्रीगर्गवंशोद्भवश्रीदिवज्ञानंतसुत
श्रीनीलकण्ठदैवज्ञविरचितं वर्पतंत्रं समाप्तम् ॥ २ ॥

मिदं द्वितीयं तंत्रम् ॥ २ ॥

॥

॥

॥

॥

श्रीगणेशायनमः ॥ अथप्रश्नकरणंनिरूप्यते ॥ अथप्रश्नविचारस्यप्रयोजनमाह वराहः ॥ दैवज्ञस्यहिदैवेन
 सदसत्फलवांछया ॥ अवश्येगोचरेमर्त्यःसर्वःसमुपनीयते ॥ १ ॥ अथौपीचपुराविष्णोर्ज्ञानार्थेसमुपस्थितः ॥
 वचनंलोकनाथोपित्रह्याप्रश्नादिनिर्णयं ॥ २ ॥ आदिशब्देनस्वरशकुनादिकम् ॥ तस्मान्नृपःकुसुमरत्नफ
 लाग्रहस्तःप्रातःप्रणम्यवरयेदपिप्राङ्मुखस्थः ॥ होरांगशास्त्रकुशलान्नहितकारिणश्चसंहृत्य (एकीकृत्य) दैवग
 णकान्सकृदेवपृच्छेत् ॥ ३ ॥ उत्पलः ॥ दशभेदंग्रहगणितंजातकमवलोक्यनिरवशेषमपि ॥ यःकथयति
 शुभमशुभंतस्यनमिथ्याभवेद्वाणी ॥ ४ ॥ एतच्चप्रश्ननिरूपणंविनीतेभ्योदीयमानंसत्फलंनान्येभ्यइत्युक्तं
 समरसारे ॥ विनयावनतायदीयमानाप्रभवेत्कल्पलतेवसत्फलायेति ॥ ५ ॥ श्रुतिरपि ॥ विद्याहवैब्राह्म
 णमाजगामगोपायमाशेषविष्टेऽहमस्मि ॥ असूयकायानृजवेदशठायनमांनूयादवीर्यवतीतथास्यामिति ॥
 शेषविर्निधिः ॥ दीयमानमित्यनेनउपदेशःशिष्येभ्यःप्रष्टृभ्योनिरूपणमुभयमभ्युच्यते ॥ अतएवश्रुतौनमां
 नूयादितिसामान्येनोक्तम् ॥ वचिरत्रप्रतिपादनक्रिया ॥ यस्तत्रप्रष्टाकुटिलःसरलोवेतिज्ञानंभ्रश्रतंत्रे ॥ ऋजु
 रयमनृजुर्वार्यंप्रष्टापूर्वपरीक्ष्यलभ्यवलात् ॥ गणकेनफलंवाच्यंदैवंतच्चित्तगंस्फुरति ॥ १ ॥ लग्नस्थेशशिनिश
 नौकैन्द्रस्थेज्ञेदिनेशरश्मिगते ॥ भौमज्ञयोःसमदृशालभ्यगचंद्रेऽऋजुःप्रष्टा ॥ २ ॥ लग्नेशुभग्रहयुतेसरलःकूरा

निवृत्ते भवेत्कुटिलः ॥ लभेऽस्तेसौम्यदृशा विधुगुरुदृष्ट्या च सरलोऽयं ॥ ३ ॥ यदि गुरुबुधयोरेकः पश्यत्यस्ताधि
 पंचरिपुदृष्ट्या ॥ तत्कुटिलः प्रष्टा खल्वनयोरेकस्तयोः साधुः ॥ ४ ॥ दशभेदादीसादयस्तांश्च समनंतरमेव वक्ष्या
 मः ॥ अपरे तु मध्यमदशांतरचरांतरोद्यांतरभुजफलस्फुटीकरणवक्रमार्गोद्यास्तभेदेन दशभेदत्वमाहुः ॥
 यदा चरांतरदेशांतरमध्यगतमेवेति मतं तदा जीवसंस्कारवशेन दशभेदतो ह्या । अथ यत्र वहवः प्रश्रयुगपत्संभ
 वंति तत्र निरूपणप्रकारश्चण्डेश्वरप्रश्नविद्यायाम् ॥ आदिमं लग्नतो ज्ञानं चंद्रस्थानाद्वितीयकम् ॥ सूर्यस्थाना
 नृतीयं स्यात्तु यजीवगृहाद्भवेत् ॥ बुधभृग्वोर्वलीयः स्यात्तद्गृहात्पंचमं पुनरित्यादिरुक्तः स तु न युक्तः ॥ सकृदेव
 पृच्छेदिति वराहवाक्यस्वरसात् ॥ नानाकर्तृकानेकप्रश्नेष्वपि गणकस्यानेकनिरूपणनिषेधात् ॥ तदुक्तं ज्ञा
 नमुक्तावल्याम् ॥ सम्यग्विचार्यैलं ग्नूयात्प्रश्नं सकृद्यथाशास्त्रं ॥ यस्त्वेकं व्रूतेऽसौ तस्य न मिथ्या भवेद्वाणी ॥
 अतएव चिंतामणौ ॥ राशिचक्रं समभ्यर्च्य फलैः पुष्पैः सरत्नैः ॥ प्रष्टा सुभूमौ देवज्ञानेकं पृच्छेत्प्रयोजनम् ॥
 दशभेदं ग्रहाणां च गणितं भावजंतथा ॥ विमृश्यैकं च कथयेन्नानेकं ग्राहपद्मभूरिति ॥ दीप्ताद्यं दशभेदं च ग्रहाणां
 भावजं फलं ॥ विचार्य प्रवदेद्यस्तु तस्योक्तं नान्यथा भवेत् ॥ दीप्तो दीनो यमुदितः स्वस्थः सुप्तो निपीडितः ॥
 मुपितः परिहीनश्च सुवीर्यश्चाधिवीर्यकः ॥ स्वोच्चे दीप्तः समाख्यातो नीचे दीनः प्रकीर्तितः ॥ मुदितो मित्रगेह

स्थः स्वस्थश्च स्वगृहे स्थितः ॥ शत्रुगोहस्थितः सुसोजितो न्येन निपीडितः ॥ नीचाभिमुखगोहीनो मुषितोऽस्तं
 गतो ग्रहः ॥ सुवीर्यः कथितः प्राज्ञैः स्वोचाभिमुखसंस्थितः ॥ अधिवीर्यो निगदितः सुरश्मिः शुभवर्गजः ॥ दीप्तैः
 सिद्धिश्च कार्याणां दीने दुःखसमागमः ॥ स्वस्थे कीर्तिस्तथा लक्ष्मीरानंदो मुदिते महान् ॥ सुप्तेरिपुभयंदुःखं ध
 नहानि निपीडिते ॥ मुपिते परिहीने च कार्यनाशोऽर्थसंक्षयः ॥ गजाश्च कनकावाप्तिः सुवीर्यैरत्नसंपदः ॥ अधि
 वीर्यैराज्यलब्धिर्ग्रहैर्मित्रार्थसंगमः ॥ अथ ग्रहस्वरूपम् ॥ पूर्वः सत्वं नृपस्तातः क्षत्रग्रीष्मो रुणश्च लः ॥ मधुहृक्
 पत्तिको धातुः सूरः सूक्ष्मकचोरविः ॥ कफो वर्षा मृदुर्माता पयोगौरश्च सत्त्विकः ॥ जीवो वैश्यश्च रोधृतो मारुतां
 शो विधुः सुहृक् ॥ ग्रीष्मः क्षत्रतमोरक्तो याम्यः सेनाग्रणीश्चरः ॥ युवा धातुश्च पिङ्गाक्षः क्रूरः पित्तं शिखीकुजः ॥
 शरदी शो हरिर्दीर्घः पंढो मूलं कुमारकः ॥ लिपिज्ञ उत्तरे शश्च शूद्रः सौम्यस्त्रिधातुकः ॥ सत्त्वं पित्तो हिमः श्लेष्मा दी
 र्घो मंत्री द्विजो नरः ॥ मध्वैशानी कफो जीवो मधुपिङ्गल हृत् तथा ॥ शुक्रः शांतो द्विजो नारी वैश्यो मंत्री चरः सि
 तः ॥ आग्नेयी दिक् कफश्चा म्लः कुटिलासितमूर्धजः ॥ कृष्णस्तमः कृशो वृद्धः पंढो मूलां त्यजोऽलसः ॥ शिशिरः

१ स्वोच्छेदशसूयेन वचं द्रुपं च भूपुत्रे ॥ पंचेदुजेतथे ब्ये सप्ताष्टौ मार्गवैश्वनो पंच ॥ नीचविहीनचक्राच्छुद्धः पद्मनवतो यदाभ्यधिकः ॥ आत्मी
 यरश्मिगुणितः पद्मभक्ताद्रमयो यस्मात् ॥ पंचेदुतो यथायाधिकास्तथा शुभकलाधिक्यम् ।

पवनः क्रूरः पश्चिमो वातुलः शनिः ॥ राहुर्धातुः शिखी मूलं शेषमन्यच्चमंदवत् ॥ चिंतनीयं विलम्बे ज्ञातकेंद्रगाढा
 बलाधिकात् ॥ अथ प्रभ्रजातं कस्माच्छ्रमादिभावाद् द्विचारणीयमित्याह ॥ सौख्यमायुर्वयो जातिरा रोगयं लक्षणं
 गुणं ॥ क्लेशाकृती रूपवर्णास्तनोश्चित्यं विचक्षणैः ॥ मुक्ताफलं च माणिक्यं रत्नधातुधनांवरं ॥ हयकार्याध्ववि
 ज्ञानं वित्तस्थानादिलोकयेत् ॥ भुवनदीपके ॥ भगिनी भ्रातृभृत्यानां दासकर्मकृतामपि ॥ कुर्वीत वीक्षणं
 विद्वान्सम्यग्दुश्चिक्क्यवेशमतः ॥ वाटिकाखलकक्षेत्रमहौषधिनिधीनपि ॥ विवरादिप्रवेशं च पश्येत्पातालतो
 बुधः ॥ गर्भापत्यविनेयानां मंत्रसंधानयोरपि ॥ विद्याबुद्धिप्रबंधानां सुतस्थाने विनिर्णयः ॥ चौरभी
 रिपुसंश्रामखरोष्ट्रकूरकर्मणाम् ॥ मातुलातंकभृत्यानां रिपुस्थानां द्विनिर्णयः ॥ वाणिज्यं व्यवहारं च विवादं
 च समंपरैः ॥ गमागमकलत्राणि पश्येत्प्राज्ञः कलत्रतः ॥ नद्युत्तरे ध्ववैषम्ये दुर्गेशात्रवसंकटे ॥ नष्टदुष्टे रणे
 व्याघ्रौ छिद्रे छिद्रं निरीक्षयेत् ॥ वापीकूपतडागादिप्रपादे वगृहाणि च ॥ दीक्षायात्रां मण्डमधर्मान्निश्चित्य कीर्त
 येत् ॥ राज्यं मुद्रांपरंपुण्यं स्थानं तातं प्रयोजनम् ॥ वृष्ट्यादिव्योमधृत्तांतं व्योमस्थानान्निरीक्षयेत् ॥ गजाश्व
 यानवस्त्राणिसस्यकांचनकन्यकाः ॥ विद्वान् विद्यार्थयोर्लाभं लक्षयेच्छाभलगतः ॥ त्यागभोगविवादे पुदाने
 दृक्पिकर्मसु ॥ व्यवस्थाने पुसर्वेषु विद्विद्वन्व्ययं व्ययात् ॥ पदपंचाशिकायां ॥ यो यो भावः स्वामिदृष्टो

युतोवासौम्यैर्वास्यात्तस्यतस्यास्तिवृद्धिः ॥ पापैरेवंतस्यभावस्यहानिर्निदंष्टव्यापृच्छतांजन्मतोवा ॥ १ ॥
सौम्येविलम्बेयदिवास्ववर्गशीपोदयेसिद्धिमुपैतिकार्यम् ॥ अतोविपर्यस्तमसिद्धिहेतुकृच्छ्रेणसंसिद्धिकरंवि
मिश्रम् ॥ २ ॥ भुवनप्रदीपे ॥ लग्नपतिर्यदिलम्बंकार्याधिपतिश्चवीक्षतेकार्यम् ॥ लग्नाधीशःकार्यकार्येशः
पश्यतिविलम्बम् ॥ लग्नेशःकार्येशविलोकयेल्लम्बपंतुकार्येशः ॥ शीतगुहटौसत्यांपरिपूर्णाकार्यसंसिद्धिः ॥
कथयंतिपादयोगंपश्यतिसौम्योनलग्नपोलम्बं ॥ लग्नाधिपंचपश्यतिशुभग्रहश्चार्धयोगोत्र ॥ एकःशुभोग्रहो
यदिपश्यतिलम्भाधिपंविलोकयति ॥ लग्नपादनयोगमाहुस्तदाबुधाःकार्यसंसिद्धौ ॥ लग्नपतौदर्शनेसति
शुभग्रहौद्रौत्रयोथवालम्बम् ॥ पश्यंतियदितदानीमाहुयोगंत्रिभागोनं ॥ क्रूरविक्षणवर्ज्यश्चंद्रःसौम्याश्चखे
चरालम्बं ॥ लग्नेशदर्शनेसतिपश्यंतःपूर्णयोगकराः ॥ क्रूराक्रांतःक्रूरयुतःक्रूरदृष्टश्चयोग्रहः ॥ विरश्मितांप्रप
न्नश्चसोऽनिष्टफलदायकः ॥ समरसिंहे ॥ अमुकंगदेतिकार्यकदाभविष्यत्यमुत्रपृच्छायां ॥ लग्नेलम्भाधिप
तिःकार्यकार्याधिपःपश्येत् ॥ लग्नस्थःकार्येशःपश्यतिचेल्लम्बपंतदेवभवेत् ॥ तत्कार्ययद्यन्यस्थितंतदासत्वरं
नस्यात् ॥ पश्यंतियदाचलग्नंद्रक्ष्यतिचंद्रं विलम्बपंचयदा ॥ लग्नेकार्येचयदाद्वयोश्चयोगेतदासिद्धिः ॥ यदि
लग्नपंचपश्यतिकार्याधीशोविलम्बमथतस्य ॥ कार्यस्यहानिरुक्तालम्बमृतेकिमपिनोवाच्यम् ॥ इतिसामान्य

तोभावनिरूपणं ॥ अथप्रत्येकंभावप्रश्ननिरूपणम् ॥ ताजिकशास्त्रोक्तप्रश्नतंत्रे ॥ भूतंभवद्भुविष्यन्ममकिं
 ध्येतिजातपृच्छायां ॥ लग्नपतेःशशिनोवाचलमन्वेष्यंवलामावे ॥ दृष्टानवांशकवलंशुभदृग्गोचंसर्वका
 लेषु ॥ प्रष्टुःशुभमादेश्यंविपरीतंव्यत्ययादेया ॥ लग्नेशोमूसरिफोयस्मात्तस्मादतीतमाख्येयम् ॥ येनयुत
 स्तस्माद्भवदेष्यंयोयोक्ष्यतेतस्मात् ॥ यदिलग्नेलग्नपतिःसौम्ययुतोवाविलोकितःसौम्यैः ॥ तत्प्रष्टुर्व्याकुलता
 शरीरदोषाविनश्यति ॥ पापोयदिलग्नपतिस्तदाकलिव्याधियननाशाः ॥ सौम्येनिवृत्तिबुद्धिर्द्रव्याप्तिःसौ
 ख्यमतुलं च ॥ अथद्वितीयस्थानपृच्छातंत्रैव ॥ धनलाभस्यप्रश्नेलग्नेशेनेन्दुनाथधननाथः ॥ कुरुतेयदीत्य
 शालंशुभयुतिदृष्ट्वांभवेलाभः ॥ क्रूरग्रहैर्धनस्यैर्दूरेलाभोऽन्यदप्यशुभं ॥ क्रूरमुखशिलेधनेशेप्रष्टाम्रियतेथवा
 विलग्नेशे ॥ धनधनपेत्यशालेमंदगतिर्यत्रभावानाम् ॥ तनुधनसहजादीनांप्रष्टुस्तद्धारतोलाभः ॥ प्रश्नदीप
 के ॥ लग्नस्थंचंद्रजंचंद्रःक्रूरोवायदिपश्यति ॥ धनलाभोभवत्याशुकित्वनर्थोपिपृच्छतः ॥ चंद्रलग्नधनाधीशा
 दृष्टायुक्ताःपरस्परम् ॥ धनकेंद्रत्रिकोणस्याःसद्योलाभकराःस्मृताः ॥ शुभदःस्वामिपङ्गुलग्नसौम्ययुतेक्षिते ॥
 प्रष्टुस्तात्कालिकीलब्धिरलब्धिस्तुविपर्यये ॥ चतुर्थेसप्तमेचंद्रखेरवालमगेशुभे ॥ प्रष्टुःसद्योऽर्थलाभःस्याल्ल
 भेवासुरमंत्रिणि ॥ अथतृतीयभावपृच्छाप्रश्नतंत्रे ॥ सहजपतिर्यदिसहजंपश्यतिचेत्तद्वयंशुभैर्दृष्टम् ॥ तद्भा

तरो गतरुजः स्वस्थाः क्रूरक्षणे वामं ॥ यदि सहजपतिः पृष्ठे तत्पतिना मुथशिलेऽथ तन्मां द्यम् ॥ पृष्ठे शे सहजस्ये स
हजपतौ क्रूरिते वापि ॥ सूर्यस्य रश्मि संस्थे भयावहं प्रहुरादेश्यम् ॥ पृष्ठइत्युपलक्षणम् ॥ अष्टमस्येपि ॥ पृष्ठाष्ट
मभावे शौयद्भावे शेत्यशालिनौ स्याताम् ॥ पीडांतस्य प्रवदेत्पृष्ठाष्टमसंस्थगे वापि ॥ एवं सर्वे यथापित्रोस्तु यैस्तु
तानां च ॥ भृत्यचतुष्पदवर्गस्यास्ते स्त्रियाः सुहृदो ये ॥ ॥ अथ चतुर्थस्थानपृच्छा ॥ लग्नपती दुचतुर्थयदि मुथ
शिलमथवाग्रहगमनं ॥ प्रष्टुः पृथ्वीलाभदमसौख्यदृग्योगतो नैव ॥ यदि पृच्छति कृपिको मेक्षेत्रालाभो भवेन्नो
वा ॥ लग्नकृपिकस्तु र्यभूमि दूनं च कृपिस्तर्दशमम् ॥ लग्नैकूरोपगते स्याच्चौरोपद्रवस्तुकृपिकर्तुः ॥ वक्राति
चारवर्ज्यै क्रूरैश्चौरस्य कृपिलाभः ॥ लग्नस्थे शुभखेटे साफल्यं कर्पकस्य कृपितः स्यात् ॥ तु र्यै च क्रूरगते त्यक्त्वा भूमि
प्रयात्येपः ॥ दूनै च शुभोपगते शुभं कृपेस्त्वन्यथा तु विपरीतं ॥ दशमे दशमपतौ वा शुभयुतदृष्टे शुभा वृक्षाः ॥
भूभाटकपृच्छायां लग्नप्रष्टांच भाटकं दूनै ॥ तस्योत्पत्तिर्दशमे तथा वसानं चतुर्थे स्यात् ॥ लग्नस्य लग्नपस्य च शु
भयोगे शुभमशोभनं वामे ॥ दूनै क्रूरुपगते यस्मादपि भाटकस्ततोऽनर्थः ॥ दशमे क्रूरुपगते नोत्पत्तिर्वहुतरा
भवेत्प्रष्टुः ॥ क्रूरार्दिते तु र्ये स्यादवसाने शुभं नास्य ॥ ॥ अथ पंचमस्थानपृच्छा ॥ यदि पृच्छत्येतस्याः स्त्रियो
भवेन्प्रे प्रजानवाकश्चित् ॥ लग्नैशेन्द्रोः सुतपतिना मुथशिलभावे प्रसूतिः स्यात् ॥ सुतभावपतिले ग्ले लग्नपचंद्रौ

सुतेऽथवास्याताम् ॥ संस्वरितमेववाच्यासविलंबनक्तयोगेन ॥ दिशरीरेचविलम्बेशुभयुतपुत्रेद्यपत्ययोगो
 ऽस्ति ॥ यदिलम्बपुत्रपतिपुंराशौचेत्स्यात्तदासुतोगर्भे ॥ अथचंद्रः ॥ पुंराशौपुंग्रहकृतमुथशिलयुक्तस्तदापि
 सुतंदः ॥ अथवाविधुरपराह्मेसूर्यात्पृष्ठेतदास्त्रीस्यात् ॥ होरास्वामीपुरुषःपुंराशौचेत्तथापिसुतगर्भः ॥ चंद्रयु
 केक्षितेगर्भेसौम्ययुक्तेक्षितेपिवा ॥ उच्चस्थेभ्युदितेत्तत्रपुण्यापत्यंप्रजायते ॥ पुण्यापत्यंआयुष्मदपत्यम् ॥
 एपागर्भवतीकिलनवाप्रमाणंप्रयातिगर्भोऽयम् ॥ प्रश्नेलम्पशशिनोःसुतस्थयोगर्भभवत्येव ॥ यद्येतयोर्मुथ
 शिलकेंद्रेसुतपेनगर्भिणीतदपि ॥ आपोक्लिमेत्थशालादनीक्षणाह्मपुत्रयोर्नैवम् ॥ चरलम्बेकूरेंद्रोर्मुथशिल
 भावेविनश्यतिहिगर्भः ॥ लम्पशशिनोस्तत्पतिस्यवक्रिमुथशिलेपितथा ॥ जीवितमरणप्रश्नवालानामंत्य
 पेऽनुभवेहृष्टे ॥ केंद्रस्थेसितपक्षेशुभयुक्तेऽत्येविधौजीवेत् ॥ कूरश्चेदंत्यपतिर्दग्धश्चापोक्लिमेऽयुक्तः ॥ कूरस्तुजा
 तमात्रोम्रियतेवालौऽथवागर्भे ॥ प्रसवज्ञानप्रश्नेभुक्तांल्लम्बाशकान्परित्यज्य ॥ भोग्याद्विचिंत्यशेषाननुमि
 त्येवंवदेद्विवंसान् ॥ यावंतो नवमांशागतास्त्वावंतोगर्भस्यमासागताः ॥ यावंतोभोग्यास्त्वावद्विरग्रतःप्रसव
 इतिव्याख्या ॥ अपरेतु ॥ मासज्ञानंशुक्रावस्थानादाहुः ॥ मासज्ञानस्यपृच्छायांगर्भिण्याभृगुनंदनः ॥
 लम्बात्स्याद्यावतिस्थानेमासानाख्यातितावतः ॥ सुतत्संख्यातदावाच्यायदाधर्मात्परंगतः ॥ इतिभुवन

प्रदीपकोक्तेः ॥ लग्नां तर्दिनराशिर्दिवाग्रहोलम्पश्च दिनराशौ ॥ तद्विवसेजन्मवाच्यं विपरीते व्यत्ययश्चैषाम् ॥
अथ रात्रिलग्नमहातदधिपतिश्चेत्तस्य राशिपतेः ॥ बलमूह्यं दिनहोरापुरां शिखीग्रहेष्वेवम् ॥ अस्मिन् वर्षेऽप
त्यं भविता विलग्नपंचमाधीशौ ॥ भजतो यदीत्यशालं तत्रैवाब्दे भवति नूनम् ॥ यदि वामिथो ग्रहगतौ स्याता
मेतौ च संततिस्तदपि ॥ वाच्यातस्मिन् वर्षे शुभयोगादन्यथानपुनः ॥ सूताप्रसूतयुवतिज्ञाने सुतपोऽथ पृष्ठपः
सूर्यात् ॥ निर्गत्योदयमायात्ततः प्रसूते च नारीयम् ॥ अथ जीवसौम्यशुक्रां आकाशे उदयिनस्तथाप्येवम् ॥
॥ अथ पृष्ठस्थानपृच्छा ॥ रोगादयमुत्थास्यति न वेति लग्नं भिषक् द्यूतं ॥ व्याधिर्दशमं रोगी हि बुक्रं भेषजमिहाहु
राचार्याः ॥ १ ॥ क्रूरादि ते विलग्नैर्वैद्यान्नगुणस्तदौ पधाद्रोगः ॥ बृद्धिमुपयाति दशमे क्रूरैर्निजबुद्धितोप्यगुणः
॥ २ ॥ अस्ते च क्रूरयुते मां द्यान्मां द्यतथौ पधाद्बुधौ ॥ सौम्योपगतैरैतैरोगतारोगिणो भवति ॥ ३ ॥ लग्ने शब्दोः
सौम्येत्यशालतोरोगनाशनं वाच्यम् ॥ वक्रैस्तु तत्र खेटे भूयोपि गदः समुपयाति ॥ ४ ॥ भूमिस्थ लग्नस्थ बून
स्य शशीमुखशिले भवेन्मृत्युः ॥ लग्नस्थे रंघ्रपतौ लग्नपशशि नो विनाशे वा ॥ ५ ॥ लग्नाधिपे च सूर्ये चंद्रः सप्तेश
मुखशिलविधायी ॥ सप्तेशे पृष्ठस्थे तन्मरणं रोगिणो वाच्यम् ॥ ६ ॥ रंघ्रेशे न विनष्टे नास्तमिते नापि केंद्रस्थे ॥
लग्ने शस्यमुखशिले मृत्युः स्याद्रोगपृच्छायाम् ॥ ७ ॥ अथ वातयोश्च केंद्रे मुखशिलतः क्रूरपीडिते मरणम् ॥ यदि

केन्द्रकूरग्रहस्तदापीडा ॥ अष्टमेशलेग्नैश्चमुथशिलिनैतदामृत्युः स्यादितिवाच्यमित्यर्थः ॥ सूर्यद्वादशभा
 गं प्रगते लग्नेश्चरेष्वेवम् ॥ ८ ॥ लग्नेश्चरे चरोगीक्षणे स्यादरुक् सखचापि ॥ द्विशरीरे पररोगः स्थिरगदस्यै
 वरोगत्वम् ॥ ९ ॥ शशिनो वक्रमुथशिले स्थिररोगो मंदमुथशिले पूर्वा ॥ मूत्रनिरोधाद्रोगोत्पत्तिर्ज्ञया कृतप्रश्ने ॥ १० ॥
 अथ पृच्छायाः पूर्वसप्ताहानि च विलोक्य चत्वारि ॥ यदि ते पुशशां करवीशुभयुतदृष्टौ तदाशस्तम् ॥ ११ ॥ अथ
 मंदोऽयमथ न वेति प्रश्ने लग्नेश्चरोऽथ चन्द्रोवा ॥ पष्ठशमुथशिली स्यादस्तमितो वा तदामंदः ॥ रोगवानित्यर्थः ॥
 ॥ अथ स्वामिभृत्यचतुष्पादप्रकरणम् ॥ ईशोऽन्यो मम भवितानये तिलग्नेश्वरस्य यदिकेन्द्रे ॥ नो भवति मुथ
 शिलं पष्ठां त्यपतिभ्यां तदानान्यः ॥ १ ॥ वक्रीवान्येन समं लग्नपतिः सहजं न वमं संस्थेन ॥ कुरुते यदीत्थशालं
 तदान्यनाथो भवेत्प्रष्टुः ॥ २ ॥ लग्नपतौ केन्द्रस्थे रिपुदृष्ट्वा कूरवीक्षिते पुण्ये ॥ रविरश्मिगते थर्भवेद्यावज्जीवं च
 नान्यपतिः ॥ ३ ॥ अथ वे शो भद्रो मे पृच्छायां लग्नपस्य कंचूले ॥ स्वामी स एव भव्यो धूने शस्य च शुभो न्ये शः ॥ ४ ॥
 ग्रहभूमिस्थानां लग्नप्रश्ने पुरोक्त एव विधिः ॥ सम्यग्विचार्य वाच्यं शुभमशुभं पृच्छतः स्वधिया ॥ ५ ॥ भृत्यच
 तुष्पदलाभं प्रश्ने लग्ने शशीतगूष्णे ॥ पष्ठशमुथशिलो वालग्नैः पष्ठेश्वरो थतल्लाभः ॥ ६ ॥ भृत्यस्य वाहनस्य च यद्वा
 प्रश्ने च लग्नलग्नपती ॥ अर्थी दाता सप्तमसप्तमपौ तद्गल्लात्प्राप्तिः ॥ ७ ॥ लग्नस्य च सप्तमेशेन मुथशिले सप्तमस्य

वालभ्रंशेनमुथशिलेभ्रंशसप्तमेशयोर्वापरस्परंमुथशिलेभ्रंश्यादिकस्यपृच्छकाभिलाषविषयस्यलाभइत्यर्थः ।
 ॥ अथसप्तमस्थानपृच्छा ॥ स्त्रीलाभस्यप्रश्नेस्मराधिपलभ्यपेनशशिनावा ॥ कृतमुथशिलेयुवत्याअयाचिता
 याभवेच्छाभः ॥ १ ॥ यदिलभ्यपोविधुर्वाच्यनेतदयाचितास्त्रिपलभते ॥ लग्नेशान्मूसरिफेचंद्रेस्तपमुथशिलेस्वयं
 लाभः ॥ २ ॥ येनसमंतमुथशिलस्तत्रविनष्टेचपापयुतदृष्टे ॥ निकटीभूयतदाकिलविनश्यतिस्त्रीगतंकार्यं
 ॥ ३ ॥ पापेनरंघ्रनाथेस्त्रीजातेरवविघटंतेकार्यम् ॥ सहजपतौभ्रातृभ्यस्तुयेशेपितृतएवनान्येभ्यः ॥ ४ ॥
 सौम्यकृतयुक्तिदृग्भ्यांपूर्वोक्तस्थानतःशुभंवाच्यं ॥ ५ ॥ अथस्त्रीस्नेहः ॥ प्रीतिस्थानप्रश्नेस्मरपतिलभेशमु
 थशिलेस्नेहः ॥ झकटकदृशाझकटकःशशिकंवूलुसापिशुभा ॥ १ ॥ यदिमंदोलभेशःकंद्रेचस्यात्तदावली
 प्रष्टा ॥ अस्तेश्वरेचमंदेकंद्रेप्रतिवादिनोऽस्तिवलम् ॥ २ ॥ उभयोरेकस्थितयोज्ञातव्याझकटकंतयोःप्रीतिः ॥
 सूर्येनशुभंविचलेनरस्यशुक्रेस्त्रियोद्वयोर्द्वितयो ॥ ३ ॥ अथरुष्टागमनम् ॥ ममगृहिणीरुष्टापुनरेष्यतिनो
 वायभूम्यधःस्थरवौ ॥ भूपरिगतेचशुक्रेनैतिपुनर्वक्रितेऽभ्येति ॥ ४ ॥ सूर्यान्निर्गतशुक्रेवक्रपिसमेतिचान्य
 थारुष्टा ॥ क्षीर्णेदौचहुदिवसैःपूर्णविधौचद्रुतमुपैति ॥ ५ ॥ भूमिशब्देनचतुर्थस्थानं ॥ तस्मादधःपूर्वलभ
 पयंतमितियावत् ॥ लग्नमारभ्यचतुर्थपर्यंतंहिस्त्रीणांहर्पस्थानंनपुंसां ॥ रविश्चपुरुषग्रहस्तेनरुष्टायानागमनं ॥

एवंभुवश्चतुर्थदुपरिसप्तमपर्यन्तं नराणां हर्षस्थानं न स्त्रीणां ॥ शुक्रस्य स्त्री ग्रहत्वात् न हर्षस्थानं ॥ इति नरुष्टागमन
 मित्याशयः ॥ ॥ अथ कन्यापरीक्षा ॥ एपाकुमारिका किल निर्दोषा किं न वेति पृच्छायाम् ॥ लग्नस्थिरे स्थिरं क्ष
 ल्मपशशिनोश्च निर्दोषा ॥ १ ॥ चरराशिगते रैतरेयं कुमार्यपि च जातदोषा स्यात् ॥ द्विशरीरस्य चंद्रचरलग्ने
 स्वल्पदोषा स्यात् ॥ २ ॥ शशिभौमावेकक्षे स्थिरवर्जतत्परं गुप्तमियम् ॥ रमिताशनिचंद्रमसो लक्षणयोः प्रकट
 मुपभुक्ता ॥ ३ ॥ यदि भौमशनीकेंद्रे विधुदृष्टो वृश्चिकेऽथ शुक्रः स्यात् ॥ तद्वेष्काणेऽथ तदानीं भ्रांतं जातदोषैषा
 ॥ ४ ॥ अथ स्वपरप्रसूतिपरीक्षा ॥ एपा किल प्रसूतासि ते घटे ज्ञेह रौचनो सूता ॥ अनयोरलिवृपगतयोः सूता
 नारी परिज्ञेया ॥ १ ॥ सिंहस्ये बुधे शुक्रस्य कुंभगतत्वमसंभावितं तेन योगद्वयमेतद्वैकल्पिकम् ॥ एवं वृषवृश्चि
 कगतत्वं व्याख्येयम् ॥ भौमबुधशुक्रचंद्राद्विशरीरे चापवर्जिते च रस्युः ॥ अग्रेऽस्ति तत्प्रसूतिश्चापेनाग्नेन पृष्ठतः
 सूता ॥ २ ॥ क्रूरश्च चरराशौ परतः सूता स्थिरं तु निजपत्युः ॥ मिश्रे तु मिश्रमूहं जातकसंदेहपृच्छायाम् ॥ ३ ॥
 पंचमेशलक्ष्यो रन्यः क्रूरस्ताभ्यां सहजमुथ शिलीवाक्रूरस्तत इदं फलमादेश्यं तदेवाग्रेऽभिव्यनक्ति ॥ गुर्विण्ये
 पापपत्युः परपुरुषाद्रेतिलमसुतपत्योः ॥ शुभयुतिदग्भ्यां स्वपतेः शनिभौमदृशाऽन्यतो गुर्वी ॥ ४ ॥ अथ पा
 तिघ्नस्य परीक्षा ॥ कुलटासतीयमथ बालमपतिश्चंद्रमाश्रभौमेन ॥ एकांशे मुथ शिलकृत्तदैवभवनं भजत्यन्यम्

॥ १ ॥ यदिगृहनिर्जगोभौमस्तदान्यदेशंप्रयांतिजारुकते ॥ रविणेतिमुथशिलेसत्युपमुक्तासातुराजपुरुषेण
॥ २ ॥ सोम्येनलेखकवणिग्निजभेशुक्रेणयोपयैवस्त्री ॥ एतैर्योगैरसतीविपरीतेसुचरितेतिविज्ञेयम् ॥ ३ ॥
लम्पतिनाथशशिनामूसरिफेभूयुतेभवेजारः ॥ युक्तःपुनर्गुरुदृशापुत्रभयाद्रविदृशाचराजभयात् ॥ ४ ॥
सितदृष्ट्यापरनारीभयात्सितज्ञैकराशिगतदृष्ट्या ॥ जारस्यस्यत्रित्वाहजित्वात्पततिजारसा ॥ ५ ॥ अथा
ष्टमस्थानपृच्छा ॥ नृपसंग्रामप्रश्नेविलमलम्लेशसंस्थितात्खेदात् ॥ शशिमूसरिफात्प्रष्टास्तास्तपसस्थेन्दुमुथशि
लाच्छत्रुः ॥ १ ॥ तेषांचवलान्तयोर्विलमित्यर्थः ॥ अथवाशानिकुजजीवाःशीघ्रेभ्योवलयुताउपरिचराः ॥ बुध
सितचंद्रास्तेभ्यश्चतुर्धलाधश्चराश्चसंचित्याः ॥ २ ॥ मंदात्प्रदुर्ग्रहाःशन्यादयोयदिशीघ्रेभ्यःसितादिभ्योऽग्रेस
राभवंति तदासितादिभ्यःशत्रुगेहेभ्यस्तेजोलब्धाजयभाजोभवंतिप्रष्टारः ॥ यदातुप्रश्नकालेशन्यादयोना
ग्रेसरास्तदाशीघ्रेभ्यस्तेजोलब्धुमशक्ताः पराभूताभवंतीत्यर्थतःसिद्धम् ॥ लम्पतावस्तपतेःपदत्रिदशाथमुथ
शिलेद्वयोःस्नेहः ॥ वर्गद्वयमध्याधःपतितःसोऽन्येनवध्यःस्यात् ॥ ३ ॥ वर्गद्वयाधिपानामूसरिफेऽस्तंगतेन
रणदैर्घ्यं ॥ लम्पस्वामिनिमंदंकंचूलेपरिगतेजयःप्रष्टुः ॥ ४ ॥ एवंगुणेतुतस्मिन्विप्रविनष्टेस्तपितनीचस्ये ॥
कंद्रेऽस्तेवास्तपतौप्रदुर्हानिःप्रवक्तव्या ॥ ५ ॥ लम्पादधःशुभेसतिउपरिचमंदेशुभःसहायःस्यात् ॥ लम्पतौरं

ध्रस्त्वेरं प्रपतिमुथशिलेमतिः प्रपुः ॥ ६ ॥ सप्तेश्वनसंस्थेधनेशकृतमुथशिलेरिपोर्नाशः ॥ लघ्वेशदशमपत्न्यो
 मुथशिलतः पृच्छकस्यजयवीर्ये ॥ ७ ॥ तुर्यास्तपयोरेवंशत्रोयोगजयोज्ञेयः ॥ उभयवर्गोपिकेंद्रतत्पतिकृत
 मुथशिलेवलज्ञेयम् ॥ ८ ॥ चलवन्मुथशिलयत्रवर्गतस्यवर्गस्यजयहृत्पर्यः ॥ चरराशौसवलत्वंजित्वाप्रांते
 विनाशस्तु ॥ लग्नपतावंत्यस्थेप्रष्टानश्यतिपरोऽस्तपेपष्ठे ॥ ९ ॥ खपतौलघ्वेप्रपुस्तुर्येशेऽस्तेरिपोः सहायवलम् ॥
 यन्मुथशिलौरवीदूतस्यवलंमुसरिफेहानिः ॥ १० ॥ अथनवमस्थानपृच्छा ॥ ममगमनं भविता किंनवेतिल
 मेधरेनवाकेंद्रे ॥ नवमेशमुथशिलेसतिनवमेशेवाभवेद्गमनं ॥ १ ॥ लग्नस्थेनवमपतौलग्नाधिपमुथशिलेच
 संचारात् ॥ रहितोयातिपुनर्नानवमदृशावर्जितेयोगे ॥ २ ॥ लग्नपतौकेंद्रस्थेसहजग्रहमुथशिलेचविक्रूरे ॥
 गमनंस्यादस्मिन्वाकेंद्रेचूरेचनास्तिगतिः ॥ ३ ॥ अस्तेक्रूरपिचयत्कार्येनिर्यातिविघ्नमतएव ॥ आकाश
 स्थेपापेराजकुलाज्येष्ठतोनिजाद्यापि ॥ ४ ॥ नवमेशेमुथशिलेगेलग्नमाधीशेनपापरिपुष्टे ॥ गमनेवसानतः
 स्यात्प्रपुः कष्टक्षयोऽर्थस्य ॥ ५ ॥ लग्नेशेनवमेशेमुथशिलकृतिरंघ्रसप्तमेकदृष्टम् ॥ उदयेयस्मिन्यायाद्विनिःसृतिः
 स्यात्सुखकरः पथाः ॥ ६ ॥ लग्नान्मागार्तुमवोव्योमन्त्रः कायस्मराद्वतिस्थानम् ॥ भूमेः कार्यपरिणतिरेवंलघ्वेशरीर
 सुखम् ॥ ७ ॥ दशमेशुभेचसिद्धिः कार्यस्यास्तेप्रयातियत्स्थाने ॥ तत्रशुभंचवतुर्थेपरिणामः सुंदरः कार्ये ॥ ८ ॥

लमेशशशिनंवायःकूरस्तुदतितत्रमनुजक्षे ॥ मनुजत्रिराशिकेवातदाभयंद्विपदतोगंतुः ॥ ९ ॥ जलराशौ
वारिभयंचतुष्पदक्षेतथाश्वादेः ॥ घटचापेष्ट्रमकंटकभयंहरौव्याघ्रासिंहादेः ॥ १० ॥ नगरप्रवेशतोऽस्मात्फल
मस्तिनवाप्रवेशलम्भमिह ॥ तस्मिन्धनपेक्केनोरहणंकार्यसिद्धिर्वा ॥ ११ ॥ रहणंस्थितिरित्यर्थः ॥ अतिच
रितेचहुदिवसंहरणंनोकार्यसिद्धिरीपदपि ॥ नवमवतृतीयगतेस्मिन्कार्यकृत्वाशुनिजपुरंयाति ॥ १२ ॥ लम्भे
कर्मण्यायेधनपयुतेशोभनंज्ञेयम् ॥ सकूरसप्तमस्येपथिविघ्नाज्झकटकश्चतुर्थस्ये ॥ १३ ॥ अथदशमस्थानपृ
च्छा ॥ राज्यासिप्रश्नलमेलमेशशशिनिवानभःपतिना ॥ कृतमुथशिलेंवरदृशाराज्यंरूपक्रमाद्भवति ॥ १४ ॥
स्वकुलोचितंराज्यंभवतीत्यर्थः ॥ अन्योन्यभवनगमनात्कूराभावेऽथचित्तितप्राप्तिः ॥ लम्भस्थेनान्येनचसौम्येन
नरस्यमुथशिलेप्येवम् ॥ २ ॥ पापार्दितेतुमंदेनिकटीभूयोत्तरत्यधोराज्यं ॥ मंदगामीयोग्रहोत्राधिकारी
तस्मिन्पापयुतेराज्यनाशइतितात्पर्यं ॥ भूमिस्थेकूरदृशात्वपवादःशुभदृशाकीर्तिः ॥ ३ ॥ मंदग्रहेवलवति
कूरवियुक्तेयदाशशीविचलः ॥ मंदेवलनभ्रमणाद्राज्यप्राप्तिर्भवेत्प्रदुः ॥ ४ ॥ लम्भाधिपतौस्वगृहेलाभोरा
ज्यस्यतुंगगेभौमे ॥ लम्भांवराधिपौयदिकंचूलोक्तेद्रगेंदुमुथशिलतः ॥ ५ ॥ उत्तमराज्यावासिःस्वर्क्षस्थेचंदुतो
विपुला ॥ यत्रक्षेलेमेशस्तत्पतिरशुभेगृहेतदाकार्यम् ॥ ६ ॥ नस्यादस्तेकष्टादृशमदृशाकटुकताकार्ये ॥

राज्यप्राप्तौ सत्यायदिचेच्छतिकोपि परिणतिं च तदा ॥७॥ लक्ष्मशरीरक्रायं गृहकर्म स्तनभश्च राज्यार्थं ॥ लाभो
 मित्रस्यार्थं चतुर्थकर्मणो वसितये च ॥८॥ द्रव्यं धनाय सहजं भृत्येभ्यो रिपु कृते श्वैरिभ्यः ॥ एतैः शुभैः शुभं स्या
 दशुभे वामं च सर्वकार्याणाम् ॥ ९ ॥ वित्तस्याभिनिर्भो मेनो चित्ये पारदारिके व्ययकृत् ॥ जीवे धर्माय रिपौ गुरु
 पूजायै सिते विलासाय ॥ १० ॥ वाणिज्याय ज्ञे पुनरिदौ मुथशिलिनि चान्यथान्यार्थम् ॥ लक्ष्मपतौ पतितस्थे
 विवले राज्याल्यस्तु कंचूले ॥११॥ कोपि गुणः स्यात्पापाकृतैरशुभं च्युतो भवति ॥ नरपतिसचिवस्नेहप्रश्ने
 कंचूले लक्ष्मसप्तमयोः ॥ १२ ॥ मुथशिलयोः शुभदृष्ट्या शुभतारज्ये मिथः स्नेहः ॥ राज्यं चरं स्थिरं वालक्ष्मणगगने
 शयोः सहयोः ॥ १३ ॥ यद्येको मंदः स्यात्केंद्रे तस्ति स्थितमतो न्यथा वाच्यम् ॥ यदि वा सवाममार्गे भूमौ वा प्रच्यु
 तिर्भवेत्पूर्वम् ॥१४॥ कंचूले सतिलभतेशीघ्रं त्वथ मुसरि फेन पुनः ॥१५॥ ॥ अथैकादशस्थानपृच्छा ॥ नृपते
 गौरवलाभाशादि मम स्यान्न वेति च प्रश्ने ॥ आये शलक्ष्मपत्योः स्नेहदृशामुथशिले द्रुतं भवति ॥ १ ॥ रिपुदृष्ट्या
 बहु दिवसैः केन्द्रे चाये शचंद्रकंचूले ॥ वाच्या पूर्णे वाशा चरस्थिरद्विस्वभावगैस्तु फलं ॥ २ ॥ मंदे क्रूरोपहते भूत्वा
 शाशुप्रणाशमुपयाति ॥ क्रूरायुक्ते च शुभयुज्यधिकारवशेन लब्ध्याशा ॥ ३ ॥ मित्रेण सह प्रीतिर्भविता लभे
 श्वराय पत्योश्च ॥ प्रियदृष्ट्या मुथशिलतः प्रीतिर्वान्योन्यगृहयानात् ॥४॥ केन्द्रे स्थितयो रनयोर्भैत्री किल प्रव

जातैव ॥ पणफरगतौ पुरस्तादापोक्लिमतो महाप्रीतिः ॥ ५ ॥ गुप्तं कार्यं मिदं मे सिध्यति लभेत्थरेऽथ चंद्रमसि ॥
शुभं मुथ शिलगे केंद्रे तन्निकटे वाथ सिद्धिः स्यात् ॥ ६ ॥ अथ द्वादशस्थानपृच्छा ॥ रिपुविग्रहपृच्छायां बलवति
पृष्ठरिपुः संचलः ॥ द्वादशपेशु भट्टप्रेवलवति वाच्यं बलं प्रष्टुः ॥ १ ॥ रिपुविग्रहपृच्छायां नामोच्चारैरिपोर्वलि
न्यस्ते ॥ गुप्ते च द्वादशपेवलवति वाच्यं बलं प्रष्टुः ॥ २ ॥ शुभयुतदृष्टे सद्ययमशुभेक्षणयोगतो व्ययमनर्थात् ॥
एवं भावेष्वाखिले पूह्यं सदसत्फलं सुधिया ॥ ३ ॥ इति संक्षेपतो द्वादशभावप्रश्नरूपणम् ॥ ॥ अथ केचिद्विशेष
तः प्रश्नाः ॥ तत्रादौ पथिकागमनम् ॥ ताजिके समरसिंहे ॥ आगमने पृच्छायां लभे शेलभमध्यसंस्थेन ॥
कृतमुथ शिले समेति हि सुखमस्ततुरीयगे कष्टात् ॥ १ ॥ स्थानाचलितः प्रश्ने लभपतौ सहजनवमगृहसंस्थे ॥
लभस्येन मुथ शिले पंथानं वहति पथिकोऽयम् ॥ २ ॥ रंभ्रेथधनेतस्मिन्नाकाशस्येन मुथ शिले ज्येवं ॥ केंद्रस्थिते तथ
शालेलभेक्षणवर्ज्यमेति न कदापि ॥ ३ ॥ लभ्राधिपतौ वक्रे लभं पश्यत्यमुत्र चंद्रे वा ॥ वक्रगमूथ शिले सति समे
ति पथिकः सुखं शीघ्रम् ॥ ४ ॥ अंत्यस्थित लभपतौ शशिना कृतमुथ शिले द्रुतमुपैति ॥ लभ्राद्यापि चतुर्थां च्छुभा
द्वितीयतृतीयगां वापि ॥ ५ ॥ कथयंति नष्टलाभं प्रवासिनश्चागमं त्वरितम् ॥ चिंतामणौ ॥ ग्रहः पृष्टेऽथ जा
मित्रे वा कपतिः कंटके स्थितः ॥ पथिकागमनं ब्रूते सिते ज्ञेवात्रिकोणगे ॥ ६ ॥ पष्ठोदये पापदृष्टे शुभदृग्बर्जिते

बुधः ॥ लमात्पष्ठेयदापापायातुश्चनिघनंवदेत् ॥ ७ ॥ यदाङ्कुरास्तृतीयस्थादेशादेशांतरंगतः ॥ चौरणेवह
 तस्वअपथिकःकेंद्रगायदि ॥ ८ ॥ पापेःपष्ठत्रिलाभस्यैःकंटकस्यैःशुभग्रहैः ॥ प्रवासीसुखमायातिदूरस्थोपि
 मुनिश्रितम् ॥ ९ ॥ चतुरस्त्रिकोणेवापापगेहस्थितःशनिः ॥ पापदृष्टश्चनियतंवधनयातुरादिशेत् ॥ १० ॥
 शुभयुक्तेस्थिरेल्लभेस्थिरोवंधश्चरेऽन्यथा ॥ द्दितनौसौम्यसंयुक्तेवंधमोक्षीक्रमेणतु ॥ ११ ॥ पापात्रिकोणजा
 मित्रेचिलभेपष्ठकोदये ॥ शत्रुभिर्वीक्ष्यमाणाश्चायातुःकष्टंवदेत्सुधीः ॥ १२ ॥ मार्गस्थानगतैःसौम्यैर्मार्गतस्य
 शुभंवदेत् ॥ क्रूरैर्दुःखंचिलभस्यैःपापैःऋशमवानुयात् ॥ १३ ॥ चरलभेचरंशेवाचतुर्थेचंद्रमाःस्थितः ॥ प्रवासी
 सुखमायातिक्लृप्तकार्यश्चवेदमनि ॥ १४ ॥ कंटकैःसौम्यसंयुक्तैःपापग्रहविवर्जितैः ॥ प्रवासीसुखमायातिनिघ
 नस्थेसुधाकरे ॥ १५ ॥ गमागमोतुनस्यातांयोगेदुरुधराकृते ॥ शुभैःशुभकृतोरोधःपापैस्तस्करतोभयम् ॥ १६ ॥
 गमागमोहिनस्यातांस्थिरराशौचिलभगे ॥ नरोगोपशमोनाशोद्रव्याणानपराभवः ॥ १७ ॥ विपरीतंचरेवा
 व्यंफलंमिश्रंदिमूर्तिषु ॥ स्थिरवत्प्रथमेखंडेपरार्धेचरराशिवत् ॥ १८ ॥ प्रवासीशीघ्रमायातिगुरुशुक्रौत्रिवि
 त्तगौ ॥ चतुर्थस्थानगावेतौशीघ्रमायातिकार्यकृत् ॥ १९ ॥ इंदुःसप्तमगोलमात्पथिकंक्वक्तिमार्गगम् ॥ मार्गा
 धिपश्चराश्वर्धात्परभागेव्यवस्थितः ॥ २० ॥ शुक्रार्कजीवसौम्यानामेकोपिस्याद्धरायगः ॥ तदाऽगमन

म्रूयात्प्रटुर्नगमनं व्यये ॥ २१ ॥ लम्नाद्यावतिथे स्थाने वलीखेटो व्यवस्थितः ॥ ब्रूयात्तावतिथे मासे पथिकस्य नि
 वर्तनम् ॥ २२ ॥ एवं कालं च राशस्ये द्विगुणं च स्थिरांशके ॥ द्विस्वभावांशगे खेटे त्रिगुणं चिंतयेत्सुधीः ॥ २३ ॥
 यातुर्विलम्नाज्जामित्रभवं नाधिपतिर्यदा ॥ करोति वक्रमावृत्तेः कालं तु घुवते परे ॥ २४ ॥ चतुर्थे दशमे वापि य
 दि सौम्यग्रहो भवेत् ॥ तदानगमनं क्रूरैस्तत्र स्थैर्गमनं भवेत् ॥ २५ ॥ लम्नाद्बालमनाथा द्वायत्संख्याः क्रूरस्वे
 चराः ॥ नवमे द्वादशे वा पितृत्संख्याः स्युरुपद्रवाः ॥ २६ ॥ लम्नाद्बालमनाथा द्वायावंतः सौम्यस्वेचराः ॥ मार्गे
 तत्रोदयावाच्याः स्थाने स्थाने विचक्षणैः ॥ २७ ॥ क्रूरयुक्ते क्षितो मंदः शुभहृग्योगवर्जितः ॥ धर्मस्थस्तनुते
 व्याधिं मोपितस्याष्टगोमृतिम् ॥ २८ ॥ जामित्रस्य शुभोत्थे यातनायातिदुरुधरायोगे ॥ मित्रस्वामिनिपेया
 त्पापोत्थेशशुक्रचौरात् ॥ २९ ॥ चंद्रार्कयोश्छिद्रगयोर्यमेन सहृदयोः स्यात्परशस्त्रभीतिः ॥ रंध्रे सिते ज्ञेजसु
 स्वाप्तिरारोमं देभ्यं पापयुगीक्षितेऽध्वनि ॥ ३० ॥ अथ दूरस्यो जीवति मृतो धेवैर्यदा प्रश्नः ॥ ॥ लम्नेश्चरे
 शीतकरेऽथ पष्ठतुर्येऽष्टमे वाप्यतिनीचगे वा ॥ अस्तंगं ते छिद्रपतीत्यशालयुक्ते शुभैर्दूरगतो मृतः स्यात् ॥ ३१ ॥
 भूमेरधः स्थेन वक्रगेण यदीत्यशालं कुरुते शशांकः ॥ सौम्यैरदृष्टे मरणं प्रकुर्याद्दूरस्थितस्यापि विदेशगस्य ॥
 ॥ ३२ ॥ सौम्यैः पष्ठांस्वरं घ्नन् स्थैर्विवलैश्च शुभेक्षितैः ॥ पापयुक्तैः शशांकार्कैस्तदा दूरस्थितो मृतः ॥ ३३ ॥ पृष्ठो

दयेपापयुतेत्रिकोणकेंद्राष्टपष्ठोपगतैश्चपापैः ॥ सौम्यैरदृष्टैः परदेशसंस्थो मृतोगदातोनवमेचसूर्ये ॥ ३४ ॥
 तुर्योपरिस्थेनखगेनचंद्रमायदीत्यशालंकुरुते शुभेक्षितः ॥ सौम्यैर्युतोवापरदेशसंस्थितः सुखी च जीवितपथिसौ
 ख्यमेति ॥ ३५ ॥ अथपरचक्रागमनपृच्छापदपंचाशिकायाम् ॥ मार्गान्निवर्तते शत्रुः पापैः शत्रुग्रहाश्रितैः ॥
 चतुर्थो गैरपि प्राप्तः शत्रुर्भग्नो निवर्तते ॥ ३६ ॥ झपालिकुंभककटारसातलेयदास्थिताः ॥ रिपोः पराजयस्त
 दाचतुष्पदैः पलायनम् ॥ ३७ ॥ मेघधनुः सिंहवृषायद्युदयस्था भवति हिबुकेवा ॥ शत्रुर्निवर्तते तत्र ग्रहसहिता
 वावियुक्तावा ॥ ३८ ॥ नागच्छति परचक्रं यदा किंच द्राक्चतुर्थं भवनस्यौ ॥ गुरुबुधशुक्राहिबुकेयदा तदा शीघ्र
 मायाति ॥ ३९ ॥ स्थिरोदये जीवशनैश्चरे स्थिते गमागमौ नैव वदेदुपृच्छतः ॥ त्रिपंचपष्ठारिपुसंगमाय पापा
 श्रुतार्था विनिवर्तनाय ॥ ४० ॥ दशमोदयसप्तमगाः सौम्यानगराधिपस्य विजयकराः ॥ आरार्किं ज्ञगुरुसिताः
 प्रभंगदौ विजयदानवमे ॥ ४१ ॥ नवमेभौ मशनी भंगदौ बुधगुरुशुक्रा विजयदा इत्यर्थः ॥ उदयक्षौ चंद्रक्षौ भव
 तिवयावद्दिनैश्च तावद्भिः ॥ आगमनं स्याच्छत्रोर्ये दिनहिमध्यग्रहः कश्चित् ॥ ४२ ॥ अन्यत्रापि प्रश्नप्रदीपे ॥
 दैत्येज्यवाचस्पतिसोमपुत्रैरेकक्षौर्गैर्लग्नगौर्तर्चलाब्धैः ॥ द्वाभ्यामथेज्येभृगुजेऽथ लग्ने हन्याद्रणेयायि नृपं पुरेशः
 ॥ ४३ ॥ सूर्येदुर्भौमार्कजसंहिकैः सर्वैश्चतुर्भिस्त्रिभिरेवलमगैः ॥ हन्यात्तदास्थायि न माशुयायी द्यूनस्थितै

यायिनृपंपुरेशः ॥ ४४ ॥ शुक्रं ज्यशीतां शुबुधाः सुरेज्यैः सर्वैस्त्रिभिर्धूनगतेर्वलाब्धैः ॥ हन्याद्रणे स्यायिनामा
शुयायी सुखास्पदस्यैश्च शुभैः सुसंधिः ॥ ४५ ॥ कुजेत्थशाले हिमगो विलम्बे वधोऽथ मृत्युर्युधिनागरस्य ॥ भौमेत्थ
शाले च विधौ कलत्रे बंधं मृत्तं त्रिवालभतेऽत्र यायी ॥ ४६ ॥ लम्बे शजामित्रपयोश्च मध्ये भवेद्ब्रह्मोयः स्वगृहोच्च संस्थः ॥
तद्दर्गमर्त्या नृपयोश्च संधिर्ज्ञेयो बुधे लेखकपंडिताभ्यां ॥ ४७ ॥ राजानोरविशीति गृह्णत्यादिवर्गः ॥ क्रूरे कलत्रे

सु. चं.	मंगल.	बुध.	बृह. शु.	शनि.
राजानी.	सेनापतिः	शुभराजः	मंत्रिणौ.	द्वाराः

हृदये शुभग्रहो यच्छेद्धनं यायिनृपायनागरः ॥ विपर्ययाद्यायिनृपः
पुरेश्वरं दुर्गादिनिष्काश्य ददाति वास्पदम् ॥ ४८ ॥ रवीत्थशाले
शशिजे सुगुप्ताश्च राभवेयुश्च कुजे सराफात् ॥ ग्रहाच्छशां केन युतश्च तस्मिन् येन्यवेपाश्च भवंति चाराः ॥ ४९ ॥
चिंतामणौ दुर्गप्रश्नः ॥ प्रश्ने विलम्बे क्रूरे वा दुर्गभंगो न जायते ॥ विशेषतो भूमिपुत्रे राहो वामूर्तिगे सति ॥ ५० ॥
सप्तमे सिंहादिकसूना दुर्गशीघ्रेण लभ्यते ॥ जामित्रोदयगे क्रूरैः फगे लम्बनायके ॥ ५१ ॥ द्वितीये वाष्टमे पष्ठे
तदा दुर्गं न लभ्यते ॥ सकूरो लम्बपो वक्रौ युद्धदः केंद्रसंस्थितः ॥ ५२ ॥ पष्ठाधिपे धूनगते पापे वा युद्धमादिशेत् ॥
पृच्छायां केंद्रगैः क्रूरैः कोटे दुर्गवधो नृणाम् ॥ ५३ ॥ भौमाष्टमे शवेकत्र तदातिनिधनं नृणाम् ॥ स्वायपुत्रस्थि
ते जीवे कोटमध्ये भयं न हि ॥ ५४ ॥ शनौ भौमे च केंद्रस्थे बहूनां वधं वधनम् ॥ लग्नगतो यदि पापः पापेन युते क्षि

तोवास्यात् ॥ लम्नात्पूर्वापरगौपापोयुद्धंतदाधोरम् ॥ ५५ ॥ अथरोगिणः शुभाशुभम् ॥ विलम्बेपष्ठपः पापौ
 जन्मराशिनिरीक्षिते ॥ रोगिणस्तस्य मरणं निश्चयेन वदेद्बुधः ॥ ५६ ॥ चतुर्थाष्टमगेचंद्रपापमध्यगतेपिवा ॥
 मृतिः स्याद्बलसंयुक्तसौम्यदृष्ट्याचिरात्सुखं ॥ ५७ ॥ विधौलम्बेस्मरेभानौ रोगीयातियमालयम् ॥ प्रश्नेक्रूर
 हेलम्बेरोगवृद्धिश्चिकित्सकात् ॥ ५८ ॥ तथा लम्बगते सौम्यैवैद्योक्तममृतं वचः ॥ लम्बैवैद्योबुधं व्याधिः स्वरोगी
 तुर्यमौषधम् ॥ ५९ ॥ रोगिणोभिपजोमैत्रीमैत्रीभेजरोगयोः ॥ व्याधेरुपशमोवाच्यः प्रकोपः शान्तवेत्तयोः
 ॥ ६० ॥ लम्बनाथेचसचलैकैकद्रसंस्थेशुभग्रहे ॥ उच्चगेवात्रिकोणेवारोगीजीवतिनिश्चयम् ॥ ६१ ॥ एकः शुभो
 बलीलम्बेन्नायतेरोगपीडितं ॥ सौम्याधर्मारिलाभस्यास्तृतीयस्यागदापहाः ॥ ६२ ॥ अथदेवदोषज्ञानम् ॥
 बह्वेकद्वादशेपष्ठे लम्नात्पापग्रहो यदि ॥ हतो गदैर्जलैश्शस्त्रैस्तस्य दोषः कुलोद्भवः ॥ ६३ ॥ प्रेताश्चराहौपितरः
 सुरज्ये च द्रुद्व्यस्तपनेपि देव्यः ॥ स्वर्गोन्नदेव्यश्च शनौ बुधे च भूतानि विद्याद्ययं ग्रसंस्थे ॥ ६४ ॥ शाकित्य आ
 रेभृगुजंबुदेव्यो गृहंति मर्त्यविमुखं मुकुंदात् ॥ स्वर्शोच्चगेवीर्ययुते च साध्याश्चंद्रचनीचे विवलेन साध्याः ॥ ६५ ॥
 कैद्रस्यैर्वलिभिः पापैरसाध्या देवतागणाः ॥ सौम्यग्रहेश्च कैद्रस्यैः साध्यामंत्रस्तुवार्चनैः ॥ ६६ ॥ कंटकाष्टत्रि
 कोणस्थाः शुभा उपचये शशी ॥ लम्बे च शुभसंदष्टे रोगी रोगाद्विमुच्यते ॥ ६७ ॥ रोगग्रहणमुपलक्षणम् ॥

संतानप्रतिबंधादावप्येवंदोषनिरूपणम् ॥ ॥ अथ स्वामिभृत्यप्रश्ने ॥ त्रैलोक्यप्रकाशे ॥ शीर्षोदये सौम्ययुते क्षि
 ते वासौम्यैर्द्वितीयाष्टमसप्तमस्थैः ॥ तृतीयाष्टमारिगतैश्च पापैः सौख्यार्थलाभो नृपसेवकस्य ॥ ६८ ॥ लम्बाद्वि
 तीये मदनाष्टमक्षे च क्षयं संप्रममार्तिमृत्तुम् ॥ कुर्वति पापाः क्रमशो नरेन्द्राद्भृत्यस्य तस्मात्परिवर्जयेत्तम् ॥ ६९ ॥
 लम्बाद्वितीयाष्टमसप्तमक्षाः पापाः प्रणाशं नृपभृत्ययोर्द्वयोः ॥ कुर्वति ते ज्वेगताश्च सौम्याः कुर्युर्धनारोग्यसुखा
 निचोभयोः ॥ ७० ॥ शशांकसौम्यैरुदयास्तभावौ हृष्टौ युतौ वा सवलैर्न पापैः ॥ प्रदुस्तदास्याद्भृदिपाथिवस्य
 स्नेहप्रसादावकृपाप्रतीपात् ॥ ७१ ॥ अथान्यईशो मम भविष्यति न वेति प्रश्ने ॥ पष्ठेश्वरेण व्ययपेन कंद्रेयदी
 त्थशालं कुरुते विलम्पः ॥ प्रदुस्तदान्यः प्रभुरर्थदः स्यादतः प्रतीपान्न भवेत्परः प्रभुः ॥ ७२ ॥ लम्बेश्वरे स्वर्क्षगते
 स्वतुंगकेंद्रस्थितेशीतकरे त्थशाले ॥ शुभग्रहैर्हृष्टयुते वलान्विते प्रदुर्निजस्वाम्यमितार्थलाभः ॥ ७३ ॥ जाये
 श्वरे स्वोच्चनिजर्क्षसंस्थे केंद्रस्थितेशीतकरे त्थशालगे ॥ शुभग्रहैर्हृष्टयुते वलोत्कटैः प्रदुस्तदान्यः प्रभुरर्थदो भवेत्
 ॥ ७४ ॥ इदं गृहं वा शुभमन्यदालयं स्थानं त्विदं वा शुभमन्यदालयं ॥ ममात्र भद्रं गमनानुतत्र वा पृष्ठोदये त्थवि
 धिनाविमुश्य ॥ ७५ ॥ अथ नष्टद्रव्यलाभप्रश्नः ॥ तत्र धनप्राप्तौ प्रश्नार्चितामणौ ॥ प्रश्ने चतुर्थार्थिपतिस्तत्र स्थै

र्वावलोकिते ॥ अवश्यं वर्तते तत्र धनं चंद्रोऽथ वा वदेत् ॥ ७६ ॥ वित्तपेधनगेवंधौ वा स्तितत्र धनं बहु ॥ पापे तु यं
 गते द्रव्यं स्थितं तूष्णं न लभ्यते ॥ ७७ ॥ भौमैः सप्ताष्टराशिस्थे धनमन्यत्र नाप्यते ॥ लभेत मोरविशिष्टं द्रुतदा द्रव्यं न
 लभ्यते ॥ सप्ताष्टदशपाताले शोविधुर्धनदोगुरुः ॥ ७८ ॥ लभेत्थरेचूनगते विलभे जायेत्थरेनष्टधनस्य लाभः ॥
 जायेत शलमाधिपतीत्यशालेचूने विनष्टं धनमेति मर्त्यः ॥ ७९ ॥ लभेत्तज्जायाधिपतीत्यशाले लभेत्थरं यच्छति
 तस्करोऽर्थः ॥ सूर्ये विलभेऽस्तमिते शशाकेन लभ्यते चंद्रविणं विनष्टम् ॥ ८० ॥ कर्मशालमाधिपतीत्यशाले चौरः
 स्वमादाय पुरात्पलायते ॥ चंद्रोऽस्तपे चार्ककरप्रविष्टे तल्लभ्यते नष्टधनं सतस्करं ॥ ८१ ॥ अस्ते श्वरे केंद्रगतेऽस्ति
 चौरस्तत्रैव वान्यत्र पुरादि निर्गतः ॥ धर्मेशदुश्चिक्क्यपतीत्यशाले जायेत्थरेऽन्यत्र गतः सचौरः ॥ ८२ ॥ कर्मेश
 लमाधिपतीत्यशाले तल्लभ्यते राजकुलाच्चौर्यं ॥ त्रिधर्मपचूनपतीत्यशाले च न्यत्र प्रदेशाद्गमने तदासिः ॥ ८३ ॥
 शुभे तथशाले हिमगौ विलभे स्वस्थे यवानष्टधनस्य लाभः ॥ सुखे हृद्वारविणा शुभे न हृष्टे विलभे हिमगौ च लाभः
 ॥ ८४ ॥ पद्मपंचाशिकायाम् ॥ स्थिरोदये स्थिरां शिवावगोत्तमगते पिवा ॥ स्थितं तत्रैव तद्रव्यं स्वकीयेनैव चो
 रितम् ॥ ८५ ॥ आदिमध्यावसाने पुद्गलाणेषु विलभतः ॥ द्वारदेशे तथा मध्ये गृहांते च वदेद्वनम् ॥ ८६ ॥
 प्रश्रुतं तत्रैव ॥ पतितधनस्य प्रश्रुमिथो गृहस्थौ विलभतः सेशौ ॥ यदि मुथशिलंतयोः स्यात्तदा शुतत्रैव वदति धनम्

॥८७॥ नष्टकदिशिप्राप्तं पृच्छायां लभगेविधौ प्राच्यां ॥ तत्स्थानेयाम्यायामस्तेवारुण्यांवाभुव्युदीच्यां ॥८८॥
भुविचतुर्थे ॥ यदिर्नेदुःकंद्रेतच्चत्वारिंशांशकैश्चपंचयुतैः ॥ भागेदिक्रमउक्तोवह्वयवनीवायुवारिराशौवा
॥८९॥ नष्टवीतवित्तलब्धेः पृच्छायां चौरसप्तमंततोलाभः ॥ हिवुकंद्रव्यस्थानं लभं चंद्रश्च धननाथः ॥ ९० ॥
लभेशोऽस्तेस्तपतिनाचेन्मुथशिलीततोलाभः ॥ यद्यष्टेशोलभेतदास्वयंतस्करोऽर्पयति ॥ रविरश्मिगेधनेश
वास्तमिंततस्करस्यलाभः स्यात् ॥ ९१ ॥ लभेशदशमपत्योर्मुथशिलतः प्राप्यतेस्त्वान्चौरः ॥ लभेशदृष्ट्य
भावेचौरः सहमात्रयायाति ॥ ९२ ॥ अस्ताधिपतौ दग्धेरविरश्मिगतेऽथलभ्यतेचौरः ॥ लभनृपकृतेत्थशाले
राजभयाद्धनमिदंस्वयंदत्ते ॥ ९३ ॥ लमास्तपयोर्नस्याद्यदिदृष्टिलभपस्तथाविकलः ॥ ततस्करोऽसहस्ता
द्वदातिचौर्यं हिराजकुले ॥ ९४ ॥ लभपमध्यपयोगेराजकुलं प्राप्यलभ्यतेचौर्यम् ॥ रंभ्रचौरस्य धनं धनपेतत्रा
थसप्तमेनासिः ॥ ९५ ॥ रंभ्रपतौ धनपस्यतुमुथशिलयोगेह्यवाप्यतेवित्तं ॥ रंभ्रपतौ दशमपतेर्मुथशिलगेचौर
पक्षकृद्भूपः ॥ धनपेविलभपेसतिदृष्टिविहीने श्रुतिर्भवतिनासिः ॥ ९६ ॥ चौरज्ञानप्रश्ने लभरविशिशिदृशास्व
गृहचौरः ॥ अनयोरेकदृशागृहसमीपवर्तीवसत्येषा ॥ ९७ ॥ लभस्ये लभपतावस्तपयुक्तेचगृहगतश्चौरः ॥
अस्ताधिपतावंत्ये सहजेवास्वीयभृत्योऽयम् ॥ ९८ ॥ अस्ते शेतुंगस्थे स्वगृहेवातस्करः प्रसिद्धः स्यात् ॥ लभद

शमास्तभावाः क्रमेण वीक्ष्याः स्वतुंगभवनार्दौ ॥१९॥ यः खेटः स्याद्बलवान्सज्ञेयस्तस्करस्यवली ॥ लम्बादि
 पुयोग्रहः स्योच्चादिवलीतिष्ठतिसयज्जातिः सतस्यसहायकं करोतीत्यर्थः ॥ एवं योगं तु विनाद्यने शस्यैव वलमभि
 ग्राह्यम् ॥१००॥ इत्यंचरज्ञाने चौरः सूर्ये ग्रहे चरस्यपिता ॥ चंद्रे माता शुक्रे भार्या मंदे सुतो भवेन्नृचि ॥ १ ॥ जी
 वे गृहप्रधानं भोमे पुत्रो यवाभ्राता ॥ ज्ञेस्वजनो मित्रं वा ज्ञात्वेत्थं पुण्यसहममावेद्यम् ॥ २ ॥ तस्मिन्कूरादृष्टपुरा
 नचौरोऽस्तपे पुरापि स्यात् ॥ अस्ते शान्मसू सरिफे भोमे चौरः पुरापि निगृहीतः ॥ ३ ॥ सप्तेशेरविपुत्रे चंद्रदृशात्
 स्फुरोद्दिगाखंडी ॥ जीवो विलोक्य लोकं भोमे स्वातेन पालकं भक्त्या ॥ ४ ॥ प्रतिकुंचिकया पहतं सितेति थि
 ज्ञे प्रपंचकरः ॥ चौरस्य त्रयो ज्ञाने सिते युवा ज्ञे शिशुर्गुरौ मध्यः ॥ ५ ॥ तरुणो भोमे मंदे वृद्धो कंस्यादतिस्थविरः ॥
 रयिनभयोः स्वमंदिरे सरभूमिलग्नयोर्मध्यं ॥ ६ ॥ चरति रवौ न वमध्यमवृद्धवयोतीतकाः क्रमशः ॥ नष्टस्या
 ने प्रश्रुतेर्ये भूम्यग्निवायुजलमभ्यात् ॥ ७ ॥ यो भवति राशिरस्मात्स्थानं ज्ञेयं गतधनस्य ॥ अथ चतुर्थं गृहे तु र्ये च
 रो धयः स्याद्ब्रह्मस्ततो ज्ञेयम् ॥ ८ ॥ मंदे मलिनस्थाने चंद्रं बुनिगीष्णतौ सुरारामे ॥ भोमे वह्निमपीपेरवौ गृहाधी
 चरासनस्थाने ॥ तत्पेशुक्रे सौम्ये पुस्तकवितान्नयानपार्श्वे च ॥ ९ ॥ अंबुपदेन कृपादिसन्निधौ हस्तपादप्र
 क्षालनस्थाने वेत्यर्थः ॥ चौरौ यमथ न वेति क्रूरदोर्मुथ शिले च चोरः स्यात् ॥ सौम्यशशिमुथ शिले खलु न भवति

चौरः प्रवक्तव्यम् ॥ १० ॥ किमनेन तस्करत्वं कदापि विहितं न वेति पृच्छायाम् ॥ लभे पशुशिनोरेकस्मादपि भूस
 रिफेऽस्तपे विहितम् ॥ ११ ॥ चौरः स्त्रीपुरुषो वा पृच्छायामस्तपे स्त्रियोराशौ ॥ स्त्रीखेटे स्त्रीदृष्टे चौरः स्त्रीव्यत्यया
 त्पुरुषः ॥ १२ ॥ लभे शेनवमांशतो वयः प्रमाणजातयो ज्ञेयाः ॥ चौरौ यमिहानंतशास्त्रं कथितो यमुद्देशः ॥ १३ ॥
 ॥ अथ विशेषतः संतानप्रश्नः ॥ लभे श्वरेणाथ निशाकरेण यदीत्यशालं कुरुते सुते शः ॥ पंचमेव इत्यर्थः ॥ शुभः शु
 भैः संयुत ईक्षितः स्यात्स संततिं प्रष्टु रसौ विदध्यात् ॥ १४ ॥ पुंस्त्रीग्रहाः पुत्रगृहं विलमात्पश्यंति यावंति इहाति
 वीर्याः ॥ तत्संख्यकाः स्युस्तनयाश्च कन्याः शुभे शयो गात्सु तभांशतुल्याः ॥ १५ ॥ लभे शशपुत्राधिपती परस्परं
 न पश्यतश्चैदुदयं च पंचमं ॥ पापे त्यशालौ सुतलभौ च प्रष्टुस्तदा संततिना स्तितां वदेत् ॥ १६ ॥ पुत्रालये सिंह
 वृपालिकन्याः प्रश्नो दयाज्जन्म भतस्तथेदोः ॥ अल्पप्रजः संतति पृच्छकः स्यात्पापैः सुतर्क्षे सहिते क्षिते वा ॥ १७ ॥
 स्वर्क्षे स्थितौ रं भ्रगतो यमार्कौ प्रष्टुः स्त्रियं संदिशतश्च वंध्यां ॥ छिद्रस्थितौ चंद्रबुधौ सदोपां वा काकं वंध्यां तनया प्रसू
 तिम् ॥ १८ ॥ अत्र चंद्रे वलवति कन्या प्रसूतिं ॥ पुंग्रहदृष्टे काकं वंध्येति ज्ञेयम् ॥ बुधे वलवति वंध्या ॥ मृतप्रजा
 छिद्रगयोः सिते ज्ययोगे भस्त्रवाभूमि सुतेष्टमर्क्षं ॥ छिद्रे श्वरे छिद्रगतेऽतिवीर्ये पुष्पं न विंदत्यवलसुतप्रदम् ॥ १९ ॥
 शुक्रार्कयोरष्टमसंस्थयोर्वा क्रूरैर्धनां त्याष्टमराशि संस्थैः ॥ जाताः पुरस्तान्म्रियते प्रजावै प्रष्टुर्न चाग्ने शुभ संततिः

स्यात् ॥ २० ॥ रिः केचरेकं द्रगते च सौम्यैर्युते क्षिते जीवति वालकश्च ॥ आपूर्यमाणे शुभयुक्तं हृदौ केद्रे शिशुर्जी-
 वति दीर्घकालं ॥ २१ ॥ चिंतामणो ॥ पंचमेशोऽथ लभे शो विपमर्क्षगौ यदा ॥ पुत्रजन्मप्रदो ज्ञेयौ कन्यानां
 समराशिगो ॥ २२ ॥ सुताधिपं नृराशिस्थं पुरा शिस्थोऽपिलभ्यः ॥ वीक्षते पुत्रदः प्रोक्तो युग्मराशौ च दारिका
 ॥ २३ ॥ युग्मराशिगते लभे यदा तत्र शुभग्रहाः ॥ गर्भे पत्यदयं वाच्यं देवज्ञेन विपश्चिता ॥ २४ ॥ विपमोपग-
 तो लमाञ्छनिः पुत्रसुखप्रदः ॥ समभेयोऽपि तां जन्मविशेषो जाता कोक्तिवत् ॥ २५ ॥ अथ भोजनचिंता ॥
 चिंतामणो ॥ कटुकोलवणस्तिक्तो मिथ्रितो मधुरो रसः ॥ अम्लः कपायः कथितारव्यादीनां रसाबुधैः ॥ २६ ॥
 ल्गां पश्यति यः खेटस्तस्य यः कथितो रसः ॥ भोजनेऽसौ रसो वीर्यक्रमाद्याः परेरसाः ॥ २७ ॥ चंद्रो यस्य मुथ-
 शिलस्तस्य विशेषं वेदुःको ॥ लभे राहौ मंदेऽप्यरिदृष्टे भोजनाभावः ॥ २८ ॥ प्रश्रुतं त्रे ॥ कीदृक् मया द्यभुक्तं पृ-
 ष्ठायां यदि भवेति स्थिरं लग्नं ॥ तद्भुक्तमेकं वेदं ह्यात्मनि वेलादयं चरेत्त्वसकृत् ॥ २९ ॥ चंद्रे लग्नगते स्यात्क्षारं भौमे
 कटुकं तथा गुरावम्लं ॥ मधुरं दिनकृत्ति कं शुके स्निग्धं बुधे च सर्वरसं ॥ ३० ॥ मंदे कपायमशुभान् मूसरि फे श-
 शिनि मुच शिले शुभेऽरिदृशा ॥ उद्धाहात्प्रियदृष्ट्या प्रायणि कत्वात्समागतं भोज्यम् ॥ ३१ ॥ अयमस्यार्थः ॥
 चंद्रः शुभेन मुथ शिली पापे सराफश्चेत्तदेतदुक्तं ॥ पापे सराफे च शुभे तयशाले चंद्रे तु युक्तं शुभमन्नमीशं ॥ ३२ ॥

शुभेसराफेत्वशुभेत्यशालेचंद्रेकदन्नंमधुरांज्यवज्यं॥पापेत्यशालेऽथखलेसराफेशक्यंनभोक्तुंपरतोपिलब्धम्
 ॥ ३३ ॥ चंद्रेखनाथदृष्टेसुखभोजनमन्यथाकष्टात् ॥ गुरुमुथशिलेसगौरवमर्केणमुथशिलेऽतिशुचितीक्ष्णम्
 ॥ ३४ ॥ शुक्रेसुस्वादुरसंसहास्यगीतंबुधेजनाकीर्णं ॥ शास्त्रकथाब्धंशनिनाकुस्थानगतंकुजेचोष्णम्॥ ३५ ॥
 यदिवदतिभोजनार्थनिमंत्रितोयामिशिमहीसुतयोः ॥ एकस्थितयोःकंद्रेमुथशिलयोर्वापिपूर्णताभवति
 ॥ ३६ ॥ विधिनानेनशनेःस्यात्कुभोजनंज्ञासितयोरभीष्टान्नं ॥ जीवस्यतुष्टिजनकंहोरेशतनुखगेस्वयमुपैति
 ॥ ३७ ॥ यश्चंद्रेणमुथशिलीतस्मिन्नीशेतनोःस्वगृहभोज्यं ॥ वित्तेशेभृत्यगृहेभ्रातृणांसहजपेतथाऽन्यत्र
 ॥ ३८ ॥ यश्चंद्रेणमुथशिलीसयस्यभावस्येशस्तत्संवंधेनभोजनमितिज्ञेयं ॥ लग्नस्थितेसूर्यसुतेऽथराहोसूर्ये
 क्षितेवैरिनिमंत्रितस्य ॥ स्याच्छस्त्रघातःशशिभौमयोश्चलग्नस्थयोःसौरिंदृशास्तिघातः ॥ ३९ ॥ जीवेसिते
 चंद्रेगतेवलब्धेचंद्रेबुधेकंद्रेगतेशुभान्विते ॥ त्रिलाभपष्टास्पदगैश्चापैःस्यात्त्रेमनिर्वैरकरंशुभोजनम्॥ ४० ॥
 भोज्यंबुभुक्षाभोक्ताचसुखासांगवलक्रमात् ॥ लग्नपोभोज्यदस्तेपांवलेनफलमादिशेत् ॥ ४१ ॥ तुर्येशलाभा
 धिपतीत्यशालेशुभग्रहेक्षायुतितत्सुभोजनं॥इत्थंखलमास्तापतीत्यशालेलाभेश्वरेतत्सुखलाभंऊह्यः ॥ ४२ ॥
 अथस्वमः॥लग्नैर्केनृपतिर्वह्निशस्त्रपश्यतिलोहितं ॥ श्वेतंपुष्पसितंवस्त्रगंधनारीचशीतगौ ॥ ४३ ॥ रक्तमां

सप्रचालंचसुवर्णधरणीसुते ॥ बुधेखेगमनंजीविधनंचधुसमागमं ॥ ४४ ॥ जलावगाहनंशुक्रेशनौतुंगावरो
 हणम् ॥ लमलमांशपयशात्स्वप्नोवाच्योऽथवाबुधैः ॥ ४५ ॥ सर्वोत्तमवलाद्वापिखेटान्बुध्याविचिंतयेत् ॥
 बलसाम्येफलंमिश्रंदुःस्वप्नोनिर्वलःखगैः ॥ ४६ ॥ उत्पलः ॥ रविलभेशशिदृष्टेरविशशिसमेतविलमादा ॥
 स्वमंदष्टंप्रवदत्प्रपुलमांतरात्कालः ॥ ४७ ॥ ॥ अथाखेटकः ॥ लभेशजामित्रपतीत्थशालेसुखेहृदृष्ट्यात्वनयोद्ध
 योश्च ॥ आखेटकः स्यात्सफलोऽरिदृष्ट्यास्यान्निष्फलोऽवात्पफलोतिकष्टात् ॥ ४८ ॥ लभेश्वरेद्यूनगतेविल
 गजायेथरेस्यान्मृगयाप्रभृता ॥ जामित्रनाथेहिबुकेनभःस्येचाखेटकः स्वल्पतरोऽपिनस्यात् ॥ ४९ ॥ ज्ञभौभौ
 सवल्लोसिद्धिरस्तांशेमुगयान्युतिः ॥ लभयूनेतत्पतीचहेतुस्तेजलराशिगैः ॥ ५० ॥ जलजंखेटकंभूयाद्वन्य
 र्ध्वनसंभवः ॥ क्रूराक्रांतानियावंतिमध्येभार्नीदुलभयोः ॥ ५१ ॥ तावंतःप्राणिनोवाच्याद्वित्रिघ्नाःस्वांश
 कादिषु ॥ ५२ ॥ अथकलहः ॥ भुवनदीपके ॥ क्रूरःखचरोलभेविवादपृच्छासुजयतिविवादंतम् ॥ सर्वाव
 स्यासुपरंनीचेऽस्तेजयतिनद्विपतः ॥ ५३ ॥ लभयूनेमुक्त्वापरस्परंक्रूरयोर्झकटदृष्टौ ॥ विवदद्वादियुगंतच्छु
 रिकाभ्यांप्रहतितदैवम् ॥ ५४ ॥ लभेद्यूनेचयदिक्रूरःखचरोविवादिनोर्नतदा ॥ कलहनिवृत्तिःकालेजय
 तिहिचलवान्गतवलंतु ॥ ५५ ॥ लभेशसुतदःसौम्याःकेंद्रेसंधिनवान्यथा ॥ लभयूनेशपष्ठेशारित्वेप्यन्यो

न्यविग्रहः ॥ ५६ ॥ गृहमागतो नयं दसौ किं वद्धः किमथवा हत इति प्रश्ने ॥ मूर्तोऽकूरो यदितन्न हतो वद्धो थवा
पुरुषः ॥ ५७ ॥ त्रिकोणचतुरस्रास्तस्थितः पापग्रहो यदि ॥ ग्रहैर्निरीक्षितः पापैर्नूनं बंधनमादिशेत् ॥ ५८ ॥
सप्तमगोष्टमगोवाचेत्कूरस्तद्धतोऽपि वा वद्धः ॥ मूर्तोऽवसप्तमे वा यद्वा लभेष्टमेऽपि भवेत् ॥ कूरस्तदसौ पुरुषो वद्ध
अहतश्च मुन्यते च परं ॥ ५९ ॥ वद्धः सप्ताष्टमगोऽकूरं मूर्त्यस्ते चाष्टलभगे ॥ वद्धो विमुच्यतेऽत्याशु कूरः श्रेयांस्तनौ
तदा ॥ ६० ॥ अथ वद्धमोक्षप्रश्नः ॥ वद्धोऽस्तितत्किं भवितेति प्रश्ने विमुच्यतेऽसौ खलु मृत्यु
योगे ॥ कदा विमुच्येदिति पृच्छमाने शुभं कदा भावि च तैर्मृतिः स्यात् ॥ ६१ ॥ मुक्तिप्रश्ने यदा किं द्रव्यं केंद्रं दशाः
स्युर्न मोक्षदाः ॥ तस्मिन् वर्षेऽथ लग्नेशः पतितः केंद्रगे न च ॥ ६२ ॥ संबंधेषुः सचेत्कूरो मृतीशः स्यात्तदा मृतिः ॥
लग्नेशेऽस्ति मितेऽबुधेऽकुजहृष्टे तदा मृतिः ॥ ६३ ॥ चंद्रश्चाङ्गुगपापेन मृत्युनाथेन योगकृत् ॥ तदा गुह्यां मृतिश्चंद्रः
केंद्रमंदयुगीक्षितः ॥ ६४ ॥ दीर्घपीडा च भौमे न युग्मदृष्टौ बंधताडने ॥ दृश्यार्धे लग्नपश्चेत्स्याद्ययपेनेत्यशालवान्
॥ ६५ ॥ पलायते तदा वद्धो न्ययगे लग्नगेऽपि वा ॥ तृतीयनवमस्वामी व्ययगोलमपेन च ॥ ६६ ॥ यदीत्यश
लयो गेऽप्युस्तदापि च पलायते ॥ दृश्यार्धेऽप्युपचारेण चंद्रोऽपि मुथशिलस्तदा ॥ ६७ ॥ बंधमोक्षस्त्रिधर्मे शः संग्रहः
शीघ्रमोक्षकृत् ॥ पतितेऽदुस्त्रिधर्मस्थग्रहसंबंधकृत्तदा ॥ ६८ ॥ केंद्रस्थत्रिभवेशेन योगेऽप्युश्चेत्तदा चिरात् ॥

गान्धुकोवलीलगेतावत्कर्ताविलाधिकः ॥ ६९ ॥ अस्तंगतेतनौशुक्रेचद्धमोक्षादिसंभवः ॥ म्रियतेयेनयो
 गेनेतेनयोगेनगुण्यते ॥ ७० ॥ मेपेतुलेचशीघ्रंस्यात्कनकेसकष्टता ॥ स्थिरेचिराद्विदेहस्येमोक्षोमध्यम
 कालतः ॥ ७१ ॥ ॥ अयनोकाग्रश्रः ॥ क्षेमायातंवह्नित्रस्यमजनंवनंजले ॥ पण्यव्यवहृतोलाभोनारपि
 प्रधानतुष्टयं ॥ ७२ ॥ वह्नित्रमन्ननोका ॥ नौलर्भदास्यान्ममनेतिष्ट्रेक्रेद्रुभाश्रेदितरेषुपापाः ॥ वलोज्जिह्वा
 ताःक्षेमजयार्थदानोर्भायीतिवाच्यंविदुषाविमृश्य ॥ ७३ ॥ लम्बाधिपेवक्रिणिचास्यनाथेन्यावृत्त्यनोरेतिच
 मार्गतःसा ॥ नेत्सोम्यदृष्टःकुशलेनपाणैर्दृष्टस्तदायस्तुकिनेतिवाच्यम् ॥ ७४ ॥ विलम्बरंभ्राधिपतीस्वगेह
 प्रवेक्ष्यतश्चेत्यहारलाभः ॥ यदाष्टमेसौम्यस्वगात्रलाब्धास्तदातरीलाभस्तुस्वप्रदास्यात् ॥ ७५ ॥ कुशलाया
 तिष्टृच्छागांमृत्युगोगेसमागते ॥ तदानोरेतिशीघ्रेणलाभाद्यंचान्ययोगतः ॥ ७६ ॥ लक्ष्मेशंचंद्रनाथंचंद्र
 वामरुगणोयदि ॥ पश्येत्तूरदृशानावासमंनश्यतिनोपतिः ॥ ७७ ॥ लक्ष्मेशाष्टपतिःस्वस्यगेहंनालोकतेयदि ॥
 तदागानस्यवक्तव्यंनिश्चितंमजनंबुधेः ॥ तावुभोसप्तमस्योचेज्जलेवापनिकांवदेत् ॥ ७८ ॥ पूर्वस्मिन्योगे
 वस्तुसहितनोकाभजनेनचतत्रलाभः ॥ द्वितीययोगेनोकाआयातिवस्तुनोमजनमितिविशेषः ॥ तदुक्तंय
 ननानागैः ॥ न्यूनेवापनिकांकृत्वायानमायातिमंदिरं ॥ नोकायामारोप्यमाणंवस्तुवापनीयंसाजलेमज्जती

तिभावः ॥ लभचंद्रपतीकूरदृष्ट्याऽन्योन्यदीक्षितौ ॥ तदापोतजनानांचमिथः कलहमादिशेत् ॥ ७९ ॥
अथ किंवदंतीजनश्रुतिः किंसत्याभवतीति प्रश्ने ॥ लभंतुलने श्वरशीतगूदयैः शुभान्वितैः केंद्रगतैस्तु सत्या
॥ ८० ॥ शुभदृग्योगतः सौम्यांवातां सत्यां विनिर्दिशेत् ॥ पापदृग्योगतो दुष्टावातां सत्येति कीर्त्यते ॥ ८१ ॥
लभेश्वरे भाविवेकमिथ्यावातां भविष्यति ॥ ८२ ॥ अथ क्रयिविक्रयिणौ ॥ क्रेता लभपतिज्ञेयो विक्रेता ग्रपतिः
स्मृतः ॥ गृह्णाम्यहमिदं वस्तु प्रश्न एवं विधे सति ॥ ८३ ॥ बलशालि विलभं चेद्बृह्यते तत्क्रयाणकम् ॥ तस्मात्क्र
यणकालाभः प्रष्टुर्भवति निश्चितम् ॥ ८४ ॥ विक्रीणाम्यमुकं वस्तु प्रश्न एवं विधे सति ॥ आयस्यानेवलवति
विक्रेतव्यं क्रयाणकं ॥ ८५ ॥ अथ सस्य निष्पत्तिः ॥ दिशिकस्यां भवेत्सस्य निष्पत्तिः क्वचसानहि ॥ पूर्वदेश
स्य भंगो हि क्वदिशिकतनेन हि ॥ ८६ ॥ चतुर्णामपि केंद्राणामध्यत्र शुभग्रहः ॥ तस्यांच सस्य निष्पत्तिः स्व
स्थं चैव भविष्यति ॥ ८७ ॥ यस्यां दिशिशनिः पार्युतो वाप्यवलोकितः ॥ दिशितस्यांच तत्स्वास्थ्यं दुर्भिक्षं
च भविष्यति ॥ ८८ ॥ दिशियस्यां रविस्तत्र धान्यनाशो नृपाद्भवेत् ॥ यत्रापि मंगलस्तत्र धान्यनाशोऽग्निभी
स्तथा ॥ ८९ ॥ यस्यां दिशिशुभाः खेटाः समस्तवलशालिनः ॥ निष्पन्ना सैव विज्ञेया सस्य स्वास्थ्यं च तत्र हि
॥ ९० ॥ केंद्रेषु सर्वतः पापाः समस्तवलसंयुताः ॥ देशस्तदा विनष्टोऽसौ ज्ञातव्यः शास्त्रको विदः ॥ ९१ ॥

अथप्रकीर्णकाध्यायः ॥ भुवनदीपके ॥ लग्नपोमृत्युपञ्चापिमृत्यौस्यातामुभौयदि ॥ स्थितौद्रेष्काणएक
 स्मिन्प्रगुर्लभस्तदाधुवम् ॥१२॥ एवंद्वादशभावेपुद्रेष्काणैरेवकेवलम् ॥ बुधेविनिश्चयंनूयाद्योगेष्वन्येषु
 निस्पृहः ॥१३॥ प्रश्नकालेसौम्यवर्गेलग्नेयदधिकोभवेत् ॥ ग्रहभावानपेक्षेणतदारुण्यंशुभंफलम् ॥ १४ ॥
 लग्नाधिपशलाभस्याधीशश्चादायकोभवेत् ॥ लग्नाधिपस्ययोगेलाभाधीशेनलाभकरः ॥ १५ ॥ भवतिपरं
 लाभकरस्तदेवसयदिचंद्रग्लभाभे ॥ योगाःसर्वेष्वफलाश्रंद्रमृतेव्यक्तमेतच्च ॥१६॥ कर्माधीशेननवंकर्मा
 धीशेनचनिवृत्त्यधीशेन ॥ मृत्युपतिनाचयोगेलाभाधीशस्यवक्तव्यम् ॥ १७ ॥ तत्तत्स्थानेक्षणतःपुण्यवि
 बुद्धिश्चकर्मवृद्धिश्च ॥ विबुधैस्तदानीवृत्तिर्मृत्युर्भावःपरेष्वेवम् ॥१८॥ लग्नेशोयदिपट्टःस्वयमेत्यरिपुर्भवत्या
 ल्मा ॥ मृत्युकृदष्टमगोसौव्यगःसततंब्ययंकुरुते ॥ १९ ॥ लग्नस्यचंद्रजंचंद्रःक्रूरोवायदिपश्यति ॥ धन
 लाभोभवत्याशुर्किलनर्थोपिपृच्छतः ॥२०॥ ॥ अथसामान्यतोभावविचारः ॥ इंदुःसर्वत्रवीजाभोलग्नं
 चकुसुमप्रभम् ॥ फलेनसदृशोशश्चभावःस्वादुसमप्रभः ॥२१॥ लग्नपतिर्यदिलग्नंकार्याधीशश्चवीक्षतेकार्यं ॥
 लग्नाधीशःकार्यकार्येशःपश्यतिचिलग्नम् ॥ २ ॥ लग्नेशःकार्येशंविलोकयेत्तद्व्यपंचकार्येशः ॥ शीतगुहृष्टौस
 त्यांपरिपूर्णाकार्यसंसिद्धिः ॥ ३ ॥ कथयंतिपादयोगंपश्यतिसौम्योनयल्लग्नम् ॥ लग्नाधिपंचपश्यतिशुभ

ग्रहश्चार्धयोगोऽत्र ॥ ४ ॥ एकः शुभोऽग्रहो यदि पश्यति लग्नाधिपे विलोकयति ॥ पादोनयोगमाहुस्तदा बुधाः
 कार्यसंसिद्धिः ॥ ५ ॥ अथलाभादौ कालावधिनिर्णयः ॥ उत्पलः ॥ उदयोपगतं राशितंचकलीकृतं यलि
 सिकागुणयेत् ॥ छायांगुलेश्च कुर्वाद्धृत्वामुनिभिस्ततः शेषः ॥ ६ ॥ ग्रहगुणकारो ज्ञेयो देवविदापंचविंशतिः
 सैका ॥ मनवोकाष्टौ त्रितयं भवाश्च ५।२।१।४।१।८।३।११ सूर्यादितो ज्ञेयाः ॥ ७ ॥ गणयित्वैव प्राग्बद्धत्वा
 सौम्यस्य संभवे दुदयः ॥ कार्यप्राप्तिः प्रष्टुर्वक्तव्यानेतरैर्ग्रहैर्भवति ॥ ८ ॥ गुणकारैक्यविभक्तः कार्यः सूर्यादिगुण
 कसंशुद्धः ॥ यस्य न शुद्ध्यति वर्गो विज्ञेयस्तद्दशात्कालः ॥ ९ ॥ आरदिवाकरशेषे दिनकरपक्षाश्च भृगुश
 शिनोः ॥ गुर्ववशे मासः कृतवः सौम्येथ शनैश्च रेब्दाः स्युः ॥ १० ॥ आधानेथ प्राप्तौ गमनागमने पराजये विजये ॥
 रिपुनाशे वा काले पृच्छायां निश्चितं व्रूयात् ॥ ११ ॥ अकचटतपयशवर्गारविकुजसितसौम्यजीवसौराणाम् ॥
 चंद्रस्य च निर्दिष्टास्तैः स्युः प्रथमोद्भवैर्वर्णैः ॥ १२ ॥ ज्ञात्वा तस्मात्क्षमं विज्ञाय शुभाशुभंच वदेत् ॥ वर्गादिमध्य
 मांस्वैर्वर्णैः प्रश्नोद्भवैर्विपमराशिः ॥ १३ ॥ रात्रौ लग्नं प्रवदेत् पृच्छायुग्मं कुजज्ञजीवानाम् ॥ सितरविजयोश्च नैवं
 रविशशिनोरैकराशित्वात् ॥ १४ ॥ तस्मात्प्राग्बत्प्रवदेत् पृच्छासमये शुभाशुभंसर्वम् ॥ कालस्य च विज्ञानादे
 तच्चित्यं बहुप्रश्ने ॥ १५ ॥ अथ मासचिन्ता ॥ पृथुयशाः ॥ स्वांशे विलम्बे यदि वा त्रिकोणे स्वांशे स्थितः पश्य

तिघातुचिंतां ॥ परांशकस्थश्चकरोतिजीवंमूलंपरांशोपगतःपरांशम् ॥ १६ ॥ घातुर्मूलजीवमित्योजराशौ
 युग्मेर्विद्यादेतदेवप्रतीपम् ॥ लग्नेयोऽंशस्तत्क्रमाद्रूप्यमेवंसंक्षेपोयंविस्तरात्तत्प्रभेदः ॥ १७ ॥ उत्पलः ॥ वलिनी
 केद्रोपगतौरविर्भौमाधातुकारकौप्रश्ने ॥ बुधसौरीमूलकरौशशिगुरुशुक्राःस्मृताजीवाः ॥ १८ ॥ मेपालिसिं
 हलमेकजार्कयुक्तेनिरीक्षितेप्यथवा ॥ घातोऽंशितांप्रवेद्युगघटकन्यागतैर्लक्षैः ॥ १९ ॥ बुधरविजयुतैर्मूलं
 द्युपतुलहरिमीनचापकर्कटकैः ॥ चंद्रगुरुशुक्रयुक्तेहृष्टैर्जोवोविनिर्देश्यः ॥ २० ॥ अत्रघातुचिंतायांघातोर्व
 हतिस्वरूपविशेषनिर्णयोऽग्रहलग्नराशिवशाद्वाज्ञेयः ॥ राशिस्वरूपग्रहस्वरूपंचजातकैप्रश्नेउपोद्धातप्रसंगेनि
 रूपितम् ॥ एवंजीवचिंतायांग्राह्यणादिजातिःगौरादिज्ञानंचोद्यं ॥ ॥ अथकस्यभावस्यसंबंधेनायंप्रश्नइति
 जिज्ञासायांवाज्ञानप्रकाशे ॥ लग्नलाभपयोःप्राणितयोर्द्वैवावगःशशी ॥ तस्यभावस्ययाचिंताप्रष्टुःसाहृदिव
 र्तिते ॥ १ ॥ भावचिंतारूपलक्षणवर्णनमित्यादिनानिरूपिता ॥ एवंवलाधिकांचंद्रालग्ननाथोयतःस्थितः ॥
 देवज्ञेनविनिर्णयःप्रश्नसद्भावसंभवः ॥ २ ॥ पृथुयशाः ॥ आत्मसमंलग्नगतैस्तृतीयगैर्भ्रातरःसुतंसुतगैः ॥
 मातावाभगिनीवाशुगतैःशत्रुभार्यास्यात् ॥ ३ ॥ सप्तमसंस्थैर्नवमैर्धर्माश्रितयुग्गुरुदर्शमैः ॥ स्वांशपति
 मित्रशत्रुपुतैथववाच्यंवल्लयुतेषु ॥ ४ ॥ चरलमेचरभागेमध्याह्नेप्रवासचिंतास्यात् ॥ अष्टःसप्तमभवनात्पुन

निवृत्तोयं दिनवक्त्री ॥ ५ ॥ मयांकास्त्रीउपमुक्तामनसिचिंतितावाकीदृशीवेतिप्रश्ने ॥ अस्तेरविसितवक्त्रैः पर
जायां स्वांगुरौ बुधेवेश्याम् ॥ चंद्रे च वयः शशिवत्प्रवदेत्सौरैः ज्यजादीनां ॥ ६ ॥ कुमारिकां बालशशीबुधश्च वृद्धा
शनिः सूर्यगुरुरूपसूताम् ॥ स्त्रीं कर्कशां भौमसितौ च धत्त एवं वयः स्यात्पुरुषेषु चैवम् ॥ ७ ॥ अथ सुरतप्रश्नः ॥
शुभेत्थशाले हिमगौ चतुष्टये सौख्यातिरेकः स विलासहासः ॥ क्रूरेत्थशाले हिमगौ सरोपे क्रूरान्विते भूत्कलहो
नृध्वोः ॥ ८ ॥ पीडाथवासीत्सुरते युवत्यारजो यथास्तर्क्षमुपैतितद्वत् ॥ लभे सुरेज्ये भृगुजे कलत्रे तु यै हिमांशौ
स विलासहासौ ॥ ९ ॥ शुभग्रहोत्थे च कंबूलयोगे युते रजः पुष्पसुगंधयुक्तम् ॥ स्वर्गोच्चगेहम्यरतं निगद्यं स्थिते
द्विदेहवनिता स्वकीया ॥ १० ॥ चरोदये सारमिते परस्त्रीकंद्रे शनौ सासुरजो दिवारतिम् ॥ निशोदये शत्रिखगे
चरात्रौ दिवानिशं तद्वलिनोर्द्विखेटयोः ॥ ११ ॥ अथ मर्हर्धचिंता ॥ मेपेवृपे च मिथुने शुभयुक्तदृष्टे न ग्रैष्मिकं तु
सुलभं भविता पृथिव्यां ॥ सूर्ये धनुर्मृगघटेषु च सारधान्यं कुर्यात्समर्धमशुभैः सहितोऽसमर्धम् ॥ १ ॥ लभे वलाढ्ये
निजनाथसौम्यैर्युक्ते क्षिते कंद्रगतैः शुभैश्च ॥ सर्वैः समर्धविवलैर्विलम्बे कंद्रे पुष्पापैः सकलं समर्धम् ॥ २ ॥ राकाकु
हूशशिपभास्वदजप्रवेशे लभे श्वराशुभखगेर्युतवीक्षिताश्चेत् ॥ तद्वत्सरे जगति सौख्यमलं प्रकुर्युः पापादि ते गद
नरेद्रभयं प्रजानाम् ॥ ३ ॥ मेपप्रवेशोदयतः स्वरांशः कंद्रे पुष्पापोडुपतीत्यशाले ॥ पापग्रहे दृष्टयुतेऽथ तस्मिन् वर्षे

गदार्तिः प्रियमन्नमुर्व्याम् ॥ ४ ॥ भानोर्मपः प्रवेशोदयभवनपतिः सद्ग्रहः स्वोच्चसंस्थः स्वर्क्षस्थो वापिकेन्द्रे शुभग
 गनचरैर्दृष्टयुक्तो बलाढ्यः ॥ तस्मिन्वर्षे विदध्याजगतिशुभसुखं भूरिसस्यं सुवृद्धिः क्रूरः क्रूरार्दितो वादिशतिनृ
 पभयंकष्टमन्नमहर्धम् ॥ ५ ॥ अथमनुष्याणां जन्मलात्प्रतिवर्षेशुभाशुभज्ञानम् ॥ जन्मोदयाद्भास्वदज
 प्रवेशलमंहियद्भागं शुभान्वितम् ॥ तद्भावाववृद्धिं विदधाति तस्मिन्वर्षे नृणां पापयुतं तदन्यथा ॥ ६ ॥ जन्मो
 दये देहसुखं धनेऽर्थलाभस्तृतीयचक्रवृद्धिः ॥ तुर्यसुहृत्सौख्यमथालजसिः पुत्रेऽथपुष्टेऽरिपराजयः स्यात्
 ॥ ७ ॥ स्त्रीसौख्यातिर्भवति मर्दने मृत्युरुग्भीश्रं भ्रधमार्थासिस्तपसि दशमे वित्तसौख्यास्पदासिः ॥ लाभेला
 भः सुखधनचयोदुःखदारिद्र्यमं त्येपुंसो मेपं प्रविशति रवौ जन्मलादिलभे ॥ ८ ॥ अथताजिकमतानुसारेण
 प्रश्नाद्युपयोगिन इत्यशालादयो योगाः कतिपये निरूप्यन्ते ॥ नवपंचमयोर्दृष्टिः पादोनासर्वदृष्टितः सवल ॥
 मेलापकदृष्टिरिषं प्रत्यक्षस्नेहदृष्टिरिति ॥ ९ ॥ तृतीयैकादशयोर्दृष्टौ यो वीक्षते तृतीयदृशा ॥ तदृष्टिरुपशो
 नाऽन्यत्रतुपद्भभागदृष्टिश्च ॥ १० ॥ अनयोर्दृष्टिर्गुप्तस्नेहादृष्टिः सर्वत्रकार्यसिद्धिकरी ॥ दशमचतुर्थदृष्टिः
 पादोनादुर्जनाख्यातुः ॥ ११ ॥ यत्रोभयसप्तमकेसासकलाप्रत्यक्षदुर्जनादृष्टिः ॥ एकर्क्षस्थितदृष्टिर्मतासं
 कलातिसौदृशः क्षुताख्याः स्युः ॥ सर्वाश्चैताहिदृशोद्भादशभागांतरे भवेयुश्चेत् ॥ तत्सर्वविशेषः प्रोक्तो दृष्ट्य

नुसारत्फलंचित्यं ॥ १२ ॥ सूर्यः पंचदशांशिरिदुर्द्धादशभिरवनिजोऽष्टाभिः ॥ सप्ताशैर्बुधशुक्रौगुरुमंदौनव
भिरीक्षेते ॥ १३ ॥ एतेदीप्तांशकाः पूर्वतः परतश्चज्ञेयाः ॥ ॥ यदिशीघ्रस्वल्पांशैः पश्चान्मंदंधनांशमुपगम्य ॥
स्वदीप्तभागमस्तैर्देतेषुवमित्थशालयोगोऽयम् ॥ १४ ॥ लिप्तार्धविलिसिकाभ्यां यदिहीनो मंदतोप्यतुल्यः
स्यात् ॥ तत्पूर्णमित्थशालं मुथशिलमपि कथ्यते तज्ज्ञैः ॥ १५ ॥ अथशीघ्रो मंदगतेरपि भागैकं समुत्तरत्यग्रे ॥
तदिहैसराफसंज्ञो मूसरिफः कथ्यते त्यशुभः ॥ १६ ॥ यद्युभयदृष्टिरहितो यद्यन्यः शीघ्रगोऽतरे भूत्वा ॥ पश्चाच्चत
दन्यस्मै ददाति तेजः सनक्तसंज्ञः स्यात् ॥ १७ ॥ उभयोर्लेशशकार्ये शयोरिति ज्ञेयम् ॥ उदाहरणम् ॥ स्त्रीलाम
स्य प्रश्ने कन्या लेशे बुधः पतिः सिंहे ॥ मीने च तत्पतिर्गुरुस्तत्रानयोर्न त्वस्ति दृष्टिस्तु ॥ १८ ॥ शीघ्रश्चंद्रो द्वाभ्यां
दृष्टो बुधात्तन्महोनीत्वा ॥ जीवाय ददौ तद्वत्परहस्ताद्यो पितः प्राप्तिः ॥ १९ ॥ अथ यदि मंदोऽस्तस्यो द्वावप्यपश्य
ति निजोक्तदीप्तदृशा ॥ तेजोनीत्वा शीघ्रा ददाति मंदाय तद्यमया ॥ २० ॥ मंदाय मंदगतये ॥ उभयेत्यशाल
योगे यदि चंद्रोऽप्यत्र मुथशिलविधायी ॥ तत्कंबूलं हि भवेदुत्तममध्याधर्मैर्भेदैः ॥ अयमर्थः ॥ यदि लेशशकार्ये
शयोरित्थशालयोगः तौ चेत्स्वगृहे स्वेच्छेवाचंद्रोऽपि स्वक्षोच्चगतस्तदोत्तमं कंबूलं ॥ यदाचंद्रः स्वर्क्षोऽदौ न तदो
त्तममेव ॥ यदि त्रैराशिकहृद्वा मुसलहाद्यधिकारवांस्तदामध्यमं ॥ पंचाधिकाररहितत्वमुभयोश्च तदाऽधमम् ॥

उभयोर्नीचारिराशिगतत्वेघमाघममिति विकल्पना ॥ एते चेत्यशालादयो दृष्टिस्थानदीप्तांशकांतरे द्वादशां
 तरेणाक्षेयाः न केवलमेकराश्यंशस्थान एवेति ज्ञेयम् ॥ एतच्चास्मत्कृते ताजिकरत्ने स्पष्टतरं प्रपंचितमेवावधार
 णीयं ॥ स्वगृहोचनवांशनिरूपणं जातकावसरे निरूपितं ॥ नवांशक एव मुसल्लहोवाच्यः ॥ त्रैराशिकपदेन
 द्रेष्काणेशाः ॥ यथा मेपादेः पदत्रिंशद्रेष्काणानामधीश्वराक्षेयाः ॥ प्रथमो भागस्तस्मात्पष्ठश्रमो मातं ॥ हृद्वा
 पदेन त्रिंशंशा उच्यंते यथा मेपादं गवमुशरवाणाः ॥ ६ । ६ । ८ । ५ । ५ । गुरुसितज्ञकुजमंदाः ॥ वृषभेव
 गुरुसप्तयुशरशिखिनः ८ । ६ । ८ । ५ । ३ । शुक्रज्ञजीवमंदाराः ॥ मिथुने पडंगशरनगपणां ६ । ६ । ५ ।
 ७ । ६ । बुधशुक्रजीवकुजसौराः ॥ कर्कटद्विरसप्तद्विंश्रुतिपुत्र ७ । ६ । ६ । ७ । ४ । कुजशुक्रसौम्यगुरु
 मंदाः ॥ सिंहगवाणशैलांगांगाः ६ । ५ । ७ । ६ । ६ । देवज्यशुक्रार्किबुधाराणां ॥ युवतौ शैलाशाब्ध्य
 राशि ७ । १० । ४ । ७ । २ । ज्ञसितजीवकुजशनीनां ॥ रसाष्टाद्रिनगाक्षिभागाः ६ । ८ । ७ । ७ । २ ।
 शनिबुधगुरुसिताराश्च ॥ अलिन्यग्रंबुधिगजवाणांगाः ७ । ४ । ८ । ५ । ६ । भूसुतशुक्रसौम्यगुरुमंदाः
 नापेरनिवाणाब्धिशरवेदाः १२ । ५ । ४ । ५ । ४ । देवगुरुसितज्ञकुजसूर्यजाः ॥ मकरेज्यद्रिनागाब्धि
 वेदाः ७ । ७ । ८ । ४ । ४ । बुधेज्यदेत्सगुरुशनिभोमाः ॥ कुंभेज्यगाद्रिवाणवाणाः ७ । ६ । ७ । ५ ।

५ । बुधसितेज्यकुजमंदाः । मीनेर्काब्ध्यग्निन्दद्विः १२ । ४ । ३ । ९ । २ । सितगुरुशकुजसौराः ॥
 इति श्रीदैवज्ञानंतसुतश्रीदैवज्ञनीलकंठविरचितायां श्रीनीलकंठ्यां प्रश्नत्रयं तृतीयं समाप्तम् ॥ ३ ॥
 समाप्तोऽयं ग्रंथः ॥ ॥ ॥

१९६८

इदं पुस्तकं चे. शा. रा. रा. वासुदेवशास्त्री पणशीकर इत्येतैः संस्कृतं तस्येदं तृतीयं
 संस्करणं निर्णयसागराधिपतिना पाण्डुरङ्ग जावजी इत्यनेन स्वीये मुद्रणालये
 मुद्रयित्वा प्रकाशितम्.

शाकः १८४८. सन १९२६.

PUBLISHED:—Pandurang Jawaji, } at the "Nirnaya-sagar" Press,
 PRINTER:—Ramchandra Yesu Shedge, } 26-28, Kolbhat Lane, Bombay.

ताजिकनीलकंठीसटीकासोदाहरणासमाप्ता ।